

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

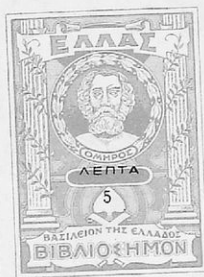
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1939

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

Τ Η Σ

Ε Υ Ρ Ω Π Η Σ

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1939

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν Μεσογειακὴν Εὐρώπην, εἶναι αἱ χερσόνησοι: Βαλκανικὴ, Ἰταλικὴ καὶ Πυρηναικὴ.

I

Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΤΑ ΚΡΑΤΗ

Α'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εἰσαγωγή. — Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία εἶναι τὸ τελευταῖον ὑπόλειμμα τῆς μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὴν ὁποίαν κατεῖχον οἱ Τούρκοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος. Αὕτη ἐξετείνετο ἐφ' ὅλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ ἐπὶ ἑνὸς τμήματος τῆς περιοχῆς τῶν Καρπαθίων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ (Βαλκανικὸς πόλεμος, παγκόσμιος πόλεμος) οἱ Τούρκοι ἀπώλεσαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐν Εὐρώπῃ κτήσεών των καὶ περιορίσθησαν κυρίως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. (Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία 23.975 τ. χμ., 1.250.000 κάτοικοι. Ἀσιατικὴ Τουρκία 7388.760 τ. χμ., 14.900.000 κάτοικοι).

Φυσικὴ γεωγραφία. — 1) **Θρία.** Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, ἥ ὁποία ὀρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος (κοιλὰς κάτω Ἑβρου) καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς θρέ-

χεται υπό τοῦ Εὐξεινίου Πόντου, τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Σαφῆ φυσικὰ ὅρια μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας δὲν ὑπάρχουν, διότι τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι συνέχεια τῆς Δυτικῆς καὶ Βορείου Θράκης.

2) Γεωλογικὴ κατασκευή.— Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν γεωλογικὴν σύστασιν τῶν δύο αὐτῶν περιοχῶν. Ἀργότερον ἔλαβον χώραν καθιζήσεις, ἀποτελέσματα τῶν ὁποίων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξεινίου Πόντου καὶ τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἡ ὁποία ἀρχικῶς ἐκαλύφθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ θάλασσα αὕτη ἐπεκοινώνει μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου. Ἐκ τῶν καθιζήσεων ἐσχηματίσθησαν ἐπίσης καὶ ρήγματα, ἀπὸ τὰ βαυτετερα τῶν ὁποίων ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λυωμένα ὑλικά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὐξεινον Πόντον ὄρεινὴν περιοχὴν (Στράντζα ὄρ.). Ὁ πλήρης χωρισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔγινε διὰ τοῦ σνπιατισμοῦ τῶν στενῶν Ἑλλησπόντου καὶ Βοσπόρου, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἀπετέλουν κοιλάδα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ. Οὗτος ἔρρεεν ἀπὸ τὴν παλαιὰν χώραν, ἡ ὁποία εὐρίσκετο εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τέλος ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως λόγῳ τοῦ σχετικῶς μικροτέρου βάθους της καὶ τῶν προσχώσεων τῶν εἰς αὐτὴν ρεόντων ὑδάτων ἐκ τῶν πέριξ ὑψηλῶν περιοχῶν μετεβλήθη εἰς ξηράν.

3) Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους.— Κατόπιν τῆς γεωλογικῆς τοῦ ἱστορίας, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἰς δύο φυσικὰς περιοχάς:

α') Εἰς τὰς παρακτίους ὑψηλὰς περιοχάς.

β') Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Ἀδριανουπόλεως.

α') Αἱ παράκτιοι ὑψηλαὶ περιοχαὶ περιβάλλουν τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἀποτελοῦνται, λόγῳ

τῆς διαθρώσεως, τὴν ὁποῖαν ὑπέστησαν, ἀπὸ χαμηλᾶς ὀροσει-
 ράς. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: τῆς Στράντζας (Στράν-
 τζα-ντὰν 1.030 μ.) παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον (πετρώματα κυ-
 ρίως κρυσταλλικά) καὶ τοῦ Ἱεροῦ ὄρους (Τεκίρ-ντὰν 920
 μ.) παρὰ τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (πετρώ-
 ματα κυρίως ἀσβεστολιθικά). Ἡ πρώτη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ
 τὸν Ν. Α. κλάδον τοῦ Αἴμου, σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς
 Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ δευτέρα τὴν χερσόνησον τῆς Καλ-
 λιπόλεως.

Ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἐν χαμη-
 λὸν ὀροπέδιον (250μ. περίπου), τὸ ὁποῖον κλίνει ὁμαλῶς ἀπὸ
 Β.Δ. πρὸς Ν.Α. καὶ διασχίζεται ἀπὸ σειρὰν παραλλήλων κοι-
 λάδων, τῶν ὁποίων τὸ στόμιον κατεκλύσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης.
 Μία τῶν κοιλάδων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν
 τοῦ ἑδάφους, εἶναι καὶ ἡ σχηματίζουσα τὸν **Κεράτιον κόλπον**.

Ἡ χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως εἶναι γενικῶς ὀρεινὴ, τὸ
 δὲ ὕψος τῆς ἀνέρχεται συνεχῶς ἀπὸ Ν. Δ. πρὸς Β. Α.

β') Ἡ **λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως** (μέσον ὕψος 40-100
 μ.) εἶναι μία εὐρεῖα ταφροειδὴς περιοχή, ἡ ὁποία ὁμοιάζει ὡς
 πρὸς τὴν ἑκτασιν καὶ τὴν τοποθεσίαν μὲ τὴν Προποντίδα. Δια-
 φέρει ὅμως ταύτης, διότι ὑπέστη μικροτέραν καθίζησιν (¹).

Τὸ ἑδάφος τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως δὲν εἶναι
 ἐντελῶς ἐπίπεδον, καθόσον ἐκ τῆς διαθρώσεως τῶν ὑδάτων,
 ἡ ὁποία ἤρχισεν εὐθὺς ὡς μετεβλήθη εἰς ξηράν, ἐσχηματίσθη-
 σαν μικραὶ κοιλάδες καὶ λοφοσειραὶ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκ-
 τείνονται περιοχαὶ συνήθως ἐλώδεις. Ἡ λεκάνη αὕτη συγ-
 κοινωνεῖ μετὰ τῆς Δ. Θράκης διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κάτω
 Ἑβρου καὶ μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ δύο στενωπῶν, αἱ ὁ-
 ποῖαι ἀκολουθοῦν τὰς κοιλάδας τοῦ Ἑβρου μεταξὺ Ροδό-
 πης καὶ Ν. Α. διακλαδώσεων τοῦ Αἴμου, τὴν ὁποῖαν ἀκολου-
 θεῖ ἡ διεθνὴς ὁδὸς Κωνσταντινουπόλεως—Σόφιας—Κεντρι-
 κῆς Εὐρώπης.

(¹) Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἡ Προποντίς δύνανται νὰ
 παραβληθοῦν ὡς πρὸς τὴν γεωλογικὴν κατασκευὴν μὲ τὴν λεκάνην τῆς
 Βοιωτίας καὶ τὸν Βόρειον Εὐβοϊκὸν κόλπον.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ὑπὸ ὕλικῶν, μεταφερομένων ὑπὸ τῶν ρεόντων ὑδάτων ἀπὸ τὰς πέριξ ὑψηλὰς περιοχάς.

Τὰ Στενά.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἔχει διεθνῇ σημασίαν ὄχι τόσον διὰ τὴν εὐφορίαν του, ὅσον διὰ τὴν θέσιν του, διότι δεσπόζει τῶν δύο στενῶν πορθμῶν, τοῦ Ἑλλησπόντου μήκους 60 χμ. περίπου καὶ πλάτους 1.200 ἕως

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

3.000 μ., καὶ τοῦ Βοσπόρου, μήκους 30 χμ. περίπου καὶ πλάτους 750 ἕως 3.500 μ. Τὸ βάθος των εἶναι 50—60 μ.

Οἱ πορθμοὶ οὗτοι ἔχουν τεραστίαν οἰκονομικὴν καὶ στρατηγικὴν ἀξίαν, καθόσον συνδέουν τὰς πλουσίας εἰς γεωργικά, δασικά, καὶ ὀρυκτὰ προϊόντα χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης μετὰ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Καὶ τοὺς δύο πορθμοὺς διατρέχουν ἰσχυρὰ ρεύματα, τὰ ὅποια ὀφείλονται εἰς τὴν εἰσορὴν τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἢ ὅποια, ἐπειδὴ ὑφίσταται ἀσθενεστέραν ἐξάτμισιν, λόγῳ τοῦ ψυχροτέρου κλί-

ματός της, καὶ τροφοδοτεῖται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς, χύνει τὰ πλεονάζοντα τῶν ὑδάτων της εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ Β. Α. άνεμοι, οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἐπιταχύνουν τὰ ἀπὸ τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς τὴν Μεσόγειον ρεύματα.

Ποταμοί, κλίμα, βλάστησις. — Τὰ περισσότερα ρέοντα ὕδατα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, λόγω τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους της, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἑρνίνη, ὁ ὁποῖος εἶναι παροάποταμος τοῦ Ἑβρου.

Παρὰ τὴν μενύλην ἀνάπτυξιν τῶν ἀκτῶν (1 νμ. ἀκτῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς 30 τ. γμ. ἐδάφους), τὸ κλίμα τῆς Θράκης εἶναι γενικῶς δριμύ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β. Α. άνέμους. Οἱτοί εἶναι ψυχροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν καὶ Σιθρίαν.

Ἡ μέση ἔτησίᾳ θερμοκρασίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι 14 βαθμῶν. (Ἀθῆναι 16 βαθμοί). Γενικῶς ἡ θερμοκρασία κατέρχεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Περισσότερας βροχᾶς δέχονται αἱ ψυχραὶ καὶ ὑψηλαὶ παράκτιοι περιοχαὶ καὶ κυρίως ἡ τῆς Στράντζας, διότι εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς τοὺς ὑγροὺς θαλασσίους άνέμους (600—800 χιλιοστομ.). Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ ὕψος τῆς ἔτησίᾳς βροχῆς εἶναι ὀλιγώτερον τῶν 500 χιλιοστομ., καθόσον οἱ θαλάσσιοι άνεμοὶ δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ νότια παράλια (παράλια τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως, ἀκταὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Ν. τῆς Ραιδεστοῦ), λόγω τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἔχουν κλίμα μεσογειακόν· αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀπὸ τῆς χερσονήσου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λόγω τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τῶν Β.Α. άνέμων, ἔχουν κλίμα πόντιον (χειμῶν ψυχρός, μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας ἀπτόμοι)· τὸ λεκανοπέδιον τέλος τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων άνέμων, ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν, τὸ ὁποῖον δύνανται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μεταβατικόν

ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη δὲν ἔχει ὁμοιόμορφον θλάσθησιν εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, καθόσον δὲν ἔχει παντοῦ τὸ ἴδιον κλίμα. Αἱ ὕψηλαί περιοχαὶ καὶ κυρίως αἱ πρὸς τὸν Εὐξεινον ἐστραμμέναι κλιτύες τῆς Στράντζας, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς των, καλύπτονται ἀπὸ δάση (πλάτανοι, πελέαι, δρύες, πεῦκα, κυπάρισσοι κτλ.). Τὸ ἐσωτερικόν, λόγῳ τοῦ ὅτι δέχεται μικρὰν ποσότητα βροχῆς, εἶναι χώρα στεππώδης (1).

Ἀνθρωπογεωγραφία. — 1) Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, χάρις εἰς τὰ εὐφορα προσχωσιγενῆ ἐδάφη της, εἶναι χώρα γεωργικῇ. Τὰ παραγόμενα προϊόντα ποικίλλουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ὄσπρια, καπνός, ἄμπελοι καὶ μορέαι. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις εὐδοκιμοῦν ἡ ὄρυζα, ὁ θάμβασξ καὶ τὰ λαχανικά.

Εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν, ἡ γεωργία παρουσιάζει μεγαλυτέραν ποικίλιαν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἐλαῖαι καὶ πολλὰ ὀπωροφόρα δένδρα (συκαῖ, ἀμυγδαλαῖ, ροδιαί, κτλ.).

Γενικῶς ἡ γεωργία δὲν παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης δύναται νὰ παραγάγῃ μεγάλας ποσότητας σιτηρῶν, θάμβασκος, καπνοῦ, οἴνου, ἡ δὲ καλλιέργεια τῆς μορέας δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς ἐντατικὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν.

Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι διατίθενται διὰ τὴν βοσκήν τῶν ζώων, κατέχουν μεγάλας ἐκτάσεις. Εἰς τὰς ὕψηλὰς περιοχὰς τρέφονται κυρίως αἰγοπρόβατα, εἰς δὲ τὰς πεδινὰς θόες καὶ

(1) Στεππώδης χώρα, ἡ ἀπλῶς στέπη, λέγεται ἡ ἑκτασις, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὴν καὶ ἀραιὰν χλόην καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας εἶναι γυμνή. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι λόγῳ τῆς μικρᾶς ποσότητος τῶν βροχῶν δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν μεγάλα δένδρα.

εούθαλοι, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας.

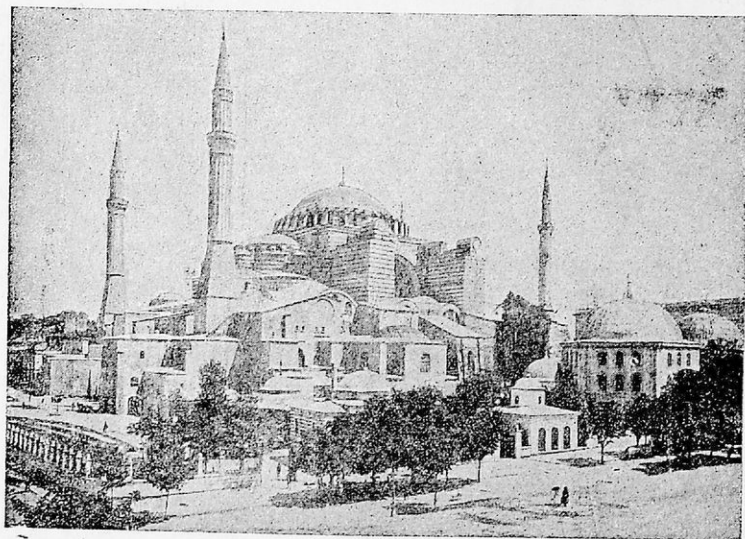
Ἡ συγκοινωνία τῶν παραλίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ δυσχεραίνεται ἔνεκα τῶν ὑψηλῶν παρακτίων περιοχῶν. Κυρία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶναι ἡ τοῦ Ὀριάν Ἐξπρές, ἡ ὁποία συνδέει τὰ δύο σπουδαιότερα κέντρα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀφ' ἑνὸς καὶ μετὰ τῆς Ἀσίας ἀφ' ἑτέρου. Ἡ γραμμὴ αὕτη εἶναι σπουδαία διεθνῆς ὁδός. Εἰς τὸ Πύθιον διακλαδίζεται πρὸς τὴν Ἀλεξανδρούπολιν. Ἐκτὸς τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ὑπάρχουν καὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὰς κυριώτερας πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Ἡ μεγάλη βιομηχανία ὑστερεῖ λόγῳ ἑλλείψεως κινητήριου δυνάμεως καὶ κεφαλαίων. Τὴν σπουδαιότεραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ ὅποιοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα (δημητριακοὺς καρπούς, θάμβακα, μέταξαν, καπνόν). Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ Ἀδριανούπολις. Τὸ ἐμπόριον εὕρισκεται κυρίως εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων, τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Σπουδαιότερος λιμὴν εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις παρὰ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀποβάθρας τῆς. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ κίνησις τοῦ εἶναι κατὰ πολὺ κατωτέρα τῆς τοῦ Πειραιῶς. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγει γεωργικά. Ἡ μεγάλη διαφορὰ τῆς συγκομιδῆς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἔτους εἰς τὸ ἄλλο προξενεῖ μεγάλην ἀξομείωσιν εἰς τὴν ἐξαγωγήν.

2) Κάτοικοι.—Μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἡ Τουρκικὴ Θράκη, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατοικεῖται ὑπὸ Τούρκων καὶ ὀλίγων Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν. Τὴν μεγαλυτέραν πυκνότητα ἔχει ἡ χερσόνησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθόσον χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν θέσιν ἔχει τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ σπουδαιότερον ἀστικὸν κέντρον ὁλοκλήρου τῆς Τουρκίας. Ἀκολουθῶς ἡ περιοχὴ τῆς Ραιδεστοῦ χάρις εἰς τὰ μεσογειακά της προϊόντα καὶ ἡ στεππώδης περιοχὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τῆς ὀρεινῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι χώρα ἀραιοκατωκημένη (52 κατ. εἰς 1 τ. χμ.).

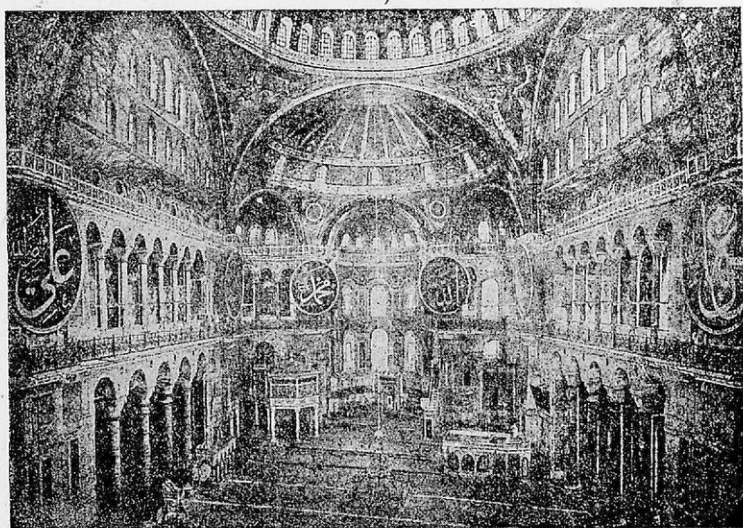
Πόλεις. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ πλησίον τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις (36.000 κ.), τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον δεσπόζει τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἡ

Ὁ Ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἐκτίσθη ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (532—537 μ. Χ.) καὶ μετεβλήθη εἰς τζαμίον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

πόλις αὕτη, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται οἱ ποταμοὶ Ἀρδас, Τόντζος καὶ Ἐβρος, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὀνομαστὸν εἶναι τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάνου Σελίμ. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἔχει ἀξιόλογα μεταξουργεῖα. Πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ἡ πόλις ἦτο ἀνθηρότερα οἰκονομικῶς, διότι εἶχε μεγαλύτερον πληθυσμὸν.

Ἄλλαι πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι αἱ **Σαράντα Ἐκκλησίαι**, εἰς τὰς ὑπηρείας τῆς Στράντζας, αἱ ὅποαι συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς κυρίας γραμμῆς Ἀδριανουπόλεως—Κωνσταντινουπόλεως, ἡ **Βιζύη**, ἡ Ἀρκαδιούπολις, καὶ ἡ **Τυρολόη**. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντίδος ἡ **Ραιδεστός** καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἡ **Καλλίπολις**.

Ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Βοσπόρου πέριξ τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ εἰς γραφικωτάτην τοποθεσίαν κεῖται ἡ **Κωνσταντινούπολις** (τουρκ. Ἰσταμπούλ, 740.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, «ἡ Βασιλεὺς τῶν πόλεων». Αὕτη ἰδρύθη τὸ πρῶτον ἀπὸ Μεγαρεῖς ἀποίκους κατὰ τὸν 7ον π. Χ. αἰῶνα ὑπὸ τὸ ὄνομα Βυζάντιον. Ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324 μ. Χ.) κατέστη ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἔπειτα τῆς Βυζαντινῆς. Ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1919 ἦτο πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας (ἀπὸ τοῦ 1919 εἶναι ἡ Ἀγκυρα εἰς τὴν

Μ. Ἀσίαν). Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὁποία ὀνομάζεται καὶ Ἐπτάλοφος, διότι τὸ τοπίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκτισμένη, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑπτὰ λόφους, εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν μνημείων τῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὁ ὁποῖος ἔχει μεταβληθῇ ὑπὸ τοῦ Κεμαλικοῦ καθεστῶτος εἰς μουσεῖον.

Ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς τῆς ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν ἔπαυσε νὰ παίζῃ σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν Ἱστορίαν, διότι εἶναι μία ἀπὸ τὰς κλεῖδας τοῦ κόσμου. Ἡ σπουδαιότης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον δεσπόζει διεθνῶν κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν ὁδῶν.

α') Αἱ κατὰ ξηρὰν ὁδοί. Μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁδός, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν Δουνάβεως (μέχρι τοῦ Βελιγραδίου), Μοράυα, Νισαύα καὶ Ἐβρου, συναντᾷ τὴν Ἀσιατικὴν, ἡ ὁποία διὰ τῶν ὁροπεδίων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας φθάνει εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι «ἡ παλαιὰ ὁδὸς τῆς μετάξης», διὰ τῆς ὁποίας τὸ πολῦτιμον προῖον μετεφέρετο ἀπὸ τὴν Ἀπὼ Ἀνατολὴν εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ καὶ τοῦ ὑπερσιθηρικοῦ σιδηροδρόμου ἡ ὁδὸς αὕτη ἔχασε τὴν παλαιάν της σημασίαν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὅμως διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς μεγάλης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως—Βαγδάτης, τῆς ὁποίας ἐλάχιστον τμήμα ὑπολείπεται μεταξὺ Τουρκίας καὶ Μεσοποταμίας, ἐπανακτᾷ τὴν σπουδαιότητά της, καθόσον εἶναι ἡ συντομωτέρα ὁδὸς μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Περσικοῦ κόλπου.

β') Ἡ θαλασσία ὁδός. Ὁ Βόσπορος, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς στενὸς πορθμός, συνδέει τὴν Μαύρην Θάλασσαν μὲ τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Λόγῳ τῆς θέσεώς του αὐτῆς, εἶναι, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἡ μόνη θαλασσία ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας διοχετεύονται τὰ γεωργικὰ προΐοντα τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Καρπαθίων πρὸς τὰς χώρας τῆς Μεσο-

γείου καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Ν. Δ. Εὐρώπης πρὸς τὰς χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

Εἰς τὴν θέσιν λοιπὸν αὐτῇ, εἰς τὴν ὁποῖαν διασταυροῦνται ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας, ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ Κωνσταντινούπολις, καθὼς καὶ τὴν σπουδαιότητά της ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ στρατηγικῆς ἀπόψεως.

Τὸ κέντρον τῆς πόλεως εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἡ μεγαλυτέρα ὁμως ἐμπορικὴ κίνησις παρατηρεῖται εἰς τὰς Εὐρπωαϊκὰς συνοικίας τοῦ Πέραν καὶ τοῦ Γαλατᾶ, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Β. Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὁποία ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς διὰ τοῦ προαστείου τῆς Χρυσουπόλεως, εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντᾶται ἡ Εὐρώπη μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ γραφικότης τῆς τοποθεσίας της θέλγει ὅλους τοὺς ἐπισκέπτας της.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον, κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομικὴ κίνησις τῆς πόλεως δὲν εἶναι τόσον ἀνθηρὰ ὅσον κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ λιμένος της.

Β'. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις.—Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς Ἀσιατικός. Ὡς πρώτη κατοικία τῶν θεωρεῖται ἡ περιοχὴ παρά τὸν Βόλγαν ποταμόν, ἐκ τοῦ ὁποῖου μερικαὶ παράγουν τὸ ὄνομά των. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὸν 7ον μ.Χ. αἰῶνα καὶ κατ' ἀρχὰς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς παρά τὸν Εὐξείνιον Πόντον χώρας μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ τότε Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, καθόσον ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπερασπίζουσιν τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἄλλων θαρβάρων λαῶν. Ἀργότερον ἐπεξετάθησαν εἰς ὅλας τὰς μεταξὺ Δουνάβεως, Αἴμου, Μαύρης

λάσσης καὶ Σερβίας χώρας, αἱ ὁποῖαι ἐκ τοῦ ὀνόματός των ὀνομάσθησαν Βουλγαρία. Οἱ Βούλγαροι κατὰ τὴν ἐπέκτασιν των ἐγκατέλειπον τὰ ἰδικὰ των ἥθη καὶ ἔθιμα, καθὼς καὶ τὴν γλῶσσάν των, καὶ ἐμάνθανον τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν πρότερον ἐγκατεστημένων Σλαύων, δηλαδὴ ἐξισλαυίζοντο. Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς λαοὺς συνέβη τὸ ἐξῆς παράδοξον. Οἱ μὲν Βούλγαροι διετήρησαν τὸ ὄνομά των καὶ ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσάν των, οἱ δὲ Σλαῦοι διετήρησαν τὴν γλῶσσάν των καὶ ἀπώλεσαν τὸ ὄνομά των. Ἀργότερον οἱ Βούλγαροι ἐδέχθησαν παρὰ τοῦ Βυζαντίου τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων ὑπετάγησαν εἰς αὐτοὺς.

Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὰ ἐξῆς: Κατὰ τὸ ἔτος 1878, χάρις εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐπέμβασιν τῆς Ρωσίας, ἡ Βουλγαρία ἀπεσπάρθη τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ νέον Βουλγαρικὸν κράτος ἦτο ἡγεμονία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Αἴμου περιοχὴν, ἐκτάσεως 64.390 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 κατελήφθη πραξικοπηματικῶς ἡ πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου περιοχὴ, ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία, ἐκτάσεως 35.000 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1908 ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία ἀνεκηρύχθη εἰς ἀνεξάρτητον βασιλείον, κατὰ δὲ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913 κατελήφθη ἡ Δυτικὴ Θράκη, ἡ ὁποία ἀπωλέσθη κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Σήμερον ἡ ἑκτασις τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 103.100 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς εἰς 6.000.000 κατ.

Ὅρια. — Ἡ Βουλγαρία συνορεύει πρὸς Ν. μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. μετὰ τῆς Γιουγκοσλαυΐας, πρὸς Β. μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Α. ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ Βουλγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν. Αὗται εἶναι: α') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου ποταμοῦ, β') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Θεσσαλονίκην μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος καὶ Ἰσκερ.

Φυσικαὶ περιοχαί. — Τὸ ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας, σχήματος περίπου τετραπλεύρου, διαιρεῖται εἰς τρεῖς φυσικὰς περιοχάς: α') εἰς τὴν Νότιον Βουλγαρίαν, β') εἰς τὴν Βόρειον Βουλγαρίαν, καὶ γ') εἰς τὴν Δυτικὴν Βουλγαρίαν.

α') Νότιος Βουλγαρία. — Ἡ Νότιος Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ροδόπην καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ἄνω Ἑβρου.

Ἡ Ροδόπη. — Ἡ ὀροσειρὰ τῆς Ροδόπης, τῆς ὁποίας τὰ νότια ὑψώματα ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιλαμβάνεται μετὰ τῶν κοιλάδων Νέστου πρὸς Δ. καὶ κάτω Ἑβρου πρὸς Α. Ἡ ὀροσειρὰ αὕτη μὲ τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. περίπου διευθύνσιν τῆς, τοὺς ἀραιοὺς καὶ ὑψηλοὺς αὐχένους τῆς καὶ τὴν ἔλλειψιν κοιλάδων, καὶ ὁποῖαι νὰ τὴν διασχίζουν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., δυσχεραίνει τὴν μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἐπικοινωνίαν τῆς Βουλγαρίας. Τὰ πετρώματά τῆς εἶναι παλαιὰ (εἶναι μίᾳ ἀπὸ τὰς παλαιότερας ὀροσειράς τῆς Εὐρώπης) καὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικοὺς σχιστολίθους καὶ γρανίτας, ὅπως καὶ τῶν ὀρέων τῆς Μακεδονίας. Αἱ κορυφαί τῆς, λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι γενικῶς χαμηλαὶ καὶ ἀπεστρογγυλωμέναι. Ἡ ὑψηλότερα ἐξ αὐτῶν (2.190 μ.) εὐρίσκεται πρὸς Β τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα, παραποτάμου τοῦ Ἑβρου, τοῦ ὁποίου ἡ κοιλάς εἶναι ἡ σπουδαιότερα περιοχή τῆς Ροδόπης. Αὕτη διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ὀφείλεται εἰς ρήγμα τοῦ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησαν τὰ ρέοντα ὕδατα.

Τὸ κλίμα τῆς κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Ἡ ὀρεινὴ περιοχή ἔχει κλίμα ὀρεινὸν (χειμῶν δριμύς καὶ μακρὰς διαρκείας, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι). Τὸ κλίμα αὐτὸ μεταβάλλεται ἀπὸ τὰς ὑψηλότερας περιοχὰς πρὸς τὰς χαμηλότερας. Ἡ χιών πίπτει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ἕως τὸν Μάϊον· κατὰ τὸ θέρος δὲν ὑπάρχουν χιόνες. Λόγῳ τοῦ ἄρκετοῦ ὕψους αἱ βροχαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 0,80 μ. Χάρις εἰς τὰς πολλὰς βροχὰς καὶ εἰς τὰ κρυσταλλικὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν, αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται κάτω τῶν 1.800 μ., καλύπτονται ὥς ἐπὶ τὸ

πλείστον ἀπὸ πλούσια δάση (κυρίως δρυῶν καὶ ὀξυῶν). Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν δάση, καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ χρησιμεύουν ὡς βοσκαὶ τῶν μικρῶν κυρίως ζώων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

Οἱ κάτοικοι τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ὑλοτομίαν, εἰς τὴν παρασκευὴν ξυλανθράκων καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν πρὸ παντὸς μικρῶν ζώων. Οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεῖς κατοικοῦν εἰς τὰς δασώδεις περιοχάς, οἱ δὲ κτηνοτρόφοι ζοῦν θίον νομαδικὸν (τὴν χειμερινὴν περίοδον εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχάς καὶ τὴν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλὰς). Ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη παρὰ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἀρδα καὶ τῶν παραποτάμων του, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως καπνός, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄμπελοι. Ἡ περιοχὴ τῆς Ροδόπης, λόγῳ τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεώς της, εἶναι ἄραιως κατοικημένη (30 περίπου κάτοικοι εἰς ἕκαστον τ. χμ.) καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἔχει μεγάλα ἀστικά κέντρα.

Ἡ κοιλάς τοῦ "Εβρου.—Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Νοτίου Αἴμου ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ "Εβρου, τῆς ὁποίας ὁ σχηματισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ μήκος της φθάνει τὰ 200 χμ., τὸ δὲ ὕψος της εἶναι περίπου 100μ. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑλικά, τὰ ὁποῖα μετέφερεν ὁ "Εβρος ποταμὸς μετὰ τῶν παραποτάμων του ἀπὸ τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ὄρη. Ὁ "Εβρος, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Χερσονήσου, πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὁ "Ἀρδας καὶ ὁ Τόντζος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἶμον. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ ὀροσειρὰ τῆς Ροδόπης ἐμποδίζει τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ὁ χειμὼν ὅμως δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, διότι ἡ ὀροσειρὰ τοῦ Αἴμου προφυλάσσει τὴν κοιλάδα τοῦ "Εβρου ἀπὸ τοὺς Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. Ἡ ἄνοιξις εἶναι γλυκεῖα καὶ τὸ φθινόπωρον σχετικῶς θερμὸν μὲ μέσην θερμοκρασίαν 12°. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, διότι δὲν

είναι έκτεθειμένη εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (500 περίπου χιλιοστόμ. εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Φιλιππουπόλεως). Ὁ Βούλγαρος ὅμως γεωργὸς ἀναπληρώνει τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν δι' ἀρδευτικῶν μηχανῶν (μαγκανοπήγαδα).

Χάρις εἰς τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα παράγονται πολλὰ καὶ ποικίλα γεωργικὰ προϊόντα: δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ζακχαροῦχα τεῦτλα, ὄρυζα, λαχανικά, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, οἶνος, ὀπῶραι, μορέαι κτλ. Ἐκ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ὁ σίτος. Εἰς τὰς πλευρὰς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται αἱ ἄμπελοι (1) καὶ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν αἱ μορέαι. Οἱ ἀγροὶ τῆς ὀρύζης εὐρίσκονται εἰς τὰς παρὰ τὸν Ἑβρον περιοχὰς διὰ τὰ ποτίζονται εὐχερῶς, αἱ δὲ φυτεῖαι τῶν ὀπωροφόρων δένδρων (δαμασκηναί, ροδακινεαί, καρυαί, συκαί κτλ.) περιβάλλουν τοὺς κατωκημένους τόπους.

Ἡ κοιλάς τοῦ Ἑβρου, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ της προϊόντα, εἶναι πυκνῶς κατοικημένη. Ὁ πληθυσμὸς, ἐπειδὴ ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, συγκεντροῦται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς χωρία, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπέχουν πολὺ μεταξύ των. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Φιλιππούπολις, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου. Αὕτη ιδρύθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, τοῦ πατρὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Βουλγαρίας (100.000 κ.). Χάρις εἰς τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς της καὶ εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν της θέσιν (2) ἔχει σπουδαίαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν. Τὸ ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ παλαιὸν λόγῳ τῆς θέσεώς της, διενηργεῖτο ἄλλοτε κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, σήμερον ὅμως μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν περιέπεσε εἰς χεῖρας τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων. Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν σπουδαιότεραι εἶναι: τῆς ζακχάρεως, τοῦ ἀλεύρου, τοῦ καπνοῦ, τῆς ὀρύζης καὶ τοῦ

(1) Αἱ ἄμπελοι δὲν εὐδοκιοῦν εἰς χαμηλὰς περιοχὰς, διότι αὗται προσβάλλονται συχνὰ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἀπὸ παγετοῦς.

(2) Κεῖται ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ὁδοῦ Βελιγραδίου—Κωνσταντινουπόλεως.

σάπωνος. Μετά την Φιλιππούπολιν αξιολογώτεραι πόλεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου εἶναι: **Στάρα Ζαγόρα** (30.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Νοτίου Αἴμου, **Χάσκοβον** (27.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης, καὶ **Τατάρ Παζαρτζίκ** (23.000 κ.) πρὸς Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως. Αὗται εἶναι ἀγοραὶ ἀνταλλαγῆς προϊόντων μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς πεδιάδος καὶ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν.

Εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἶναι ὁ **Πύργος** (46.000 κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐξυπηρετεῖ ὁλόκληρον τὴν χώραν, ἀφ' ὅτου ἡ Βουλγαρία ἔχασε τὴν Δυτικὴν Θράκην κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

β') Βόρειος Βουλγαρία.—Ἡ Βόρειος Βουλγαρία περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς περιοχάς: Τὸν Αἴμον, τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, τὸ Βαλκανικὸν Βῦθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια.

Ὁ Αἴμος (βουλγαριστὶ Στάρα Πλάνινα, ἦτοι παλαιὸν ὄρος). Τὸ ὄρος Αἴμος ἢ Μπαλκάν (λέξις τουρκικῆ σημαίνουσα ὄρος), ἐκ τοῦ ὁποῦ ὅλως ἀκαλαισθήτως καὶ ξενικῶς ὠνομάσθη ἡ Ἑλληνικὴ Χερσονήσος καὶ «Βαλκανικὴ Χερσονήσος» ἢ «τοῦ Αἴμου», ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ὄροσειράν ὅχι μόνον τῆς Βουλγαρίας ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ **Τιμόκ**, παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὰ Σερβοβουλγαρικὰ σύνορα, καὶ σχηματίζει τὸ νότιον ὄριον τῆς μεγάλης κοιλάδος τοῦ κάτω Δουνάβεως. Εἰς τὸ δυτικόν του τμήμα ἔχει σχῆμα τόξου μὲ διευθύνσιν πρὸς τὰ Ν. Α., ἔπειτα ὅμως διατηρεῖ μέχρι τοῦ Αἰμονίου ἀκρωτηρίου τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ καταλήγει, γενικῶς διευθύνσιν πρὸς Α. Ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ του τμήματος ἀναχωροῦν δύο κλάδοι: ὁ εἰς διευθύνεται πρὸς τὰ Ν. Α., ὁ δὲ ἄλλος πρὸς τὰ Β.Α. Ὁ πρῶτός σχηματίζει τὴν χερσονήσον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ὄρ. Στράντζα), ὁ δὲ δεύτερος τὸ ὁροπέδιον τῆς Δοβρουτσᾶς, τὸ ὁποῖον ἀναγκάζει τὸν Δούναβιν νὰ λάθῃ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν διευθύνσιν πρὸς Β.

Τὸ μῆκος τοῦ Αἴμου ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀνέρχεται εἰς 550 χμ., τὸ δὲ πλάτος του κυμαίνεται μεταξὺ 20 καὶ 40 χμ. Τὰ πετρώ-

ματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται, ποικίλλουν: κρυσταλλοσχιστώδη, ψαμμιτικά ⁽¹⁾ καὶ ἀσβεστολιθικά πρὸς τὸ δυτικὸν τμήμα του, κρυσταλλικά εἰς τὸ μέσον, καὶ ὕδατογενῇ πρὸς Ἀνατολάς. Ἡ ποικιλία αὕτη τῶν πετρωμάτων ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι αἱ πτυχώσεις, αἱ ὁποῖαι παρήγαγον τὴν ὄροσειρὰν αὐτὴν, ἔλαβον χώραν εἰς διαφόρους γεωλογικὰς ἐποχάς.

Ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Αἵμου, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ σχετικῶς χαμηλοὺς ἀνέμους της, δὲν ἀποτελεῖ τεῖχος ἀνυπέρβλητον μεταξὺ Βορρᾶ καὶ Νότου, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν ὄροσειρὰν τῆς Ροδόπης. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἕξ ὁδοὶ τὴν διασχίζουν, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶναι ἡ διερχομένη διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ "Ισκερ, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ Ρίλον ὄρος καὶ χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν. Αἱ κορυφαί, αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μέτρα, εἶναι ὀλίγαι, ἡ ὑψηλότερα δὲ ἕξ αὐτῶν (2.375 μ., ὅσον καὶ ἡ κορυφή τῆς Κυλλήνης) εὐρίσκεται εἰς τὸν μέσον ΑἼμον. Αἱ Ἀνατολικαὶ περιοχαὶ εἶναι χαμηλότεραι λόγῳ τῆς ἐλαφρᾶς πτυχώσεως τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν.

Ὁ ΑἼμος ὥς ἐκ τῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. διευθύνσεώς του, ἡ ὁποία ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν πρὸς Ν. τῶν ψυχρῶν κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β.Α. ἀνέμων, ἀποτελεῖ κλιματικὸν ὄριον μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Βουλγαρίας. Εἰς ὕψος 1.500 περίπου μέτρων ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸν Ἰανουάριον κατέρχεται εἰς πέντε βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ τὸν Αὐγουστον δὲ δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 13 βαθμοὺς. Περισσότερον ψυχρὰ εἶναι ἡ βορεία πλευρά, καθόσον εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι· ὑπερβαίνουν τὰ 800 χιλιοστόμ. καὶ φθάνουν τὸ 1.500 χιλιοστόμ. εἰς τὰς ὑψηλότερας περιοχάς. Τὰ πλουσιώτερα δάση ὑπάρχουν εἰς τὸν δυτικὸν καὶ κεντρικὸν ΑἼμον· λόγῳ τοῦ μεγαλυτέρου ὕψους, τὸ ὁποῖον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ δέχεται περισσοτέρας βροχάς, καὶ τῶν κρυσταλλικῶν τοῦ πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν. Ταῦτα ἀ-

(1) Ψαμμιτικά λέγονται τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ κόκκους ἄμμου κολλημένους μεταξὺ των διὰ μιᾶς συνδετικῆς οὐσίας.

ποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὀξύας. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 1.000 μέτρων ἀρχίζουν νὰ ἐμφανίζωνται τὰ λειθάδια, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὰς ἄνω τῶν 1.800 μέτρ. περιοχάς. Εἰς τὸν Ἀνατολικὸν Αἶμον τὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρυὸς καὶ πεύκα.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Αἶμου ἔχει τὰς ἰδίας ἀσχολίας μὲ τὸν τῆς Ροδόπης. Χάρις ὅμως εἰς τὴν εὐκολωτέραν συγκοινωνίαν του εἶναι περισσότερο κατῳικημένος (40 κάτ. εἰς ἕκαστον τ. χμ. κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον). Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ ποιμένες κατέρχονται εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Ἑβρου, κατὰ τὴν θερινὴν δὲ ἐπανέρχονται εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Ἀξιόλογα ἐμπορικὰ κέντρο δὲν ὑπάρχουν, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὁρεινῆς αὐτῆς περιοχῆς δὲν εἶναι μονίμως ἐγκατεστημένον.

Ἡ κοιλάς τοῦ Δουνάβεως.—Πρὸς Β. τῆς ὁροσειρᾶς τοῦ Αἶμου, ἡ ὁποία πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν κατέρχεται ὁμαλῶς, ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ κάτω Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ εὐρείας τραπεζοειδεῖς ἐκτάσεις, διακοπτομένης ἀπὸ λοφοειδεῖς περιοχὰς μέσου ὕψους 250 περίπου μέτρων. Ἡ περιοχή αὕτη, ἡ ὁποία διασχίζεται ἀπὸ στενὰς καὶ βαθεῖας κοιλάδας τῶν ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Αἶμου κατερχομένων ὑδάτων, κλίνει ὁμαλῶς πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ ἀνυψοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν Δοβρουτσᾶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων, τὸ δὲ κλίμά της, δριμύ ἡπειρωτικόν, διότι εἶναι ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. Ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς καὶ μακρᾶς διαρκείας (ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Μάρτιον), συνοδεύεται δὲ ἀπὸ ἀφθόνους χιόνας, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰς ὁδοὺς μὲ παχύτατον στρώμα καὶ διακόπτουν τὰς μεταξὺ τῶν χωρίων συγκοινωνίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν, ὅταν πνέουν οἱ βόρειοι ἄνεμοι, τὸ θερμόμετρον δύναται ἐπὶ ἐβδομάδας ὁλοκλήρους νὰ κυμαίνεται μεταξὺ 15° καὶ 20° ὑπὸ τὸ μηδέν. Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως, ἀπὸ τὰ μέσα δὲ περίπου τοῦ Μαΐου ἀρχίζει τὸ θέρος, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. Ὁ θερμότερος μῆν εἶναι ὁ Αὐγουστος, ὅποτε τὸ

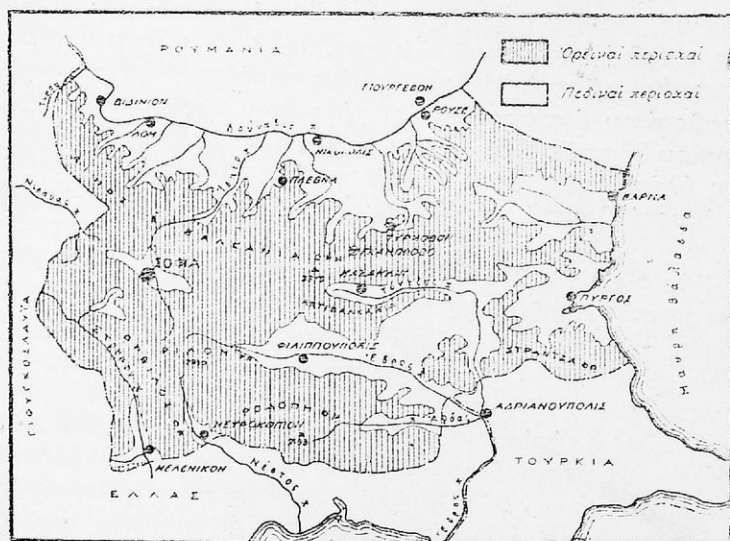
θερμόμετρον δύναται νὰ φθάσῃ τοὺς 40° ὑπὸ σκιάν. Ἡ μεγαλύτερα ποσότης τῶν βροχῶν πίπτει κατὰ τὸ θέρος. Αἱ θεριναὶ βρογαὶ εἶναι ραγδαῖαι καὶ διευθύνονται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν. Ἡ ὀρμητικότης τῶν εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε πλημμυρίζουν οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ ἐρόμοι καθίστανται ἀδιάβατοι. Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγας ὁμῶς ἡμέρας, λόγω τῆς μεγάλης ἐξατμίσεως, τὸ ἔδαφος γίνεται πάλιν ξηρὸν καὶ κονιορτῶδες.

Ἡ κοιλὰς τοῦ Δουνάθεως, χάρις εἰς τὸ εὐφορον προσχωσιγενὲς ἔδαφός της, εἶναι πλουσία εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Ἡ παραγομένη ποσότης τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ἀντιπροσωπεύει τὸ τρίτον περίπου τῆς ἐθνικῆς συγκομιδῆς τῶν δύο αὐτῶν προϊόντων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἡλιοτοόπια, ζακχαροῦχα τεύτλα καὶ ἐκτρέφονται ζῶα. Ἡ ἐκμετάλλευσίς τοῦ ἐδάφους ἐκτελεῖται μὲ ἀρκετὴν ἐπιμέλειαν.

Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (60 κάτ. περίπου εἰς ἕκαστον τ. μχ.). Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάθεως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγαλύτερα, διπλασία περίπου, χάρις εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν, τὴν ὁποίαν παρέχει ὁ ποταμός.

Αἱ πόλεις εὐρίσκονται εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν των. Αὗται εἶναι: α') Αἱ ὑπάρχει τῆς ὀρεινῆς περιοχῆς, αἱ ὁποῖαι συνδέουν δύο περιοχάς μὲ διαφορετικὰς ἀσχολίας (ὀρεινὴν περιοχὴν, κτηνοτροφικὰ καὶ δασικὰ κυρίως προϊόντα, πεδινὴν περιοχὴν, γεωργικὰ κυρίως προϊόντα). β') Αἱ ὄχθαι τοῦ Δουνάθεως καὶ τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν καλὴν των συγκοινωνίαν. Αἱ παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Αἰμου πόλεις ἀρχικῶς ἐχρησίμευον ὡς ὀχυρὰ λόγω τῆς στρατηγικῆς των θέσεως. Σήμερον, χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ καὶ ποικίλα προϊόντα τῶν περιοχῶν, τὰς ὁποίας ἐξυπηρετοῦν, χρησιμεύουν ὡς ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ καὶ ὡς κέντρα βιομηχανίας. Αὗται εἶναι: Ἡ ἱστορικὴ Πλέβνα (32.000 κ.), τὸ Γράμπροβον καὶ τὸ Τύρνοβον (13.000 κ.), πρώτη πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας.

Αί παρά τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως πόλεις παρουσιάζουν μεγαλύτεραν ἀνάπτυξιν, καθόσον ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι διεθνὴς ὁδὸς μεγάλης σπουδαιότητος. Αὗται εἶναι ἐξ Α πρὸς Δ.: Τὸ Ρουστούκιον (ἢ Ρουσέ), ἡ Νικόπολις καὶ τὸ Βιδίνιον. Σπουδαιότερα ἐξ ὧν τῶν παραδουναβείων πόλεων τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὸ Ρουστούκιον (49.000 κ.), καθόσον συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Σόφιαν καὶ Βάρ-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

ναν. Χάρis εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τοῦ θέsin καὶ εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα τῆς περιφερείας τοῦ εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανία παρασκευῆς ἀλεύρων, ζακχάρεως, ἐπεξεργασίας δερμάτων).

Διὰ τοῦ λιμένος τοῦ εἰσάγονται ὑφάσματα, μέταλλα, μηχαναὶ καὶ λοιπὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἐκ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἐξάγονται δημητριακοὶ καρποὶ πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν. Τὸ Ρουστούκιον εἶναι ἐπίσης κέντρον ἀλιείας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων σπουδαιότεραν οἰκονομικὴν κίνησιν καὶ εὐρύτερον μέλλον παρουσιάζει

ἡ Λόμ (17.000 κ.), καὶ τοῦτο διότι εἶναι ἐπίνειον τῆς Σόφιας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καθόσον εὐρίσκεται πλησιέστερα πρὸς αὐτήν.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης κεῖται ἡ Βάρνα (72.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Βουλγαρίας. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος της εἶναι κατωτέρα τῆς τοῦ Πύργου. Πρὸ τῶν θαλακτικῶν πολέμων ἡ Βάρνα ἦτο ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας, μετὰ τὴν ἀπώλειαν ὅμως τῆς Δοβρουτσᾶς ἡ ἐμπορικὴ της κίνησις περιωρίσθη κατὰ πολὺ. Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ της ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της (ὕφαντουργεῖα, κονσερβοποιεῖα λαχανικῶν) καὶ εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων τῆς Δοβρουτσᾶς. Αἱ προσπάθειά της σήμερον στρέφονται κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ. Κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἡ παραλία της δέχεται ἀρκετοὺς ξένους (Γερμανοὺς, Αὐστριακοὺς, Τσέχους, Οὐγγρους, Ρουμάνους).

Τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια.—Ἡ νοτία πλευρὰ τοῦ Αἴμου κατέρχεται ἀποτόμως εἰς ἐπίμυκες θύθισμα, τὸ ὁποῖον ἀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ θύθισμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶναι παράλληλον καὶ ὅμοιον ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως μετὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑβρου, λέγεται **Βαλκανικὸν Βύθισμα**. Πρὸς Ν. τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος καὶ εἰς ἀπόστασιν 20—30 χμ. ἀπὸ τὴν ὁροσειρὰν τοῦ Αἴμου ὑψοῦται ἑτέρα ὁροσειρά, ἡ ὁποία ὀνομάζεται **Νότιος Αἶμος ἢ Ἀντιβαλκάνια**. Ἡ ὁροσειρὰ αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλοτέρα τοῦ Αἴμου καὶ ἐκτείνεται παραλλήλως πρὸς αὐτὸν μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Εἰς πολλὰ σημεῖα διακόπτεται ὑπὸ κοιλάδων, σπουδαιότερα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ τοῦ **Τόντζου**, παραποτάμου τοῦ Ἑβρου.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος εἶναι πολὺ εὐφρον, ὅπως καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑβρου, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα δὲν εἶναι ἡπειρωτικόν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑβρου, ἀλλ' ἥπιον, χάρις εἰς τὴν ὁροσειρὰν τοῦ Αἴμου, ἡ ὁποία τὸ προφυλάσσει τελείως ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β.Α. ἀνέμους. Εἰς τὸ Καζανλίκ ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰα-

νουαρίου είναι ανωτέρα του 0°, ή δὲ τοῦ Ἰουλίου φθάνει τοὺς 22°. Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ ἀρκετὴ ὑγρασία, ἰδίως κατὰ τὴν ἔνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, εὐνοοῦν πολὺ τὴν καλλιέργειαν τῶν ρόδων, τῶν ὁποίων ἡ ἀνθησις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας. Διὰ τοῦτο τὸ Βαλκανικὸν Βῦθισμα λέγεται καὶ **Κοιλὰς τῶν ρόδων**. Οἱ κάτοικοι τῆς μεταξὺ Καρλόβου καὶ Καζανλίκ περιοχῆς ζοῦν ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν

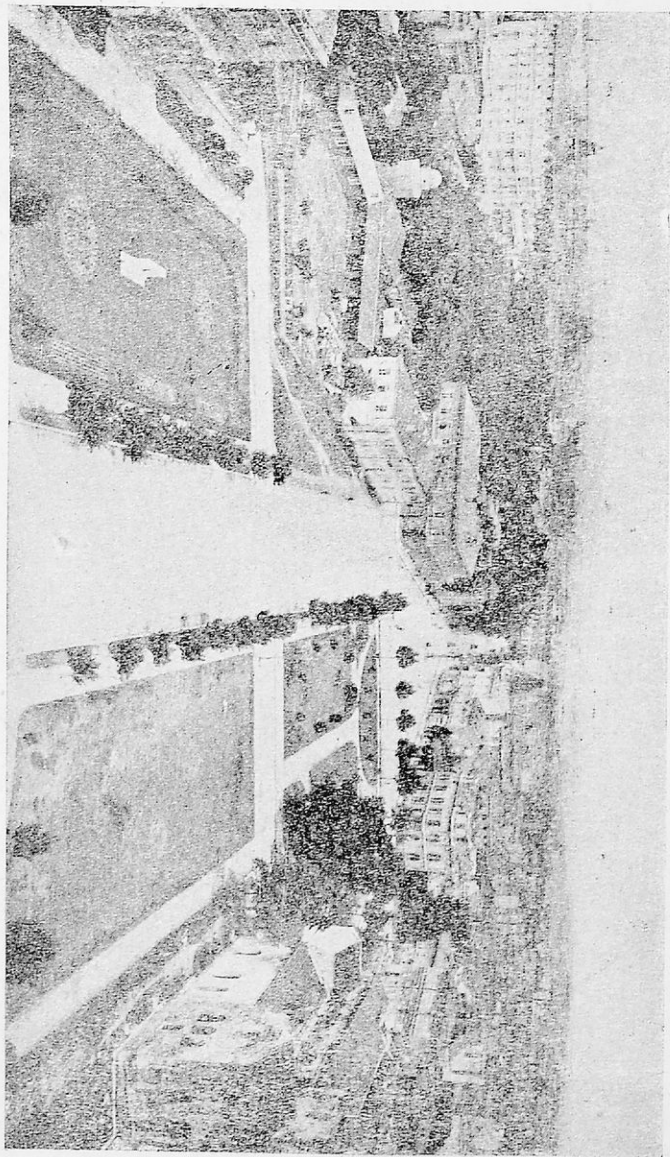
Συλλογὴ ρόδων εἰς τὴν «κοιλὰδα τῶν ρόδων».

ἀνθῶν καὶ ἀπὸ τὸ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενον ροδέλαιον. Ἐκτὸς τῶν ρόδων, καλλιεργοῦνται ἐπίσης καὶ δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰ πλούσια προχωσιγενῆ ἐδάφη τοῦ βυθίσματος καὶ τῶν κοιλάδων, εἰς δὲ τὰς πλαγιάς τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, ὅταν δὲν εἶναι πολὺ ἀπότομοι, ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δέντρα. Αἱ σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι : τὸ Κάρλοβον, τὸ Καζανλίκ καὶ τὸ Σλίβεν.

γ') Δυτικὴ Βουλγαρία.—

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Νότιον καὶ Βόρειον Βουλγαρίαν, τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ ζώνας παραλλήλους, ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ὡς ἐκ τούτου περιβάλλονται ἀπὸ ὕψηλὰ καὶ ὀγκώδη ὄρη. Δηλαδή ἡ περιοχή αὕτη παρουσιάζει γεωλογικὴν κατασκευὴν ἀνάλογον μὲ τὴν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, τῆς ὁποίας εἶναι συνέχεια. Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν λεκανοπεδίων εἶναι : τοῦ Νευροκοπίου, τὸ ὁποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Νέστος, τοῦ Πετριτσίου καὶ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Στρυμῶνος, τὰ ὁποῖα ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Στρυμῶν, καὶ τὸ σπουδαιότερον ὅλων τῆς Σόφιας,

μέσου ύψους 1.000 μέτρων, τὸ ὁποῖον ἄρδεύει ὁ ποταμὸς "Ισκερ. Τὰ μεγαλύτερα ὄρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι : Ὁ "Ορβηλος (2.600 μ.) μεταξύ τῶν κοιλάδων Νέστου καὶ Στρυμόνος καὶ πρὸς Β. αὐτοῦ τὸ Ρίλον, ὁπόθεν διασκορπίζονται τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν "Εβρου, Νέστου, Στρυμόνος καὶ "Ισκερ. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῆς Βαλκανικῆς (κορυφή Μοῦς - Ἄλὰ 2930μ., κατὰ 12 μέτρα ὑψηλότερον τοῦ Ὀλύμπου). Τὰ πετρώματα τῶν ὁρέων αὐτῶν εἶναι ὅμοια μὲ τὰ τῆς Ροδόπης, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐχωρίσθησαν διὰ ρηγμάτων. Τὸ ξδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι εὐφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις· τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Περισσότερον ἡπειρωτικὸν εἶναι τὸ κλίμα τοῦ ὁροπεδίου τῆς Σόφιας, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται πανταχόθεν ἀπὸ ὄρη. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σόφιας κατὰ τὸν Ἰανουάριον ἡ θερμοκρασία κατέρχεται 14° ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον ὑπερβαίνει τοὺς 33°. Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑπὸ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ γενικῶς εἶναι ὀλίγαι, διότι αἱ πέραξ ὑψηλαὶ περιοχαὶ ἐμποδίζουν τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἰδίως εἰς τὸ ὁροπέδιον τῆς Σόφιας. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαβίας μέχρι τῆς Σόφιας ἡ περιοχὴ εἶναι ξηρὰ καὶ γυμνὴ. Εἰς τὰ λεκανοπέδια τὰ ἄρδευόμενα ἀπὸ τὸν Στρυμόνα καὶ τὸν Νέστον, καθὼς καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν αὐτῶν καλλιεργοῦνται, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ καπνός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητος, ἀνάλογος μὲ τὸν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας, χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν τῆς πρωτευούσης, καλλιεργοῦνται κυρίως λαχανικὰ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ὁ νομὸς τῆς Σόφιας περιέχει τὸ τρίτον ἀπὸ τὰς φυτείας τῶν ὀπωροφόρων δένδρων τοῦ βασιλείου καὶ τὸ τέταρτον ἀπὸ τοὺς ἄγρους τῶν γεωμήλων. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουν μικρὰν ἔκτασιν, διότι αἱ ἀποδόσεις τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἶναι πολὺ ἀνώτεραι ἀπὸ τὰς τῶν δημητριακῶν. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 50 κατοίκους εἰς ἕκα.

Σόφια. Γενική όψη.

στον τ.χμ. Αί ὄρειναι περιοχαὶ εἶναι ἀραιῶς κατῳκημέναι, οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (ιδίως τῶν μικρῶν ζώων) καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασικῶν προϊόντων. Σπουδαιότεραι ἀγροτικά ἀγοραὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νέστου εἶναι τὸ Νευροκόπιον, καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Στρυμόνος τὸ **Πετρίτσιον** καὶ τὸ **Μελένικον**.

Εἰς τὸ ὁμώνυμον λεκανοπέδιον εὐρίσκεται ἡ **Σόφια** (εἰς ὕψος 650 μ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους. Αὕτη κατέχει τὴν τοποθεσίαν, ἡ ὁποία δεσπόζει ὅλων τῶν Βουλγαρικῶν περιοχῶν, καθόσον κεῖται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Βουκουρέστιον διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος — "Ισκερ καὶ ἀπὸ Κεντρικῆς Εὐρώπης εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων Νισαύα—" Ἐβρου. Κατὰ τὸ 1878, ὅτε ἔγινε πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους, εἶχε 16.000 κ. Κατὰ τὸ 1934 ἤριθμει 290.000 κ. Ἡ μεγάλη αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ της ὀφείλεται εἰς τὴν μετὰ τοὺς πολέμους ἐγκατάστασιν τῶν ἐκτὸς τῆς Βουλγαρίας διαμενόντων Βουλγάρων καὶ κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της. Ἡ ἀνάπτυξις της ὀφείλεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶναι τὸ μοναδικὸν πνευματικόν, ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Βουλγαρίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γειτονικάς της χώρας, αἱ ὁποῖαι κατέχουν δύο τοιαῦτα (Ἀθῆναι, Θεσσαλονίκη εἰς τὴν Ἑλλάδα, Κωνσταντινούπολις, Ἀγκυρα εἰς τὴν Τουρκίαν, Βουκουρέστιον, Κλούζ εἰς τὴν Ρουμανίαν, Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν). Χάρις ἐπίσης εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν της θέσιν εἶναι σπουδαῖος ἀεροπορικὸς σταθμὸς διὰ τὰς μεταξὺ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἀεροπορικὰς συγκοινωνίας.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — 1) Πληθυσμός. Οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς κυρίως γεωργικός. Ἡ ἐργασία τῆς γῆς, ἡ ὁποία τρέφει τὰ 80 % τοῦ πληθυσμοῦ, γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, διότι ὁ Βούλγαρος χωρικός ἀγαπᾷ τὴν γῆν. Εἰς ὁλόκληρον τὴν Βουλγαρίαν ἐπικρατεῖ ἡ μικρὰ ἰδιοκτησία, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι σχετικῶς μεγάλη, δεδομένου ὅτι εἶναι χώρα γεωργικὴ (59 κάτ. εἰς 1 τ.χμ.). Εἰς τοῦτο ἐπίσης συντελεῖ ἡ ὑπαρξις ἐκτεταμένων

πεδιάδων καὶ ἡ φροντίς, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖται ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως ὁ πληθυσμὸς τῆς Βουλγαρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ Βουλγάρους (84 %), ἀπὸ Τούρκους (10 %) καὶ ἀπὸ ὀλίγους Ἀθιγγάνους, Ρουμάνους, Ἰσραηλίτας, Ἀρμενίους, Ρώσους, κ. ἄ. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως ὑπερσχύουν οἱ ὀρθόδοξοι (84 %).

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Γεωργία. Ἡ Βουλγαρία, χάρις εἰς τὰς εὐρείας καὶ εὐφόρους πεδινὰς περιοχάς, εἶναι χώρα γεωργικὴ. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, κριθή, σίκαλις). Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, ὅπου ἡ δριμύτης τοῦ κλίματος δὲν ἐπιτρέπει μεγάλην ποικιλίαν καλλιεργειῶν. Ἡ Βουλγαρία εἶναι χώρα ἐξαγωγῆς δημητριακῶν, μέχρι δὲ πρό τινων ἔτων τὰ σιτηρὰ κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν τῆς ἐμπορίου. Ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου ὅμως πολέμου σημαντικαὶ ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε κατεῖχοντο ὑπὸ δημητριακῶν, διετέθησαν δι' ἄλλας καλλιεργείας, περισσότερον ἐπικερδεῖς, καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν καλλιέργειαν βιομηχανικῶν φυτῶν (καπνοῦ, ἡλιοτροπίου, θάμβακος, σησαμίου, φιστικίων, ζακχαρούχων τεύτλων, κτλ.), λαχανικῶν καὶ ἀμπέλων.

Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τῆς Βουλγαρικῆς γεωργίας συνετέλεσαν αἱ εὐνοϊκαὶ κλιματικαὶ συνθήκαι τῶν νοτίων περιοχῶν, ὅπου εὐδοκιμοῦν αἱ πολύτιμοι βιομηχανικαὶ καλλιεργεῖαι, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν μεθόδων καλλιεργείας.

Ἐκτὸς τῶν δημητριακῶν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας παίζουν τὰ κάτωθι προϊόντα:

α') Ὁ καπνός. Ὅπως εἰς τὴν χώραν μας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον κατέχει ὁ καπνός, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὰ Ἀνατολικά καπνά. Εἰς αὐτὸν κυρίως στηρίζεται τὸ ἐθνικὸν νόμισμα καὶ ὁ δημόσιος προϋπολογισμός. Ἡ ἐξαγομένη ποσότης ἀνέρχεται εἰς 25 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα περίπου (τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλλη-

νικῆς ἐξαγωγῆς). Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερπαραγωγῆς ἢ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ περιορίζεται διὰ νόμου εἰς ὠρισμένας περιοχάς, αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῶν κλιματικῶν καὶ ἐδαφικῶν συνθηκῶν παράγουν ἐκλεκτὴν ποιότητα. Αὗται εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν "Αρδα, Νέστου, Στρυμόνος καὶ "Εβρου.

β') **Αἱ ὀπῶραι, τὰ ὀσπρία καὶ τὰ λαχανικά.** Τὰ προϊόντα αὐτὰ κατέλαβον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐξέχουσιν θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας. Μεταξὺ τῶν ὀπωρῶν ἀσυνήθῃ πρόοδον ἐσημείωσαν αἱ ἐπιτραπέζιοι στα-

Χωρικαὶ τῆς δυτικῆς Βουλγαρίας μὲ τὰς ἐθνικὰς τῶν ἐνδυμασίας.

φυλαί. Ἐκ τῶν ἄλλων ὀπωρῶν ἀξιολογώτεραι εἶναι τὰ μῆλα, τὰ δαμάσκηνα, τὰ καρύδια, τὰ βερίκοκκα, τὰ κυδῶνια, τὰ χαμαικέρασσα καὶ τὰ καρπούζια. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν ὀσπρίων καὶ τῶν λαχανικῶν, καθόσον ταῦτα χρησιμεύουν ὡς βάσις τῆς τροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

γ') **Τὰ βιομηχανικά φυτά.** Μετὰ τὸν καπνὸν τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά φυτά εἶναι: Τὸ ἥλιοτρόπιον, ἐκ τῶν σπορίων τοῦ ὁποῖου ἐξάγεται ἔλαιον φαγητοῦ. (Τὰ ὑπολείμματα

γειῶν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν ἵππων εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὸ ὀροπέδιον τῆς Σόφιας καὶ εἰς τὰς Ἀνατολικὰς περιοχάς, τῶν δὲ ἡμιόνων καὶ ὄνων εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

Ἐξέχουσιν ἐπίσης θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας κατέχει καὶ ἡ πτηνοτροφία χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Τὰ πτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον. Εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἡ πτηνοτροφία δὲν γίνεται παρ' εἰδικῶν πτηνοτρόφων, ἀλλ' ἐκάστη χωρική οἰκία τρέφει 15—20 ὄρνιθας, αἱ ὁποῖαι ζοῦν ἐλεύθεραι καὶ τρέφονται κυρίως ἀπὸ δημητριακούς καρπούς.

Φυσικὸς πλοῦτος. — α') Δάση. Τὰ 28 % περίπου τῆς ὀλικῆς ἐκτάσεως τῆς Βουλγαρίας κατέχονται ἀπὸ δάση (Ἑλλάς 14 %). Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ ἐκτάσεις εἶναι ἡ Ροδόπη, τὸ Ρίλον καὶ ὁ Αἶμος, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῶν βροχάς. Τὰ Βουλγαρικὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα (84 %). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλοῦτου δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας. Τὰ 75 % περίπου τῶν παραγομένων δασικῶν προϊόντων διατίθενται διὰ τὴν θέρμανσιν καὶ τὰ 25 % περίπου διὰ τὰς κατασκευὰς ἐν γένει.

β') Ὀρυκτά. Μεταξὺ τῶν ὀρυκτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες (λιγνίτης καὶ κοινὸς ἄνθραξ). Τὰ 80 % τῆς ὀλικῆς παραγωγῆς προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὰ λιγνιτωρυχεῖα τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Στρυμόνος (περιοχὴ Πέρνικ). Ἐκτὸς τῶν γαιανθράκων παράγονται καὶ ἄλλα μεταλλεύματα, χαλκοῦ μολύβδου, ψευδαργύρου, ἄλατος κ. ἄ. Αἱ σπουδαιότεραι μεταλλοφόροι περιοχαὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν Δυτικὴν Βουλγαρίαν (κοιλὰς Στρυμόνος, λεκανοπέδιον Σόφιας) καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἶμου. Γενικῶς ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') Ἀλιεῖα. Αἱ ἀλιευτικαὶ περιοχαὶ τῆς Βουλγαρίας εὐρίσκονται εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ εἰς τὸν Δούναβιν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ ἀλιεῖα εἶναι ἀσήμαντος.

Βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία τῆς Βουλγαρίας ἔχει σημειώσῃ κατὰ τὰ μεταπολεμικά ἔτη σημαντικὴν πρόοδον. Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τοῦ ἀλεύρου (κυριώτερα κέντρα Βάρνα, Πύργος, Ρουσέ), τῆς ζακχάρεως (Ρουσέ, Σόφια), τοῦ ἐρίου (Γκάμπροβον, Σλίβεν), τοῦ ἐλαίου ἐκ τοῦ ἡλιοτροπίου, τοῦ καπνοῦ (Φιλιππούπολις, Χάσκοβον, Στάρα-Ζαγόρα, Βάρνα), τοῦ δέρματος (Γκάμπροβον). Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ ὅποιοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα.

Συγκοινωνία.—Τὸ μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 20.830 χμ. καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 2.796 χμ. γραμμῆς κανονικοῦ πλάτους καὶ ἀπὸ 444 χμ. γραμμῆς ντεκοβίλ. Αἱ σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι αἱ Σόφιας—Ἀδριανουπόλεως—Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σόφιας—Βάρνας, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναχωροῦν πολλοὶ διακλαδώσεις πρὸς τοὺς λιμένας τοῦ Δουνάβεως.

Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρουμανίας εἶναι ἐλλιπής. Ἡ Ἑλλὰς σήμερον συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ τῶν γραμμῶν Θεσσαλονίκης—Νίσσης—Σόφιας καὶ Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως—Ἀδριανουπόλεως—Σόφιας. Ἰθὰ ἦτο ὁμῶς κατὰ πολὺ συντομωτέρα ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῶν δύο χωρῶν, ἐὰν διήρχετο διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ κατασκευασθῇ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μήκους 53 χμ. ἀπὸ Κούλας, ἡ ὁποία κεῖται πλησίον τοῦ Σιδηροκάστρου, μέχρι Τσουμαγιᾶς. Διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μετὰ τῆς Ρουμανίας ἀπαιτεῖται ἡ κατασκευὴ γεφύρας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνωτέρω ἔργων ὠφελεῖται τὰ μέγιστα ὁ λιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, καθόσον ἀποκτοῦν διέξοδον δι' αὐτοῦ ὁ λόκληρος ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία καὶ μέγα μέρος τῆς Νοτίου Ρουμανίας.

Ἐμπόριον.—Ἡ Βουλγαρία, χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἐξάγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊ-

όντα καὶ ἀκατεργάστους πρώτας ὕλας καὶ εἰσάγει βιομηχανικά ἡμικατεργασμένα καὶ ἀποικιακά εἶδη. Τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐμπορίου ἀκολουθεῖ δύο κυρίως ὁδούς: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης (Πύργον καὶ

Ἐξαγωγή

Εἰσαγωγή

Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας.

- Ἄνω: 1. Καπνός. 2. Πτηνοτροφικά προϊόντα. 3. Ὀπῶραι.
4. Ἀραβόσιτος. 5. Λοιπὰ εἶδη. Κάτω: 1. Ὑφάσματα. 2. Μηχαναὶ καὶ μέταλλα. 3. Λοιπὰ εἶδη.

Βάρναν), ἡ ἄλλη πρὸς τὸν Δούναβιν, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Βουλγαρία ἐπικοινωνεῖ μὲ τὰ βιομηχανικά κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἰδίως μὲ τὴν Γερμανίαν, ἡ ὁποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.—Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει κυρίως ἐκ τῆς Βουλγαρίας ζῶα (βοῦς, ἀγελάδας, μόσχους, πρόβατα, χοίρους), κτηνοτροφικά προϊόντα (βούτυρον, αὐγά), σῖτον, ἀραβόσιτον, ξυλάνθρακας, ἐξάγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, ἐλαίας, ἔλαιον, μαστίχην, χημικά καὶ φαρμακευτικά προϊόντα κ. ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι μεγαλυτέρα τῆς τῶν ἐξαγωγῶν μας.

Γ'. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις.—Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι νέον κράτος, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον διὰ τῆς ἐνώσεως ὅλων τῶν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασ-

σαν γειτονικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σέρβους, Κροάτας καὶ Σλοβένους. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὴν Σλαυϊκὴν φυλὴν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἐπίσης τοὺς Ρώσους, τοὺς Πολωνούς, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν βορειοτέρας χώρας. Πρὸς διάκρισίν των οἱ Σέρβοι, οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι λέγονται Γιουγκοσλαῦοι, δηλ. Νοτιοσλαῦοι καὶ ἡ χώρα των Γιουγκοσλαυῖα, δηλαδή Νοτιοσλαυῖα.

Κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ὅλοι οἱ Σλαῦοι ἦσαν ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ν. Δ. Ρωσίας καὶ τῆς Α. Πολωνίας, πρὸς Β. τῶν Καρπαθίων καὶ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Δνειπέρου πρὸς Α. καὶ Ὀδέρου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν κυρίως τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων τῶν φυλῶν (6ον καὶ 7ον μ. Χ. αἰῶνας) ἓν μέρος ἐξ αὐτῶν, οἱ σημερινοὶ Γιουγκοσλαῦοι, μετηνάστευσαν βαθμηδὸν πρὸς Ν., πρὸς τὴν ἀραιῶς τότε κατωκημένην Β. Δ. Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Ἡ μετανάστευσις αὕτη ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς ἐσωτερικὰς διαμάχας ἀναπτυχθείσας μεταξὺ τῶν πληθυνθέντων Σλαυϊκῶν λαῶν, ἀφ' ἑτέρου εἰς πιέσεις, τὰς ὁποίας οὗτοι ὑφίσταντο ἀπὸ τὴν κάθοδον ἄλλων βορειοτέρων Εὐρωπαϊκῶν λαῶν (Κελτῶν, Γερμανῶν).

Οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον Σλαῦοι ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἦσαν ὑποτελεῖς τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὸν 12ον ὅμως αἰῶνα ἡ Παλαιὰ Σερβία κατέστη ἀνεξάρτητος χώρα, κατὰ δὲ τὸν 14ον (ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ντουσάν) ἔλαβε τὴν μεγαλυτέραν τῆς ἀκμὴν. Ἡ ἀνεξαρτησία αὕτη διτηρήθη μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν μάχην τοῦ Κοσόβου (1389) ὑπέταξαν τοὺς Σλαῦους.

Οἱ σπουδαιότεροι ἱστορικοὶ σταθμοὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ σημερινοῦ Γιουγκοσλαυϊκοῦ Κράτους εἶναι οἱ ἑξῆς: Κατὰ τὸ 1815, κατόπιν σειρᾶς ἀγώνων, ἰδρύθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ πασαλίκιου τοῦ Βελιγραδίου, εἰς τὸ κέντρον δηλ. τῆς Βορείου Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἡ ἡγεμονία τῆς Σερβίας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου ἐκτάσεως 24.000 τ. χμ. Μετὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 ἡ μικρὰ αὕτη ἡγεμονία

ηῤῥήθη εἰς ἔκτασιν (47.740 τ. χμ.) καὶ κατέστη τελείως ἀνεξάρτητος, κατὰ δὲ τὸ 1882 ἀνεκηρύχθη εἰς βασιλείον. Οἱ νικηφόροι Βαλκανικοὶ πόλεμοι τοῦ 1912 καὶ 1913 συνετέλεσαν εἰς σημαντικὴν αὔξησιν τῆς ἐκτάσεως τοῦ Σερβικοῦ Βασιλείου (87.813 τ. χμ.), καθόσον ἐπεξετάθη ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ. Τέλος μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) ἐσχηματίσθη τὸ σημερινὸν Γιουγκοσλαυικὸν Βασίλειον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μεγαλύτερον κράτος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἰς ἔκτασιν καὶ πληθυσμὸν (ἔκτασις 247.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 14.000.000 κ.). Ἡ Γιουγκοσλαυῖα περιλαμβάνει κυρίως τὸ παλαιὸν βασίλειον τῆς Σερβίας, τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Ἑρζεγοβίνην, τὴν Βοσνίαν, τὴν Κροατίαν καὶ τὴν Σλοβενίαν. Ἐκ τούτων πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀπετέλουν ἀνεξάρτητα κράτη τὸ βασίλειον τῆς Σερβίας καὶ ἡ ἡγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου. Αἱ ἄλλαι περιοχαὶ ἦσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Αὐстроουγγαρίας, ἡ ὁποία ἦτο μεγάλη αὐτοκρατορία.

Όρια.—Ἡ Γιουγκοσλαυῖα ὀρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας. Ἡ Γιουγκοσλαυῖα κατέχει σπουδαιοτέραν γεωγραφικὴν θέσιν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, καθόσον δεσπόζει τῶν δύο σπουδαιοτέρων κατὰ ξηρὰν ὁδὼν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Πρῶτον τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραῦα, Νισαῦα, Ἐβρου. Δεύτερον τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μὲ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραῦα καὶ Ἀξιοῦ.

Φυσικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαυῖας, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι ὀρεινὸν (τὰ 2/3 αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὑψηλὰς περιοχάς), διαιρεῖται εἰς πέντε φυσικὰς περιοχάς: α') εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ παλαιὰ ὄρη, κυρίως κρυσταλλικὰ (Σερβικὴ Μακεδονία, Παλαιὰ Σερβία), β') εἰς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον,

γ') εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεῖς, δ') εἰς τὰς Διναρικὰς Ἀλπεῖς, καὶ ε') εἰς τὰς ἀκτὰς.

α') Περιοχὴ τῶν παλαιῶν ὁρέων (Σερβικὴ Μακεδονία—Παλαιὰ Σερβία).—Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιότερας περιοχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ἀργότερον, ὅταν ἐσχηματίσθησαν αἱ Διναρικαὶ Ἀλπεῖς καὶ τὰ Βαλκάνια, τὰ ὁποία εἶναι νεώτερα ὄρη, τὸ ἔδαφος τῆς ὑπέστη πολλὰς διαταραχὰς. Ἐκ τῶν διαταραχῶν αὐτῶν τοῦ ἐδάφους τῆς ἐσχηματίσθησαν ρήγματα (δηλ. ἐπιμήκεις θαθεῖαι σχισμαὶ) καὶ τοπικαὶ καθιζήσεις. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν λεκανοπεδίων (ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), τῶν δὲ ρηγμάτων ὁ σχηματισμὸς κοιλάδων (Ἀξιοῦ, Μοραῦα, Νισαῦα, κ. ἄ.). Κατ' ἀρχὰς τὰ λεκανοπέδια μετεβλήθησαν εἰς λίμνας, μερικαὶ τῶν ὁποίων σφύζονται ἀκόμη (Πρέσπα, Ἀχρίς, Δοϊράνη), διότι τὰ εἰς αὐτὰ κατερχόμενα ἐκ τῶν πέριξ περιοχῶν ρέοντα ὕδατα δὲν εὗρισκον διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν λιμνῶν αὐτῶν ἀπεξηράνθησαν ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ, εἴτε ὑπεργεῖως εἴτε ὑπογεῖως εἰς παρακειμένους ποταμούς. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ παχύτατον στρώμα προσχώσεων. Διὰ τοῦτο αἱ περιοχαὶ αὗται εἶναι σήμερον τὰ σπουδαιότερα κέντρα πληθυσμοῦ. Ἐκ τῶν λεκανοπεδίων σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἑξῆς: Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν τοῦ Περλεπέ—Μοναστηρίου, (τὸ ὁποῖον εἶναι συνέχεια τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Φλωρίνης), τῆς Στρωμνίτης, τοῦ Ἰστίπ, τῶν Σκοπίων καὶ τοῦ Τετόβου· εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν τοῦ Κοσσιφοπεδίου καὶ τῆς Νίσσης.

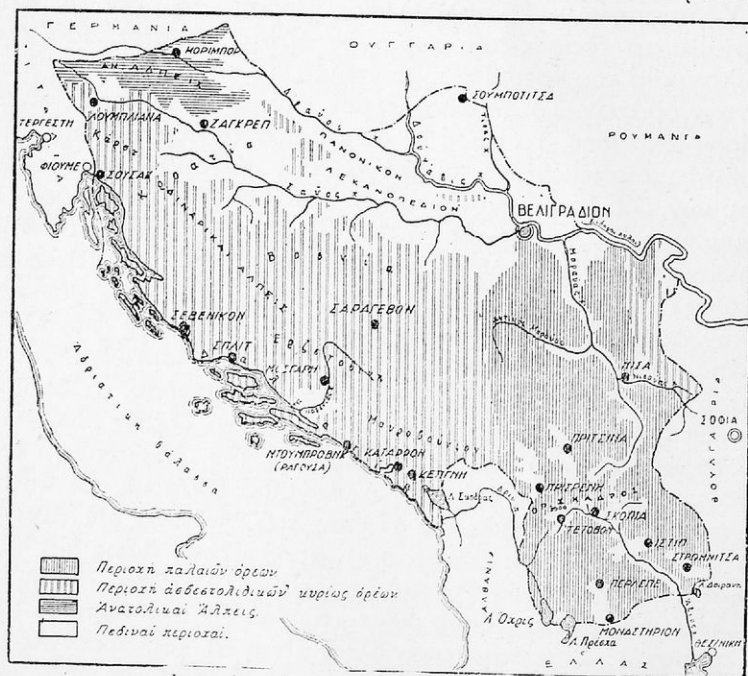
Τὰ ὄρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν τοπικῶν καθιζήσεων καὶ ρηγμάτων, τὰ ὁποία ἔλαβον χώραν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, εἶναι μᾶλλον ὀγκώδη. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ πρὸς Δ. τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ κείμενα εἶναι συνέχεια τῶν ὁρέων τῆς Δυτ. Μακεδονίας καὶ τὰ πρὸς Α., συνέχεια τῶν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Τὰ ὑψηλότερα εὐρίσκονται εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν. Ταῦτα εἶναι ὁ Βόρας:

(ὕψηλότερα κορυφή Καϊμακτσαλὰν 2.550 μ. ἐπὶ τῶν Ἑλληνογιουγκοσλαυϊκῶν συνόρων) καὶ ὁ **Σκάρδος** (Σάρ Πλάνα) εἰς τὴν Β. Δ. Μακεδονίαν (ὕψηλότερα κορυφή Λιουμποτέν 2.500 μ.). Οἱ Σλαῦοι ὀνομάζουσιν τὰ ὄρη ταῦτα **Πλάνα** δηλαδή ὄρος ἢ ὄρεινὴ θοσκή, διότι ἐκτὸς τῶν δασῶν ὑπάρχουσιν καὶ ἐκτεταμένοι θοσκότοποι.

Ὑδρογραφία.— Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς (ἀποτέλεσμα τῆς γεωλογικῆς του ἱστορίας), συντελεῖ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον διασπορᾶς εἶναι τὸ ὄρος Σκάρδος. Τὰ πρὸς Ν. αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα (δηλ. τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας) συλλέγουσιν οἱ ποταμοὶ **Ἀξιὸς** καὶ **Στρυμὼν**, οἱ ὅποιοι χύνονται εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (ὁ Στρυμὼν συλλέγει μόνον τὰ ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Στρωμνίτης). Τὰ πρὸς Β. ρέοντα ὕδατα (δηλ. τῆς Παλαιᾶς Σερβίας) συλλέγει ὁ ποταμὸς **Μοραύας**, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν πρὸς Α. τοῦ Βελιγραδίου. Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν κυρίως Μοραύαν καὶ τὸν δυτικὸν Μοραύαν. Σπουδαιότερος παραπόταμος αὐτοῦ εἶναι ὁ **Νισαύας**, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἷμον. Τὰ πρὸς Δ. ρέοντα ὕδατα συλλέγει ὁ ποταμὸς **Δρίν**, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, διερχόμενος διὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους. Οἱ ποταμοὶ αὗτοὶ δὲν εἶναι πλωτοὶ (ἐκτὸς τοῦ Μοραύα εἰς μικρὰν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του ἀπόστασιν), προσφέρουσιν ὅμως διὰ τῶν κοιλάδων των σπουδαιότατας ὑπηρεσίας, καθόσον αὗται ἀποτελοῦν τὰς μόνας ὁδοὺς συγκοινωνίας εἰς τὴν ὄρεινὴν αὐτὴν περιοχὴν. Σπουδαιότεραι ὅλων εἶναι αἱ κοιλάδες Ἀξιοῦ—Μοραύα, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν μόνην φυσικὴν ὁδὸν μεταξὺ Αἰγαίου Πελάγους καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Νισαύα, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βουλγαρίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Κλίμα καὶ βλάστησις.— Ἡ περιοχή, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἀξιοῦ, δηλαδή ἡ Σερβικὴ Μακεδονία, ἐπειδὴ κεῖται νοτιώτερον καὶ εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πνεόντων ἀνέμων, ἔχει κλίμα ἡπιώτερον. Τὸ θέρος εἶναι θαλερόν, ὁ χειμὼν ὅμως εἶναι πολὺ ψυ-

χρὸς καὶ ὀφείλεται εἰς τοὺς συχνοὺς ψυχροὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι κατέρχονται ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὄρη τῆς πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (δηλ. εἰς τὸν γνωστὸν εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν Βαρδάρην). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γιουγκοσλαβίας.

εἴπωμεν, ὅτι ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει ἓνα ἐνδιάμεσον τύπον κλίματος μεσογειακοῦ καὶ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ὁ μεσογειακὸς χαρακτήρ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη τῆς καὶ τοὺς βροχεροὺς χειμῶνάς τῆς, ὁ δὲ ἡπειρωτικὸς ἀπὸ τὴν μεγάλην διαφορὰν θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους καὶ ἀπὸ τὴν θραχύτητα τῶν ἐνδιάμεσων ἐποχῶν (ἀνοιξέως, φθινοπώρου). Ἡ περιοχὴ, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Μοραύα ποταμοῦ, δηλ. ἡ Παλαιὰ

Σερβία, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον καὶ δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν. Εἰς τὸ Βελιγράδιον ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸ θέρος φθάνει τοὺς 41^ο καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα κατέρχεται εἰς 26^ο ὑπὸ τὸ μηδὲν (Θεσσαλονίκη 42^ο κατὰ τὸ θέρος, 9^ο ὑπὸ τὸ μηδὲν κατὰ τὸν χειμῶνα). Αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλον τὸ ἔτος, εἶναι ὁμως ἀφθονώτεραι κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ ὀλιγώτεραι κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ἀνάλογος μὲ τὸ κλίμα εἶναι καὶ ἡ θλάσθησις. Ἡ Σερβικὴ Μακεδονία λόγῳ τῆς μικρᾶς σχετικῶς ποσότητος τῆς πιπτούσης βροχῆς καὶ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς τῆς εἶναι πτωχὴ εἰς δάση, τὰ ὅποια ἀπαντῶνται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλότερας περιοχάς. Αἱ χαμηλότεραι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ θάμνους καὶ βοσκοτόπους, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν. Ἡ Παλαιὰ Σερβία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονώτερας βροχάς τῆς καὶ εἰς τὴν κανονικωτέραν διανομὴν τῶν, εἶναι πλουσία εἰς δάση. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὀξυᾶς καὶ δρυς.

Προϊόντα. — Τὰ λεκανοπέδια καὶ αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς, χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη τῶν, εἰς τὰς βροχὰς τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς ἀνοίξεως καὶ εἰς τὰ ξηρὰ σχετικῶς θέρη τῶν, εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν, λόγῳ τοῦ ἡπιωτέρου σχετικῶς κλίματός τῆς, παρατηρεῖται μεγαλυτέρα ποικιλία καλλιεργειῶν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν σιτηρῶν, ἄμπελοι, καπνός, θάμβαξ, σπασάμιον, ὄρυζα, μορέαι, ὅπιον κ. ἄ. (δηλ. ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν). Μεγάλην ἔκτασιν κατέχουν εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν περιοχὴν καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα (κυρίως δαμασκηναὶ καὶ μηλέαι).

Μετὰ τὴν γεωργίαν τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία, χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νομαδικόν, μεγάλα ζῶα (βόες, ἵπποι, ὄνοι, ἡμίονοι) διὰ τὰς γεωργικὰς κυρίως ἀνάγκας, χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἀφθονα θελανίδια τῶν δασῶν, καὶ πουλερικά, χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Σημαντικὴν ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρρουσιάζει εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν ἡ μεταξο-

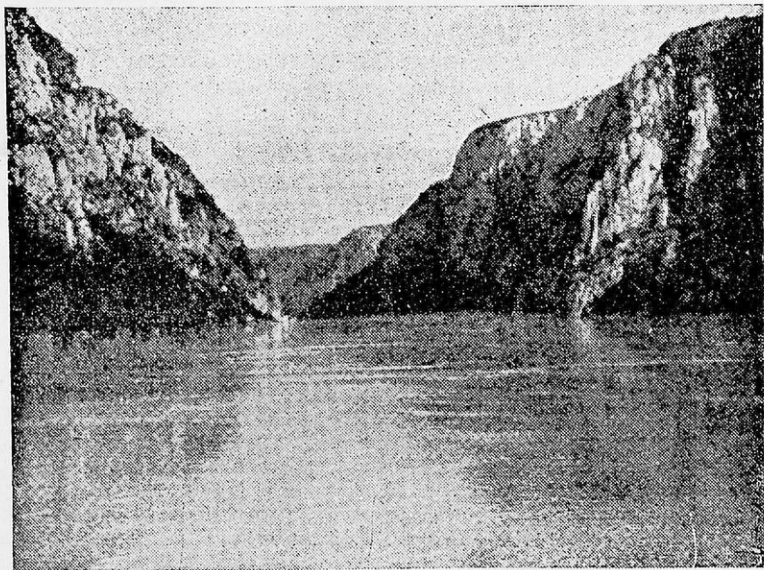
σκωληκοτροφία, χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας καὶ ἡ μελισσοκομία, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον κλίμά της.

Πόλεις.—Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους εἰς πολλὰς λεκανοειδεῖς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι δυσκόλως συγκοινωνοῦν μεταξὺ τῶν, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ὁμωνύμου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πόλεως εἰς ἕκαστον λεκανοπέδιον, ἡ ὁποία χρησιμεύει κυρίως ὡς ἀγροτική ἀγορὰ τῆς περιοχῆς της. Ἡ σπουδαιότης της ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ λεκανοπεδίου καὶ κυρίως ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν σπουδαιότεραι πόλεις ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι αἱ ἑξῆς: Μοναστήριον (32.000 κ.), Περλεπές, Στρώμνιτσα, Γευγελή ἐπὶ τῶν Ἑλληνογιουγκοσλαυϊκῶν συνόρων, Ἰστίπ, Βελεσά, Σκόπια (68.500 κ.) καὶ Τέτοβον. Σπουδαιότερα ὅλων εἶναι τὰ Σκόπια, χάρις εἰς τὸ εὐρὺ λεκανοπέδιόν των καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν, καθόσον κεῖνται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντοῦν τὴν διεθνῇ ὁδὸν Θεσσαλονίκης—Βελιγραδίου αἱ ἐκ τοῦ Τετόβου καὶ τοῦ Κοσσιφοπέδιου κατερχόμεναι ὁδοί.

Εἰς τὴν Παλαιάν Σερβίαν εἶναι ἡ Πρισρένη, ἡ Πριστίνα, ἡ Μιτροβίτσα, ἡ Νίσσα (35.000 κ.), ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον τῆς διακλαδώσεως τῶν μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν (Βελιγραδίου—Θεσσαλονίκης καὶ Βελιγραδίου—Σόφιας), καὶ τὸ Βελιγράδιον, ἡ πρωτεύουσα τοῦ Γιουγκοσλαυϊκοῦ Βασιλείου, κείμενον εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Σαῦος ποταμὸς συναντᾷ τὸν Δούναβιν. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Γιουγκοσλαυϊας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ἀπὸ Β. καὶ Δ. ὁδοὶ συναντοῦν τὴν Βαλκανικὴν ὁδὸν Μοραῦα — Ἀξιοῦ, ἔχει σπουδαίαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν καὶ λαμπρὸν μέλλον. Ὁ πληθυσμὸς του ἀπὸ 60.000 κ. κατὰ τὸ ἔτος 1890, ἀνῆλθεν εἰς 320.000 κατὰ τὸ ἔτος 1934.

β') **Τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον** (ἡ ὀνομασία του ὀφείλεται εἰς τὴν ἀρχαίαν Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν Πανονίαν).—Τὸ λεκανοπέδιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται καὶ πέραν τῶν Γιουγ-

κοσλαυϊκῶν συνόρων (μεταξύ Καρπαθίων καὶ Ἀνατολικῶν Ἀλπεων), ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο ἀρχικῶς εἶχε μεταβληθῇ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην (ὅπως ἡ Θεσσαλία), τῆς ὁποίας τὰ πλεονάζοντα ὕδατα ἐχύνοντο εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τοῦ χαμηλοτέρου αὐχέ-

Σιδηραῖ πύλαι τοῦ Δουνάβεως, κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν συνόρων Γιουγκοσλαυίας καὶ Ρουμανίας.

νος τῶν νοτίων Καρπαθίων. Μὲ τὸν καιρὸν ὁ αὐχὴν, λόγῳ τῆς διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑφίστατο, μετεβλήθη εἰς κοιλάδα (ὅπως ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν). Διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς κοιλάδος διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν ὅλα σχεδὸν τὰ ὕδατα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης, ἡ ὁποία μετεβλήθη οὕτως εἰς ξηράν. Τὴν στενὴν αὐτὴν κοιλάδα, ἡ ὁποία ὀνομάζεται «Σιδηραῖ Πύλαι» (1) ἀκολουθεῖ σήμερον ὁ Δούναβις ποταμὸς, ὁ ὁ-

(1) Τὸ μήκος τῆς κοιλάδος ὑπερβαίνει τὰ 100 χμ., τὸ δὲ πλάτος εἰς

ποῖος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν Εὐρώαν. Οἱ σπουδαιότεροι παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ **Σαῦος**, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ τὸ θόρειον ὄριον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ὁ **Δραῦος** καὶ ὁ **Τίσας**. Οἱ δύο πρῶτοι πηγάζουν ἀπὸ τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεῖς, ὁ δὲ τρίτος ἀπὸ τὰ Καρπάθια. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ αὗτοί εἶναι πλωτοὶ εἰς μεγάλα ποταμόπλοια.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλεται ἀπὸ ὄρη, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ἡ περιοχὴ αὕτη, λόγῳ τοῦ εὐφόρου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός τῆς, παράγει κυρίως σιτηρὰ (σῖτον, ἀραβόσιτον). Εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαυίας. Εἰς τὰς πλαγιάς μερικῶν λόφων, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, καλλιεργοῦνται κυρίως ἄμπελοι καὶ ὠρωφόρα δένδρα, ἰδίως δαμασκηναί, καθόσον αἱ περιοχαὶ αὗται δὲν προσβάλλονται συνήθως ἀπὸ παγετούς, ὅπως ἡ πεδιάς. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μικρῶν καὶ μεγάλων ζώων, καθὼς καὶ τῶν πουλερικῶν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι τὸ **Ζάγκρεμπ** (πρῶτην Ἀγκραμ, 185.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κροατίας καὶ δευτέρα πόλις τῆς Γιουγκοσλαυίας. Εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον, χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τοῦ θέσιν· κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται δύο περιοχαὶ μὲ διαφορετικὰ προϊόντα (πεδιάς καὶ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεῖς) καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιοῦμε—Βουδαπέστης. Ἡ **Σουμπότιτσα** (100.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ ἡ σπουδαιότερα ἀγροτικὴ ἀγορὰ τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον εἶναι κέντρον σιδηροδρο-

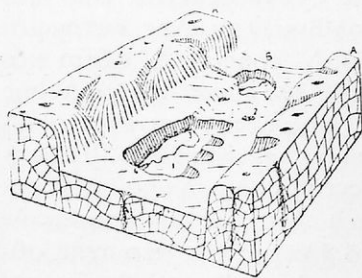
μερικὰ σημεῖα περιορίζεται εἰς 110 μ. περίπου. Λόγῳ τῆς στενότητος αὐτῆς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἀποκτᾷ ὑπερβολικὴν ταχύτητα καὶ μέγα βάθος. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν διὰ νὰ καταστήσουν πλωτὸν τὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ Δουνάβεως τὸ ὁποῖον ὅμως ἀπὸ γραφικῆς ἀπόψεως εἶναι θαυμάσιον.

μικῆς σύγκοινωνίας. Ἀξιόλογον ἀνάπτουξιν παρουσιάζει καὶ τὸ **Νόβι—Σάντ** ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

γ') **Ἀνατολικαὶ ἢ Σλοβενικαὶ Ἀλπεις**.—Αὗται ἀποτελοῦν τὸ ἀνατολικώτερον τμήμα τῆς μεγάλης ὀροσειρᾶς τῶν Ἀλπεων μὲ ὑψηλότεραν κορυφὴν τὸ **Τρίγκλαβ** (2.864 μ.). Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ὅσον προχωροῦν πρὸς Α., τόσον ἀπομακρύνεται ἡ μία τῆς ἄλλης, περικλείονται χαμηλαὶ περιοχαί, ὀφειλόμεναι εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν χαμηλῶν αὐτῶν περιοχῶν εἶναι τοῦ **Μάριμπορ** καὶ τῆς **Λιουμπλιάνας**. Τὸ ἔδαφος τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι εὐφορον, τὸ δὲ κλίμα ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς καὶ δασικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἰς τὰς ὄρεινὰς. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι **Λιουμπλιάνα** (60.000 κ.) ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Βιέννην.

δ') **Διναρικαὶ Ἀλπεις**.—Ἡ ὄρεινὴ αὕτη ζώνη, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων, διασχίζει λοξῶς τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς **Λιουμπλιάνας** μέχρι τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ παραλλήλους ὀροσειρὰς ἐξ ἀσβεστολιθικῶν κυρίως πετρωμάτων, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Β. Δ. πρὸς Ν. Α. Αὗται κατέρχονται πρὸς μὲν τὴν πλευρὰν τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης ἀποτόμως, πρὸς δὲ τὴν τοῦ Σαύου ὁμαλῶς, συναντῶσαι οὕτως ἀνεπαισθήτως τὸ εὐρὺ Πανονικὸν λεκανοπέδιον. Ἡ ὑψηλότερα κορυφή των εὐρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ **Μαυροβουνίου** (ὄρος **Ντορμίτωρ** 2.528 μ.). Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν περικλείονται ὑψηλὰ ὀροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑπεροχῆς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, παρουσιάζει χαρακτηριστικὴν μορφήν. Τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ διασχίζωνται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀπὸ σχισμὰς συνήθως ἀοράτους διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ὀφειλομένας εἰς τὰς πιέσεις, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν κατὰ τὸν σχηματισμὸν των εἰς ὀροσειράς. Ἐπίσης ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ διαλύωνται ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὥπως ἔν τεμάχιον ζακχάρεως (εἰς μεγαλύτερον θεβαίως.

χρονικὸν διάστημα). Τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον πίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀκολουθεῖ τὰς σχισμὰς καὶ ἐπειδὴ διαλύει τὴν ἄσβεστον, τὰς μεγαλώνει εἰς βάθος καὶ εἰς πλάτος. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν σχισμῶν ὑπογείως σχηματίζονται σπήλαια, τῶν ὁποίων συχνὰ ἡ ὀροφή καταβυθίζεται. Οὕτω σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κοιλώματα ἐν εἴδει χωνίου, τὰ ὁποῖα λέγονται ντολίνα. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν ντολινῶν σχηματίζονται λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα εἶναι κλειστὰ πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ τὰ ὁποῖα λέγονται πολιέ. Τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον πίπτει εἰς τὰς ντολίνας καὶ τὰ πολιέ, διοχετεύεται εἰς παρακειμένους ποταμούς ἢ εἰς τὴν θάλασσαν δι' ὑπογείων ὀχετῶν, οἱ ὁποῖοι, ὥς γνωστόν, ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν ἄσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Τὸν χειμῶνα, ἐπειδὴ ἡ βροχὴ εἶναι ἀφθονωτέρα, δὲν προλαμβάνει νὰ διοχετευθῇ ἔξ' ὀλοκλήρου καὶ οὕτω τὰ κοιλώματα αὐτὰ μεταβάλλονται ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει εἰς λίμνας (ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Τριπόλεως). Μόνον εἰς τὰ πολιέ σχηματίζεται λεπτὸν στρῶμα καλλιεργησίμου γῆς, κυρίως ἀργιλῶδες, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑπόλειμμα τῆς διαλύσεως τῶν ἄσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, καθόσον

Ἡ μορφή τοῦ Κάρστ τῆς Γιουγκοσλαβίας. (1 πολιέ, 2 ντολίνα, 3 πηγαί, 4 καταβόθραι).

ταῦτα περιέχουν καὶ ἄλλας οὐσίας μὴ διαλυομένης εἰς τὸ ὕδωρ. Εἰς τὴν θάσιν τοῦ ἄσβεστολιθοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τὰ πολιέ, συνήθως ἀναβλύζουν μεγάλαι πηγαὶ (κεφαλόβρυσα), διὰ τῶν ὁποίων ἐξέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν ὑπερκειμένων ἄσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους, τὴν ὁποίαν

περιεγράψαμεν, παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Κάρστ. εἶναι δὲ τόσον χαρακτηριστικὴ, ὥστε οἱ γεωγράφοι καὶ οἱ γεωλόγοι ὀνομάζουν τὴν τοιοῦτου εἵδους μορφήν κάρστειον μορφήν.

Ποταμοί.—Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὄρεινὴν ζώνην τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἄραια καὶ ἐξαφανίζονται κατὰ τὴν διαδρομὴν των εἰς ὑπογίους καταβόθρας, αἱ ὁποῖαι εἶναι συχναὶ εἰς τὰ ἀσβεστολιθικὰ ἐδάφη. Εἰς τὴν ὄρεινὴν ζώνην τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως εἰς τὴν Βοσνίαν τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἄφθονα χάρις εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων μετὰ κρυσταλλικῶν, τὰ ὁποῖα δὲν διαπερῶνται καὶ δὲν διαλύονται ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὕδατων τῶν Διναρικῶν Ἕλπεων, λόγῳ τῆς ὁμαλῆς κλίσεώς των πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον, συλλέγονται εἰς τὸν Σαῦον ποταμὸν διὰ τῶν παραποτάμων τοῦ Κούπα, Οὔνα, Βέρμπα, Βόσνα, Ντρίνα, οἱ ὁποῖοι ρέουν ἐντὸς στενῶν καὶ παραλλήλων κοιλάδων.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῶν ὀροπεδίων τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλονται ἀπὸ ὀροσειράς, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ εἶναι ἄφθονοι εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς, καθόσον αὗται εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικούς ἀνέμους. Ἡ ὀπισθεν τοῦ Καττάρου ὄρεινὴ περιοχὴ δέχεται τὰς περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ ὅλην τὴν Εὐρώπην (4,64 μ. ἐτησίως).

Βλάστησις.— Παρὰ τὴν μεγάλην ποσότητα τῶν βροχῶν ἡ θλάστησις δὲν εἶναι πλουσία εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὄρεινὴν ζώνην ἡ θλάστησις εἶναι πτωχή, ὅπως καὶ τὰ ρέοντα ὕδατα, διότι τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα διαπερῶνται εὐκόλως ἀπὸ τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς καὶ συνεπῶς δὲν διατηροῦν ἀρκετὴν ὑγρασίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ὅλως διαφορετικὴν ὕψιν παρουσιάζει ἡ ὄρεινὴ ζώνη τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως ἡ Βοσνία, ἡ ὁποία χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ κρυσταλλικῶν πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν, εἶναι πλουσία εἰς δάση, ὅπως εἶναι πλουσία καὶ εἰς ρέοντα ὕδατα. Ἡ Βοσνία εἶναι ἡ πρώτη δασοφόρος περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαβίας (τὰ 2/3 περίπου τῆς ἐπιφανείας της καλύπτονται ἀπὸ δάση).

Προϊόντα, κάτοικοι.—Οί κυριώτεροι πόροι τῆς περιοχῆς εἶναι αἱ κάλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν εἰς τὰ ὀροπέδια καὶ τὰς κοιλάδας, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, ἡ κτηνοτροφία (ιδίως τῶν χοίρων χάρις εἰς τὰ πολλὰ θελανιδοφόρα δάση) καὶ ἡ ὑλοτομία εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

Γενικῶς ἡ περιοχή αὕτη εἶναι ἀραιῶς κατῳκημένη, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ὀρεινὸν καὶ αἱ παράλληλοι ὀροσειραὶ δυσχεραίνουν πολὺ τὴν συγκοινωνίαν. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Βοσνίαν τὸ ἱστορικὸν **Σεράγεβον** (78.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς τοῦ καὶ εἰς τὴν καλὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡ ὁποία συνδέει τὸν λιμένα τῆς Ἀδριατικῆς **Ντουμπρόβνικ** μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὴν Ἑρζεγοβίνην εἶναι ἡ **Μοστάρη** (20.300 κ.) καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον ἡ **Κετίγνη** (6.300 κ.). Ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη, ἐπειδὴ ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατεῖχοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ ἐξισλαμισθέντας Σλαύους καὶ Μωαμεθανούς.

ε') Αἱ ἄκται.—Αἱ ἄκται τῆς Γιουγκοσλαυίας εἶναι στεναί, διότι δὲν χύνονται εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, ὥστε μὲ τὰ χῶματα καὶ τὰ ἄλλα ὑλικά, τὰ ὁποία παρασύρουν, νὰ αὐξήσουν τὴν ἔκτασιν τῆς ξηρᾶς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ὀρεινὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἁκτῶν, ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, τὰ ὁποία, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, διαπερῶνται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν σχισμῶν των. Οὕτω δὲν σχηματίζονται μεγάλοι ποταμοί, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πίπτοντος ὕδατος κυκλοφορεῖ ὑπογείως. Σπουδαιότερα πεδινὴ περιοχή εἶναι ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ **Ναρέντα**. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίου αὐτῆς ζώνης, ἡ ὁποία λέγεται **Δαλματία**, ἐκτείνονται πολλαὶ νῆσοι (600 περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων 60 μεγάλα). Αὗται εἶναι ὑπολείμματα τῶν δυτικωτέρων ὀροσειρῶν τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὁποίων κατεποντίσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν (ὅπως αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους).

Ἡ περιοχή αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θα-

λασσιών ανέμων, ἔχει τὸ ἡπιώτερον κλίμα ἀπὸ ὅλας τὰς περισχάς τῆς Γιουγκοσλαυΐας. Ὅλοι ὅμως αἱ ἄκται δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἓνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν **Μπόρα** (ἀνάλογον μὲ τὸν Βαρδάρην τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας), ὃ ὁποῖος τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχρὸς, καθόσον πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα θουνά τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Δυναρικῶν Ἀλπεων πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν. Αἱ πρὸς βορρᾶν τοῦ Καττάρου ἄκται, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, ἔχουν κλίμα ὅμοιον μὲ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης (χειμῶν ἡπιος, διακοπτόμενος ἀπὸ ἀποτόμους πτώσεις τῆς θερμοκρασίας). Αἱ πρὸς Ν. τοῦ Καττάρου ἄκται, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι, ἔχουν κλίμα καθαρῶς μεσογειακόν. Χάρις εἰς τὸν ἡπιο γενικῶς χειμῶνά των αἱ ἄκται καὶ αἱ νῆσοι παράγουν ποικίλα προϊόντα. Πολὺ εὐδοκίμοι αἱ ἄμπελοι, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ λοιπὰ ὀπωροφόρα δένδρα, τὰ λαχανικά, κυρίως δὲ αἱ ἐλαῖαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν δένδρον τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος. Εἰς τὰς πρὸς Β. τοῦ Καττάρου ἄκτας αἱ ἐλαῖαι καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ καλλιεργοῦνται εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἀμέσως ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα.

Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς στενότητος τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους, ἀνέκαθεν μεγαλυτέραν σημασίαν ἔχει ἡ θάλασσα. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλιεῖαν καὶ ναυτιλίαν, πολλαὶ δὲ μικραὶ πόλεις εἶναι παρατεταγμέναι κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν. Ἐκ τούτων σπουδαιότερα εἶναι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ **Σούσακ** (16.000 κ.), παρὰ τὸ Φιοῦμε, ἡ **Ζάρα**, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὸ **Σεβενίκον** (37.000 κ.), τὸ **Σπλιτ** (Σπαλάτον 44.000 κ.), τὸ **Ντουμπρόβνικ** (Ραγοῦσα 19.000 κ.) καὶ τὸ **Κάτταρον** (5.000 κ.).

Αἱ πόλεις αὗται, ἂν καὶ εὐρίσκονται εἰς τοὺς μυχοὺς ἀσφαλεστάτων κόλπων, δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι τὸ τεῖχος τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν ἐπικοινωνίαν των μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Οἱ κάτοικοι καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωή.— α') **Οἱ κάτοικοι.** Τὸ Βασίλειον τῆς Γιουγκοσλαυΐας κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ τρεῖς ομάδας Σλαύων: Τοὺς Σέρβους, τοὺς Κροάτας, καὶ

τοὺς Σλοβένους. Ἡ διαίρεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν θρησκείαν (οἱ πρῶτοι εἶναι ὀρθόδοξοι καὶ οἱ δεῦτεροι καθολικοὶ) καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς οἰκονομικῆς των ἐξελίξεως. Οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι εἶναι περισσότερον πολιτισμένοι, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν πολιτισμένου λαοῦ, τοῦ Αὐστριακοῦ. Οἱ Σέρβοι ὕστερον, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων. Ἡ ἑνωσίς των ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν ἰδίαν φυλὴν (τὴν Σλαυϊκὴν) καὶ ὁμιλοῦν γλῶσσαν ἐπίσης σλαυϊκὴν. Αἱ τρεῖς αὗται ὁμάδες ἀποτελοῦν τὰ 85 % τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένας ἐθνικότητας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι εἰς τὰς παρὰ τὰ σύνορα περιοχάς. Γερμανοὶ πρὸς βορρᾶν, Οὐγγροι καὶ Ρουμᾶνοι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, Ἀλβανοὶ καὶ Τούρκοι εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ ἔτησίᾳ αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ ὑπολογίζεται εἰς 200.000 κατοίκους, ἡ δὲ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 56 κατ. εἰς 1 τ. χμ.

β) Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Γεωργία. — Ὅπως ἡ Βουλγαρία, οὕτω καὶ ἡ Γιουγκοσλαυία εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ. Τὰ 80 % περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποί. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ εὐφώρα λεκανοπέδιά της καὶ εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκτάσεώς της. Μεταξὺ τῶν δημητριακῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σῖτος. Ἀκολουθοῦν ὁ ἀραβόσιτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις καὶ ἡ ὄρυζα, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀξιοῦ. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικά, ζωοτροφικὰ προϊόντα, ἄμπελοι, βιομηχανικὰ φυτὰ (κάνναβις, ζυθόχορτον, καπνός, ζακχαροῦχα τεύτλα, ὅπιον, κ. ἄ.) καὶ ὀπωροφόρα δένδρα μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ δαμασκηνέα (40.000.000) περίπου δένδρα εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν) καὶ τὴν δευτέραν ἡ μηλέα. Εἰς τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Παλαιὰν Σερβίαν ἡ δαμασκηνέα καλλιεργεῖται ὅπως καὶ ἡ ἄμπελος εἰς τὴν Δαλματίαν. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δαμασκήνων χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν παρασκευὴν οἴνοπνευματώδους πο-

φους της κατέχονται ἀπὸ δάση. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν αἱ ὄξυαί. Ἀκολουθοῦν αἱ δρύες καὶ τὰ κωνοφόρα. Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ περιοχαὶ εἶναι ἡ Βοσνία, ἡ Παλαιὰ Σερβία καὶ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις.

β') **Ὀρυκτά.** Πλουσία εἶναι ἐπίσης ἡ Γιουγκοσλαυΐα καὶ εἰς ὀρυκτά. Μεταξὺ αὐτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, ἰδίως ὅμως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δραύου ποταμοῦ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου (τὰ σπουδαιότερα εὐρίσκονται εἰς τὴν Βοσνίαν), τοῦ χαλκοῦ (εἰς τὴν περιοχὴν ἰδίως τῆς λίμνης Ἀχρίδος), τοῦ χρωμίου (εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σκοπίων), τοῦ μαγγανίου, τοῦ μολύβδου, τοῦ βωξίτου (εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ὄρεινὰς περιοχάς). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') **Λευκὸς ἄνθραξ.** Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς ποταμούς της, οἱ ὅποιοι ὀφείλονται εἰς τὴν πτώσιν ἄφθόνων θροχῶν καὶ χιόνων καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς της καταρράκτας, οἱ ὅποιοι εἶναι συνέπεια τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους της, εἶναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα. Αἱ σπουδαιότεραι ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ὑδραυλικῶν δυνάμεων εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ Σετίνα παρὰ τὸ Σπλίτ καὶ ἐπὶ τοῦ Δραύου παρὰ τὸ Μαριμπόρ.

Βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγγωρίων προϊόντων. Χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τοῦ ξύλου, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν Βοσνίαν, τὴν Σλοβενίαν καὶ τὴν Κροατίαν. Ἐμπορικὸν της κέντρον εἶναι τὸ Ζάγκρεμπ. Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ της προϊόντα (ἄλευρον, ζυμαρικά, ζάκχαριν, κονσέρβας, οἰνοπνευματώδη ποτά, κτλ.) καὶ τὴν τρίτην θέσιν ἡ βιομηχανία ἐξαγωγῆς ὀρυκτῶν καὶ ἡ μεταλλουργία χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ ὀρυκτά της. Ἀκολουθοῦν κατόπιν αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων, οἱ

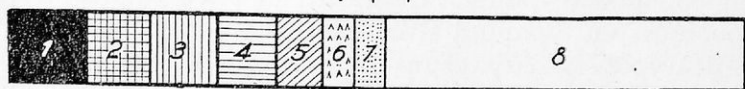
κοδομησίμων ὕλῳν, δερμάτων κ. ἄ. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα εἶναι τὰ ἑξῆς: Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ, Λουμπλιάνα, Νόβι-Σάντ, Μαριμπόρ καὶ Ζέμην παρὰ τὸ Βελιγράδιον, χάρις εἰς τοὺς καταρράκτας ὕδατος καὶ τὰ πλησίον εὐρισκόμενα γαιανθρακωρυχεῖα, τὰ ὁποῖα προμηθεύουν τὴν κινητήριον δύναμιν, εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῶν περιοχῶν τῶν.

Συγκοινωνία.—Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι χωρίζονται μετὰξὺ τῶν δι' ὕψηλῶν ὄροσειρῶν (Πανονικὸν λεκανοπέδιον, Ἀνατολικάι Ἀλπεῖς, Διναρικάι Ἀλπεῖς, Ἀκταί, λεκανοπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ), δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 9.000 χμ. περίπου. Αἱ σπουδαιότεραι γραμμαὶ εἶναι ἡ διεθνὴς γραμμὴ Θεσσαλονίκη—Βελιγράδιον—Ζάγκρεμπ—Λιουμπλιάνα καὶ αἱ γραμμαὶ, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς μὲ τὴν ἀνωτέρω γραμμὴν (Κάτταρον—Ντουμπρόβνικ μέσῳ Σεραγέβου καὶ Σπλίτ, Σέβενικ καὶ Σούσακ). Τὸ μῆκος τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 39.000 χμ., ἐκ τῶν ὁποίων 19.000 εὐρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν διὰ τὴν αὐτοκινητικὴν συγκοινωνίαν. Χάρις εἰς τοὺς πλωτοὺς ποταμούς της εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ ποταμοπλοΐα. Τὸ ὅλικόν μῆκος τῶν πλωτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 2.000 χμ. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τοῦ θέσιν ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν. Αἱ κυριώτεραι ἀεροπορικαὶ γραμμαὶ εἶναι: Βελιγράδιον—Σκόπια—Θεσσαλονίκη· Βελιγράδιον—Ζάγκρεμπ—Βιέννη· Ζάγκρεμπ—Λιουμπλιάνα καὶ Λιουμπλιάνα—Σούσακ.

Ἐμπόριον.—Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, χώρα μὲ πλούσια δάση καὶ μὲ ἄφθονα γεωργικά, κτηνοτροφικά καὶ ὀρυκτὰ προϊόντα, ἐξάγει κυρίως: δασικά προϊόντα (ιδίως ξυλείαν οἰκοδομῶν), σιτηρὰ (ιδίως ἀραβόσιτον καὶ σῖτον) ὀπώρας, χοίρους, ἀκατέργαστα ὀρυκτὰ (ιδίως χαλκοῦ) καὶ τσιμέντα. Μεταξὺ τῶν εἰσαγωγῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικά εἶδη, καθόσον δὲν ἔχει ἀναπτύξει ὅλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ταῦτα εἶναι: θαμβακερὰ καὶ μάλλινα ὑφάσμα-

τα, μηχαναὶ παντός εἶδους, πετρέλαιον, βενζίνη κτλ. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀκολουθεῖ τρεῖς κυρίως ὁδοὺς. Ἡ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ἀκολουθοῦσα τὸν Δούναβιν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς τὴν Γερμανίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Διὰ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ἡ Γιουγκοσλαυΐα ἀποστέλλει εἰς τὰς βιομηχανικὰς ταύτας χώρας τὰ γεωργικὰ προϊόντα τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς ἀντάλλαγμα δέχεται βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἡ δευτέρα ὁδὸς εἶναι ἡ ἀναχωροῦσα ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐξάγονται κυρίως ξυλεία καὶ τιμιέντα. Ἡ τρίτη ὁδός:

Ἐξαγωγή

Εἰσαγωγή

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαυΐας.

Ἄνω: 1. Ξυλεία οἰκοδομῶν. 2. Σίτος. 3. Χοῖροι. 4. Μεταλλεύματα χαλκοῦ ἀκατέργαστα. 5. Κρέας νωπὸν. 6. Ὀπῶραι. 7. Κάνναβις. 8. Λοιπὰ εἶδη. Κάτω: 1. Ὑφάσματα καὶ εἶδη ὑφασμάτων. 2. Σίδηρος καὶ εἶδη σιδήρου. 3. Μηχαναί. 4. Λοιπὰ εἶδη.

εἶναι ἡ ἀκολουθοῦσα τὰς κοιλάδας Μοραύα—Βαρδάρη καὶ ἡ ὁποία καταλήγει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἡ χώρα μας ἔχει παραχωρήσει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυΐαν ἐλευθέραν ζώνην. Αὕτη ἐξυπηρετεῖ τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Παλαιὰν Σερβίαν.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.—Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει ἐκ τῆς Γιουγκοσλαυΐας κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (ζῶα, τυρόν, βούτυρον, αὐγά), σιτηρὰ (σίτον, ἀραβόσιτον, κριθήν), χορτονομάς, ξυλείαν κ. ἄ., ἐξάγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, ἐλαίαν, πυρηνέλαιον, κολοφώνιον, βάμβακα, νήματα βαμ-

θακερά κ. ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι πολὺ μεγαλότερα τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν μας εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

Δ'. ALBANIA

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις.—Οἱ Ἀλβανοὶ (Σκιπετάρ) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὁποῖοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀποτελοῦν τοὺς ἀρχαιοτέρους λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ὅταν οἱ Τοῦρκοι ἐπέδραμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ὑπέταξαν μεταξὺ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἐξισλάμισαν μέγα μέρος τῶν κατοίκων τῆς. Μετὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913, ὅποτε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἡ Ἀλβανία ἀπετέλεσεν ἐλεύθερον κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον παρεχωρήθη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος Ἡπειρος. Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1939 ἡ χώρα αὕτη δὲν εἶναι πλέον ἐντελῶς ἀνεξάρτητον κράτος. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας εἶναι ἔκτοτε καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας, τὰ ἐξωτερικὰ δὲ συμφέροντα αὐτῆς προστατεύονται ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἰταλικοῦ κράτους. Ἡ ἔκτασις τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχεται σήμερον εἰς 27.500 τ. χμ., ὃ δὲ πληθυσμὸς τῆς εἰς 1.000.000 κ.

Ὅρια.—Ἡ Ἀλβανία πρὸς τὰ Β. Α. συνορεύει μετὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς τὰ Ν. Α. μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Δ. ὁρίζεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης. Ἐξ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν μόνον ἡ Ἀλβανία κατέχει κάπως ἀποκεντρον θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων κατὰ ξηρὰν διεθνῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: Ἀπὸ τὰς Ἀλβανικὰς Ἀλπεις καὶ ἀπὸ τὰς Παραλίους πεδιάδας.

α') Ἀλβανικαὶ Ἀλπεις. Αὗται εἶναι συνέχεια τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων, χωρὶς ὅμως νὰ ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σκόδρας αἱ Ἀλβανικαὶ Ἀλπεις ἀλλάσσουσιν κατεύθυνσιν καὶ διευθύνονται μᾶλλον ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Συνέχεια αὐτῶν πρὸς Ν. εἶναι ἡ ὁροσειρὰ Δεβόλη καὶ

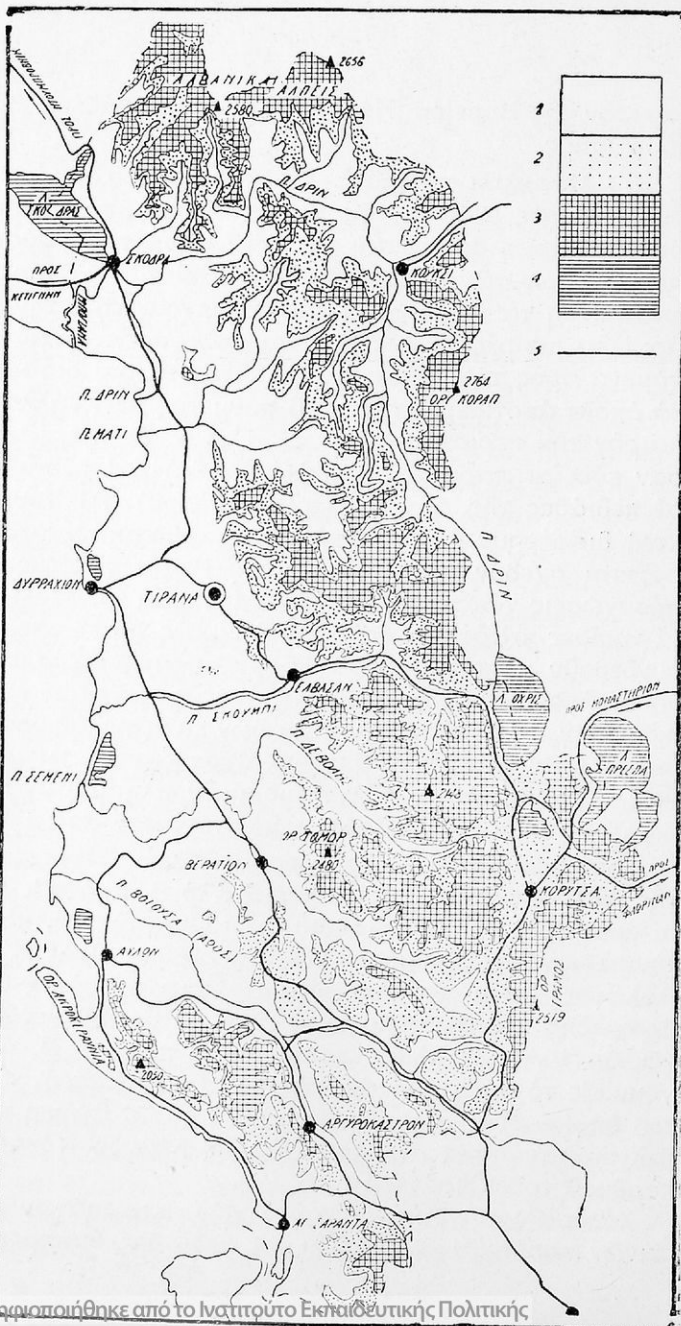
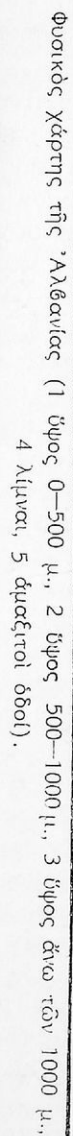
ἀκολουθεῖ διεύθυνσιν ἀπὸ Β. Δ. πρὸς Ν. Α. Τὰ πετρώματα τῶν Ἀλβανικῶν ὁρέων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσβεστολιθικά, ὄχι ὅμως καὶ ἀποκλειστικῶς ἀσβεστολιθικά, ὅπως τῆς περιοχῆς τοῦ Κάρστ καὶ τῆς Δαλματίας. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 2.500 μ. καὶ εὐρίσκονται πρὸς Β. Ὑψηλότερον ὄρος εἶναι τὸ **Κοράπ** (2.754 μ., τὸ τρίτον εἰς ὕψος ὄρος τῆς Βαλκανικῆς μετὰ τὸ Ρίλον τῆς Βουλγαρίας καὶ τὸν Ὀλυμπον τῆς Ἑλλάδος). Ἡ ὄροσειρὰ αὕτη τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ εἶναι ὑψηλὴ καὶ συνεχὴς, ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος καὶ τῆς συγκοινωνίας τῆς Ἀλβανίας, τὴν ὁποίαν κυριολεκτικῶς ἀπομονώνει ἀπὸ τὴν λοιπὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς ὀρεινῆς αὐτῆς ζώνης εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, τὸ ὁποῖον ὀφείλει τὸν σχηματισμόν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Μακεδονίας καὶ Παλαιᾶς Σερβίας. Διὰ τοῦτο τὸ ἐδάφός του εἶναι πολὺ εὐφορον, καθόσον καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν εἰς τὰς κοιλάδας καὶ ἰδίως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, διότι θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Ἀφθονωτέρας βροχᾶς δέχονται αἱ Ν. Δ. πλαγίαι τῶν ὁρέων, καθόσον αὗται εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Αὕτη περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, ὅπου λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται κυρίως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα θελανιδοφόρα δάση των. Ἐπειδὴ ὁ πληθυσμὸς ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν γεωργίαν, δὲν ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ μεγάλοι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ **Κορυτσά** (22.700 κ.), σπουδαία ἀγροτικὴ ἀγορὰ χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τοῦ λεκανοπεδίου της καὶ τὸ **Ἀργυρόκαστρον** (10.800 κ.), τὸ

κέντρον τῆς Βορείου Ἠπείρου, ὅπου πλεονάζει ὁ Ἑλληνικός πληθυσμός.

β') Παράλιοι πεδιάδες. Αἱ Ἀλβανικαὶ ἄκται, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς Δαλματικές, ἀποτελοῦνται ἀπὸ εὐρείας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς τὴν διαφορετικὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων τῶν ὀροσειρῶν τῶν. Ἐπὶ τῶν Ἀλβανικῶν ὄρεων, ἐπειδὴ τὰ πετρώματά των περιέχουν ἄρκετὴν ποσότητα ἀργίλου, τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἀφθονώτατα. Ταῦτα, κατερχόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν, μεταφέρουν καὶ διάφορα ὕλικά, τὰ ὁποῖα ἀποτιθέμενα ἐπὶ τοῦ πυθμένος μεταβάλλουν μὲ τὸν καιρὸν τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰς ξηράν. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν εὐρεῖαι παρὰ τὰ παράλια Ἀλβανικαὶ πεδιάδες (ὅπως αἱ πεδιάδες τῆς Δυτικῆς Πελοποννήσου). Αἱ Ἀλβανικαὶ ἄκται διαφέρουν ἐπίσης ἀπὸ τὰς Δαλματικές, καθόσον στεροῦνται σχεδὸν νήσων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς ἀφθόλους προσχώσεις τῶν ποταμῶν των, αἱ ὁποῖαι συνετέλεσαν, ὥστε αἱ νησίδες, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἀρχικῶς παρὰ τὰς ἀκτάς, νὰ συνδεθοῦν μὲ τὴν προεκταθεῖσαν ξηράν. Αἱ παλαιαὶ αὗται νῆσοι ἀποτελοῦν σήμερον τὰ μόνα ὑψώματα τῶν παραλίων πεδιάδων. Τὸ ἔδαφος τῶν πεδιάδων εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ παχὺ στρώμα προσχώσεων. Αἱ χαμηλαὶ ὅμως περιοχαί, λόγῳ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι τὰς ἀρδεύουν, καλύπτονται ἀπὸ ἔλη.

Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Δρὶν μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Αὐλῶνος ἡ ἀκτὴ διευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅπως καὶ αἱ ὀροσεῖραι τοῦ ἐσωτερικοῦ) καὶ εἶναι ὁμαλή, καθόσον εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καταλήγουν πεδιάδες. Πρὸς Ν. ὅμως τῆς Αὐλῶνος, ὅπου καταλήγουν τὰ Ἀκροκεραύνια ὄρη, εἶναι βραχῶδης καὶ ἀπότομος καὶ ἀκολουθεῖ τὴν διεύθυνσίν των (Β. Δ.—Ν. Α.). Τὰ Ἀκροκεραύνια ὄρη πρὸς τὰ Β. Δ. καταλήγουν εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριο (κ. Γλῶσσα), προέκτασις τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ νησίς Σάσων, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν λόγῳ τῆς στρατηγικῆς τῆς θέσεως (δεσπάζει τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀτράντου).

Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν ἀργιλικῶν πετρωμάτων ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν αἱ Ἀλβανικαὶ πεδιάδες διασχίζονται ἀπὸ

μεγάλους ποταμούς. Οί σπουδαιότεροι ἐξ αὐτῶν ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι οἱ ἐξῆς: Ὁ Βοϊοῦσα (Ἄψος), τοῦ ὁποίου τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Σεμένι (Ἄψος), ὁ Σκοῦμπι (Γενοῦσος), ὁ Μάτι καὶ ὁ μεγαλύτερος ὅλων Δρίνος, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ποταμούς, τῶν ὁποίων τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν: ἀπὸ τὸν λευκὸν Δρίνον, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Σκάρδον, καὶ τὸν μέλανα Δρίνον, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν λίμνην Ἀχράδα. Παρὰ τὴν Σκόδραν ὁ Δρίνος διχάζεται εἰς δύο κοίτας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ βορειότερα ὀνομάζεται Μπογιάννα.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας, λόγῳ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ραγδαίας πτώσεώς των, πλημμυρίζουν καὶ μεταβάλλουν εἰς ἑλῆτας παραποταμίους ἐκτάσεις. Αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ συντελοῦν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ εἶναι τὸ ρεῦμα των ὀρμητικὸν καὶ νὰ παρασύρῃ πολλὰς ὕλας, αἱ ὁποῖαι, ἀποτιθέμεναι παρὰ τὰς ἐκβολὰς των, μεταβάλλουν τὰς περιοχὰς αὐτῶν εἰς λιμνοθάλάσσας (ὅπως ἐσηματίσθη καὶ ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Ἀχελφου καὶ τοῦ Εὐήνου).

Τὸ κλίμα, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, εἶναι μεσογειακόν. Ὁ χειμὼν εἶναι ἥπιος (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ἀκτὰς 8^ο) καὶ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους μικραὶ. Ὅσον ὀμῶς προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἡ ἐπίδρασις τῶν θαλασσίων ἀνέμων ἐλαττοῦται καὶ συνεπῶς ὁ χειμὼν γίνεται ψυχρότερος καὶ τὸ θέρος θερμότερον (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων 4^ο). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Γενικῶς ἡ Ἀλβανία δέχεται περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ τὴν χώραν μας, διότι ὁλόκληρος εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τοὺς ὄρους, δυτικοὺς καὶ Ν. Δ. ἀνέμους.

Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός των καὶ εἰς τὸ μεσογειακόν των κλίμα αἱ Ἀλβανικαὶ πεδιάδες ἔχουν περισσότερον ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς καὶ παράγουν ποικίλα προϊόντα. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημη-

τριάκοι καρποί, θάμβαξ, έλαιά, έσπεριδοειδή, καπνός, διάφορα όπωροφόρα δένδρα και άμπελοι.

Χάρis εις τὰ άφθονώτατα προϊόντα της ή 'Αλβανία έχει και πυκνότερον πληθυσμόν, ό όποίος συγκεντρούται κυρίως εις την λοφώδη χώραν, την εύρισκομένην παρὰ τούς πρόποδας τών 'Αλβανικών 'Αλπεων, διότι αί χαμηλότεραι παρὰ τὰ παράλια περιοχάι είναι συνήθως έλώδεις και συνεπώς άνθυγιεινάι. Εις την περιοχήν αυτήν εύρίσκονται και αί περισσότεραι πόλεις της 'Αλβανίας. Αυται είναι : Τὰ Τίρανα (30.800 κ.), πρωτεύουσα της 'Αλβανίας, ή Σκόδρα (29.000 κ.), τὸ 'Ελβασάν (13.000 κ.), τὸ Βεράτιον (10.500 κ.), και εις τὰ παράλια τὸ Δυρράχιον (10.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν της 'Αλβανίας και ή Αύλὼν (9.000 κ.).

Πληθυσμός και οικονομική ζωή.—Πληθυσμός. Οί 'Αλβανοί διαιροῦνται εις φυλάς. Πρὸς Β. τοῦ Σκοῦμπι ποταμοῦ κατοικοῦν οί ὕψηλοί τὸ άνάστημα Γκέγκηδες· νοτίως αὐτοῦ κατοικοῦν οί ὀλιγώτερον ὕψηλοί Τόσκηδες και εις την περιοχήν της Βορείου 'Ηπείρου 'Ελληνες. Οί 'Αλβανοί έχουν ιδίαν γλῶσσαν, διά την γραφήν της όποίας χρησιμοποιοῦν τὸ λατινικὸν αλφάβητον. 'Απὸ θρησκευτικῆς άπόψεως διαιροῦνται εις Μωαμεθανούς (56%), εις Μωαμεθανούς αίρετικούς, οί όποιοι δέν παραδέχονται τὸ Κοράνιον και δέν στρέφουν κατὰ την προσευχήν των πρὸς την Μέκκαν (12%), εις ὀρθοδόξους (21%) και εις καθολικούς (11%).

Γεωργία.—'Η 'Αλβανία δέν έχει άνεπτυγμένην γεωργίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εις τὸ ὀρεινὸν ἔδαφος και εις την ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας και συγχρονισμένων μεθόδων καλλιεργείας. Αί καλλιεργούμεναι περιοχάι αντιπροσωπεύουν μόλις τὰ 12% της ὀλικῆς ἐπιφανείας. Αυται εύρίσκονται κυρίως εις τὰς πεδινὰς περιοχάς χάρις εις τὸ εύφορον ἔδαφός των. 'Εκ τών γεωργικῶν προϊόντων την πρώτην θέσιν κατέχουν οί δημητριακοί καρποί και ιδίως ὁ άραβόσιτος. 'Η παραγομένη ὅμως ποσότης τών σιτηρῶν δέν ἔπαρκει διά την διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ. Εις τὰς παραποταμίους ἑκτάσεις καλλιεργοῦνται, ἑκτὸς τοῦ άραβοσίτου, ὁ θάμβαξ και ή ὄρυζα, εις δὲ τὰς περιοχάς, αί όποίαι έχουν κλίμα μεσογειακόν, ή ἔ-

λαία, τὰ ἐσπεριδοειδῇ καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Καλλιεργεῖται ἐπίσης ὁ καπνὸς (ιδίως εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν) καὶ ἡ ἄμπελος. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, χάρις εἰς τὰς ἰδρυθείσας σχολάς, εἰς τὴν κατὰ τόπους ἐκτέλεσιν ὑδραυλικῶν ἔργων, εἰς τὴν κατασκευὴν ὁδῶν καὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν μηχανικῶν μέσων ἡ γεωργικὴ παραγωγή ἐσημείωσε σημαντικὰς προόδους.

Κτηνοτροφία.—Ἡ Ἀλβανία, χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους

Χωρικοὶ τῆς Ν. Ἀλβανίας χορεύοντες.

βοσκοτόπους τῆς ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὰ θελανιδόφορα δάση τῆς, εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν κτηνοτροφική. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξαγωγικόν τῆς ἐμπόριον. Εἰς τὰς δασώδεις περιοχὰς τρέφονται χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα θελανίδια τῶν καὶ εἰς τοὺς βοσκοτόπους ιδίως αἰγοπρόβατα, κατὰ τρόπον κυρίως νομαδικόν. Τρέφονται ἐπίσης καὶ μεγάλα ζῶα διὰ τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας (ἵπποι, βούβαλοι, ἡμίονες, βόες, ὄνοι).

Φυσικός πλοῦτος.—**α')** **Δάση.** Αἱ ἄνω τῶν 1.000 μ. περιο-
χαι, λόγω τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν των, τὰς ὁποίας δέχον-
ται, καλύπτονται ἀπὸ δάση διακοπτόμενα ἀπὸ βοσκοτόπους.
Τὰ δάση τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν ἀποτελοῦνται κυρίως
ἀπὸ δρυῶν, τῶν δὲ ὑψηλοτέρων ἀπὸ ὀξυάς, ἀγρίας πεύκας καὶ
ἐλάτας. Αἱ χαμηλαὶ πλαγίαι τῶν ὀρέων (ιδίως τῆς Β. Ἡπει-
ρου) καὶ οἱ λόφοι, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, κα-
λύπτονται ἀπὸ θάμνους. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλού-
του τῆς χώρας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγω ἐλλείψεως μέσων
συγκοινωνίας.

β') **Ὀρυκτά.** Ἡ Ἀλβανία ἔχει ἄρκετὰ ὀρυκτά, τῶν ὁποί-
ων ὅμως ἡ ἐκμετάλλευσις δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγω ἐλ-
λείψεως μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων. Ἐκ τούτων
τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἄνθραξ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βοϊού-
σα (περιοχὴ τοῦ Τεπελενίου), εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Τι-
ράνων καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα, σίδηρος εἰς τὰς περιοχὰς τῶν
Ἀκροκεραυνίων ὀρέων, τῆς Σκόδρας καὶ τῆς Ἀχρίδος, χαλ-
κός εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δρίν (πρὸς Α. τῆς Σκόδρας), χρώ-
μιον εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα καὶ
πισσάσφαλτος, νάφθῃ καὶ πετρέλαιον εἰς τὰς παραλίους πε-
διάδας τῆς Νοτίου καὶ Κεντρικῆς Ἀλβανίας.

γ') **Ἀλιεῖα.** Αἱ ἄκται τῆς Ἀλβανίας καὶ αἱ λίμναι τῆς
Σκόδρας, τῆς Ἀχρίδος καὶ τῆς Πρέσπας ἔχουν μέγαν πλού-
τον ἰχθύων. Ἀλιεύονται ἰδίως σαρδέλλαι. Ἡ ἐτησίᾳ παρα-
γωγὴ ἀνέρχεται εἰς 5.000 στατήρας περίπου.

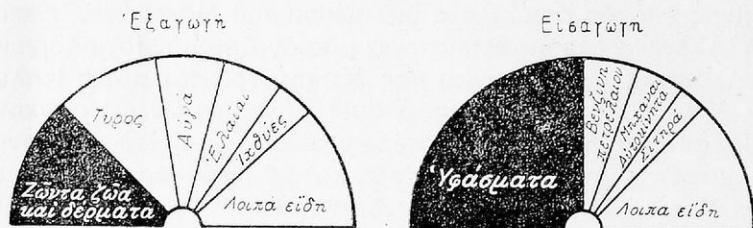
Συγκοινωνία.— Ἡ Ἀλβανία στερεῖται σιδηροδρομικῶν
γραμμῶν. Ὑπὸ κατασκευὴν εἶναι ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ
Δυρραχίου—Τιράνων, ἡ ὁποία προεκτεινομένη μελλοντικῶς
θὰ συναντήσῃ τοὺς Ἑλληνικοὺς Σιδηροδρόμους εἰς Φλώρι-
ναν, συνδέουσα οὕτω σιδηροδρομικῶς τὴν Ἀλβανίαν μετὰ
τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ἰδίως μετὰ τοῦ λι-
μένος τῆς Θεσσαλονίκης. Σήμερον ἡ κατὰ ξηρὰν συγκοι-
νωνία τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅσον καὶ μετὰ τῶν γειτονι-
κῶν τῆς χωρῶν ἐκτελεῖται δι' ἁμαξιτῶν ὁδῶν. Τὸ ὅλικόν
μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου ἀνέρχεται εἰς 1.400 χμ., ἀποτε-
λεῖται δὲ ἀπὸ μίαν κυρίαν ἀρτηρίαν διευθυνομένην ἀπὸ Β.

πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Σκόδραν εἰς τοὺς Ἀγίους Σαράντα. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῶν ἁμαξιτῶν ὁδῶν Ἰωαννίνων—Ἀργυροκάστρου, Ἰωαννίνων—Κορυτσᾶς καὶ Φλωρίνης—Κορυτσᾶς. Μετὰ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν ἢ συγκοινωνία σήμερον ἐξυπηρετεῖται καλύτερον διὰ θαλάσσης. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι: εἰς τὴν Νότιον Ἀλβανίαν οἱ Ἅγιοι Σαράντα καὶ ἡ Αὐλὼν, καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀλβανίαν τὸ Δυρράχιον. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν ἡ Σκόδρα, ἣν καὶ εὐρίσκεται 44 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, δέχεται κατὰ τινὰς ἐποχὰς ἀτμόπλοια διὰ μέσου τοῦ Μπογιάννα. Ἐπειδὴ ἡ Ἀλβανία δὲν διαθέτει παρὰ μικρὸν ἀριθμὸν ἰστιοφόρων, αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς ἐξυπηρετοῦνται παρὰ ἰταλικῶν, ἑλληνικῶν καὶ γιουγκοσλαβικῶν ἐταιρειῶν. Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν σπουδαιωτέρων πόλεων καὶ τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἐξυπηρετεῖται ἐπίσης καὶ δι' ἀεροπορικῶν γραμμῶν. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῆς ἀεροπορικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Τιράνων.

Ἡ ἔλλειψις σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ τὸ ἀραιότατον ὁδικὸν δίκτυον τῆς Ἀλβανίας ὀφείλονται εἰς τὸ ὀρεινὸν ἔδαφός τῆς καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν. Ἡ Ἀλβανία κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας.

Βιομηχανία. — Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐπικρατεῖ ἡ οἰκιακὴ βιομηχανία λόγῳ τῆς μικρᾶς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς συγκοινωνίας. Ἐσχάτως, χάρις εἰς τὴν ὑπαρξίν σπουδαίου ὀρυκτοῦ πλούτου, καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν βιομηχανικῶν κλάδων. Ἀξιόλογοι βιομηχανίαί εἶναι τοῦ ἀλεύρου, τῶν ζυμαρικῶν, τῶν οἶνοπνευματῶδων ποτῶν, τοῦ πάγου, τῶν δερμάτων, τοῦ καπνοῦ, τῶν τσιμέντων καὶ ἄλλων. Κέντρα τῶν ἀνωτέρω βιομηχανιῶν εἶναι: Τὰ Τίρανα, τὸ Δυρράχιον, ἡ Σκόδρα, ἡ Αὐλὼν, οἱ Ἅγιοι Σαράντα, ἡ Κορυτσά καὶ τὸ Βεράτιον. Λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας τῆς καὶ γεωργίας τῆς ἡ Ἀλβανία ἔχει τὴν μικροτέραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τῆς Βαλκανικῆς (36 κατ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἐμπόριον.—Ἡ Ἀλβανία, χώρα κατ' ἐξοχὴν κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ, ἐξάγει κυρίως κτηνοτροφικὰ καὶ γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει θιομηχανικὰ εἶδη, σιτηρὰ καὶ ἀποικιακὰ προϊόντα. Αἱ εἰσαγωγαὶ εἶναι ἀνώτεραι τῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ τῆς ἰσοζυγίου καλύπτεται κυρίως ἀπὸ ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν. Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἰταλία καὶ τὴν δευτέραν ἡ Ἑλλάς.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.—Ἡ Ἀλβανία ἐξάγει εἰς τὴν Ἑλλάδα ζῶα, πουλερικά, θούτυρον, τυρόν, ἰχθύς, ὄσπρια, ἐλαιοπυρήνας, καπνόν, δέρματα, ξυλάνθρακας κτλ. Εἰσάγει ἐκ τῆς Ἑλλάδος κατεργασμένα δέρματα καὶ δερμάτινα εἶδη, χάρτην καὶ εἶδη ἐκ χάρτου, θάμβακα, νήματα, σίδηρον, χάλυθα, μηχανάς, χημικὰ προϊόντα κ. ἄ. Αἱ εἰσαγωγαὶ μας ὑπερβαίνουνσι πολὺ τὰς εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐξαγωγὰς μας.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Ὅρια.—Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος δὲν χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπον Εὐρώπην. Τοῦτο ὀφείλεται ἅφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ ὅτι τὸ πλάτος τῆς αὐξάνει ἀπὸ Ν. πρὸς Β., ἅφ' ἑτέρου

Ἐ
φικὴ
γικὰ
ποικι
γωγῶ
ται κ
ρικόν
Ἰταλ

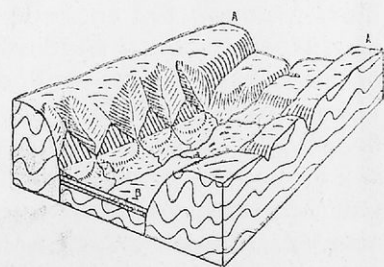
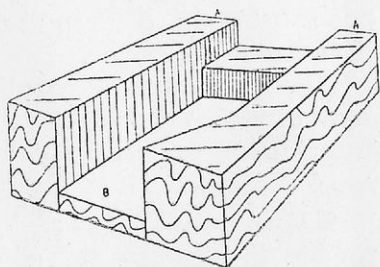
Ἐ
τὴν Ἑ
ἐλαί
ἐκ τῆ
δη, χ
χάλυ
ὑπερ

ἄπο
εἰς τὸ ὅτι, τὸ πλάτος τῆς αὐξάνει ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν αὐτὴν

ὁ δὲ διότι αἱ σπουδαιότεραι ὄροσειραὶ τῆς εἶναι συνέχεια τῶν Εὐρωπαϊκῶν ὁρέων. Αἱ Διναρिकाὶ ᾿Αλπεις εἶναι συνέχεια τῶν ᾿Αλπεων καὶ τὰ Βαλκανικὰ τῶν Καρπαθίων. Ὡς ὅρια πρὸς Β. λαμβάνονται αἱ κοιλάδες τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Σαύου.

Μορφή τοῦ ἔδαφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου παρουσιάζει πολύπλοκον μορφήν. Τὸ Νότιον τμήμα διαμελίζεται βαθέως ὑπὸ τῆς εἰσλάσεως, αἱ δὲ πεδινὰί του περιοχαὶ εἶναι μικραὶ καὶ σχεδὸν ἀπομεμονωμέναι δι' ὄροσειρῶν (᾿Αρκαδίας, ᾿Αττικῆς, Βοιωτίας, Θεσσαλίας). ᾿Απ' ἐναντίας τὸ ἔδαφος τῶν βορειοτέρων περιοχῶν εἶναι ὀγκῶδες καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐρείας πεδιάδας (Δουνάβεως, ᾿Εβρου, ᾿Αδριανουπόλεως, ᾿Αξιοῦ κτλ.) καὶ μεγάλα ὀροπέδια (Σερβίας, Μακεδονίας).

Γεωλογικὴ κατασκευή. — Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς, ὀφείλεται εἰς τὴν πολύπλοκον γεωλογικὴν του ἱστορίαν, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα σημεῖα εἶναι τὰ ἑξῆς: Εἰς πολὺ παλαιάν γεωλογικὴν ἐποχὴν ὑπῆρχεν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κυκλάδων, τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας μία ξηρά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ κρυσταλλικὰ κυρίως πετρώματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ἀργότερον ἐσχηματίσθησαν αἱ ὄροσειραὶ τῶν Βαλκανίων πρὸς Β. καὶ τῶν Διναρικῶν ᾿Αλπεων, τῶν ᾿Αλβανικῶν ὁρέων καὶ τοῦ Πίνδου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων ὄροσειρῶν ἔλαβον χώραν ἀνυψώσεις καὶ καθι-

Γεωλογικὴ ἐξέλιξις ἑνὸς λεκανοπεδίου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

ζήσεις εἰς διάφορα σημεία τῆς παλαιᾶς ξηρᾶς καὶ τῶν νεωτέρων ὁροσειρῶν. Τὰ τμήματα, τὰ ὁποῖα ἀνυψώθησαν, ἀποτελοῦν τὰς ὀρεινὰς περιοχάς. Τὰ τμήματα, τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν καθίζησιν, μετεβλήθησαν τῶν μὲν περιοχῶν τοῦ ἑσωτερικοῦ εἰς λίμνας, τῶν δὲ ἀκτῶν εἰς κόλπους. Ἀργότερον αἱ περισσότεραι λίμναι καὶ τὰ ἀβαθέστερα μέρη τῶν κόλπων μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν ἡφαιστειῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον εἶναι τῆς νήσου Θήρας, καὶ οἱ πολλοὶ σεισμοί. Οὗτοι εἶναι συχνότεροι εἰς τὴν νότιον περιοχὴν, καθόσον αὕτη ὑπέστη καὶ τὰς περισσότερας μεταβολάς.

Ὑδρογραφία. — Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὑδρογραφίας. Αἱ νοτιώτεραι περιοχαί, λόγῳ τοῦ μεγάλου θαλασσίου διαμελισμοῦ των, ἔχουν μικροὺς ποταμούς, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεροι εἶναι: ὁ Ἐβρος, ὁ Ἀξιός, ὁ Στρυμών, ὁ Νέστος, ὁ Ἀλιάκμων, ὁ Πηνειὸς καὶ ὁ Ἀχελῷος.

Αἱ βορειότεραι περιοχαί ἔχουν μεγάλους ποταμούς, καθόσον αἱ ἐκβολαὶ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὰς πηγὰς (θαλάσσιος διαμελισμὸς σχεδὸν ἀσήμαντος). Σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Σαῦος, ὁ Μοραῦας καὶ ὁ Ἰσπερ.

Κλίμα καὶ βλάστησις. — Ἡ ἀντίθεσις, ἥ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὴν ὑδρογραφίαν, παρατηρεῖται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ κλίμα καὶ τὴν θλάστησιν, διότι ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν. Πρὸς Ν., ὅπου ἔλαβον χώραν περισσότεραι καθιζήσεις, οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἐπιδρῶν εὐκολώτερον. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἶναι μ ε σ ο γ ε ι α κ ὸ ν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμὸν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μεγάλης διαρκείας, θροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον). Πρὸς Β., ὅπου ὁ διαμελισμὸς εἶναι ἐλάχιστος καὶ συνεπῶς οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν, τὸ κλίμα εἶναι ἡ π ε ι ρ ω τ ι κ ὸ ν (χειμῶν δριμύς, θέρος πολὺ θερμὸν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μικρᾶς διαρκείας, θροχαὶ κυρίως κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους). Τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα αὐξάνει ἀπὸ Δ. πρὸς

περιοχαί εύρισκόμεναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Διναρικῶν ᾿Αλπεων). Αἱ ἄκται τοῦ Εὐξεινου Πόντου ἔχουν κλίμα διαφορετικόν, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς κλίμα πόντιον (χειμῶν ψυχρὸς, θέρος δροσερόν, θροχαὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Λόγω τῶν κλιματικῶν διαφορῶν ἔχομεν καὶ διάφορον θλάσθησιν. Αἱ νότιοι περιοχαί, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας θροχάς, ἔχουν πτωχοτέραν φυσικὴν θλάσθησιν (τὰ δάση περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς, αἱ δὲ πλαγιαί καὶ οἱ λόφοι καλύπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ θάμνων), λόγῳ ὅμως τοῦ ἡπιωτέρου κλίματός των εἶναι κατάλληλοι διὰ ποικίλας καλλιιεργείας, μετὰ τῶν ὁποίων σπουδαῖον ρόλον παίζουν αἱ δειδρώδεις καλλιέργειαι (ἐλαῖαι, ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα). Πρὸς Β. αἱ ὀρειναὶ περιοχαί, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας των θροχάς, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση, αἱ δὲ πεδιναί, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ των κλίματος, εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν κυρίως τῶν σιτηρῶν, δηλαδὴ παρουσιάζουν μονοτονίαν ἀπὸ ἀπόψεως καλλιιεργειῶν.

Κάτοικοι. — Ἡ Βαλκανικὴ Χερσονήσος στερεῖται ὄχι μόνον ἐνότητος φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐθνικῆς. Τοῦτο ὀφείλεται ἄφ' ἐνὸς εἰς τὸ ὅτι κεῖται μετὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην, δηλ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὁποῖαι ἄφησαν ἐκεῖ τμήματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σπουδαῖα, καὶ ἄφ' ἐτέρου εἰς τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους τῆς (μικραὶ πεδιάδες καὶ στεναὶ κοιλάδες περιβαλλόμεναι ἀπὸ ὀροσειράς), ἡ ὁποία ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς λαούς, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν, νὰ διατηρήσουν τοὺς ἀρχικοὺς ἐθνικοὺς των χαρακτῆρας. Οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι οἱ Ἑλληγες καὶ οἱ Ἰλλυριοί. Ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ Ἑλληγες.

Ἑρωτήσεις.

1) Ποῖαι διαφοραὶ ὑπάρχουν μετὰ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν περιοχῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου ; 2) Ποίαν σημασίαν ἔχει

ἡ Ἀνατολική Θράκη διὰ τὴν Τουρκίαν ; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ φυσικοὶ
 λιμένες τῆς Ν. Δ. Βουλγαρίας καὶ τῆς Νοτίου Γιουγκοσλαβίας ; 4)
 Διὰ τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς δὲν εἶναι ἀνε-
 πτυγμένον ;

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εισαγωγή.— Ἡ Ἰταλική Χερσόνησος εἶναι ἡ περισσότερον κατωκνημένη χώρα τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτερα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικά της προϊόντα. (Ἰταλία 310.000 τ. χμ., 41.000.000 κάτ., Βαλκανικὴ Χερσόνησος 530.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ., Πυρηναικὴ Χερσόνησος 590.000 τ. χμ., 30.000 000 κάτ.). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Ἰταλία συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν μεγαλυτέρων δυνάμεων τῆς Εὐρώπης.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Ἰταλία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμὴν, ὅπως καὶ ἡ χώρα μας (Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία). Ἡ ἀκμὴ τῆς ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, ἡ ὁποία διευκολύνει τὰς ἐμπορικὰς καὶ πνευματικὰς τῆς σχέσεις μετὰ ἄλλας χώρας, καθόσον κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογείου Θαλάσσης καὶ μεταξύ τῆς Β. Δ. καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ εὐκόλος ὁμως συγκοινωνία τῆς συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ὑποστῇ πολλὰς ἐχθρικὰς ἐπιδρομὰς, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παρακμὴν τῆς ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἡ Ἰταλία ἀπετελείτο ἀπὸ μικρὰ κρατίδια, τῶν ὁποίων ἡ ἑνωσις εἰς ἓν κράτος ἤρχισε τὸ ἔτος 1859 καὶ ἐτελείωσε μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Ἡ ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν φυσικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ὅρια.— Ἡ Ἰταλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας (παλαιᾶς Αὐστρίας), τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γαλλίας· πρὸς Α. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ θρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης· πρὸς Ν. θρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τυρρηνικῆς Θαλάσσης.

Ι. Φυσικαὶ περιοχαί.— Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὴν χωρίσωμεν εἰς τρεῖς φυσικὰς περιοχάς: α') εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, β') εἰς τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον καὶ γ') εἰς τὰς Νήσους.

α') Βόρειοι Ἰταλῆς.— Ἡ Βόρειος Ἰταλία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιογὰς: ἀπὸ τὰς Ἰταλικὰς Ἀλπεις καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου.

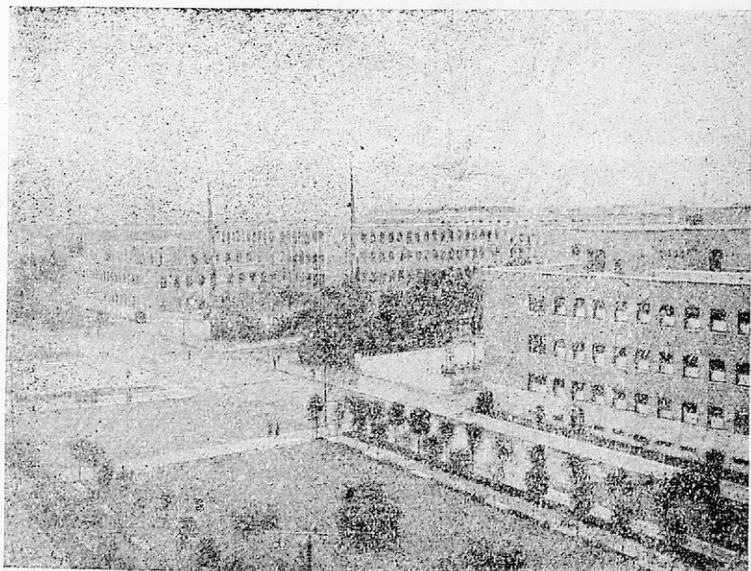
Αἱ Ἰταλικαὶ Ἀλπεις.— Αἱ Ἰταλικαὶ Ἀλπεις, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς μεγάλης ὀροσειαῆς τῶν Ἀλπεων, κατέρχονται ἀποτόμως πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαί των εὑρίσκονται πρὸς Δ. (ὄρος Βίζο 3.860 μ.). Αἱ Ἀλπεις ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Ἰταλίαν. Πρῶτον ἀποτελοῦν ἐν μέγα τεῖχος, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ διαβοῦν ξένοι στρατοί. Δεύτερον χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους θροχὰς των καὶ τὰς αἰωνίους χιόνας των (1), εἶναι μία τεραστία ἀποθήκη κινητηρίου δυνάμεως (λευκὸς ἄνθραξ), ἡ ὁποία μᾶς εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν μας ζωὴν. Ἐκτὸς αὐτοῦ αἱ κοιλάδες των, χάρις εἰς τὰ εὐφώρα ἐδάφη των, εἶναι ἀξιόλογα κέντρα γεωργίας καὶ ἰδίως κτηνοτροφίας, ὅπως ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν Ἀλπεων.

Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου.— Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου (μῆκος 400 ν.μ., πλάτος 100 χμ. περίπου), ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὀρέων, ἦτο ἄλλοτε κόλπος τῆς Ἀδριατικῆς. Οὗτος ἀρχικῶς ὀφείλει τὸν σχηματισμὸν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ἀργότερον ὅμως μετεβλήθη εἰς ξηρὰν ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν τῶν κατερχομένων ἀπὸ τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ Ἀπέννινα (ὅπως καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Κάτω Δουνάβεως). Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι τελείως ἐπίπεδον. Παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων ἐκτείνεται μία λοφώδης ζώνη, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὴν διάθρωσιν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ

(1) Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 3.000 μ. περίπου αἱ Ἀλπεις καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων, αἱ ὁποῖαι, ἐπειδὴ δὲν προλαμβάνουν νὰ λειώσουν τελείως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, λέγονται αἰώνιοι χιόνες.

Πάδος. Οὗτος διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὸ ὄρος Βίζο πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν, ὅπου σχηματίζει Δέλτα, τὸ ὅποιον συνεχίζει τὴν αὐξήσιν τῆς κοιλάδος. Παρὰ τὸ Δέλτα τοῦ Πάδου ἐκτείνεται καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Ἀδίγη, τοῦ δευτέρου ποταμοῦ τῆς Βορείου Ἰταλίας.

Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι τὸ ὄρεινόν τεῖχος, τὸ ὁ-

Μιλᾶνον. Ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις.

ποῖον περιβάλλει τὴν κοιλάδα, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμόν. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου. Τὸ κλίμα αὐτὸ (τὸ θέρος θερμόν καὶ ὑγρὸν εἰς τὴν ἀρχὴν) εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειαν προϊόντων τῶν θερμῶν χωρῶν: τοῦ **ἀραβοσίτου**, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν θάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ τῆς **ὀρύζης** (εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν οἱ βορειότεροι ἀγροὶ ὀρύζης ὅλου τοῦ κόσμου). Καλλιιεργεῖται ἐπίσης σῖτος, σακχαροῦχα τεῦτλα, λαχανικά, ζωοτροφι-

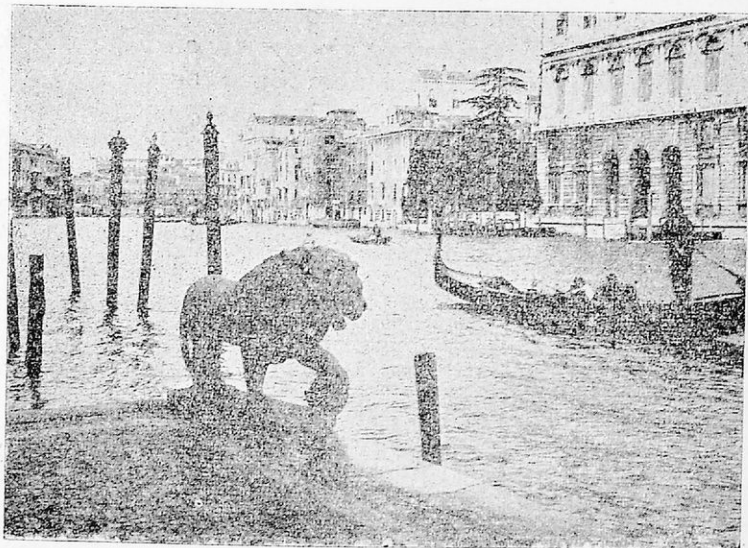
κα προϊόντα, χάρις εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ πολὺ θερμὰ θέρη καθιστοῦν ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἄρδουσιν (ὅπως καὶ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς χώρας μας). Αὕτη ἐπιτυγχάνεται χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα καὶ εἰς τὰ κατασκευασθέντα ἀρδευτικὰ ἔργα.

Ἐπὶ τῆς λοφώδους περιοχῆς καλλιιεργεῖται κυρίως ἡ ἄμπελος καὶ ἡ μορέα. Τοῦτο συμβαίνει πρῶτον, διότι εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων οἱ παγετοὶ κατὰ τὴν ἀνοιξιν εἶναι πολὺ σπάνιοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πεδιάδα, ὅπου εἶναι πολὺ συχνοί· δεύτερον, διότι ὁ ἀήρ ἀνάνεοῦται συνεχῶς (τὴν ἡμέραν ἀνέρχεται ἀπὸ τὴν πεδιάδα πρὸς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς καὶ τὴν νύκτα συμβαίνει τὸ ἀντίθετον). Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δὲν εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν ἀσθενειῶν, ὅπως τοῦ περονόσπορου. Τοῦναντίον ἡ στάσιμος ὑγρὰ καὶ θαρεῖα ἀτμόσφαιρα τῆς πεδιάδος συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν τῆς ἀμπέλου. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν. Γενικῶς ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου, χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα τῶν ποταμῶν της, εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχή τῆς Ἰταλίας. Τὸ πολὺ ὅμως ψυχρὸς τοῦ χειμῶνος δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας καὶ τῶν ἐσπεριδοειδῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τὴν διακρίνει κυρίως ἀπὸ τὰς λοιπὰς περιοχάς.

Ἐκτὸς τῆς ἀνεπτυγμένης της γεωργίας ἡ Βόρειος Ἰταλία παρουσιάζει καὶ σπουδαίαν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν. Αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἀφθονον κινητήριον δύναμιν, τὴν ὁποίαν προμηθεύουν αἱ Ἰταλικαὶ ἄλπεις (λευκὸς ἄνθραξ), εἰς τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα τῆς πεδινῆς καὶ ὄρεινῆς περιοχῆς καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν.

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι πρὸς Δ. εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πεδεμοντίου τὸ Τουρίνον (600.000 κάτ.), ἡ δευτέρα βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ἰταλίας χάρις εἰς τὴν καλὴν της συγκοινωνίαν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συγκεντρῶνται αἱ ὁδοὶ αἱ κατερχόμεναι ἐκ τῶν δυτι-

κῶν ᾽Αλπεων (βιομηχανίαι αὐτοκινήτων, ὑφασμάτων, τροφίμων, χημικῶν προϊόντων). Εἰς τὸ κέντρον περίπου τῆς πεδιάδος τὸ **Μιλᾶνον** (1.000.000 κάτ.), ἡ δευτέρα εἰς πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρώμην καὶ ἡ πρώτη εἰς βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον πόλις τῆς Ἰταλίας (βιομηχανίαι κυρίως ὑφασμάτων καὶ χημικῶν προϊόντων). Τὴν ἀνάπτυξίν του ὀφείλει εἰς τὴν

Βενετία. Ἡ μεγάλη διώρυξ.

θαυμασίαν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται αἱ ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Ἰταλίαν μετὰ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Παρὰ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὸ Μιλᾶνον μετὰ τὴν Ρώμην, κεῖται ἡ **Βολωνία** (250.000 κάτ.). Εἰς τὰ παράλια κεῖται ἡ ὀνομαστὴ **Βενετία** (260.000 κάτ.), ἡ ὁποία σήμερον εἶναι κυρίως βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων καὶ πολεμικοῦ ναύσταθμος, ἡ **Τεργέστη** (250.000 κάτ.) καὶ ἡ **Φιούμη**, αἱ ὁποῖαι χάρις εἰς τὴν καλὴν των συγκοινωνίαν μετὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἐξυπηρετοῦν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν χωρῶν τοῦ Δουναβέως (Γερμανίας, Τσεχοσλοβακίας, Οὐγγαρίας).

Τὸ διαμετακομιστικὸν ὅμως ἐμπόριον τῶν δύο αὐτῶν ἰταλικῶν λιμένων ὑφίσταται μεγάλον συναγωνισμόν ἀπὸ τὸν Γιουγκοσλαυϊκὸν λιμένα Σούσακ, ὃ ὁποῖος ἰδρύθη κατὰ τὸ 1924.

6) Ἡ κυρίως Ἑλληνική Χερσόνησος. — Ὅπως ἡ Βόρειος Ἰταλία, οὕτω καὶ ἡ κυρίως Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἀπὸ τὰς παρὰ τὰ παράλια πεδιάδας καὶ ὁροπέδια.

Τὰ Ἀπέννινα.—Εἶναι μία μακρὰ ὁροσειρά, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν σκελετὸν τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου (ὅπως ἡ Πίνδος εἰς τὴν χώραν μας). Ἡ ὑψηλότερα κορυφή των εἶναι περίπου ἴση μετὰ τὴν τοῦ Ὀλύμπου (Γκράν Σάσο 2.921 μ.). Τὰ Ἀπέννινα διαφέρουν τῆς Πίνδου, διότι λόγῳ τῶν πολλῶν αὐχένων των δὲν ἐμποδίζουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν ἀκτῶν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι μικροὶ λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως. ἡ ὁποία ὑπάρχει ἀπὸ τῶν πηγῶν των μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ κλίμα γενικῶς μεταβάλλεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ὅσον κατερχόμεθα πρὸς Ν., τόσον τὸ κλίμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς γίνεται θερμότερον καὶ ξηρότερον. Αἱ θροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν, διότι αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικοὺς ἀνέμους. Λόγῳ τοῦ μικροῦ των ὕψους καὶ τῶν ὀλιγωτέρων των θρογῶν δὲν ὑπάρχουν αἰῶνιοι χιόνες ὅπως εἰς τὰς Ἀλπεις. Ἡ μικρὰ ποσότης τῶν θρογῶν ἐπιδρᾷ ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς θλαστήσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ θάμνους καὶ πτωχὰ λειβάδια. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ὁρεινὴ περιοχὴ τῶν Ἀπεννίνων εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη. Οἱ κάτοικοί της ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν τῶν μικρῶν ζώων. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰς χαμηλότερας πλαγιάς καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ κυρίως ἐλαῖαι, ἄμπελοι καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Αἱ περιοχαὶ αὗται συγκεντρῶνουν καὶ τὸν περισσότερον πληθυσμόν. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, ὅπως εἰς τὰς Ἀλπεις, διότι τὰ Ἀπέννινα εἶναι πτωχότερα εἰς κινήτηριον δύναμιν.

Αἱ πεδιάδες καὶ τὰ ὁροπέδια.—Αἱ παρὰ τὰ παράλια πε-

διναι περιοχαι της 'Ιταλιας ειναι μικραι και οφειλουν τον σχηματισμον των εις τοπικας καθιζησεις του εδαφους (δπως

Φυσικος χάρτης της 'Ιταλιας.

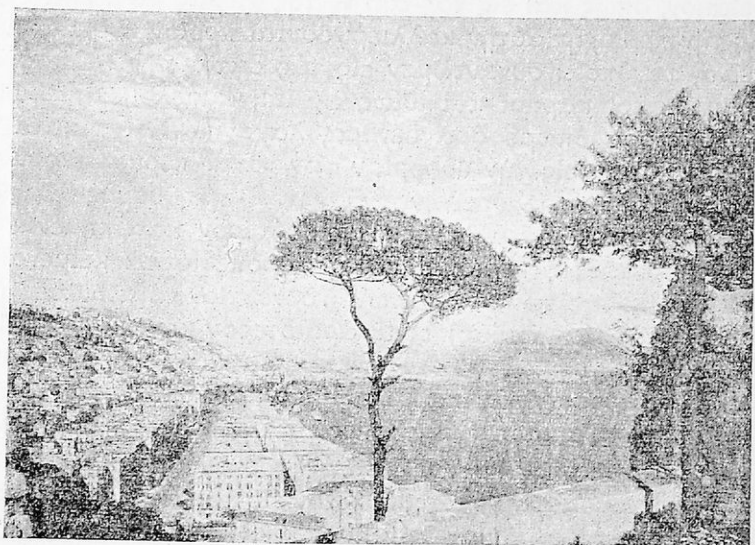
και εις την χωραν μας). Αι μεγαλυτεραι εξ αυτων ευρισκονται εις την δυτικην και νοτιον πλευραν. Αποτελεσμα των το-

πικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν καὶ θαθέων ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα ὑλικά. Δηλαδή ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων σήμερον ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι ὁ Βεζούβιος (1.200 μ.). Αἱ πεδιναὶ αὗται περιοχαί, ἐπειδὴ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ σαθρωμένα ἡφαιστειογενῆ πετρώματα (1), εἶναι πολὺ εὐφοροί. Τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς χώρας μας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καλλιεργοῦνται προϊόντα ὅμοια μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συναντῶμεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος : δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἰδίως ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Αἱ πεδιναὶ περιοχαί, χάρις εἰς τὴν εὐφορίαν των, εἶναι περισσότερον κατῳκημέναι ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν. Ὁ πληθυσμὸς ὅμως δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανεμημένος. Περισσότερον κατῳκημέναι εἶναι αἱ λοφώδεις περιοχαὶ καὶ τὰ ὀροπέδια τὰ κείμενα εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀπεννίνων. Τούναντίον αἱ πεδιάδες (ἐξαιρέσει τῆς Καμπανίας) εἶναι ἀραιότερον κατῳκημέναι, διότι συχνὰ εἶναι ἐλώδεις καὶ συνεπῶς εἶναι κέντρα ἐλονοσίας. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐλῶν, ἰδίως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ρώμης.

Τὰς πόλεις τῆς κυρίως Χερσονήσου δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας. Πρῶτον εἰς τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των κυρίως εἰς τὴν θαλασσίαν τῶν συγκοινωνιῶν, ἡ ὁποία θεθαίως ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Αἱ πόλεις αὗται εἶναι: πρὸς Β. ἡ Γένουα (630.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ὁ δεύτερος τῆς Μεσογείου μετὰ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν τῆς. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ἐκ τῆς Βορείου Ἰταλίας καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης κατερχόμεναι ὁδοὶ συναντοῦν τὴν μεγάλην θαλασσίαν ὁδόν, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἀνατολι-

(1) Τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα περιέχουν τὰ εὐφορώτερα συστατικά ἀπὸ ὅλα τὰ πετρώματα.

κῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Γένουα ἐξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἰταλίας (ἄνθραξ, πρῶται ὕλαι) καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ ὁποῖα δέχεται ὁ λιμὴν τῆς, ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς (ὕφαντουργεῖα, ναυπηγεῖα). Νοτιώτερον τῆς Γένουης εἶναι τὸ **Λιβόρνον** (125.000 κάτ.), κέντρον μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ μεταλλεῖα σιδήρου τῆς μικρᾶς νήσου

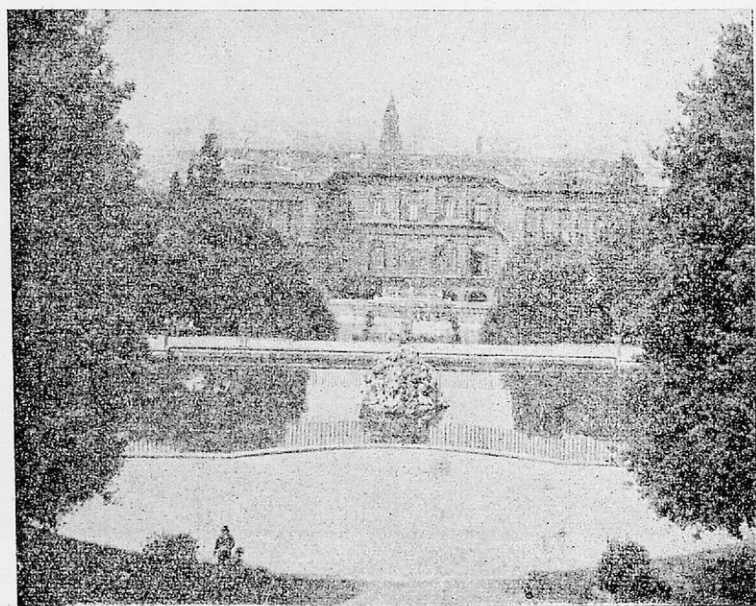

Νεάπολις. Γενικὴ ἄποψις.

Ἔλθας. Εἰς τὰ παράλια τῆς εὐφόρου Καμπανίας καὶ εἰς τοὺς δυτικούς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου κεῖται ἡ **Νεάπολις** (875.000 κάτ.), λιμὴν τροφοδοτήσεως τῶν μεγάλων πλοίων, τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα τῆς πεδιάδος τῆς ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν τροφίμων. Εἰς τὰ Ν. Δ. παράλια εἶναι τὸ **Μπάρι** καὶ τὸ **Πρίντεζι**, ὁ πλησιέστερος λιμὴν τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Γενικῶς οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς κυρίως Χερσο-

νήσου εὐρίσκονται εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ ὅτι αἱ περιοχαὶ αὗται ἔχουν τὰς μεγαλυτέρας πεδιάδας, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ὅτι κεῖνται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία διασχίζει τὴν Μεσόγειον.

Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπάγονται αἱ πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ εἰς

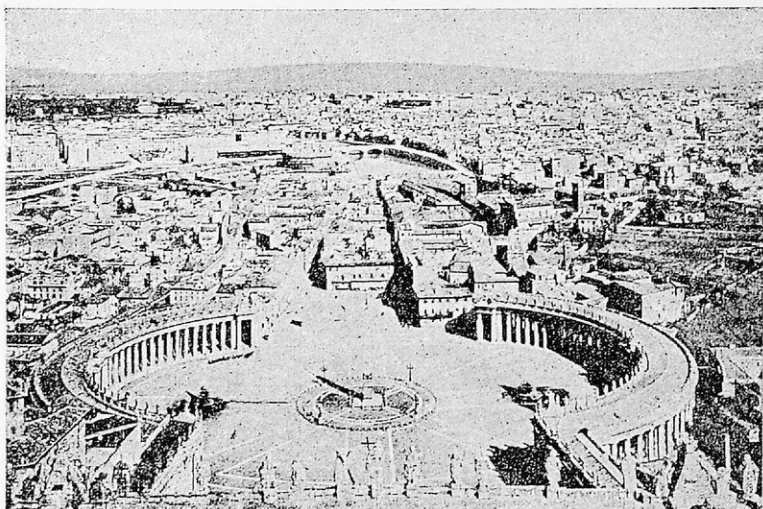
Φλωρεντία. Τὸ ἀνάκτορον Πίττι.

τὸν πολιτικόν των ρόλον. Αὗται εἶναι ἡ **Φλωρεντία** (315.000 κάτ.), σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν καὶ κυρίως ἡ **Ρώμη** (1.120.000 κάτ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ, 22 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης. Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀκμὴν της κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὴν κεντρικὴν της θέσιν ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀνάπτυξις της ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰ-

ταλίας καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Πάπα, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

γ') **Αἱ Νῆσοι.** — Αἱ σπουδαιότεραι Ἰταλικάι νῆσοι εἶναι δύο: ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία.

Ἡ Σικελία. — Ἡ νῆσος αὕτη, ἡ ὁποία ἔχει σχῆμα τριγωνικόν, εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένη μετὰ τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σήμερον χωρίζεται διὰ

Ρώμη. Ἀποψὶς τοῦ Β. Δ. τμήματος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Πέτρου.

τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας. Ὁ χωρισμὸς αὐτός, καθὼς καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν ἠφαιστειῶν Αἴτνας καὶ Στρομπόλι, ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῶν συχνῶν σεισμῶν, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν χώραν τόσον εἰς τὴν Σικελίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὄρεινὴν περιοχὴν, τῆς ὁποίας αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εὐρίσκονται πρὸς Α. (Αἴτνα 3.274 μ.) καὶ πρὸς Β. καὶ ἀπὸ εὐφόρους προσχλωσιγενεῖς πεδιάδας παρὰ τὰ παράλια. Τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ἥπιον, ἰδίως εἰς τὰ παράλια. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἔδαφους καὶ τοῦ κλίματος συντελεῖ, ὥστε εἰς τὸ ἐσωτε-

ρικὸν νὰ καλλιεργῶνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ νὰ τρέφονται μικρὰ ζῶα, εἰς δὲ τὰ παράλια νὰ καλλιεργῶνται κυρίως ὀπωροφόρα δένδρα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον (ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικὰ κτλ.). Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν προϊόντων θερμῶν χωρῶν (σακχαροκάλαμον, φοίνικες, μπανάναι). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης ἡ ἄλιεία καὶ ἡ ναυτιλία. Ὁ πληθυσμός, ὁ ὁποῖος εἶναι πολὺ πυκνός, δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανενημένος. Τὸ ἐσωτερικόν, λόγῳ τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεως, εἶναι ἄραιῶς κατοικημένον. Τὰ παράλια ὅμως, χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη των καὶ τὴν καλὴν των συγκοινωνίαν, συγκεντρῶνουν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ θόρειαι ἄκται καὶ αἱ πλαγιαί τῆς Αἴτας, χάρις εἰς τὰ ἐξαιρετικῶς εὐφορα ἡφαιστειογενῆ ἐδάφη των, συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν πλέον πυκνοκατοικημένων περιοχῶν τῆς γῆς (500 κάτ. εἰς ἑκάστον τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εὐρίσκονται εἰς τὰς θορείους καὶ ἀνατολικὰς ἀκτάς. Αὗται εἶναι: τὸ Παλέρμον (390.000 κάτ.), ἡ Μεσσήνη (180.000 κάτ.) καὶ ἡ Κατάνη (230.000 κάτ.).

Ἡ Σαρδηνία. — Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ὀλίγον μικροτέρα τῆς Σικελίας. Τὸ ἐδαφὸς τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν ἐκ κρυσταλλικῶν κυρίως πετρωμάτων καὶ ἀπὸ στενὰς πεδιάδας παρὰ τὰ παράλια, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνήθως ἐλῶδεις. Τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, ὅπως καὶ τῆς Σικελίας, ὁ πληθυσμὸς ὅμως, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (βόες καὶ πρόβατα), εἶναι πολὺ ἄραιός. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Σαρδηνίας ἀκολουθοῦν ἀκόμη τὰς παλαιὰς μεθόδους τῆς γεωργίας καὶ ὥς ἐκ τούτου τὰ εἰσοδήματά των εἶναι πολὺ ὀλίγα. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι τὲ Κάλιαρι (100.000 κάτ.).

II. Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — 1) Πληθυσμός. — Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι κυρίως γεωργικός. Αἱ περισσότερον κατοικημέναι περιοχαὶ εἶναι ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου, ἡ περὶ τῆς Φλωρεντίας καὶ αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες τῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας, ἰδίως τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Β. Α. Σικελίας. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ ἄ-

φθονα γεωργικά προϊόντα των και εις την ανεπτυγμένην των βιομηχανίαν. Ὁ ἰταλικὸς πληθυσμὸς παρουσιάζει ὁμοιογένειαν, ἢ ὅποια ὀφείλεται εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν κοινὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀγροτικὴν ζωὴν.

Ἡ Ἰταλία ἔχει καὶ μεγάλας ἀποικίας εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν (Λιβύην) καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν (τὴν Ἐρυθραίαν, τὴν Σομαλίαν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν). Κατέχει ἐπίσης καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Δωδεκάνησον.

Ἡ Ἰταλία, ἐπεὶδὴ εἶναι πυκνῶς κατοικημένη (132 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει ταχύτερον ἀπὸ τοῦς οἰκονομικοῦς τῆς πορους, ἔχει μεγάλην μεταναστευτικὴν κίνησιν. Αὕτη παρουσιάζεται ὑπὸ δύο μορφάς: εἴτε ὡς προσωρινή, διευθυνομένη εἰς τὰ γειτονικά κράτη καὶ ἰδίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἴτε ὡς παρατεταμένη ἢ ὀριστική, διευθυνομένη πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς.

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. — Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἰταλίας στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς γεωργίας, ἢ ὅποια ἀπασχολεῖ τὰ 54% τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σίτος, ἀραβόσιτος, ὄρυζα), οἱ ὅποιοι καλλιεργοῦνται περισσότερο εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἰς τὴν κυρίως Χερσονήσον καὶ εἰς τὰς νήσους, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν. Ἡ ἐλαία κατέχει τὸ δέκατον τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλαίου μετὰ τὴν Ἰσπανίαν. Αἱ ὀῦραι κατέχουν ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας (ἐσπεριδοειδῆ, μῆλα, ἀχλάδια, ροδάκινα, ἀμύγδαλα, δαμάσκηνα, κεράσια κτλ.).

Μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἄμπελος, καθόσον αὕτη καλλιεργεῖται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου μετὰ τὴν Γαλλίαν. Μεγάλας ἐκτάσεις κατέχουν καὶ τὰ λαχανικά, καθόσον ἀποτελοῦν τὴν θάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Αί βιομηχανικά καλλιέργειαι είναι κυρίως άνεπτυγμένοι

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἰταλίας.

εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου (σακχαροῦχα τεύτλα, κάνναβις, καπνός, μορέαι).

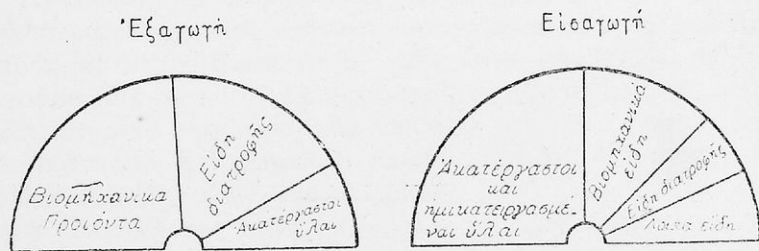
Ἡ Βόρειος Ἰταλία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονώτερας τῆς ὕρο-
χᾶς καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά της ἔργα, ἔχει ἀφθονώτερα φυσικὰ
καὶ τεχνικὰ λειβάδια, εἰς τὰ ὁποῖα τρέφονται πολλὰ μεγάλα
ζῷα. Εἰς τὴν κυρίως Χερσονήσον καὶ εἰς τὰς νήσους τρέφον-
ται ἰδίως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν, διότι τὰ λει-
βάδια εἶναι πτωχότερα, καθόσον αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι
(ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας).

Βιομηχανία. — Ἡ ἔλλειψις ἄνθρακος καὶ μεταλλευμά-
των δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν ἰταλικὴν βιομηχανίαν νὰ λάβῃ
μεγάλην ἀνάπτυξιν, ὅπως συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας τῆς
Εὐρώπης. Ἡ Ἰταλία εἶναι πλουσία εἰς μάρμαρα (περίφημα
εἶναι τὰ μάρμαρα τῆς Καρράρας) καὶ θεῖον (εἰς τὴν Σικε-
λίαν). Παρὰ τὴν πτωχείαν εἰς μεταλλεύματα, μεγάλοι προ-
πάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀνάπτυ-
ξιν τῆς βιομηχανίας. Ἡ σπουδαιότερα κινητήριος δύναμις
εἶναι ὁ λευκὸς ἄνθραξ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Βόρειος Ἰταλία,
ἡ ὁποία εἶναι πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα, ἔχει καὶ τὰ
σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα. Μεταξὺ τῶν βιομηχα-
νιῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμά-
των (μεταξωτῶν, βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων), καθόσον
αὕτη ὥς κινητήριον δύναμιν χρησιμοποιεῖ τὸν λευκὸν ἄνθρα-
κα. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ Μιλᾶνον. Ἀκολου-
θοῦν : ἡ μεταλλουργία, καθόσον αὕτη ἔχει ἀπόλυτον ἀ-
νάγκην ἄνθρακος (σπουδαιότερα κέντρα εἶναι τὸ Τουρίνον,
τὸ Μιλᾶνον, ἡ Γένουα καὶ τὸ Λιβόρνον), ἡ βιομηχανία χημι-
κῶν προϊόντων (κυρίως λιπασμάτων χάρις εἰς τὴν ἀνε-
πτυγμένην γεωργίαν) καὶ εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρων, ζυ-
μαρικῶν, κονσερβῶν, οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν, τυροῦ, βου-
τύρου κτλ.).

Συγκοινωνία. — Τὸ ὁδικὸν δίκτυον τῆς Ἰταλίας δὲν εἶναι
ἀνεπτυγμένον εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Μικροτέραν ἀνάπτυξιν
παρουσιάζει εἰς τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν τῆς κυρίως Χερσονή-
σου καὶ τῶν νήσων. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰς σιδηροδρο-
μικὰς γραμμάς, τῶν ὁποίων τὸ ὅλικόν μῆκος ἀνέρχεται εἰς
22.000 χμ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς πλωτὰς ὁδοὺς, αὗται ἀνέρχονται
εἰς 2.500 χμ. καὶ εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Ἰτα-

λίαν. Ἡ περιοχή αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν, ἔχει τὴν πυκνοτέραν συγκοινωνίαν ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους τῆς (πεδιάς) καὶ ἡ καλὴ γεωγραφικὴ τῆς θέσις, καθόσον κείται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντοῦν τὴν Ἰταλίαν αἱ ἐκ τῶν Ἑλλήνων κατερχόμεναι ὁδοί. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὀφείλεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν λιμένων Γενούης καὶ Τεργέστης. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται ἀτμοπλοϊκῶς (Πειραιεὺς—Πρίντεζι), σιδηροδρομικῶς (Ἀθήναι—Θεσσαλονίκη—Βελιγράδιον—Μιλᾶνον) καὶ ἀεροπορικῶς (Φάληρον—Πρίντεζι).

Ἐμπόριον. — Αἱ ἐξαγωγαὶ τῆς Ἰταλίας περιλαμβάνουν κυρίως δύο κατηγορίας ἐμπορευμάτων: βιομηχανικὰ προϊ-

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας.

όντα τῆς Βορείου Ἰταλίας (ὕφασματα, μηχαναί, αὐτοκίνητα) καὶ γεωργικὰ προϊόντα τῆς κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν νήσων (ἐσπεριδοειδῆ, ἔλαιον, οἶνος, σταφυλαί, διάφοροι ὀπωραιοί, λαχανικά).

Αἱ εἰσαγωγαὶ ἀποτελοῦνται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ πρώτας ὕλας, ἀπαραιτήτους διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς (βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, σίδηρον, ἄνθρακα, πετρέλαιον κ. ἄ.), καθόσον ἡ Ἰταλία εἶναι πτωχὴ εἰς πρώτας ὕλας. Μέχρι πρό τι τῶν ἑτῶν ἡ Ἰταλία εἰσήγε καὶ μεγάλην ποσότητα σιτηρῶν, σήμερον ὅμως, χάρις εἰς τὰ ἐκτελεσθέντα μεγάλα ἀποξηραντικὰ καὶ ἀρδευτικὰ ἔργα καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μεθόδων καλλιέργειας, τὰ γεωργικὰ τῆς προϊόντα εἶναι σχεδὸν ἀρκετὰ

διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ Ἰταλία ἐξάγει ὑφάσματα καὶ νήματα, θεῖον, μηχανάς, φαρμακευτικὰ προϊόντα, ζάκχαριν κτλ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, ἔλαιον, μεταλλεύματα, δασικὰ προϊόντα (κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον κτλ.).

Η ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εἰσαγωγή.— Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος κατέχει τὴν Ν. Δ. γωνίαν τῆς Εὐρώπης. Αὕτη ὁμοιάζει μὲ τὴν Ἱταλικὴν Χερσόνησον, διότι χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην διὰ τῆς μεγάλης ὀροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Διαφέρει ὅμως ἀπὸ τὰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου, διότι ἔχει μεγαλυτέραν ἔκτασιν (590.000 τ. χμ.) καὶ ὀγκῶδες σχῆμα.

Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ διαμερίσματα, καθόσον διασχίζεται ἀπὸ πολλὰς ὀροσειράς, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Ἡ διαμόρφωσις αὕτη τοῦ ἔδαφους τῆς μᾶς ἐξηγεῖ τὰ ἐξῆς σπουδαῖα ἱστορικά της γεγονότα. Πρῶτον, ὅτι ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ κρατίδια ἀνεξάρτητα μεταξὺ τῶν. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολιτικὴ τῆς ἐνότης δὲν εἶναι πλήρης, διότι ἡ Πορτογαλία εἶναι κράτος ἀνεξάρτητον τῆς Ἰσπανίας. Δεύτερον, ὅτι ὅλοι οἱ ξένοι κατακτηταί, οἱ ὁποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ τὴν ὑποτάξουν, συνήντησαν πολὺ μεγάλας δυσκολίας (Ρωμαῖοι, Βάνδαλοι, Βησιγότθοι, Ἀραβες, Ναπολέων). Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας μὲ τὴν παράτασιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Ὅρια.— Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. καὶ τὰ Ν.Α. θρέχεται παρὰ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς τὰ Ν.Δ. καὶ Β.Δ. παρὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀπὸ τὴν Γαλλίαν χωρίζεται διὰ τῆς ὀροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων καὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, εἰς τὴν ὅποian συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς Εὐρώπης (ἡ συγκοινωνία τῆς Μεσογείου

μετὰ τῆς συγκοινωνίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ) αἱ χώραι τῆς (Ἰσπανία, Πορτογαλία) ἦσαν κατὰ τὸ παρελθὸν αἱ πρῶται ἀποικιακαὶ δυνάμεις τοῦ κόσμου. Ἐκ τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ των κράτους ἐλάχιστον τμήμα παραμένει σήμερον ὑπὸ τὴν κατοχὴν των.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται:

α') Ἀπὸ ἓν μέγα ὁροπέδιον, τὸ ὁποῖον κατέχει σχεδὸν ὁλόκληρον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Τὸ ἐκτεταμένον αὐτὸ ὁροπέδιον, τὸ ὁποῖον οἱ Ἰσπανοὶ ὀνομάζουν «Μεζέτα» (δηλ. Τράπεζα), διασχίζεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀπὸ χαμηλὰς ὁροσειράς, αἱ ὁποῖαι τὸ χωρίζουν εἰς δισμερίσματα ἓν εἶδει λεκάνης: ὁροπέδια τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης, τῆς Νέας Καστίλλης, λεκάνη τοῦ Ἑβρου. Ὑψηλότερον εἶναι τὸ ὁροπέδιον τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης καὶ χαμηλότερον, τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ἑβρου ποταμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ἑβρου χωρίζεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν μὲ μίαν λεπτὴν ὁροσειρὰν (ὁρ. Καταλανίας), τὴν ὁποίαν εὐκόλως διέσχισαν τὰ ρέοντα ὕδατα. Συνεπῶς ἡ περιοχὴ αὕτη ὑπέστη μεγαλυτέραν διάθρωσιν, ἓν μέγα μέρος τῶν ὕλικων τῆς παρεσύρθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εὕρισκεται εἰς χαμηλότερον ἐπίπεδον.

β') Ἀπὸ δύο μεγάλας ὁροσειράς, αἱ ὁποῖαι ἐπεκτείνονται εἰς τὰς δύο πλευράς τοῦ ὁροπεδίου: Τὰ Πυρηναιῶ πρὸς Β. (ὕψηλότερα κορυφὴ 3.400 μ.) καὶ ἡ Μπετικὴ Κορδιλλιέρα πρὸς Ν., ἡ ὁποία ἔχει καὶ τὴν ὕψηλότεραν κορυφὴν τῆς χερσονήσου (3.480 μ.). Προέκτασις τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας εἶναι αἱ νῆσοι Βαλεαρίδες.

γ') Ἀπὸ παραλίους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας, σπουδαιότεραι τῶν ὁποίων εἶναι: τῆς Βαλέντσιαις καὶ τῆς Μουρικίας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τοῦ Τάγου εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ μορφή αὕτη τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν γεωλογικὴν τῆς ἱστορίαν. Ἀρχικῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὁροπεδίου ὑπῆρχε μία ὀρεινὴ περιοχὴ, ἡ ὁποία μετεβλήθη εἰς ὁροπέδιον ἀπὸ τὴν μακροχρόνιον διάθρωσιν. Κατόπιν ἐσχη-

ματίσθησαν αἱ ὀροσεираὶ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μπέτικῆς Κορδιλλιέρας, αἱ ὁποῖαι, ὡς νεώτεραι, εἶναι καὶ ὑψηλότεραι, διότι ὑπέστησαν ὀλιγωτέραν διάθρωσιν. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων αὐτῶν ὀροσειρῶν μερικαὶ περιοχαὶ τοῦ ὀροπεδίου ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, ἄλλαι δὲ περιοχαὶ παρὰ τὰ παράλια ὑπέστησαν καθίζησιν. Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, χωρίζουν τὸ ὀροπέδιον εἰς διαμερίσματα (Κανταβρικά ὄρη, Σελτιθερικά ὄρη, Σιέρα Ἐστρέλλα, Γρέντος, Γκουανταράμα, ὀροσειραὶ τῆς Καταλανίας). Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ὑπέστησαν καθίζησιν, κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως τὰ ἀβαθέστερα τμήματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες (ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου).

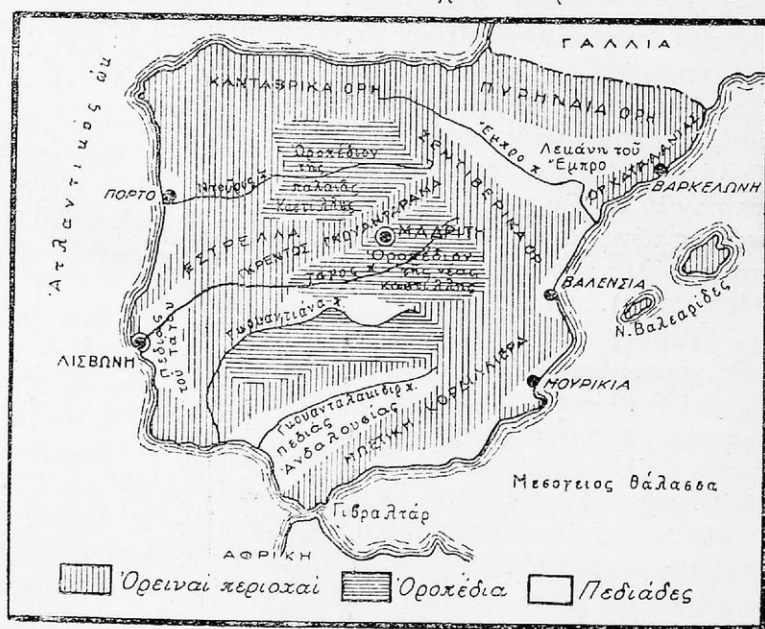
Ὑδρογραφία.—Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὑδάτων τῆς χερσονήσου χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, διότι ἡ γενικὴ κλίσις τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι ἐξ Α. πρὸς Δ. Ἐκ τῶν ποταμῶν τῆς σπουδαιότεροι εἶναι : ὁ Ἔβρος, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ Γκουαδαλκιβίρ, ὁ Γκουαντιάνα, ὁ Τάγος καὶ ὁ Ντοῦρος, οἱ ὁποῖοι χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Ἐκτὸς τοῦ Γκουαδαλκιβίρ, ὁ ὁποῖος εἶναι πλωτὸς μέχρι τῆς Σεβίλλης, οἱ ποταμοὶ τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου δὲν εἶναι πλωτοί, διότι αἱ βροχαὶ καὶ αἱ χιόνες δὲν εἶναι ἄφθονοι. Ἐκτὸς αὐτῶν τὸ ρεῦμα τῶν διακόπτεται ἀπὸ καταρράκτας, διότι διασχίζουν περιοχὰς μὲ διαφορετικὸν ὕψος (ὀροπέδιον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, πεδιάδες μικραὶ εἰς τὰ παράλια).

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν.

Τὰ ὀροπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἐπειδὴ περιβάλλονται ἀπὸ ὄρη καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους, ἔχουν κλίμα ἡ π ε ι ρ ω τ ι κ ὸ ν (χειμῶν πολὺ ψυχρὸς, θέρους πολὺ θερμὸν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ βραχεῖαι) καὶ δέχονται ὀλίγας βροχάς.

Τὰ ἀνατολικά καὶ νότια παράλια ἔχουν κλίμα μεσογειακόν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμόν, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον).

Τὰ βορειοδυτικὰ παράλια, ἐπεὶ εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς συχνοὺς βορειοδυτικοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχουν κλίμα ὠκεάνειον

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

(χειμῶν ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαὶ ἀφθονοὶ καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Βλάστησις καὶ προϊόντα.—Ἀνάλογος μὲ τὸ κλίμα εἶναι ἡ θλάστησις καὶ τὰ προϊόντα. Ἡ περιοχή τοῦ ὀροπεδίου, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν καὶ αἱ βροχαὶ ὀλίγαι, εἶναι χώρα στεππώδης. Ὡς ἐκ τούτου αἱ κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι: ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων κατὰ τρόπον νομαδικόν, ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καὶ ἰδίως τοῦ σίτου καὶ κατὰ μῆκος τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ

ἄρδευσις, ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ τῶν λαχανικῶν.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν νοτιοανατολικῶν παραλίων, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, καλλιεργοῦνται κυρίως μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (ἐλαίαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδή, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά, σίτος, ἀραβόσιτος, ὄρυζα κτλ.). Μεγάλῃ ποικιλίᾳ καλλιεργειῶν παρατηρεῖται εἰς τὰς πεδιάδας χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα, τὰ ὅποια ἐπιτρέπουν δύο ἕως τέσσαρας ἐσοδείας κατ' ἔτος ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐδάφους.

Αἱ περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τῶν παραλίων τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι πτωχαὶ εἰς δάση, διότι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰ νότια ἰδίως παράλια κατέχει ἡ φελλοφόρος δρυς.

Αἱ βορειοδυτικαὶ περιοχαί, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας καὶ κανονικωτέρας των βροχάς, εἶναι πλούσιαι εἰς δάση καὶ εἰς λειβάδια. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαία οὔτε ἡ ἄμπελος, ὃ δὲ σίτος ἔχει ἀντικατασταθῇ ἀπὸ τὸν ἀραβόσιτον. Χάρις εἰς τὰ ἀφθονα λειβάδια τρέφονται μεγάλα ζῶα καὶ ὄχι πρόβατα, διότι τὰ μεγάλα ζῶα (ἀγελάδες, θόες) παρέχουν μεγαλύτερον εἰσόδημα.

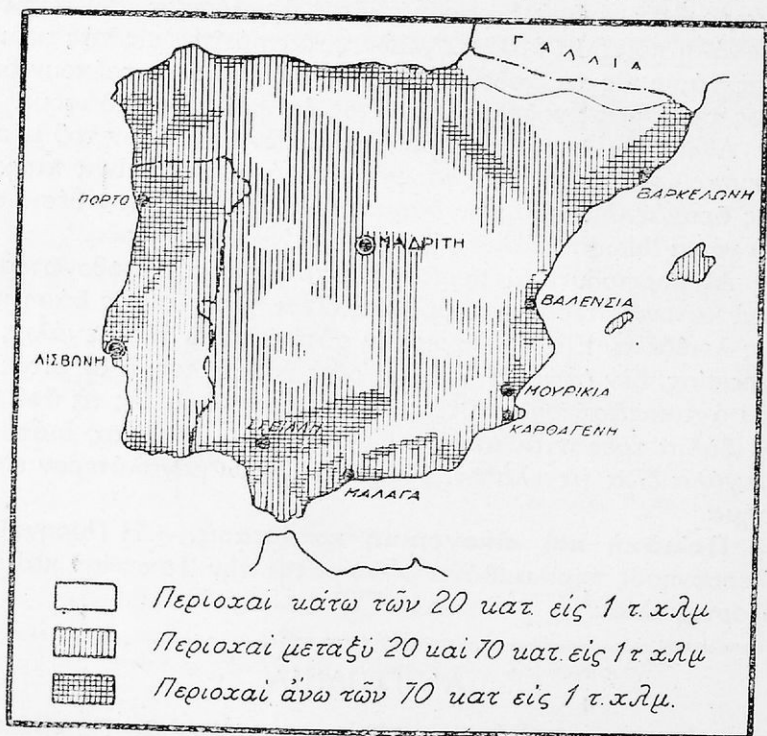
Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις. — Ἡ Πυρηναικὴ Χερσόνησος περιλαμβάνει δύο κράτη: τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

Α'. ΙΣΠΑΝΙΑ

Ἡ Ἰσπανία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου. (Ἔκτασις 500.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 24.000.000 κάτ.). Ὡς ἐκ τούτου ἀπαντῶνται εἰς αὐτὴν ὅλαι αἱ κατηγορίαι τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Γεωργία.—Αἱ πλουσιώτεραι περιοχαὶ τῆς Ἰσπανίας ἀπὸ γεωργικῆς ἀπόψεως εἶναι αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες. Αὗται χάρις εἰς τὸ εὐφορον προσχωσιγενὲς ἔδαφός των καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικὰ των ἔργα ἔχουν μεταβληθῇ εἰς πραγματικούς κήπους. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ αἱ πυ-

κνότερον κατφικημένοι περιοχαί τῆς Ἰσπανίας. Ἡ πυκνότης ὁλοκλήρου τῆς Ἰσπανίας ἀνέρχεται εἰς 48 κατ. εἰς 1 τ. χλμ. Εἰς τὴν γεωργίαν τῆς Ἰσπανίας πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν αἱ μεσογειασκαὶ καλλιέργειαι (δημητριακοὶ καρποὶ, ἄμπελοι, ἐλαῖαι, ὄπωροφόρα δένδρα, λαχανικά). Εἰς τὰ νό.

Χάρτης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου.

τια παράλια, χάρις εἰς τὸ γλυκὺ κλίμα των, καλλιεργοῦνται καὶ φυτὰ θερμῶν χωρῶν (βανάναι, φοίνικες).

Βιομηχανία.—Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν σπουδαίου ὀρυκτοῦ πλούτου, ἡ ἰσπανικὴ βιομηχανία παρουσιάζει ἀρκετὴν ἀνάπτυξιν. Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Σιέρα Μορένα ὑπάρχουν βιομηχαναὶ ἐκμεταλλεύσεως ὕδραργύρου, μολύβδου, χαλκοῦ. Εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν καὶ

εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κανταβρικῶν ὁρέων ὑπάρχουν βιομηχανία ἐκμεταλλεύσεως ἄνθρακος καὶ σιδήρου. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ σιδήρου ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της ἡ πόλις τοῦ **Μπιλμπάο**. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μεταλλευμάτων τῆς Ἰσπανίας ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀκατέργαστον, διότι δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ ποσότης ἄνθρακος διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν του.

Ἐκτὸς τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰς μεταλλευτικὰς περιοχάς, ὑπάρχουν καὶ βιομηχαναί, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθράκων διὰ τὴν ἀνάπτυξίν των. Αὗται εἶναι αἱ βιομηχαναί ὑφασμάτων, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βαρκελώνης χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα τῶν Πυρηναίων, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς κινητήριος δύναμις (ὅπως εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, εἰς τὴν Ἑδεσσαν, Νάουσιν, Βέρροιν).

Συγκοινωνία.—Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κατέχουν αἱ ὀρεῖναι καὶ στεππώδεις περιοχαί, ἡ συγκοινωνία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Γενικῶς ἡ συγκοινωνία εἶναι πυκνότερα εἰς τὰς παραθαλασσίους πεδιάδας, ὅπου τὰ προϊόντα εἶναι ἀφθονώτερα καὶ ὁ πληθυσμὸς πυκνότερος. Τοῦναντίον τὸ ἐσωτερικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι πτωχὸν εἰς προϊόντα καὶ ἀραιῶς κατῳκημένον, ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν. Τὸ ὅλικόν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 15.600 χιλιόμετρα.

Πόλεις.—Ὅπως εἰς τὴν Ἰταλίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἔχομεν δύο κατηγορίας πόλεων. Πρῶτον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξίν των εἰς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα (γεωργικὰ ἢ ὀρυκτά) τῆς περιφερείας των. Δεύτερον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξίν των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ τὸν πολιτικὸν ρόλον. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκουν αἱ περισσότεραι πόλεις: Αὗται εἶναι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου: ἡ Βαρκελώνη (πλέον τοῦ 1 ἑκατ. κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν καὶ τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τῆς Ἰσπανίας, ἡ Βαλέντσια (350.000 κ.), ἡ Μουρικήα (165.000 κ.) καὶ ἡ Μαλάγα (200.000 κ.). Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν (εἰς τὴν πεδιάδα τῆς

Ἀνδαλουσίας) ἡ Σεβίλλη (240.000 κ.), εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν τὸ Μπιλμπάο (175.000 κ.) καὶ ὁ Ἅγιος Σεβαστιανός. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν εἶναι ἡ Μαδρίτη (1.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας καὶ συνεπῶς τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν τῆς κέντρον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐκτίσθη καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς χερσονήσου.

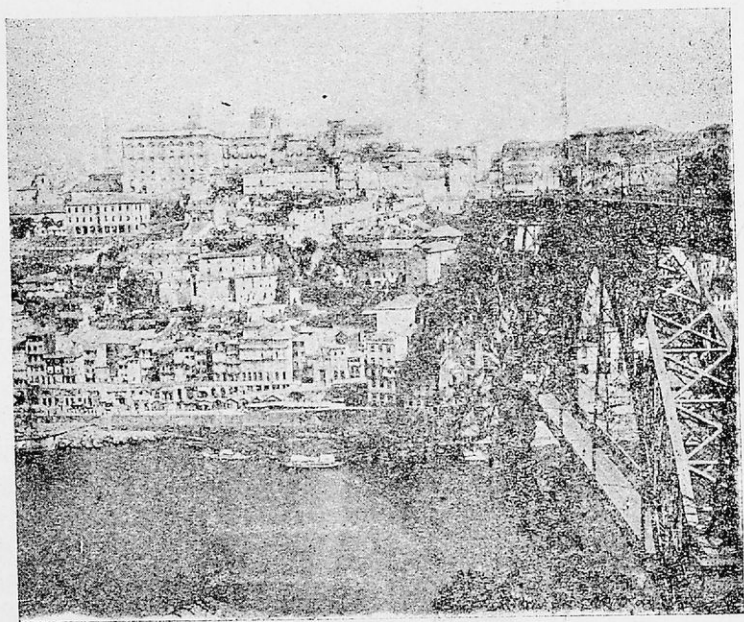
Συμπέρασμα.—Ἡ Ἰσπανία εἶναι κυρίως χώρα γεωργικὴ, ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι χώραι τῆς Μεσογείου, καθὼς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐμπορίου. Εἰς τὰς ἐξαγωγὰς τῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἰδίως αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (οἶνος, ἔλαιον, ὀπῶραι, φελλός). Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχουν τὰ ἀκατέργαστα ὀρυκτὰ καὶ ἰδίως ὁ σίδηρος. Τὰ ἐξαγόμενα βιομηχανικὰ προϊόντα εἶναι ἀσήμαντα.

Β'. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Πυρηναικῆς Χερσονήσου. (Ἐκτασίς 90.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.800.000 κ.). Αὕτη εἶναι κράτος κατ' ἐξοχὴν γεωργικόν, λόγῳ τοῦ ὅτι τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι πτωχὸν εἰς ὀρυκτὰ. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα ἐξαγωγῆς τῆς Ἰπορτογαλίας εἶναι ὁ οἶνος καὶ ὁ φελλός. Ὁ οἶνος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Πορτογαλίαν. Ὀνομαστὸς εἶναι ὁ οἶνος «Πορτό», ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ λιμένος, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξάγεται. Ὁ φελλὸς παράγεται ἀπὸ τὴν φελλοφόρον δρῦν, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν φελλοῦ. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν τῆς πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ ἄλιεϊα. Ἀλιεύονται κυρίως τόνοι καὶ σαρδέλλαι.

Ὁ πληθυσμὸς δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανενημένος. Περισσότερον κατῳκημένη εἶναι ἡ Βόρειος Πορτογαλία, ὅπου καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος, καθόσον αὕτη ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Αἱ νοτιώτεροι περιοχαί, ὅπου καλλιεργεῖ-

ται κυρίως ὁ σῖτος καὶ ἡ φελλοφόρος δρυς, εἶναι ἀραιοτέρων κατ'ῶκην (ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον). Ἡ Πορτογαλία ἔχει μεγαλυτέραν πυκνότητα ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν (75 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), διότι αἱ καλλιεργήσιμοι περιοχαὶ τῆς παρουσιάζουν μεγαλυτέραν σχετικῶς ἑκτασιν. Σπουδαιότε-

Πόρτο. Λιμὴν τῆς Πορτογαλίας.

ραι πόλεις τῆς Πορτογαλίας εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Λισσαβών** (600.000 κ.). Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται θαλάσσιαι ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας (ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Δυτικὴν καὶ Νότιον Ἀφρικὴν, πρὸς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ). Πλέον τῶν 100.000 ταξιδιωτῶν διέρχονται κατ' ἔτος ἐκ τοῦ λιμένος τῆς.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αί χώραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, τὰς ὁποίας ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὰ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι: ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους, τὸ κλίμα, ἡ βλάστησις καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὰς ὀροσειρὰς καὶ ἀπὸ μικρὰς ἀπομεμονωμένας πεδιάδας. Αὗται, ὡς εἶδομεν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων, αἱ ὁποῖαι ἔλαθον χώραν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς Εὐρώπης. Αἱ ἄκται εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βραχώδεις, διότι αἱ πεδινὰι περιοχαὶ εἶναι ὀλίγαι καὶ μικραὶ. Συχνὰ αἱ ὀροσειραὶ, αἱ ὁποῖαι καταλήγουν εἰς αὐτάς, σχηματίζουν ἓνα ὑψηλὸν τεῖχος, τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὰ πεδινὰ παράλια, ὅπου ἐκβάλλουν ποταμοί, σχηματίζεται ἐκ τῆς ἀποθέσεως τῶν μεταφερομένων ὑλικῶν **Δέλτα:** (Ἐβρου, Ἀξιού, Πάδου). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν παλιρροιῶν (δηλαδὴ τῆς ἀνόδου καὶ τῆς καθόδου τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης). Αὗται, ὅταν ὑπάρχουν, μεταφέρουν τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν (χώματα καὶ ἄλλα ὑλικά) πολὺ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν των καὶ συνεπῶς ἐμποδίζουν τὸν σχηματισμὸν **Δέλτα.** Ἡ ὑπαρξις πολλῶν ἀπομεμονωμένων πεδιάδων καὶ ἡ ἔλλειψις παλιρροιῶν εὐνοοῦν τὸν σχηματισμὸν ἐλῶν εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης αἱ πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι στεροῦνται ἀποξηραντικῶν ἔργων, εἶναι ἐστίαί ἐλονοσίας καὶ ἀποφεύγονται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον (π. χ. ἡ Θράκη). Τούναντίον αἱ πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐφωδιασμέναι μὲ ἔργα ἀποξηραντικὰ καὶ ἀρδευτικά, εἶναι τὰ κατ' ἐξοχὴν κέντρα πληθυσμοῦ (πεδιάδες Πάδου, Νεαπόλεως, Ἀνδαλουσίας κ. ἄ.).

Κλίμα καὶ βλάστησις.—Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον κυρίως

χαρακτηρίζει τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, εἶναι τὸ κλίμα. Οὐρανὸς ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαυγής, θερινὴ περίοδος ξηρὰ καὶ θερμὴ, χειμερινὴ περίοδος βροχερὰ καὶ ἥπιος (διακοπτομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ ἀπότομα ψύχῃ). Τὸ κλίμα αὐτὸ συντελεῖ ὥστε οἱ ποταμοὶ νὰ εἶναι χειμαρρῶδεις, ἡ δὲ θλάσθησις πτωχὴ. Τὰ φυτὰ, διὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν μεγάλην ξηρασίαν, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ἔχουν μικρὰ φύλλα καλυπτόμενα ἀπὸ μίαν κηρῶδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐλαττοῦται ἡ ἐξάτμισις καὶ μεγάλας ρίζας, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ὑγρασίαν θαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Ἐπειδὴ αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγαι, συνήθως τὰ φυτὰ εἶναι μικρά, δηλ. θάμνοι. Ἡ θαμνώδης αὕτη θλάσθησις, ἡ ὁποία λέγεται μακκία, κατέχει τὰς μεγαλυτέρας ἐκτάσεις εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Αἱ χώραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης εἶναι κυρίως γεωργικαί. Ἡ βιομηχανία παρουσιάζει μικρὰν ἀνάπτυξιν λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἄνθρακος καὶ πετρελαίου, δηλ. καυσίμων ὑλῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς τὰς χώρας αὐτάς δύο εἶδη ἀγροτικῆς ζωῆς κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικά:

α') **Ἡ νομαδικὴ ζωὴ.** Ὁ τεμαχισμὸς τοῦ ἐδάφους των, ἕνεκα τοῦ ὁποίου παραπλεύρως τῶν πεδινῶν περιοχῶν ὑπάρχουν καὶ ὄρειναι καὶ ἡ ξηρασία κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀναγκάζουν τοὺς κτηνοτρόφους τῶν αἰγοπροβάτων ν' ἀλλάσσουν περιοδικῶς διαμονήν. Τὸν χειμῶνα παραμένουν εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι ἥπιος καὶ ἡ θλάσθησις ἄφθονος λόγῳ τῶν χειμερινῶν βροχῶν. Τὸ θέρος, λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ξηρασίας, αἱ πεδινὰι περιοχαὶ εἶναι τελείως ξηραί. Διὰ τοῦτο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνέρχονται εἰς τὰς ὄρεινὰς, ὅπου, χάρις εἰς τὸ ὕψος των, τὸ κλίμα εἶναι δροσερὸν καὶ τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χλόην. Ὅθεν ἡ νομαδικὴ ζωὴ τῶν κτηνοτρόφων εἶναι γενικὸς κανὼν εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

β') **Ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων.** Ἡ ἀκα-

νόνιστος διανομή τῶν βροχῶν συνετέλεσεν, ὥστε εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν περισσότερον ἀπὸ τὰ δημητριακὰ εἰς τὴν ξηρασίαν χάρις εἰς τὰς μεγάλας ρίζας των (ἐλαία, ἄμπελος, ἔσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα). Τὸ κατ' ἐξοχὴν φυτὸν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι ἡ ἐλαία, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται, ὅπου ὁ χειμῶν εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἥπιος (παράλια, νῆσοι).

Ἑρωτήσεις.

- 1) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου δέχεται τὰς περισσότερας βροχὰς καὶ διὰ ποῖον λόγον ;
- 2) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου παράγει τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα ἐλαίου καὶ διὰ ποῖον λόγον ;
- 3) Ποία εἶναι ἡ περισσότερον κατωκημένη χώρα τῆς Μεσογείου καὶ διατί ;
- 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Μεσογείου ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον ;
- 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Ρώμην καὶ Μαδρίτην ;

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α΄. ΓΑΛΛΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Γαλλία κατέχει προνομιοῦχον θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην. α΄) Διότι ἔχει κλίμα εὐκρατόν (οὔτε πολὺ θερμὸν οὔτε πολὺ ψυχρόν), καθόσον κεῖται εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βορείου Πόλου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. β΄) Διότι κατέχει τὸν στενώτερον ἀπὸ τοὺς ἰσθμοὺς τῆς Εὐρώπης καὶ ὁρέχεται ἀπὸ τέσσαρας θαλάσσης. Ἡ θέσις τῆς αὕτης συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους λαοὺς καὶ συνεπῶς νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν. γ΄) Διότι τὸ σχῆμα καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους τῆς παρουσιάζουν ἁρμονικὴν διάταξιν· οὐδὲν τμήμα τῆς χώρας κατέχει ἀποκεντρον θέσιν, ἡ δὲ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων περιοχῶν εἶναι πολὺ εὐκόλος. Χάρις λοιπὸν εἰς τὰ πλεονεκτήματα αὐτὰ ἡ Γαλλία ἀπὸ πολὺ ἐνωρὶς ἐχρησίμευσεν ὡς ἐνδιάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Βορείου Εὐρώπης, μεταξὺ τοῦ ἑλληνολατινικοῦ κόσμου καὶ τῶν γερμανικῶν λαῶν.

Ὅρια.—Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ὡς φυσικὰ ὅρια ἔχει τὰ Πυρηναῖα, τὰ ὁποῖα τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ ὄρη τοῦ Γιούρα, τὰ ὁποῖα τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν. Πρὸς Β. καὶ τὰ Β. Α. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ ὅρια καὶ διὰ τοῦτο τὰ σύνορά τῆς εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπέστη-

σαν πολλές μεταβολές κατά τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας τῆς.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας παρουσιάζει ἀπλουστέραν μορφήν. Περιλαμβάνει:

α') Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μίαν ὀγκώδη ὄρεινὴν περιοχὴν, τὰ **Κεντρικὰ Ὕρη** (1.880 μ.), τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς θέσεώς των καὶ τῆς ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κατέχουν (80.000 τ. χμ.), εἶναι ἕν εἶδος ὑδραγωγείου τῆς Γαλλίας. Ἀπὸ αὐτὰ τροφοδοτοῦνται ὅλοι σχεδὸν οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς.

β') Εἰς τὴν περιφέρειαν τὰ ὄρη: **Ἀλπεις** (ὕψηλότερα κορυφὴ **Λευκὸν Ὄρος** 4.807 μ., τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Εὐρώπης), τὰ ὄρη τοῦ **Γιούρα** (1.720 μ.), **Βώζ** (1.425 μ.), **Ἀρντένα** (700 μ.), τὰ ὄρη τῆς **Βρετάνης** (400 μ.) καὶ τὰ **Πυρηναιῖα** (3.400 μ.).

Τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας διαφέρουν μεταξύ των ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων των καὶ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους των. Ἐκ τούτων τὰ **Κεντρικὰ Ὕρη**, τὰ **Βώζ**, ἡ **Ἀρντένα** καὶ τὰ ὄρη τῆς **Βρετάνης** ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ἡ μορφή των εἶναι ὀγκώδης. Δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξύ τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων των καὶ τῶν κορυφῶν των, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπεστρογγυλωμένοι καὶ δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν σειράν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν καὶ τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶναι ἡ ἰσοπέδωσις τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους. Τοῦναντίον αἱ **Ἀλπεις**, τὰ **Πυρηναιῖα** καὶ τὰ ὄρη τοῦ **Γιούρα** παρουσιάζουν μεγάλας ἀνωμαλίας. Αἱ κοιλάδες των εἶναι πολὺ θαθεῖαι καὶ αἱ κορυφαὶ πολὺ αἰχμηραὶ (ἰδίως εἰς τὰς **Ἀλπεις**). Αὗται εἶναι παρατεταγμέναι εἰς παραλλήλους γραμμάς καὶ ἀποτελοῦν οὕτως ὄροσειράς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ ὄρη αὐτὰ δὲν ὑπέστησαν μακροχρόνιον διάβρωσιν, ὅπως τὰ ἄλλα, δηλ. εἶναι νεώτερα ὄρη. Τὰ πετρώματά των συνήθως δὲν εἶναι κρυσταλλικὰ (π. χ. ἀσβεστολιθικά, ψαμμιτικά, κ. ἄ.).

γ') Τρεῖς εὐρείας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται μεταξύ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. Αὗται εἶναι: ἡ **λεκάνη τοῦ Ρῶν**, μεταξύ **Ἀλπεων** καὶ τῶν ὀρέων τοῦ **Γιούρα** πρὸς **Α.** καὶ **Κεντρι-**

κῶν Ὀρέων πρὸς Δ., ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ἡ **πεδιάς τῆς Ἀκιταίν**, μεταξύ Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ Πυρηναίων, καὶ τὸ **λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων**, πρὸς Β., μεταξύ τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων, τῶν Βώζ, τῆς Ἀρντένας καὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς Βρετάνης, Τὸ λεκανοπέδιον αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πεδινὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν αἱ πεδιάδες κατεείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός των καλύπτεται ἀπὸ παχὺ στρῶμα προσχώσεων, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ εὐφοροὶ. Μεταξὺ των αἱ πεδιάδες συγκοινωνοῦν διὰ στενῶν διόδων. Αὗται εἶναι: ἡ δίοδος τῆς Μπουργκῶνης μεταξύ τῆς λεκάνης τοῦ Ρῶν καὶ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων, ἡ δίοδος τοῦ Ποατοῦ μεταξύ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀκιταίν, καὶ ἡ δίοδος τοῦ Λωραγκέ μεταξύ Ἀκιταίν καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ρῶν.

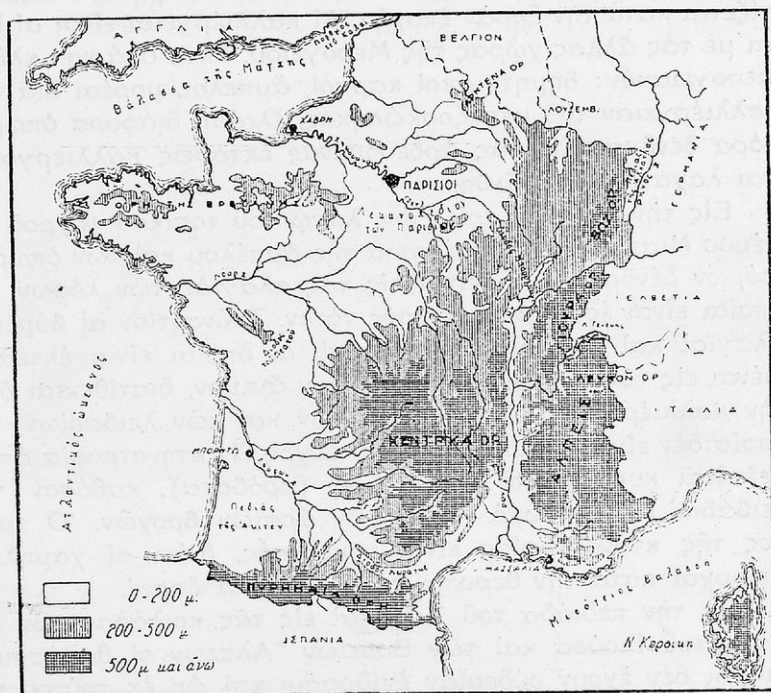
Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι ὁμοιόμορφον. Τοῦτο ὀφείλεται κατ' ἀρχήν, διότι θρέχεται ἀπὸ δύο διαφορετικὰς θαλάσσας: τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται παρὰ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, ἔχουν κλίμα μεσόγειον. Αὗται ἀποτελοῦν μίαν λεπτὴν ζώνην περιλαμβανομένην μεταξύ τῶν Ἀνατολικῶν Πυρηναίων καὶ τῶν Νοτίων Κεντρικῶν Ὀρέων, τῶν Παραλίων Ἀλπεων καὶ τῆς θαλάσσης. Μεσογειακὸν κλίμα ἔχει θεβαίως καὶ ἡ νῆσος Κορσική, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Γαλίαν. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Ρῶν ἡ γλυκύτης τοῦ χειμῶνος, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ μεσογειακὸν κλίμα, διακόπτεται ἀπὸ τὰ ἀπτόμα ψύχη, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς ἓνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν **Μιστράλ**, ὁ ὁποῖος πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὄρη τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος (ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ μὲ τὸν Βαρδάρην). Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν ψυχρὸν αὐτὸν ἄνεμον, ἔχουν ἐξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα. Αὗται εἶναι τὰ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων ἐκτεινόμενα παράλια, τὰ ὁποῖα, χάρις εἰς τὸν διαυγῆ καὶ κυανοῦν οὐρανόν των, ὠνομάσθησαν **Κυανῇ Ἀκτῇ**.

Ὀλόκληρος ἡ λοιπὴ Γαλλία εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν

τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη χαρακτηρίζεται πρῶτον ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεμία ἐποχὴ τοῦ ἔτους εἶναι ἀπολύτως ξηρά, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεφελώδης. Λόγῳ ὅμως τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ ἐπίδρασις ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Τὰ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν παράλια καὶ ἰδίως τὰ κείμενα πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Λοὰρ (χερσόνησος τῆς Βρετάνης, παράλια τῆς Μάγχης) ἔχουν κατ' ἐξοχὴν κλίμα ὠκεανέιον (χειμῶν ἥπιος, θέρος δροσερόν, ὕροχαὶ ἄφθονοι καὶ ὄχι ραγδαῖα καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἰδίως κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀτμόσφαιρα ὑγρὰ ἢ μεγάλη ὑγρασία τῆς ἀτμοσφαίρας, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀφθόνους ὑδρατμούς, τοὺς ὁποίους φέρουν οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὸν ὠκεανόν, ἔχει ὥς ἀποτέλεσμα, νὰ καλύπτεται ὁ οὐρανὸς συνήθως ἀπὸ νέφη ἢ ἀπὸ ομίχλην). Ὅσον ὅμως ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὰ παράλια, τόσον τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὠκεανείου κλίματος μεταβάλλονται. Ὁ χειμὼν γίνεται ψυχρότερος, τὸ θέρος θερμότερον, αἱ ομίχλαι καὶ αἱ βροχαὶ ἀραιότεραι καὶ ραγδαιότεραι. Οὕτω φθάνομεν βαθμιαίως εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ δποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχὰς τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων, τὴν Ἀλσατίαν, τὴν πεδιάδα τοῦ Σὼν, παραποτάμου τοῦ Ρῶν, εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν (Γιούρα, Βορείων Ἀλπεων, Κεντρικῶν Ὀρέων, Πυρηναίων). Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ ἔχουν κλίμα ὀρεινόν (χειμῶν δριμύς, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι, χιὼν ἄφθονος· αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνος). Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὰς περιοχὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικούς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ εἰς τοὺς Ν.Α., οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί. — Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχὰς: α') εἰς τὴν Ν. Α. Γαλλίαν μετὰ τῆς Κορσικῆς, β') εἰς τὴν Ν. Δ. Γαλλίαν καὶ γ') εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν.

α') Νοτιοανατολική Γαλλία μετά της Κορσικής. — Ἡ Ν. Α. Γαλλία περιλαμβάνει τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ Ρῶν, τὰς Γαλλικὰς Ἀλπεις καὶ τὰ Γαλλικὰ ὄρη τοῦ Γιούρα. Σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἶναι αἱ παρὰ τὰ παράλια μικραὶ πεδιάδες καὶ ἡ λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Ρῶν,

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

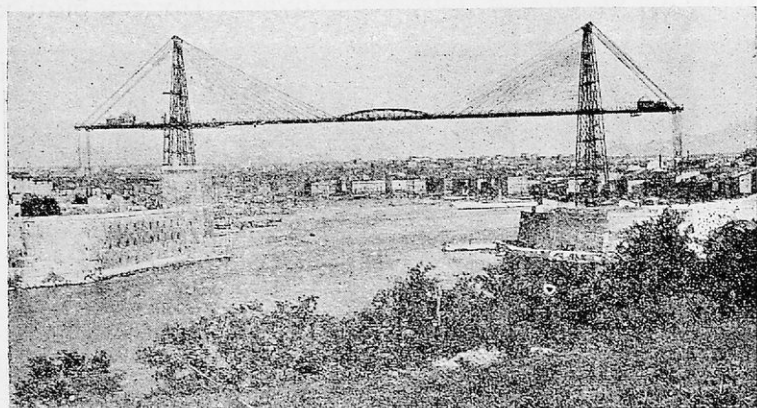
ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὅπου σχηματίζει Δέλτα. Σπουδαιότερος παραπόταμός του εἶναι ὁ Σῶν. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ εἶναι πλωτοί. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι, ὅτι εὐρίσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ παράλια καὶ τὴν Κορσικὴν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι κυρίως μεσογειακόν, τὰ δάση

είναι ὀλίγα λόγω τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν καὶ τῆς μεγάλης ξηρασίας κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν κατέχεται ἀπὸ θάμνους, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου. Τὰ σπουδαιότερα δένδρα εἶναι: παράλιοι πεῦκαι, δρυς, κέδροι, εὐκάλυπτοι. Ἡ χλόη δὲν εἶναι διαρκής. Αὕτη φύεται μετὰ τὴν βροχὴν καὶ ἐξαφανίζεται κατὰ τὴν ξηρὰν ἐποχὴν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι αἱ ἰδιαίμε τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, ὅπου ὑπάρχει κλίμα μεσογειακόν: δημητριακοὶ καρποί, ἄμπελοι, μορέαι διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ μεταξοσκώληκος, ἐλαῖαι, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὰς ἀρδευομένας ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται λαχανικά καὶ ἄνθη.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρῶν, λόγω τοῦ τοπικοῦ ψυχροῦ ἀνέμου Μιστράλ, ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων ἐκτελεῖται εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐστραμμέναι πρὸς νότον. Τοῦναντίον αἱ θόρειαι πλαγιάι καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν ψυχρὸν αὐτὸν θόρειον ἄνεμον, διατίθενται διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν λειθαδίων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι εὐαίσθητα εἰς τὸ ψῦχος. Ἡ κτηνοτροφία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μικρὰ ζῶα (πρόβατα), καθόσον τὰ λειθάδια εἶναι πτωχὰ λόγω τῶν ἀραιῶν βροχῶν. Ὁ τρόπος τῆς κτηνοτροφίας εἶναι νομαδικός, διότι αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον εἶναι ξηραί.

Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Σῶν καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὀρέων τοῦ Γιούρα καὶ τῶν Βορείων Ἀλπεων οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἐπίδρασιν καὶ ὥς ἐκ τούτου τὸ κλίμα τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι ἡπειρωτικόν. Διὰ τοῦτο αἱ καλλιέργειαι ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δημητριακοὺς καρποὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰς τὰς νοτίους πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι δέχονται περισσότερον χρονικὸν διάστημα τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς, ὅπως αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Ὀνομαστοὶ εἶναι οἱ οἶνοι τῆς Μπουργκῶνης παρὰ τὴν Ντιζῶν. Χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρ-

κειαν τοῦ ἔτους αἱ μεταξύ 800 καὶ 1.800 μέτρων ὕψους περίπου ὄρειναι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ δάση, τὰ ὅποια διακόπτονται ἀπὸ ἐκτεταμένα λειβάδια (δρυὲς καὶ καστανέαι εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, ὄξυαὶ καὶ ἔλατα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας). Αἱ μεταξύ 1.800 καὶ 2.800 μ. καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ μικροὺς θάμνους, οἱ ὅποιοι ἀντέχουν καλύτερον εἰς τὰ ὑπερβολικὰ ψύχη καὶ εἰς τοὺς ἰσχυροὺς ἀνέμους, οἱ

Μασσαλία. Ἡ εἴσοδος τοῦ παλαιοῦ λιμένος.

ὅποιοι κρατοῦν εἰς τὰς περιοχάς αὐτάς. Αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνος.

Χάρης εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια των αἱ περιοχαὶ αὗται τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα.

Εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Γαλλίας, χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ ποικίλα προϊόντα του, εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Βόρειον καὶ Δυτικὴν Γαλλίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογείου καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν ᾿Αλπεων, ἔχουν ἀναπτυχθῇ σπουδαῖα ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ κέντρα. Ταῦτα εἶναι: Εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τὸ Μονπελιέ (90.000 κ.) καὶ ἡ Νιμ (85.000 κ.), σπουδαῖα ἐμπορικὰ κέντρα οἴνου χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὅποιαν κατέχει ἡ καλλιέργεια τῆς

ἀμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν. Εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια ἡ **Τουλὼν** (135.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἡ **Νίκαια** (220.000 κ.), διεθνὲς κέντρον χειμερινῆς διαμονῆς χάρις εἰς τὸν ἐξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα τῆς. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρὼν καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ἡ **Μασσαλίας** (800.000 κ.), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας καὶ ὁλοκλήρου τῆς Μεσογείου. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους: Πρῶτον διότι κεί-

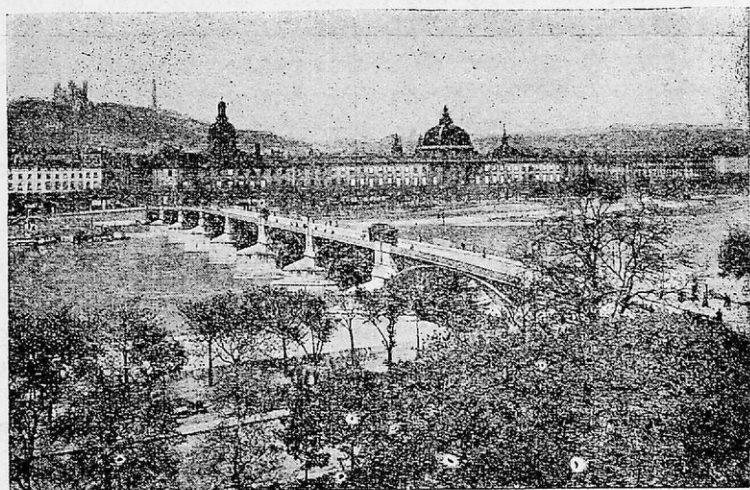
Νίκαια. Ἡ λεωφόρος τῶν "Ἀγγλων.

ται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Βόρειον Εὐρώπην μετὰ τὴν Μεσόγειον, καὶ δευτέρον εἰς τὴν τακτικὴν τῆς συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Γαλλικῶν ἀποικιῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ ὁποῖα δέχεται ὁ λιμὴν τῆς ἀπὸ τὰς ἀποικίας, ἀνεπτύχθη βιομηχανία (ἀλευρόμυλοι, ἐλαιουργεῖα, σαπωνοποιεῖα).

Εἰς τὸ κέντρον τῆς λεκάνης τοῦ Ρὼν καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Σὼν συναντᾷ τὸν Ρὼν, κεῖται ἡ **Λυὼν** (600 χιλ. κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας μετὰ τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν τῆς, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν διὰ τῶν

κοιλάδων τῶν ᾿Αλπεων, πρὸς τὴν Βόρειον Γαλλίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Σὼν, πρὸς τὴν Δυτικὴν Γαλλίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων καὶ πρὸς τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρῶν. Ἡ σπουδαιότερα βιομηχανία τῆς εἶναι ἡ μεταξουργία. Ἡ Λυὼν μετὰ τοῦ Μιλάνου εἶναι τὰ δύο σπουδαιότερα διεθνῆ κέντρα ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας τῆς μετάξης.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ᾿Αλπεων σπουδαιότερα πόλεις εἶναι

Λυὼν. Γενικὴ ἄποψις.

ἡ Γκρενὸμπλ (90.000 κ.), ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν τῆς εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν προϊόντων τῶν ὄρειων περιοχῶν (βιομηχανίαί ξύλου, χάρτου, δερμάτων, γαντιῶν κτλ.). Πρὸς Β. καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν λεκάνην τοῦ Ρῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, εἶναι ἡ Ντιζὼν (90.000 κ.). Εἰς τὴν ὄρεινὴν Κορσικὴν σπουδαιότερα πόλις εἶναι τὸ ᾿Αζάκτσιο (45.000 κ.).

β) **Νοτιοδυτικὴ Γαλλία.**—Ἡ περιοχὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς ᾿Ακитайν καὶ ἀπὸ τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων καὶ τῶν Πυρηναίων. Ἐκεῖνο, τὸ ὁ-

ποῖον τὴν διακρίνει ἀπὸ τὴν Μεσόγειον Γαλλίαν, εἶναι ὅτι δέχεται περισσοτέρας θροχάς, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Σπουδαιότερα περιοχὴ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, ἡ δευτέρα εἰς ἑκτασιν τῆς Γαλλίας μετὰ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισιῶν. Τὰ εἰς τὴν πεδινὴν αὐτὴν περιοχὴν ρέοντα ὕδατα συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Γκαρῶν, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὰ Πυρηνναῖα καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Εἰς τὰς ἐκβολὰς του λόγω τῶν μεγάλων παλιρροιῶν, αἱ ὁποῖαι λαμβάνουν χώραν εἰς τὸν Ὠκεανόν, δὲν σχηματίζεται Δέλτα, ὅπως εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀλλὰ εἰς μέγας χωνοειδῆς κόλπος. Βορειότερον ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς Λοάρ, ὁ μεγαλύτερος εἰς μῆκος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, ὅπου ἐπίσης σχηματίζεται χωνοειδῆς κόλπος. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ Ὅρη.

Ὅλαι αἱ περιοχαὶ τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι ἐξ ἴσου εὐφοροί. Τὰ παράλια τὰ κείμενα πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γκαρῶν καλύπτονται ἀπὸ ἓν παχὺ στρώμα ἄμμου, τὸ ὁποῖον μετέφεραν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένην ἁμμώδη παραλίαν. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν ἐκτεταμένα τεχνητὰ δάση ἀπὸ πεύκα. Εἰς τὰ βόρεια παράλια, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἁμμώδη, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πεδιάδος, χάρις εἰς τὰς προσχώσεις τοῦ Γκαρῶν καὶ τῶν παραποτάμων του, εἶναι πολὺ εὐφορον, χάρις δὲ εἰς τὴν ὀλιγωτέραν ὑγρασίαν του καλλιεργοῦνται ποικίλα προϊόντα : δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος), ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς, λόγω τῶν ἀφθονωτέρων θροχῶν, ὑπάρχουν δάση καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια. Διὰ τοῦτο εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Αἱ κυριώτεραι καλλιέργειαι εἶναι ἡ σίκαλις καὶ αἱ πατάται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων, καθόσον τὰ πετρώματά των εἶναι κρυσταλλικά. Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Πυρηνναίων εὐδοκιμεῖ περισσότερο ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος, διότι τὰ πετρώματα εἶναι κυρίως ἀσβεστολιθικά.

Τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικὰ κέντρα τῆς Ν. Δ. Γαλλίας εἶναι: εἰς τὸ ἑσωτερικὸν καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς πεδιάδος τῆς Ἀκιταίν, ἡ **Τουλούζη** (200.000 κ.). Ἡ πόλις αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιφερείας τῆς, εἶναι σπουδαία ἀγροτική ἀγορὰ καὶ κέντρον ἐπεξεργασίας τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (ἀλευροβιομηχανία). Εἰς τὰ θόρεια παράλια καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοὰρ εἶναι οἱ λιμένες **Σέν Ναζερ** καὶ **Νάντη** (190.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (ναυπηγεία, κονσερβοποιεῖα ἰχθύων καὶ λαχανικῶν, σαπωνοποιεῖα κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γκαρὼν κεῖται τὸ **Μπορντώ** (250.000 κ.), ἡ σπουδαιότερα πόλις τῆς Νοτιοδυτικῆς Γαλλίας καὶ εἰς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων λιμένων τῆς χάρις εἰς τὴν τακτικὴν του συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰναῖ ὁ πρῶτος λιμὴν ἐξαγωγῆς τῶν φημισμένων οἴνων Μπορντώ. Ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν (βιομηχανία ἐλαίου ἀπὸ τὰ φιστίκια τὰ εἰσαγόμενα ἐκ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς). Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὁρέων εἶναι αἱ πόλεις: **Σέντ Ἐτιέν** (200 000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας καὶ ὑφαντουργίας χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν μεταλλείων ἀνθρακος, καὶ **Κλερμόν Φερὰν** (100.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἐπεξεργασίας τοῦ καουτσούκ εἰς ὁλόκληρον τὴν Γαλλίαν.

γ) Βόρειος Γαλλία.—Ἡ Βόρειος Γαλλία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Βρετάνης, ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, τὰ ὄρη Βῶζ καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μετὰ τῶν Βῶζ καὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἐξ ὅλων αὐτῶν σπουδαιότερα εἶναι ἡ πεδιάς τῶν Παρισίων. Ἡ Βόρειος Γαλλία διακρίνεται ἀπὸ τὴν Νότιον, διότι ἡ θερμοκρασία εἶναι χαμηλοτέρα καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀνέμων, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ὠκεανόν, εἶναι περισσότερον αἰσθητῇ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ὑγρασία εἶναι μεγαλυτέρα καὶ αἱ θροχαὶ περισσότεραι. Σπουδαιότερος ποταμὸς εἶναι ὁ **Σηκουάνας** (γαλλ. Σέν), ὁ ὁποῖος συλλέγει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὑδά-

των τοῦ λεκανοπεδίου του. Ὁ ποταμὸς οὗτος, καίτοι δὲν πηγάζει ἀπὸ τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς καὶ δὲν τροφοδοτεῖται ἀπὸ αἰωνίους χιόνας, ἔχει τὸ κανονικώτερον ρεῦμα ἀπὸ ὅλους τοὺς ποταμοὺς τῆς Γαλλίας (δηλ. δὲν παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν παραποτάμων του σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Μάρνης καὶ ὁ Ὁάζ. Ὁ Σηκουάνας μετὰ τῶν σπουδαιότερων παραποτάμων του εἶναι πλωτὸς καὶ συνδέεται μὲ ὅλους τοὺς μεγάλους ποταμοὺς τῆς Γαλλίας διὰ τεχνητῶν διωρύγων. Τὰ ὕδατα τῆς Λωρραίνης, ἡ ὁποία κατέχει τὴν ἀνατολικωτέραν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀλσατίας, συλλέγει ὁ Ρήνος ποταμὸς, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὰ ὅρια μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ὁ ποταμὸς οὗτος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν, εἶναι διεθνὴς ὁδὸς πρώτης τάξεως, καθόσον διασχίζει πλουσίαν χώραν.

Ἡ Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὐφορον πεδινὴν τῆς περιοχῆς, εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους γίνεται μὲ μεγαλυτέραν ἐπιμέλειαν ἐν σχέσει μὲ τὰς ἄλλας περιοχὰς. Τὰ παραγόμενα προϊόντα διαφέρουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Βρετάνης καὶ τὰ παράλια, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας τοῦ κλίματος, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μεγάλων ζώων καὶ λαχανικά. Ἡ μεγάλη ὑγρασία δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τὰ δὲ δροσερὰ θέρη δὲν ἐπιτρέπουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀραβοσίτου, τοῦ ὁποίου τὸ βορειότερον ὄριον ἐν Εὐρώπῃ εὐρίσκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βρετάνης μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἀλιεία. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος, σακχαροῦχα τεύτλα, λαχανικά καὶ ζωοτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Εἰς τὴν Καμπανίαν καὶ Λωρραίνην καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ὅπου τὰ θέρη εἶναι θερμότερα καὶ ἡ ὑγρασία ὀλιγωτέρα λόγῳ τῆς ἀπομακρύνσεώς των ἐκ τῆς θαλάσσης, καλλιεργοῦν-

ται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προϊόντων, ἡ ἄμπελος καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἄμπελου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων γίνεται εἰς τὰς ἀνατολικὰς πλάγιὰς τῶν λόφων, καθόσον αὐταὶ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικούς καὶ Ν.Α. ἀνέμους καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς. Ὀνομαστὸς εἶναι ὁ ἀφρώδης καμπανίτης οἶνος.

Ἡ Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα της, εἰς τὴν καλὴν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν μεγάλον ὀρυκτὸν της πλοῦτον (μεταλλεῖα ἄνθρακος παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου, πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἰς τὴν Λωρραίνην), ἔχει τὰς περισσοτέρας πόλεις ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχάς. Αὐταὶ εἶναι εἰς τὰ παράλια: ἡ **Μπρέστ**, πολεμικὸς ναύσταθμος ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ἡ **Χάβρη** (165.000 κ.) εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, ὁ δεῦτερος λιμὴν τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν Μασσαλίαν καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν της ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, χάρις εἰς τὴν τακτικὴν της συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον τελειώνει ἡ θαλασσία συγκοινωνία καὶ ἀρχίζει ἡ ποταμοπλοΐα, κεῖται ἡ **Ρουέν** (125.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον θαμθακερῶν ἰδίως ὑφασμάτων. Εἰς τὰ βόρεια παράλια κεῖται ἡ **Ντουκέρκη**, τῆς ὁποίας ὁ λιμὴν ἐξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λίλλης, καὶ τὸ **Καλαί**, λιμὴν τῶν ἐπιβατικῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα συνδέουν τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας.

Παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου καὶ ἐπὶ τῆς σπουδαιοτέρας ἄνθρακοφόρου περιοχῆς τῆς Γαλλίας κεῖται ἡ **Λίλλη** (200 χιλ. κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μαλλίνων καὶ λιγνῶν ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων καὶ μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Λωρραίνην μετὰ τὰ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἶναι τὸ **Νανσύ** (120.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Ἀλσατίαν τὸ **Στρασβούργον** (190.000 κ.), σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, καὶ ἡ **Μυλούζη**.

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς

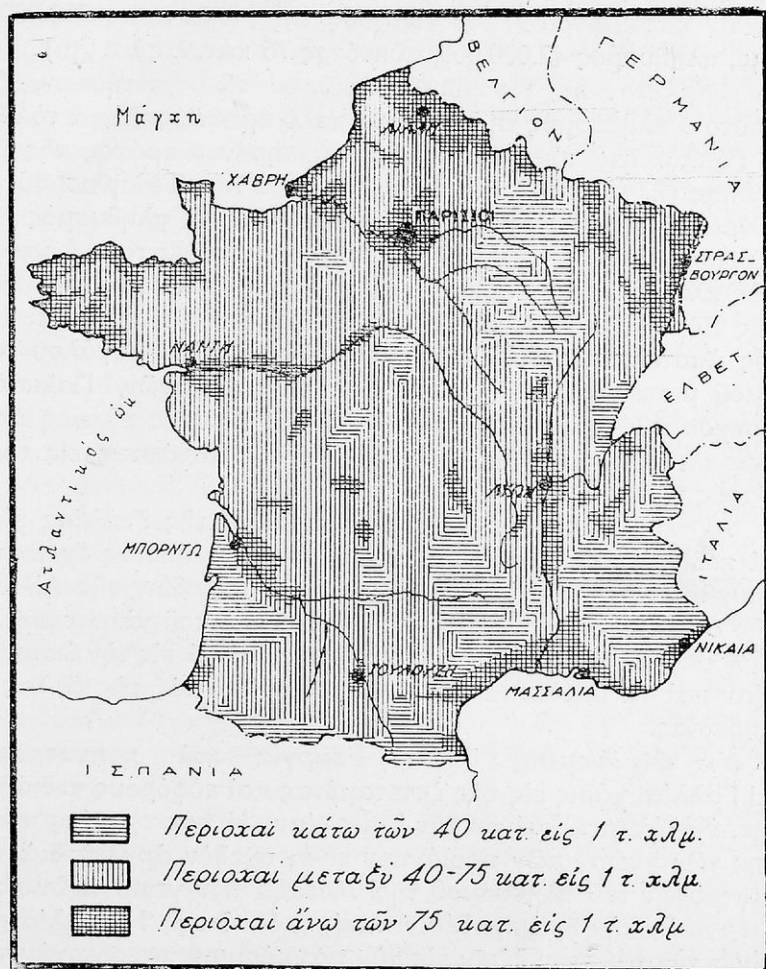
τὸ ὁποῖον συναντοῦν τὸν Σηκουάναν οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του, κεῖται ἡ πόλις τῶν Παρισίων (5.000.000)

Ἡ ἀψὶς τοῦ θριάμβου εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἐτουάλ τῶν Παρισίων.

κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας καὶ τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν, πνευματικόν καὶ οἰκονομικόν της κέντρον. Μὲ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, τὰς βιβλιοθήκας, τὰ μουσεῖα τῆς τέχνης, τὰ

θέατρα, τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς καὶ τὰς ὡραίας λεω-

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας.

φόρους εἶναι ἡ ὡραιότερα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ μία τῶν ὡραιωτέρων πόλεων τοῦ κόσμου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — α') Πληθυσμός. Ἐκεῖνο

τὸ ὁποῖον διακρίνει τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὰ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, εἶναι ὁ μικρὸς πληθυσμὸς τῆς παρὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν καὶ εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τῆς. ("Ἐκτασίς 550.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 42.000.000, πυκνότης 76 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει πολὺ βραδέως. Κατὰ τὸ 1800 ἡ Γαλλία ἦτο τὸ πλέον πυκνοκατῳκημένον κράτος τῆς Εὐρώπης (27 ἑκατομ.) καὶ ἀπετέλει τὰ 15 % τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἡπείρου. Σήμερον, ὅποτε ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης ἀνῆλθεν ἀπὸ 180 εἰς 525 περίπου ἑκατομ., ὁ γαλλικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖ μόνον τὰ 8 % τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης. Ἡ βραδεία αὕτη αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν εἰσροὴν εἰς τὴν Γαλλίαν μεγάλου ἀριθμοῦ μεταναστῶν (Ἰταλῶν, Βέλγων, Ἰσπανῶν, Πολωνῶν, Τσεχοσλοβάκων, Ἑλλήνων κ. ἄ.). Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία δέχεται μετανάστas εἰς τὸ ἔδαφός τῆς.

Αἱ πυκνότερον κατῳκημέναι περιοχαὶ τῆς Γαλλίας εἶναι αἱ πεδιναὶ καὶ ἰδιαιτέρως ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει ἀναπτυχθῇ ἡ βιομηχανία (περιοχαὶ τῶν Παρισίων, τῆς Λίλλης, τῆς Λυὼν, τῆς Μασσαλίας). Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ πληθυσμοῦ τὰ 35 % ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰ 33 % εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας.

β) Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ Γαλλία, χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς, ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν. Ἡ παραγομένη ποσότης τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶναι σχεδὸν ἀρκετὴ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ **σίτος**. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ σίτου. Τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα παράγει ἡ Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὴν μεγάλην εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τῆς. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου ἔχει συνδυασθῇ μὲ τὴν τῶν σακχαρούχων τεύτλων, τὰ ὁποία ἐπίσης ἀπα-
τοῦν πολὺ εὐφορον ἔδαφος.

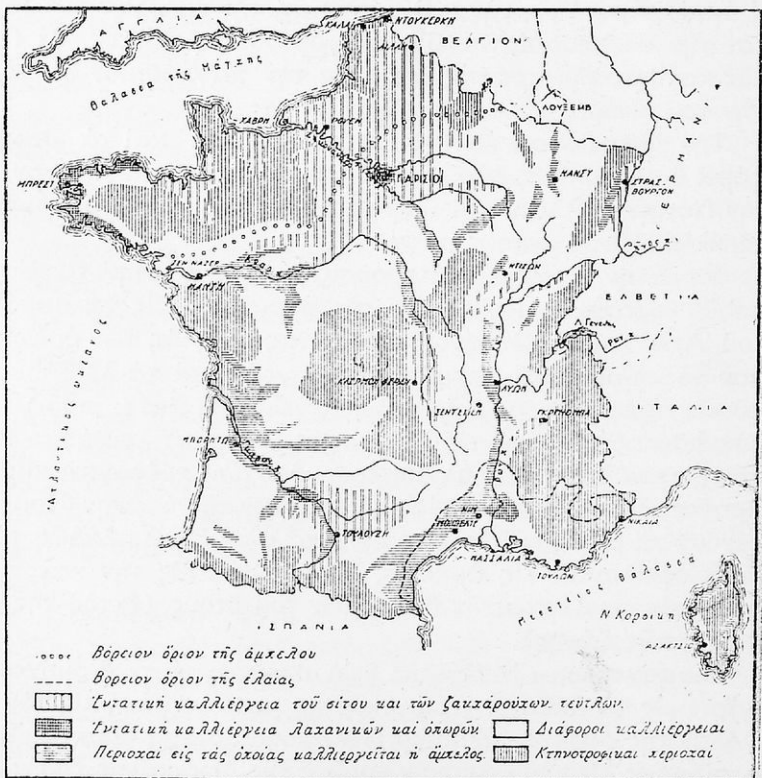
Μετά τὸν σίτον ἔρχεται ἡ ἄμπελος, ἡ ὁποία καλλιεργεῖται περισσότερο ἐν τῇ Νότιον Γαλλίαν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς. Οἱ οἶνοι ὅμως τῆς Βορείου Γαλλίας (Καμπανίας, Μπουργκώνης) εἶναι πολὺ καλυτέρας ποιότητος ἀπὸ τοὺς οἶνους τῆς Νοτίου Γαλλίας χάρις εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας καταβάλλουν οἱ ἀμπελουργοὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν, τὴν ἐκλογὴν φυτωρίων καὶ τὴν συσκευασίαν τοῦ παραγομένου προϊόντος. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου.

Τὴν τρίτην θέσιν κατέχουν τὰ **λαχανικὰ** καὶ τὰ **ὀπωροφόρα** δένδρα, τὰ ὁποία καλλιεργοῦνται περισσότερο ἐν τῇ Νότιον Γαλλίαν καὶ ἰδίως εἰς τὰς περιοχάς, τῶν ὁποίων τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὁποία θεραπεύεται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ εἰς τὰς πλαγιάς τῶν ὀρέων, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερο ὑγρὸν καὶ τὰ λειθάδια ἄφθονα, τρέφονται μεγάλα ζῶα (ἀγελάδες, θόες, ἵπποι)· εἰς τὰς παρὰ τὴν Μεσόγειον περιοχάς, ὅπου τὰ λειθάδια εἶναι πτωχότερα λόγῳ τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν, τρέφονται κυρίως πρόβατα. Μεταξὺ τῶν τρεφομένων ζώων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ μεγάλα ζῶα χάρις εἰς τὰ πλούσια λειθάδια, τὰ ὁποία ὀφείλονται εἰς ἀρκετὰς βροχάς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους (ἐκτὸς τῆς Μεσογειακῆς ζώνης).

Βιομηχανία.—Ἡ Γαλλία ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα καὶ εἰς τὸν μέγalon της ὀρυκτὸν πλοῦτον. Τὰ σπουδαιότερα ὀρυκτὰ εἶναι: ὁ σίδηρος εἰς τὴν περιοχὴν κυρίως τῆς Λωρραίνης (ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν παραγωγὴν μεταλλευμάτων σιδήρου), ὁ **βωξίτης**, ὁ ὁποῖος χρησιμεύει εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ ἀλουμινίου (περιοχὴ τοῦ Βάρ παρὰ τὴν Τουλῶνα), ἡ **πότασσα** εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀλσατίας καὶ ὁ **ἀνθραξ**, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λίλλης—Καλαί. Ἡ παραγομένη ὅμως ποσότης τοῦ ἀν-

θρακος δὲν εἶναι ἄρκετὴ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δυσχεραίνει τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της. Ἡ ἔλλειψις αὕτη τοῦ ἄνθρακος ἀναπληροῦται ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ἀφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον παρέχουν αἱ ὄρειναι τῆς περιοχῆ καὶ ἰδίως αἱ Ἄλπεις.

Οικονομικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

Οἱ σπουδαιότεροι βιομηχανικοὶ κλάδοι εἶναι :

α') Αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶναι τοῦ ἀλεύρου καὶ τῆς σακχάρους (Βόρειος Γαλλία).

β') Αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων (περιοχὴ τῆς Λίλλης.

μάλλινα κυρίως ύφασματα, περιοχή της Ἀλσατίας καὶ Ρουέν, θαμβακερά ἰδίως ύφασματα καὶ περιοχή της Λυών, μεταξωτά).

γ') **Μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι**, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἴτε εἰς τὴν περιοχήν τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου (Λωρραίνην) εἴτε εἰς τὴν περιοχήν τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος (Λίλλην, Σέντ Ἐτιέν), εἴτε τέλος πλησίον τῶν λιμένων, ὅπου εἶναι εὐκόλος ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἄνθρακος (Νάντην, Σέν Ναζαίρ, Ρουέν).

δ') **Βιομηχανίαι εἰδῶν πολυτελείας** (κοσμήματα, εἶδη μόδας, ἐπιπλά κτλ.), τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων.

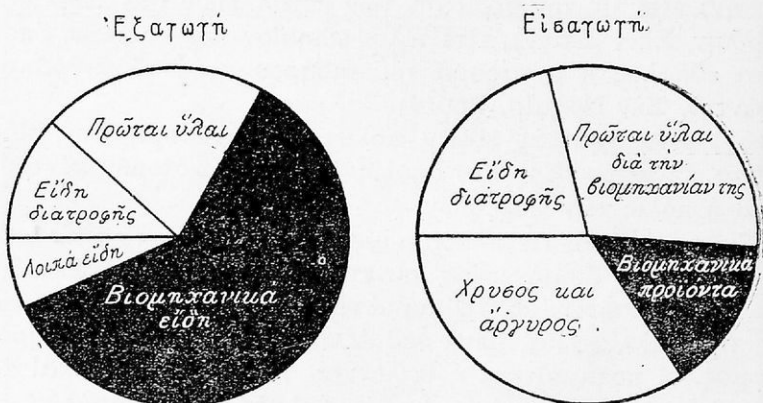
Συγκοινωνία.—Τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῆς συγκοινωνίας. Τὰ κυριώτερα μέσα συγκοινωνίας ἐντὸς τῆς Γαλλίας καὶ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι: ὁ σιδηρόδρομος, οἱ ποταμοὶ καὶ ἡ θάλασσα. Τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ ἄεροπλάνον κατέχουν μικρὰν θέσιν εἰς τὰς μεταφοράς.

Τὸ ὀλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 44.000 χμ., τῶν πλωτῶν ὁδῶν εἰς 5.300 χμ. καὶ τὸ ὀδικὸν δίκτυον εἰς 138.000 χμ. Τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων. Τὸ μεγαλύτερον δίκτυον τῶν πλωτῶν ὁδῶν εὐρίσκεται εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Νίκαια. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν: ἡ Χάβρη, τὸ Μπορντώ, ἡ Νάντη, ὁ Σέν Ναζαίρ, τὸ Χερβοῦργον, ἡ Ντουκέρκη, τὸ Καλαί.

Τὰ σπουδαιότερα ἄλιευτικὰ κέντρα εἶναι: Μπουλώνη, Ντιέπη, Φεκάμπ.

Ἐμπόριον. — Ἡ Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν, εἰσάγει κυρίως πρώτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ ἐδάφους της ἢ δὲν ἐπαρκοῦν: ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ, μεταλλεύματα, ἔριον, θάμβακα, ξυλείαν κ. ἄ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ εἶδη διατροφῆς (λαχανικά, ὀπῶραι, δημητριακοὶ καρποί, οἶνοπνευματώδη ποτὰ) καὶ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα εἰς πολὺ μικρὰν ποσότητα. Εἰς τὴν ἐξα-

γωγὴν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικὰ εἶδη: ὑφάσματα, εἶδη πολυτελείας (κοσμήματα, ἔπιπλα, εἶδη νεωτερισμοῦ κτλ.), μηχαναί, αὐτοκίνητα. Ἀκολουθοῦν ὁ σίδηρος, ὁ οἶνος κ. ἄ.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας.

Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου τῆς ἐκτελεῖ μὲ τὰ γειτονικά της κράτη (*Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Γερμανίαν, Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν), μὲ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ μὲ τὰς ἀποικίας της, καθόσον ἡ Γαλλία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἀποικιακὸν Κράτος μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως ἀλιευτικὰ προϊόντα, μηχανὰς διαφόρου εἶδους, ὑφάσματα, φαρμακευτικὰ προϊόντα, βιβλία κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει κυρίως καπνόν, ἐλαίας καὶ ἔλαιον, οἶνον, σταφίδα, σύκα, σμύριδα κτλ.

Β'. ΒΕΛΓΙΟΝ

Εἰσαγωγή. — Τὸ Βέλγιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μικρότερον κράτος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (30.400 τ. χμ.), εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη χώρα τῆς Εὐρώπης (8.100.000 κ., ἥτοι 266 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ μεγάλη αὕτη πυκνότης τοῦ ὀφείλε-

ται εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους: α') Εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον του ἐμπορίου, καθόσον κείται μεταξύ τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης (Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας, Μεγάλης Βρεττανίας) καὶ θρέχεται παρὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης, ἢ ὅποια ἔχει πυκνοτάτην συγκοινωνίαν. β') Εἰς τὴν μεγάλην θιομηχανικὴν του ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰ πλούσια γαιανθρακωρυχεῖα του. γ') Εἰς τὴν μεγάλην γεωργικὴν παραγωγὴν του χάρις εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἐδάφη του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του. δ') Διότι κατέχει μίαν μεγάλην καὶ πλουσίαν ἀποικίαν εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν: τὸ Κόγκο.

Ὅρια. — Τὸ Βέλγιον ὀρίζεται μετὰ τῆς Γαλλίας, τοῦ Δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Γερμανίας, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί. — Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου, ἀναλόγως τοῦ ὕψους του, δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς: Εἰς τὸ Ἄνω Βέλγιον, εἰς τὸ Μέσον Βέλγιον καὶ εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον.

α') **Ἄνω Βέλγιον.** — Τὸ Ἄνω Βέλγιον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν τῆς Ἀρντένας, ἢ ὅποια λόγῳ τῆς παρατεταμένης διαθρώσεως ἔχει μεταβληθῇ εἰς ὀροπέδιον ὕψους 400—700 μ. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι πτωχόν, τὸ δὲ κλίμα λόγῳ τοῦ ὕψους της, ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. Διὰ τοῦτο ἡ ὑψηλὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους καὶ εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη. Αἱ μόναι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων της εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλων ζώων καὶ χοίρων).

Τὸ ὑψηλὸν ὅμως αὐτὸ ὀροπέδιον διασχίζεται ἀπὸ στενὰς κοιλάδας, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶναι ἡ κοιλάς τῆς **Μαίζης**. Αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι πυκνῶς κατοικημέναι, διότι τὸ ἔδαφός των εἶναι εὐφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὸ δὲ κλίμα των ἡπιώτερον. Εἰς τοὺς πρόσποδας τοῦ ὀροπεδίου ἐκτείνεται μία σειρὰ ἀνθρακοφόρων στρωμάτων, ἢ ὅποια προεκτείνεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν Γαλλίαν (περιοχὴν Λίλλης—Καλαί), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Γερ-

μανίαν. Ἡ περιοχή αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἀνθρακος, ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν καὶ ὥς ἐκ τούτου εἶναι πυκνῶς κατῳκημένη. Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ **Λιέγη** (165.000 κ.), (βιομηχανίαι ὀπλων, μηχανῶν, ὑάλου, χάρτου, ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων).

Μέσον Βέλγιον.—Πρὸς Β. τοῦ Ἄνω Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Μέσον Βέλγιον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν πεδιάδα μέσου ὕψους 150—200 μ. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι συνέχεια τῆς Βορείου Γαλλικῆς πεδιάδος καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Λόγῳ τοῦ χαμηλοτέρου της ὕψους τὸ κλίμα της εἶναι ἡπιώτερον. Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἥπιον κλίμα της καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της ἡ περιοχή αὕτη εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας γεωργικὰς περιοχὰς τοῦ κόσμου. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, θρώμη, κριθή), **σακχαροῦχα τεύτλα** καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ ἄφθονα προϊόντα καὶ ἡ καλὴ συγκοινωνία συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχή αὕτη εἶναι πολὺ πυκνῶς κατῳκημένη (250—300 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ σπουδαιότερα πόλις εἶναι αἱ **Βρυξέλλαι** (900.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου (κέντρον γραμμάτων, καλῶν τεχνῶν καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν πολυτελείας).

Κάτω Βέλγιον.—Πρὸς Β. τοῦ Μέσου Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Κάτω Βέλγιον, τοῦ ὁποῖου τὸ ὕψος εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη δὲν ὑπερβαίνει τὰ 20 μ. Εἰς τὰ παράλια κατέρχεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης (κατὰ τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ θάλασσα ἀνέρχεται λόγῳ τῶν παλιρροιῶν της). Τὸ χαμηλὸν αὐτὸ ἔδαφος προστατεύεται ἀπὸ τὴν εἰσροὴν τῆς θαλάσσης εἴτε διὰ φυσικῶν ἐμποδίων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ σειρὰν ἀμμωδῶν λόφων, (οἱ ὁποῖοι λέγονται *θ ῑ ν ε ς*), εἴτε διὰ μεγάλων τεχνικῶν ἔργων (προκυμαῖαι, ὅπως κατασκευάζονται εἰς τοὺς λιμένας). Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις καὶ εἶναι εὐφορον. Οἱ ποταμοί, λόγῳ τῆς μικρᾶς κλίσεως τοῦ ἐδάφους, ρέουν βραδέως, αἱ δὲ κοιλάδες τῶν μόλις διακρίνονται. Σπουδαιότε-

ρος ὅλων εἶναι ὁ Ἑσκῶ. Ὅλοι οἱ ποταμοί, χάρις εἰς τὸ ἄφθονον καὶ κανονικόν των ρεῦμα, εἶναι πλωτοί. Τὸ κλίμα εἶναι ὠκεάνειον, πολὺ ἥπιον, ἀλλὰ πολὺ ὑγρόν.

Εἰς τὸ Κιάτω Βέλγιον, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ, καλλιιεργοῦνται κυρίως λειθάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ἡ **Γάνδη** (220.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας θαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ ἡ **Ἀμβέρσα** (500.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑσκῶ, εἰς ἐκ τῶν σπουδαιότερων λιμένων τοῦ κόσμου, διότι δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον τὸ Βέλγιον, ἀλλὰ καὶ τὴν πλησίον πρὸς τὸ Βέλγιον περιοχὴν τῆς Γερμανίας.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — α') **Πληθυσμὸς.** Τὸ Βέλγιον κατοικεῖται ἀπὸ δύο φυλάς: Πρὸς τὰ Ν. Α. ἀπὸ τοὺς Βαλλῶνους, οἱ ὅποιοι ὁμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ πρὸς τὰ Β. Δ. ἀπὸ τοὺς Φλαμανδούς, οἱ ὅποιοι εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ὁμιλοῦν μίαν γερμανικὴν διάλεκτον. Ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχὴ εἶναι τὸ Μέσον Βέλγιον, χάρις εἰς τὸ εὐφορώτερον ἔδαφός του καὶ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του. Ὁ πληθυσμὸς συναθροίζεται κυρίως εἰς πολλὰς μικρὰς πόλεις, διότι τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι ἄφθονα καὶ αἱ μετακινήσεις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον εἶναι εὐκόλοι.

β') **Οἰκονομικὴ ζωή.**—Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του, ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Παράγονται κυρίως: **δημητριακοὶ καρποὶ** (σικάλις καὶ σῖτος διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου, κριθὴ διὰ τὴν παρασκευὴν ζύθου καὶ θρώμη διὰ τὴν κτηνοτροφίαν), **σακχαροῦχα** (πεῦτλα, ζυθόχορτον, καπνός, λίνον, πατάτες, λαχανικά, ἄνθη, ὀπῶραι. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν λειθαδίων εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν των δὲν ἐπαρκοῦσι διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ τόσο πυκνοῦ πληθυσμοῦ.

Εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ Βελγίου τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄν-

θρακος, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός του. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἐξαγωγικόν του ἐμπόριον. Τὸ Βέλγιον εἰσάγει εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν του καὶ πρώτας ὕλας διὰ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του (δημητριακοὶ καρποί, ἀποικιακὰ εἶδη, θάμβας, ἕριον, λίνον, σιδήρος) καὶ ἐξάγει βιομηχανικὰ εἶδη (μεταλλικὰ εἶδη, ὑφάσματα, ὑαλικά). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου του γίνεται μετὰ τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ὀλλανδίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν μεγάλην ἀποικίαν του τὸ Κόγκο. Ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ Ἀμβέρσα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει μηχανὰς καὶ μετάλλινά εἶδη, ὑφάσματα, ὑαλικά, φαρμακευτικὰ προϊόντα, χρώματα κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, μάρμαρα κτλ..

Γ'. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Ἔκτασις 2.585 τ. χμ., πληθυσμὸς 265.000, πυκνότης 102 κάτ. εἰς ἑκάστον τ. χμ.

Τὸ Λουξεμβούργον εἶναι δουκάτον ἀνεξάρτητον (ὅσον περίπου ἡ Ἀττική). Τὸ θόρειον τμήμα του ὁμοιάζει με τὸ Ἀνω Βέλγιον καὶ εἶναι πτωχόν. Τὸ νότιον τμήμα του εἶναι ἄρκετὰ εὐφορον καὶ περιέχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς Γαλλικῆς Λωρραίνης. Διὰ τοῦτο τὸ Λουξεμβούργον ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Λουξεμβούργον (45.000 κ.). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1922 ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἠνωμένη οἰκονομικῶς μετὰ τὸ Βέλγιον, δηλ. δὲν ὑπάρχουν τελωνεῖα καὶ δασμοὶ μεταξὺ των.

Δ'. ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Εἰσαγωγή. — Ὅπως τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ ἡ Ὀλλανδία εἶναι χώρα μικρὰ καὶ πολὺ πυκνῶς κατοικημένη. (Ἔκτασις 34.180 τ. χμ., πληθυσμὸς 8.180.000 κάτ., πυκνότης 232 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ὡς πρὸς τὴν ἀσχολίαν τῶν κατοίκων των αἱ δύο

αὐται χώραι διαφέρουν μεταξύ των. Το Βέλγιον, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα του εἰς ἄνθρακα εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν θιομηχανική, ἐνῶ ἡ Ὁλλανδία ἐπειδὴ εἶναι πτωχή εἰς ἄνθρακα εἶναι χώρα γεωργική καὶ κυρίως ἐμπορική. Ἡ μεγάλη ἐμπορική ἀνάπτυξις τῆς Ὁλλανδίας ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῆς Μαίζης καὶ τοῦ Ρήνου, τοῦ σπουδαιοτέρου πλωτοῦ ποταμοῦ τοῦ κόσμου καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὴν θέσιν τῆς αὐτῆν ἡ Ὁλλανδία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμὴν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ ἐδημιούργησε σπουδαῖον ἀποικιακὸν κράτος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου. Τὸ μέγα τῆς ἐμπορίου συνετέλεσεν, ὥστε ν' ἀποκτήσῃ μεγάλον πλοῦτον, ὁ ὁποῖος τῆς ἐπέτρεψε τὴν κατασκευὴν σπουδαίων παραγωγικῶν ἔργων. Χάρις εἰς τὰ ἔργα αὐτὰ ἡ γεωργικὴ παραγωγή τῆς Ὁλλανδίας εἶναι πλούσια καὶ ποικίλη, καίτοι τὸ ἔδαφος τῆς δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον εἰς τὴν φυσικὴν του κατάστασιν. Ἡ μεγάλη γεωργικὴ παραγωγή καὶ τὸ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον ἐπιτρέπουν, νὰ ἔχῃ πυκνὸν πληθυσμόν.

Ὅρια. — Ἡ Ὁλλανδία ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαί. — Τὸ ἔδαφος τῆς Ὁλλανδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδιάδα, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τοῦ Μέσου καὶ Κάτω Βελγίου. Ὅπως εἰς τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ἡ πεδιάς αὕτη κατέρχεται συνεχῶς ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὰ παράλια. Ὡς ἐκ τούτου ἐν μέγα μέρος τῶν παραθαλασσίων περιοχῶν εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν αἱ δύο αὐται χώραι, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὁλλανδία, λέγονται **Κάτω Χῶραι**.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ὁλλανδίας ἀναλόγως τοῦ ὕψους του διυλάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς δύο περιοχάς: σ') εἰς τὴν Ἄνω Ὁλλανδίαν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης περιοχὴν καὶ β') εἰς τὴν Κάτω Ὁλλανδίαν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περιοχὴν.

Τὸ κλίμα καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιοχὰς εἶναι ὠκεάνειον, ὥπως εἰς τὸ Μέσον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον. Ποτὲ δὲν κάμνει πολὺ ζέστη οὔτε πολὺ ψυχρός. Ἐκεῖνο ὁμῶς, τὸ ὁπσίον χαρακτηρίζει τὴν Ὀλλανδίαν, καθὼς καὶ τὸ Βέλγιον, εἶναι ἡ μεγάλη ὑγρασία. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν θρέχει 200 ἡμέρας περίπου τὸ ἔτος. Ἡ ποσότης ὁμῶς τῆς βροχῆς δὲν εἶναι μεγάλη: 600—650 χιλοστόμετρα (Καλάμαι 90 ἡμέραι βροχεραὶ τὸ ἔτος, ποσότης βροχῆς 650—750 χιλοστόμετρα). Εἰς τὰς χώρας αὐτὰς αἱ βροχαὶ εἶναι πολὺ λεπταὶ καὶ συνεχεῖς. Τὸ ὕδωρ τρέχει παντοῦ. Ὁ οὐρανὸς εἶναι σχεδὸν συννεφιασμένος καὶ ὁ καιρὸς ἀκαθόριστος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς πολλοὺς ὑδρατμούς, τοὺς ὁποίους φέρουν οἱ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας τὰ μέταλλα εὐκολὰ σκουριάζουν καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ὑποχρεοῦνται νὰ τὰ διατηροῦν πάντοτε καθαρὰ. Αὐτὸ ἐξηγεῖ καὶ τὴν μεγάλην καθαριότητα, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰς οἰκίας τῶν χωρῶν αὐτῶν.

α') **Ἄνω Ὀλλανδία.** — Ἡ Ἄνω Ὀλλανδία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην καὶ μονότονον πεδιάδα, ἡ ὁποία ὀφείλει τὸν σχηματισμὸν τῆς εἰς τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι τὴν διασχίζουν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι: Ὁ **Ρήνος** καὶ ἡ **Μαίζα**. Λόγῳ τῆς μικρᾶς τῆς κλίσεως τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν ρέουν βραδέως καὶ συχνὰ πλημμυρίζουν. Διὰ τοῦτο ἔχουν κατασκευασθῇ κατὰ μῆκος τῶν ὀχθῶν μεγάλα ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι ἄρκετὰ εὐφορον, ἐκτὸς τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν, ὅπου εἶναι ἀμμῶδες καὶ ἑλῶδες. Εἰς τὰς εὐφορωτέρας περιοχὰς καλλιεργοῦνται κυρίως ὁ σίτος, εἰς δὲ τὰς ἀμμώδεις ἢ σίκαλιν. Τὰς μεγαλυτέρας ὁμῶς ἐκτάσεις κατέχουν ἡ θρόμη καὶ τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικὰ καὶ φυτὰ καλλωπιστικὰ λόγῳ τοῦ ἡπίου κλίματός των. Πρὸς Ν. καὶ εἰς τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Βελγίου ὑπάρχουν καὶ ἀξιόλογα μεταλλεῖα ἀνθρακος. Σπουδαιότερα πόλιν τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ **Οὐτρέχτη** (165.000 κ.).

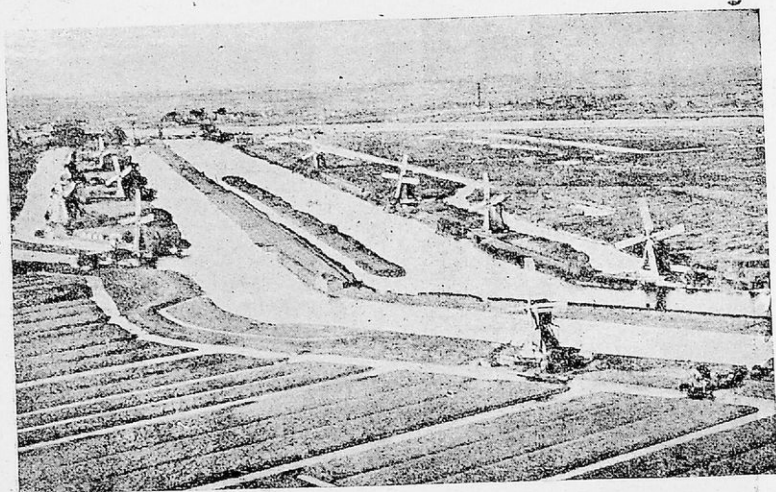
β') **Κάτω Ὀλλανδία.** — Ἡ Κάτω Ὀλλανδία εἶναι ἔργον

τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὴν ἔσωσεν ἀπὸ τὰ ὕδατα καὶ συνεχῶς τὴν προστατεύει ἀπὸ αὐτά. Ἡ ἐργασία αὕτη τῆς διασώσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς προστασίας του ἀπὸ τὰ ὕδατα ἐγινε καὶ ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον:

Ἐν πρώτοις ἔπρεπε νὰ προστατεύσουν τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, τὰ ὁποῖα κάθε ἕξ ὥρας περίπου ἀνέρχονται πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ καλύπτουν μεγάλας ἐκτάσεις καὶ κατόπιν ἀποσύρονται μόνα των. Τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐναντίον τῆς εἰσροῆς τοῦ θαλασσίου ὕδατος εἶναι αἱ θίνες, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ ἀποτελοῦν μίαν ζώνην πλάτους 4—5 χμ. Ἡ ζώνη ὅμως αὕτη δὲν εἶναι συνεχῆς καὶ ὥς ἐκ τούτου ἠναγκάσθησαν ὅπως εἰς τὰ διάκενα κατασκευάσουν ὑψηλὸν καὶ πλατὺ τεῖχος. Ἡ ἐργασία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ἀρκετή. Δι' αὐτῆς τὸ ἔδαφος προστατεύεται μόνον ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης καὶ μένει ἐκτεθειμένον εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ τῆς βροχῆς, τὰ ὁποῖα, ὥς γνωστὸν, συναθροίζονται εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη. Διὰ νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ τὰς πλημμύρας αὐτὰς ἐχώρισαν τὸ ἔδαφος εἰς μεγάλα τμήματα, τὰ ὁποῖα τὰ περιέβαλον μὲ ἓν τεῖχος. Εἰς τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν πλευρὰς τοῦ τεύχους ὑπάρχουν ἐξοδοι, αἱ ὁποῖαι φράσσονται διὰ θυρίδων. Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ ὁποῖαι περιφράσσονται διὰ τεύχους καὶ δέχονται μόνον τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, λέγονται πόλντερ. Ἐὰν τὸ ἐπίπεδον τοῦ πόλντερ εὐρίσκεται ὑψηλότερον τοῦ ἐπιπέδου τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατά της ἔχουν τελείως ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν ξηρὰν, τότε ἀνοίγουν τὰς θύρας του καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἔχει συναθροισθῇ ἐντός, ρέει πρὸς τὴν θάλασσαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἀνέρχεται πρὸς τὴν ξηρὰν, κλείουν τὰς θυρίδας τοῦ πόλντερ καὶ ἡ ἐκροὴ παύει. Ἐὰν τὸ ὕψος τοῦ πόλντερ εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, τότε ἡ φυσικὴ ἐκροὴ εἶναι ἀδύνατος. Διὰ τοῦτο τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον συναθροίζεται ἐντός τοῦ πόλντερ, διοχετεύεται εἰς τὴν θάλασσαν τεχνητῶς διὰ μεγάλων ἀντλιῶν, αἱ ὁποῖαι κινοῦνται εἴτε

διὰ τοῦ ἀέρος εἴτε δι' ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Σήμερον ἐργάζονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ Κόλπου Ζουϊντερζέ. Συνεπῶς δὲν εἶναι ὑπερβολὴ αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγεται, ὅτι ὁ «Ὀλλανδὸς κατεσκεύασε τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ζῇ».

Ἡ Κάτω Ὀλλανδία ἔχει πολὺ εὐφορον ἔδαφος, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις. Λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τὰ παράλια, καλλιεργοῦνται κυρίως λειθάρδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς καὶ

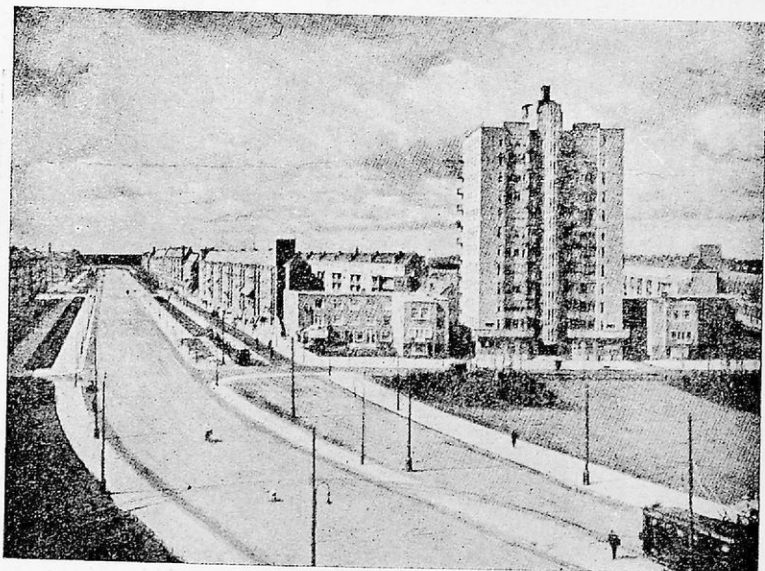

Διώρυγες καὶ πόλντερ εἰς τὴν Νότιον Ὀλλανδίαν.

εἰς τὴν θαλασσίαν τῆς συγκοινωνίαν ἡ περιοχή αὕτῃ εἶναι πυκνότερον κατῳκημένη ἀπὸ τὴν Ἄνω Ὀλλανδίαν. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Τὸ **Ἀμστερνταμ** (750.000 κ.), ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Ὀλλανδίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Κόλπου Ζουϊντερζέ. Μετὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης συγκοινωνεῖ διὰ τεχνητῆς διώρυγος. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου κεῖται τὸ **Ρότερνταμ** (580.000 κ.), μεγάλος, διεθνὴς λιμὴν, καθόσον ἐξυπηρετεῖ ὅλας τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διασχίζει ὁ ποταμὸς οὗτος. Εἰς

τὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Θαλάσσης κεῖται ἡ πρωτεύουσα Χάγη (400.000 κ.), ἡ ἔδρα τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦν ὅμως ἰδιαιτέραν γλῶσσαν, ἡ ὁποία εἶναι κλάδος τῆς γερμανικῆς. Τὰ 55 % τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

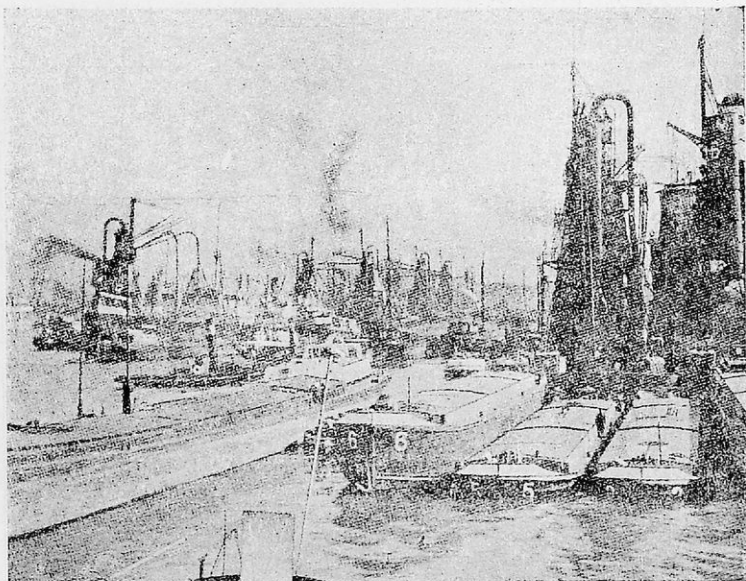

“Ἐν τμήμα τοῦ Ἀμστερνταμ.

καὶ τὰ ὑπόλοιπα 45 % εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγάλη (κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὸ Βέλγιον). Ἡ διανομὴ ὅμως τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Περισσότερον κατῳικημένα εἶναι ἡ Κάτω Ὀλλανδία χάρις εἰς τὸ εὐφορώτερον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν καλυτέραν της συγκοινωνίαν.

Εἰς τὴν γεωργικὴν ζωὴν τῆς Ὀλλανδίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων, χάρις εἰς τὸ

ὕγρὸν τῆς κλίμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν λει-
βαδίων. Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ καλλιέργεια τῶν **λαχανικῶν**
καὶ τῶν **καλλωπιστικῶν** φυτῶν, χάρις εἰς τὸ ὑγρὸν καὶ ἡ-
πιον κλίμα τῆς. Ἡ καλλιέργεια τῶν **δημητριακῶν** εἶναι πε-
ριωρισμένη, ἡ δὲ παραγωγή των δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν δια-
τροφήν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ὁ λιμὴν τοῦ Ρόττερταμ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία. Τὴν
πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν **κτηνοτροφικῶν**
προϊόντων, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν (γάλα-
κτος, τυροῦ, βουτύρου). Ἀκολουθοῦν ἡ **μεταλλουργία** χά-
ρις εἰς τὰ ἀνθρακομεταλλεῖα τῆς, ἡ βιομηχανία τῶν **ἀποι-**
κιακῶν προϊόντων (κακάου, ὀρύζης, καουτσούκ, καπνοῦ)
χάρις εἰς τὰς πλουσίας ἀποικίας τῆς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται
εἰς τὴν Ἀσίαν, ἡ βιομηχανία τῶν **ὕφασμάτων** καὶ τὰ **ναυπη-**
γεῖα. Σπουδαῖον ρόλον παίζει διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς

Ὀλλανδίας καὶ ἡ ἀλιεία (ιδίως τῆς ρέγγας), καθόσον ἔχει ἐκτεταμένους ἀκτὰς καὶ θρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν, ἡ ὁποία ἔχει τοὺς περισσοτέρους ἰχθῦς ἀπὸ ὅλας τὰς θαλάσσης τοῦ κόσμου. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἐπίσης ἀνεπτυγμένον καὶ τὸ ἐμπόριον χάρις εἰς τὰ ἀφθονα προϊόντα τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς καὶ εἰς τὴν καλὴν τῆς γεωγραφικὴν θέσιν. Ἐξάγει κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (γάλα συμπε-

Ἀγορὰ βουτύρου εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

πυκνωμένον, τυρόν, βούτυρον, ἰχθῦς, χάρτην, ὑφάσματα βαμβακερά, χημικὰ προϊόντα, ἀποικιακὰ εἶδη κ. ἄ.). Εἰσάγει κυρίως δημητριακοὺς καρπούς, μέταλλα, βιομηχανικὰ προϊόντα.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κτηνοτροφικὰ καὶ ἀλιευτικὰ προϊόντα, χημικὰ προϊόντα, μετάλλινα εἶδη, ὑφάσματα, ἀποικιακὰ κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδας, τερεβινθέλαιον κ. ἄ.

Ε'. ΑΙ ΒΡΕΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Εἰσαγωγή.— Αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι, παρὰ τὴν μικρὰν σχετικῶς ἔκτασίν των (314.000 τ. χμ.), εἶναι τὸ κέντρον τῆς σπουδαιοτέρας δυνάμεως τοῦ κόσμου. Ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη ἀνάπτυξις των ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν καὶ εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτον των εἰς ὀρυκτά. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι δὲν ὑπέστησαν μεγάλας ἐχθρικὰς ἐπιδρομὰς, ὥπως αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἡ προφύλαξις των ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἐχθρικών λαῶν (δεδομένου ὅτι εἶναι νῆσοι) ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς κατοίκους των νὰ ἐπιδοθοῦν κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιομηχανίας των. Εἰς τοῦτο ἐπίσης συνετέλεσε καὶ ὁ ἄφθονος ὀρυκτός των πλοῦτος εἰς χρήσιμα μεταλλεύματα (ἄνθραξ, σίδηρος). Ἡ Μεγάλη Βρετανία εἶναι ἡ πατρίς τῆς συγχρόνου βιομηχανίας. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιομηχανίας των συνετέλεσεν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ κράτους των. Ἡ Μεγάλη Βρετανία εἶναι ἡ πρώτη ἀποικιακὴ δύναμις τοῦ κόσμου.

Θέσις. — Αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι κεῖνται πρὸς Β. Δ. τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζονται διὰ δύο στενῶν θαλασσῶν (τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ τῆς Μάγχης) καὶ ἑνὸς πορθμοῦ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται μεταξὺ αὐτῶν (πορθμὸς τοῦ Καλαὶ πλάτους 31 χμ.). Ἐξ ὧν τῶν νήσων σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Μεγάλη Βρετανία καὶ ἡ Ἰρλανδία.

Α'. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Μορφή τοῦ ἐδάφους.— Τὸ ἔδαφος τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἀποτελεῖται :

α') Εἰς τὰ Β. Δ. ἀπὸ τὰ παλαιὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαθρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι χα-

μηλά καὶ ὀγκώδη. Ταῦτα εἶναι εἰς τὴν θόρειον περιοχὴν τῆς νήσου, ἢ ὁποῖα λέγεται Σκωτία, τὰ **Γκράμπιαν**, ὅπου καὶ ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας (Μπέν Νεβίς 1.343 μ., χαμηλότερα τῆς Πάρνηθος) καὶ τὰ **Σεβιότ**. Εἰς τὴν ὑπόλοιπον περιοχὴν τῆς νήσου, ἢ ὁποῖα λέγεται Ἀγγλία, τὰ **Πέννινα**, τὰ ὄρη τῆς **Οὐαλλίας** καὶ τῆς **Κορνουαλλίας**. Τὰ ὄρη ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν συνεχὴ ὄροσειράν, διότι μεταξύ των ἐκτείνονται χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται κυρίως εἰς τὰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: Εἰς τὴν Σκωτίαν ἢ μεταξύ τῶν ὀρέων Γκράμπιαν καὶ Σεβιότ, ἢ ὁποῖα πρὸς διάκρισιν λέγεται **Κάτω Χώρα**, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἢ μεταξύ τῶν Πεννίνων καὶ τῶν ὀρέων τῆς Οὐαλλίας.

β') Εἰς τὰ Ν. Α. ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδινὴν περιοχὴν, τὸ **Λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου**, τὸ ὁποῖον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται μεταξύ τῶν ὀρέων, καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, διότι εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν Β. Δ. πλευρὰν τῆς νήσου, ὅπου καταλήγουν τὰ ὄρη, αἱ ἄκται εἶναι βραχῶδεις καὶ θαθῶς διαμελισμέναι. Εἰς τὴν Ν. Α. πλευρὰν, ὅπου καταλήγει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, αἱ ἄκται εἶναι ὁμαλαὶ καὶ σχεδὸν εὐθύγραμμοι.

Κλίμα. — Τὸ κλίμα δὲν εἶναι ὁμοίομορφον. Αἱ δυτικαὶ ὀρεῖναι περιοχαί, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βορροὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχουν κλίμα κατ' ἐξοχὴν ὡκεανικόν (μικραὶ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας, βροχαὶ καὶ ὀμίχλαι ἄφθονοι). Τὸ λεκανοπέδιον ὅμως τοῦ Λονδίνου, ἐπειδὴ προστατεύεται ἀπὸ τοὺς δυτικούς ἀνέμους ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν, δέχεται ὀλιγωτέρας βροχὰς καὶ ἔχει θερμότερα θέρη.

Τὸ κλίμα δὲν διαφέρει μόνον μεταξύ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν περιοχῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξύ τῶν βορείων καὶ τῶν νοτίων περιοχῶν. Ἡ Βόρειος Σκωτία, ἐπειδὴ εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον, ἔχει κλίμα ψυχρὸν (τὰ θέρη εἶναι τόσον δροσερά, ὥστε ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀ-

δύνατος). Ἡ Νότιος ὁμως Ἀγγλία ἔχει κλίμα ἥπιον (εἰς τὴν Κορνουάλλην εὐδοκιμεῖ ἡ δάφνη καὶ ἡ ἄλδή).

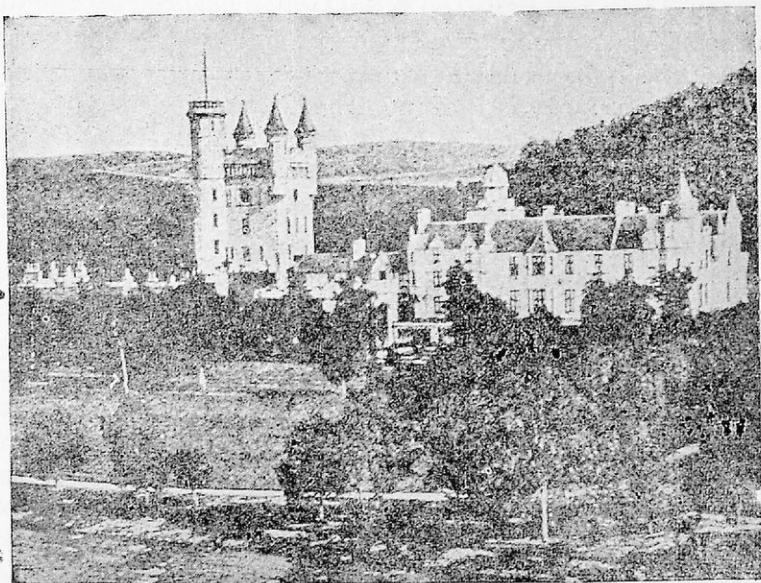
Γεωγραφικαὶ περιοχαί.— Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ χωρίσωμεν τὴν Μεγάλην Βρετανίαν εἰς τρεῖς περιοχάς: εἰς τὴν Σκωτίαν, εἰς τὴν Β. Δ. Ἀγγλίαν καὶ εἰς τὴν Ν. Α. Ἀγγλίαν ἢ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου.

1) Σκωτία.— Ἡ περιοχή αὕτη διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν πρῶτον, λόγῳ τοῦ μεγάλου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν της καὶ δεύτερον, λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους της, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὰ ἐκτεταμένα ὄρη της καὶ εἰς τὸ πολὺ ψυχρὸν κλίμα της. Ἡ πλουσιωτέρα περιοχή τῆς Σκωτίας εἶναι ἡ πεδιάς, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν δύο ὁρέων: Γκράμπιαν πρὸς Β. καὶ Σεθιότ πρὸς Ν.

α') Ἡ ὀρεινὴ περιοχή.— Ἡ περιοχή αὕτη μὲ τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν κλίμα καὶ μὲ τὸ πτωχὸν ἔδαφός της δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ καλλιεργείας. Ἡ σπουδαιότερα ἀσχολία τῶν ἀραιῶν κατοίκων, οἱ ὁποῖοι συγκεντροῦνται εἰς τὰς κοιλάδας, εἶναι ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ διαρκῆ λειβάδια της, τὰ ὁποῖα βεβαίως ὀφείλονται εἰς τὰς ἀφθόνους θροχάς. Περισσότερους κατοίκους ἔχουν αἱ κοιλάδες τοῦ ὄρους Σεθιότ, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον σχετικῶς κλίμα των. Τοῦναντίον ἡ ὀρεινὴ περιοχή τῶν Γκράμπιαν, λόγῳ τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ, εἶναι σχεδὸν ἔρημος. Ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου οἱ ὀρμητικοὶ δυτικοὶ ἄνεμοι καὶ αἱ ἀφθονοὶ θροχαὶ καὶ ὀμίχλαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν διαμονήν. Τὰ δάση καὶ αἱ κατοικίαι δὲν ὑπερβαίνουν τὸ ὕψος τῶν 200—300 μ. Αἱ ὑψηλότεραι περιοχαὶ κατέχονται ἀπὸ μικροὺς θάμνους καὶ χλόην, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν καλύτερον ἀπὸ τὰ δένδρα εἰς τὸ πολὺ ψυχρὸν, τὴν ὑγρασίαν καὶ τοὺς ὀρμητικοὺς ἀνέμους. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀκτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιείαν. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι τὸ Ἀμπερδιν (167.000 κ.) εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης, διότι αὕτη εἶναι πλουσιωτέρα εἰς ἰχθῦς.

β') Ἡ Κάτω Χώρα.— Ἡ περιοχή αὕτη, παρὰ τὴν μικρὰν

ἑκτασίν της (τὸ δέκατον περίπου τῆς ὅλης ἑκτάσεως τῆς Σκωτίας), συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ (3 ἑκατ. ἐπὶ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ 4 ἑκατ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἥπιον κλίμα της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθρακος, σιδήρου καὶ πετρελαίου). Τὸ ἥπιον καὶ ὑγρὸν κλίμα της εὐνοεῖ κυρίως τὴν ἀνάπτυξιν

Ἡ βασιλικὴ ἑπαυλὶς Βαλμόραλ Κάσλ εἰς τὴν Σκωτίαν.

τῆς κτηνοτροφίας (πρόβατα, ἀγελάδες), τὰ δὲ πλούσια μεταλλεῖα της τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ναυπηγεῖα, ὑαλουργεῖα, χαρτοποιεῖα, ὑφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστάσια κτλ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ἡ Γκλάσκοου (1.300.000 κ.) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κλάιντ ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ἡ Ντέντη (175.000 κ.), κέντρον ὑφαντουργίας καὶ τὸ

Ἑδιμβούργον (440.000 κ.), τὸ διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας.

2) Βορειοδυτικὴ Ἀγγλία.— Ὅπως εἰς τὴν Σκωτίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Β. Δ. Ἀγγλίαν διακρίνομεν δύο περιοχάς : τὰς ὀρεινὰς καὶ τὰς χαμηλὰς.

α') Ὀρεινὰι περιοχαί.— Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν ὄροσειρὰν τῶν Πεννίνων, τὰ ὄρη τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας, εἶναι ἀραιῶς κατωκημέναι. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ ὁποῖον εὖ νοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Περισσότερον κατωκημένη εἶναι ἡ ὀρεινὴ περιοχὴ τῆς Κορνουαλλίας χάρις εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου). Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὐρίσκεται καὶ ἡ σπουδαιότερα πόλις Πιλύμουθ (200.000 κ.), ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της κυρίως εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν.

β') Χαμηλαὶ περιοχαί.— Αἱ περιοχαὶ αὗται, χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός των, ἔχουν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ ἰδίως κτηνοτροφίαν. Ἡ θέα ὁμως, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν, φανερώνει, ὅτι εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν ὑπερισχύει ἡ γεωργικὴ ζωὴ, ἀλλ' ἡ βιομηχανικὴ χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν παλαιῶν αὐτῶν ὀρέων. Ἐπὶ ὁλόκληρα χιλιόμετρα δὲν βλέπει κανεὶς ἄλλο παρὰ ἐργοστάσια, καπνοδόχους καὶ σωροὺς σκωρίας. Τὰ δένδρα καὶ τὰ καθαρὰ νερά ἔχουν σχεδὸν ἐξαφανισθῇ. Ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος εἶναι ἡ πλέον βιομηχανικὴ καὶ ἡ πλέον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας (287 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

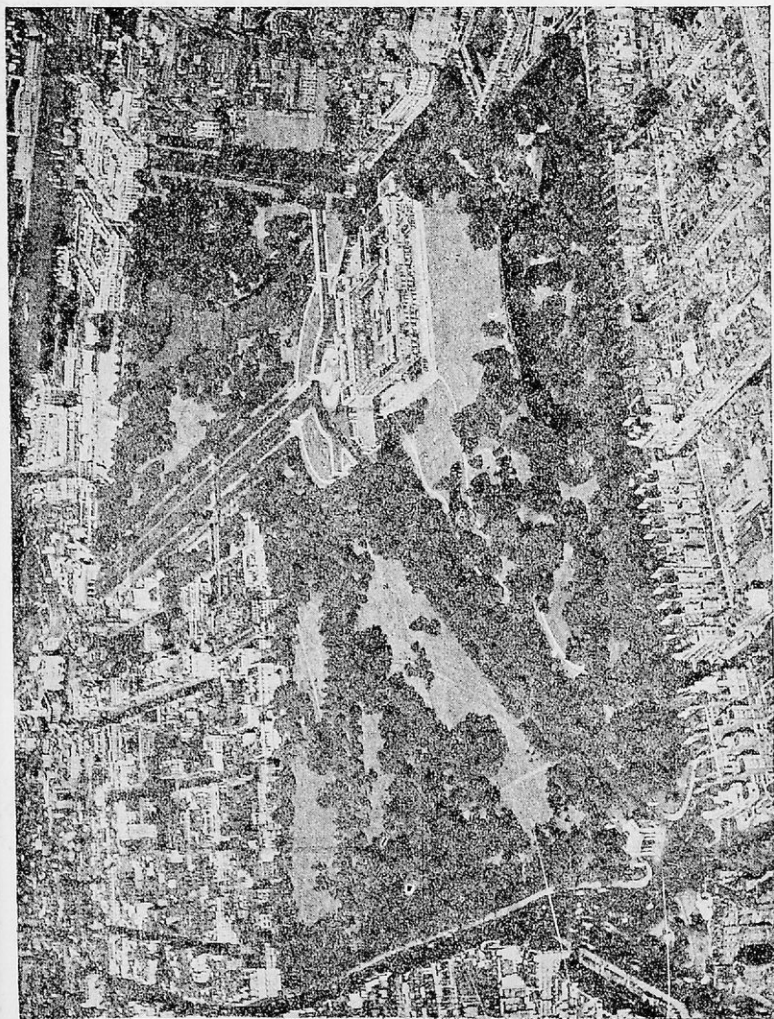
Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι τὸ Βίρμιγχαμ (1.300.000 κ.), κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου (μηχαναὶ παντὸς εἶδους), τὸ Μάντζεστερ (1.200.000 κ.), κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ θάμβακος, τὸ Σέφφιλντ (500.000 κ.), τὸ Λήντς (500.000 κ.) καὶ τὸ Μπράντφορντ (300.000 κ.), κέντρα βιομηχανίας μαλλίνων ὑφασμάτων.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες, διὰ τῶν ὁποίων εἰσάγουν τὰ τε-

ράστια αὐτὰ βιομηχανικά κέντρα τὰς πρώτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν χώραν (βάμβας, ἔριον, σίδηρος) καὶ τὰ εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν πληθυσμὸν τῶν καὶ ἐξάγουν τὰ βιομηχανικά τῶν προϊόντα, εἶναι: Τὸ Λίβερπουλ (1.320.000 κ.), τὸ Κάρντιφ (250.000 κ.) καὶ τὸ Νιούκασλ (450.000 κ.). Τὰ δύο τελευταῖα, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται πλησίον τῶν, εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐξαγωγῆς ἄνθρακος τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Τὸ Νιούκασλ ἐξάγει ἄνθρακα εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην (Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Βαλτικὰς Χώρας) καὶ τὸ Κάρντιφ εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην, χώρας τῆς Μεσογείου, Ν. Ἀμερικήν.

3) **Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου.** — Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, χάρις εἰς τὴν μεγάλην του ἑκτασιν, τὸ εὐφορον ἔδαφος του καὶ τὸ ὀλιγώτερον ὑγρὸν καὶ περισσότερον θερμὸν κλίμά του, εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος καὶ σακχαροῦχα τεύτλα. Πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς μεγάλης βιομηχανίας τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου μὲ τὸ ἐκτεταμένον καὶ εὐφορον ἔδαφος του ἦτο ἡ σπουδαιότερα περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἡ σπουδαιότης του διατηρεῖται χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν του θέσιν (κεῖται ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης) καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὸ **Λονδίνον** (8.200.000 κ.), ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, 82 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης (εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον τελειώνει ἡ θαλασσίᾳ ἀτμοπλοῖα). Ἡ πόλις αὕτη, λόγῳ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ καὶ τῆς θαλασσίας της συγκοινωνίας, εἰς τὴν ὁποῖαν ὀφείλει ἀρχικῶς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν της, εἶναι εἰς τῶν σπουδαιότερων λιμένων τοῦ κόσμου. Εἶναι ἐπίσης μία μεγάλη ἀποθήκη ἀποικιακῶν προϊόντων (καουτσούκ, ἔριου, τεῖου κ. ἄ) χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν κράτος καὶ τὸ πρῶτον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ κόσμου χάρις εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτον της. Ὁ μέγας πληθυσμὸς καὶ ἡ καλὴ της συγκοινωνία συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ ἰδίως τῶν βιομηχανικῶν κλάδων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν βανάγκην ἄνθρακος (ἐνδυμάτων, ἐπίπλων, ἠλεκτρι-

κῶν εἰδῶν, τεχνητῆς μετάρξης, εἰδῶν πολυτελείας, βιβλίων

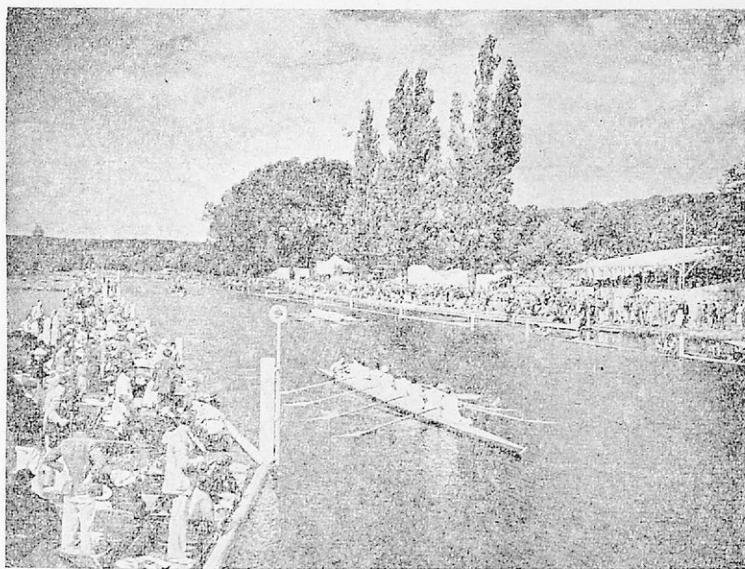

“Εν τμήμα τοῦ Λονδίνου· εἰς τὸ μέσον τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βούκιנגαμ.

[Φωτογραφία ἀπὸ ἀεροπλάνου]

κτλ.). Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τὸ Λονδίνον κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην. Τὸ

σπουδαιότερον προάστειον εἶναι τὸ Γκρήνουϊτς, γνωστὸν διὰ τὸ ἀστεροσκοπεῖον του, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς γῆς. Πλησίον τοῦ Λονδίνου αἱ πόλεις Ὁξφόρδη καὶ Καίμπριτζ μετὰ πολὺ ὀνομαστά Πανεπιστήμια.

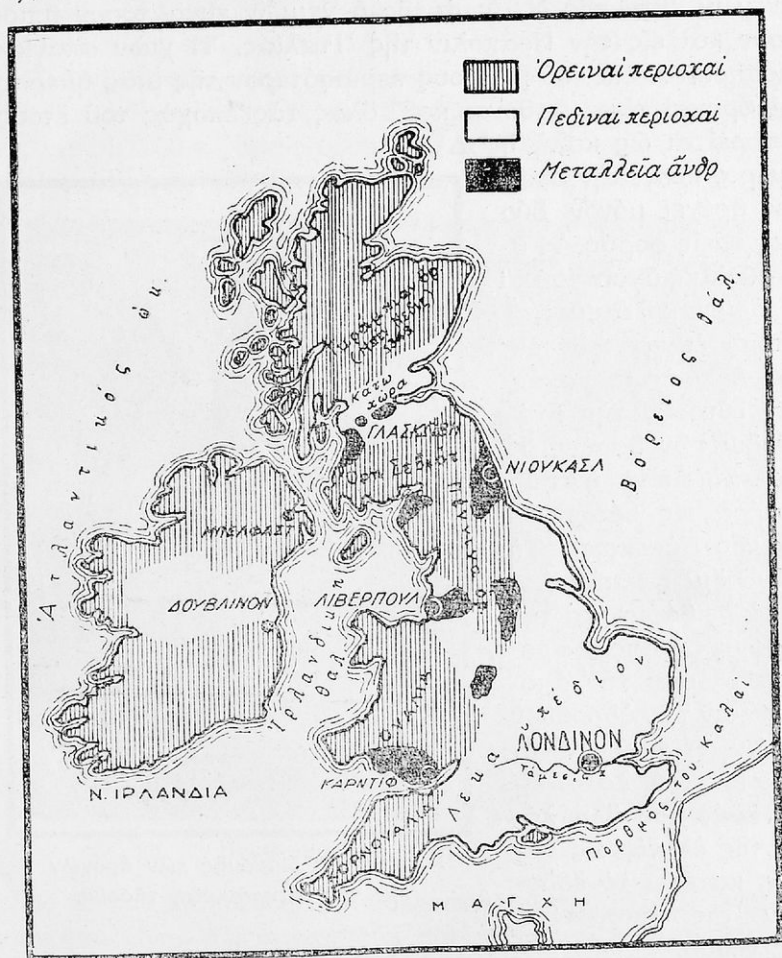
Λεμβοδρομαὶ εἰς τὸν Τάμεσιν.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐπὶ τῆς Μάγχης εἶναι τὸ Ντόβερ, ἄπέναντι τοῦ Καλαί, τὸ Σαούθαμπτον καὶ τὸ Μπραΐτον.

Β'. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰρλανδίας περιλαμβάνει μίαν πεδιάδα εἰς τὸ κέντρον καὶ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν εἰς τὴν περιφέρειαν. Ἡ πεδιάς, ἡ ὁποία ἀνοίγεται μόνον πρὸς Α. πρὸς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν, ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν της

εἰς τὰ μαλακὰ πετρώματα τῆς περιοχῆς τῆς (ἀσβεστολιθικά), τὰ ὅποια εὐκόλα ἢ διάθρωσις τῶν ρεόντων ὑδάτων πα-

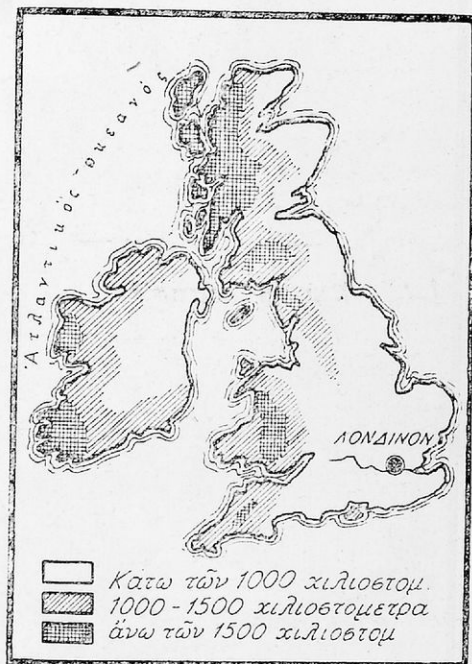

Φυσικὸς χάρτης τῶν Βρετανικῶν νήσων.

ρέσυρε πρὸς τὴν θάλασσαν. Τοῦναντίον αἱ ὄρειναὶ περιοχαί, αἱ ὅποια γενικῶς εἶναι χαμηλαί, ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὰ σκληρότερα πετρώματά των (κυρίως γρανιτικά).

Κλίμα καὶ προϊόντα.—Τὸ κλίμα εἶναι κατ' ἐξοχήν ὠκεάνειον χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν δυτικῶν ἀνέμων. Ἐπὶ τῆς Ν. Δ. ἀκτῆς ὁ χειμὼν εἶναι τόσον ἥπιος ὅσον καὶ εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας. Ἡ χιών σπανίως διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους περισσότερον τῆς μιᾶς ἡμέρας. Αἱ θροχαὶ εἶναι ἄφθονοι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Θεωρεῖται ὡς καλὴ ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν θρέχει μόνον δύο ἕως τρεῖς φορές. Ἡ ὑπερβολικὴ ὑγρασία καὶ οἱ ὀρμητικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχάς, δὲν εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν. Ἡ Ἰρλανδία εἶναι ἡ πτωχοτέρα εἰς δάση χώρα τῆς Εὐρώπης. Τὸ κλίμα ὅμως αὐτὸ εὐνοεῖ τὰ λειβάδια καὶ τὴν τύρφην, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν ὑδροβίων φυτῶν. Ἡ τύρφη, ἡ ὁποία εἶναι ἡ λαϊκωτέρα καύσιμος ὕλη λόγῳ τῆς ἐλλείψεως δασῶν, κατέχει τὸ ἑβδομὸν τῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου.

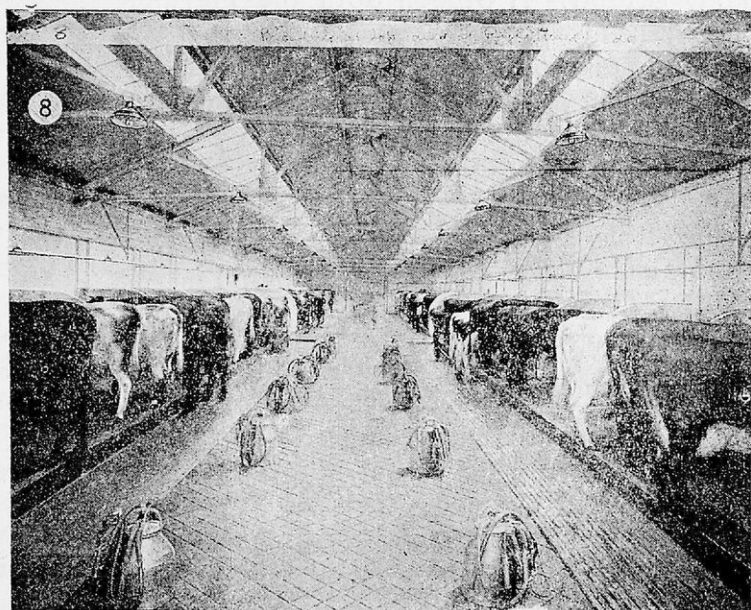
Λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ὑγρασίας ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος. Εὐδοκιμεῖ ὅμως ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν θάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Χάρις εἰς τὸ ὠκεάνειον κλίμα, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὰ λειβάδια, πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ **κτηνο-**

Χάρτης τῆς διανομῆς τῶν θροχῶν
εἰς τὰς Βρετανικὰς νήσους.

τροφία, ἡ ὁποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς νήσου. Τὸ ὑγρὸν κλίμα εὐνοεῖ ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ κάτοικοι.— Πολιτικῶς ἡ Ἰρλανδία διαιρεῖται: α') Εἰς τὸ Ἑλεύθερον Ἰρλανδικὸν Κράτος (3.000.000 κ., πρωτεύουσα τὸ Δουβλίον 400.000 κ.), τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1922 καὶ κατοικεῖται κυ-

Βουστάσιον εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

ρίως ἀπὸ καθολικοὺς. Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων τοῦ εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ γεωργία. β') Εἰς τὸ κράτος τοῦ Οὐλστερ πρὸς τὰ Β. Α. (1.250.000 κ., πρωτεύουσα Μπέλφαστ, 415.000 κ.), τὸ ὁποῖον εἶναι ἀγγλικὴ ἀποικία καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Σκώτους διαμαρτυρομένους. Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ βιομηχανία τοῦ λίνου, τῆς ὁποίας κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα.

Οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Γεωργία καὶ

κτηνοτροφία. — Ἀπὸ πολλοῦ ἡ γεωργία δὲν κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς εἶναι μόλις τὰ 20 % τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ (ἡ Ἑλλάς 68 %). Ἐκ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ δημητριακοὶ καρποί, οἱ ὁποῖοι καλλιεργοῦνται κυρίως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, κατέχουν πολὺ μικρὰν ἔκτασιν. Ἡ στροφή αὕτη τῆς Μεγάλης Βρετανίας πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν ὀφείλεται εἰς λόγους φυσικοὺς καὶ εἰς λόγους οἰκονομικοὺς.

α') Φυσικοὶ λόγοι. Τὸ ὠκεάνειον κλίμα τῆς καὶ τὰ ἀργιλικὰ κυρίως ἐδάφη τῆς, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὄρεινῶν τῆς περιοχῶν, εὐνοοῦν τὰ λειβάδια καὶ ὄχι τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') Οἰκονομικοὶ λόγοι. Ὁ εἰσαγόμενος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ σίτος εἶναι εὐθηνότερος ἀπὸ τὸν σίτον, ὁ ὁποῖος παράγεται εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐνας ἄλλος ἀκόμη λόγος, ὁ ὁποῖος συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, εἶναι, ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ εἶναι λαὸς κατ' ἐξοχὴν κρεωφάγος. Διὰ τοῦτο ἡ κτηνοτροφία γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ μὲ ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ἐπιστήμης. Οἱ Ἀγγλοὶ κτηνοτρόφοι κατ' ὀρθὴν νὰ δημιουργήσουν εἰδικὰς κατηγορίας ζώων διὰ τὴν παραγωγὴν κρέατος, γάλακτος ἢ ἐρίου. Παρ' ὅλην ὁμως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ κτηνοτροφία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἄλιεϊα. — Ἐξ ὅλων τῶν κλάδων, οἱ ὁποῖοι παράγουν εἴδη διατροφῆς, μόνον ἡ ἄλιεϊα προμηθεύει μεγαλυτέραν ποσότητα ἀπὸ ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἰχθύς θαλάσσας, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὰς Βρετανικὰς νήσους. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἄλιεϊας εἶναι ἡ Βόρειος Θάλασσα. Οἱ ἄλιευόμενοι ἰχθύες εἶναι κυρίως ρέγγαι καὶ θακαλάοι. Ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει τοὺς μεγαλυτέρους ἀλιευτικοὺς λιμένας τοῦ κόσμου.

Βιομηχανία. — Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν

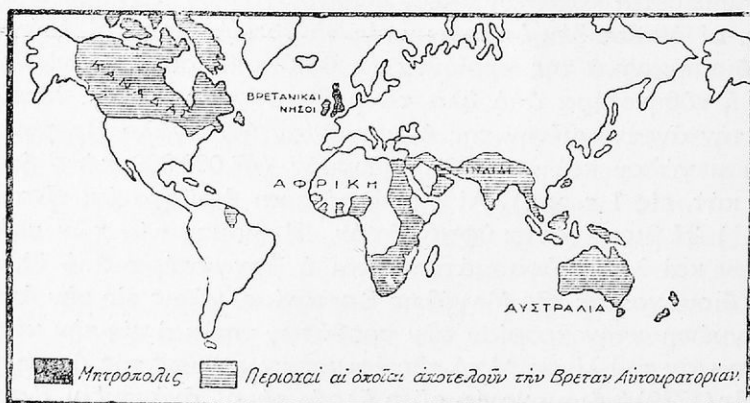
ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας κατέχει ἡ βιομηχανία. Τὰ 80% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς διαμένουν εἰς τὰς πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ περισσότεραι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος. Οὐδεμία ἄλλη χώρα ἔχει τόσας πολλὰς πόλεις (58 ἔχουν ἄνω τῶν 100.000 κ.). Ἡ τεραστία βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὀφείλεται εἰς δύο λόγους: Πρῶτον εἰς τὰ ἄφθονα μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος (κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἄνθρακος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν δευτέραν θέσιν εἰς ὅλον τὸν κόσμον μετὰ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς). Δεύτερον εἰς τὴν θαλασσίαν τῆς συγκοινωνίαν, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν προμηθεύεται κατὰ τὸν πλέον εὐθηνὸν τρόπον τὰς πρώτας ὕλας, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ ἔδαφός τῆς καὶ ἐξάγει τὰ βιομηχανικά τῆς προϊόντα (ἡ θαλασσία συγκοινωνία εἶναι ἡ εὐθηνότερα ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας). Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ἡ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ ἔχει μεγάλον καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (47.000.000 κάτ., ἥτοι 147 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχαναὶ εἶναι :

α') Ἡ βιομηχανία ὑφασμάτων. Ἡ βιομηχανία τῶν μαλλίνων καὶ λινῶν ὑφασμάτων εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς βιομηχανίας τῆς Μεγάλης Βρετανίας, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν προβάτων τῆς καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου. Ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως ὅμως τῆς ἀτμομηχανῆς (1779) ἡ βιομηχανία αὕτη ἔλαβεν τόσῃ ἀνάπτυξιν, ὥστε σήμερον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πρώτων αὐτῶν ὑλῶν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῆς βιομηχανίας τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων εἶναι : **Σέφφιλντ, Λήντς, Μπράντφορντ**. Νεωτέρα κατὰ πολὺ εἶναι ἡ βιομηχανία τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων, τῆς ὁποίας τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ **Μάντζεστερ**. Ἡ βιομηχανία αὕτη, χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν κράτος τῆς Μεγάλης Βρετανίας, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ ὅλων τῶν βιομηχανιῶν αὐτῆς.

β') Ἡ μεταλλουργία. Ἡ βιομηχανία αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος. (Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ἐνὸς τόννου μεταλλεύματος σιδήρου ἀπαι-

τοῦνται δύο τόννοι ἄνθρακος· συνεπῶς συμφέρει ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδηρομεταλλεύματος εἰς τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ὁ ἄνθραξ καὶ ὅχι ἡ μεταφορὰ τοῦ ἄνθρακος εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σιδήρου). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν Β. Δ. περιοχὴν τῆς νήσου, ὅπου ὑπάρχουν τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος καὶ τοῦ σιδήρου: **Μπίρμιγχαμ, Σέφφιλντ** (ὅπλα, ὑλικά σιδηροδρόμου, μηχαναὶ παντὸς εἶδους), **Νιούκασλ, Γκλάσκου** (ναυπηγεῖα· ἡ Μεγάλη Βρετανία κατασκευάζει τὰ μισὰ ἀπὸ ὅλα τὰ νέα πλοῖα, τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον).

Συγκοινωνία.— Ἡ τεραστία οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς

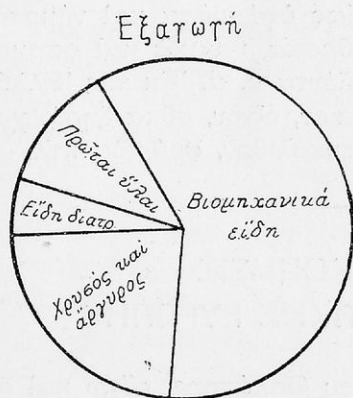

Χάρτης τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Μεγάλης Βρετανίας στηρίζεται εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς συγκοινωνίαν. Δεδομένου, ὅτι εἶναι νῆσος, τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ θαλασσία συγκοινωνία. Ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει τὸν μεγαλύτερον ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον τοῦ κόσμου· εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία ἐκτελεῖται διὰ πλωτῶν ὁδῶν (ποταμῶν καὶ διωρύγων), διὰ τοῦ σιδηροδρόμου (τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 33.000 χμ.) καὶ δι' ἁμαξιτῶν ὁδῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

Ἐμπόριον.— Ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει τὸ μεγαλύτερον

ἐμπόριον ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται
 α') Εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν ἀνθράκος, ἡ ὁποία
 εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως. Ὁ ἀνθράξ
 ἀντιπροσωπεύει τὰ 80% τοῦ θάρους καὶ τὰ 11% τῆς ἀξίας τῶν
 ἐξαγομένων προϊόντων. Αἱ ἐξαγωγαὶ κατευθύνονται εἰς ὅλας
 τὰς πτωχὰς εἰς ἀνθράκα χώρας τῆς Εὐρώπης, τῆς Νοτίου
 Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Ὁ ἀγγλικὸς ἀνθράξ
 τροφοδοτεῖ ὅλας τὰς θάσεις τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν
 (Γιβραλτάρ, Σουέζ, Ἀντεν, Κολόμπιο, Σεγκαπούρ).
 β') Εἰς τὴν μικρὰν παραγωγὴν τῶν γεωργικῶν καὶ

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

κτηνοτροφικῶν προϊόντων, τὰ ὁποία ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν
 διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ της. Ὁ παραγόμενος σίτος ἐπαρ-
 κεῖ μόνον διὰ τρεῖς μῆνας καὶ τὸ κρέας μόνον δι' ἕξ μῆνας.
 Ἡ Μεγάλη Βρετανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα εἰσαγωγῆς σίτου
 εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἐκτὸς τοῦ σίτου καὶ τοῦ κρέατος εἰσ-
 ἄγονται διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ της θοῦτυρον,
 τυρός, πουλερικά, ὀπῶραι, οἶνος κ. ἄ.

γ') Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἡ ὁποία
 ἔχει ἀνάγκας μεγάλης ποσότητος πρώτων ὑλῶν. Ἐκ τού-
 των σπουδαιότερα εἶναι: ὁ θάμβας, ὁ σίδηρος, τὸ ἔριον, ἡ

γιούτα (διὰ τὴν κατασκευὴν σάκκων καὶ εὐθηνῶν ταπήτων), ἢ μέταξα, τὸ καουτσούκ, τὸ πετρέλαιον.

δ') Εἰς τὸ ἀπέραντον ἀποικιακὸν τῆς κράτος, τὸ ὁποῖον προμηθεύει τὰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς καὶ ἀγοράζει τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα.

Ἐκ τῶν ἐξαγομένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν ὥς πρὸς τὴν ἀξίαν κατέχουν τὰ θαμβακερὰ ὑφάσματα. Ἀκολουθοῦν τὰ μεταλλουργικὰ προϊόντα (μηχαναὶ παντὸς εἶδους, ὅπλα, πλοῖα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα κτλ.) καὶ τὰ μάλλινα ὑφάσματα. Τὸ ἐμπόριόν τῆς ἐκτελεῖται μὲ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου, περισσότερον ὅμως μὲ τὰς ἀποικίας τῆς.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως ὑφάσματα καὶ νήματα, μετάλλινα εἶδη καὶ μηχανάς, ἄνθρακα, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα, ἀλγικὰ προϊόντα κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει σταφίδα, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, σῦκα ξηρά, χαρούπια, μαστίχην, κολοφώνιον, λευκόλιθον, σμῦριδα κτλ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ὅπως αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, οὕτω καὶ αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ ὥς πρὸς τὸ ἔδαφος, τὸ κλίμα καὶ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν.

Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ παλαιὰ καὶ συνεχῶς χαμηλὰ καὶ κρυσταλλικὰ ὄρη (Κεντρικὰ Ὅρη, Βῶξ, Ἀρντέννα, Ὅρη τῆς Βρετάνης, Ὅρη τῶν Βρετανικῶν Νήσων) καὶ ἀπὸ ἐκτεταμέναις πεδιάδας (Ἀκιταίν, λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πεδιάς τῶν Κάτω Χωρῶν, λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου). Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ὅπου καταλήγουν οἱ ποταμοί, σχηματίζονται μεγάλοι χωνοειδεῖς κόλποι, οἱ ὅποιοι ὀφείλονται εἰς τὰς μεγάλας παλιρροίας.

Κλίμα καὶ βλάστησις. — Αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν, ἔχουν κλίμα κυρίως ὥ κ ε ἀ ν ε ι ο ν. Εἰς τὸ περισσότερον ὕγρον κλίμα των ὀφείλονται καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοπία των, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ τοπία τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου. Εἰς τὰ πολὺ εὐφορα ἐδάφη καλλιεργοῦνται πλούσιαι καλλιέργειαι (σίτος, σакχαροῦχα τεύτλα), εἰς δὲ τὰ πτωχότερα ἐδάφη ὑπάρχουσι λειθάδια καὶ μικρὰ δάση. Οὕτω τὸ τοπίον τῶν χωρῶν αὐτῶν, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς θροχὰς των καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, εἶναι πάντοτε πράσινον.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Αἱ ἐκτεταμέναι καὶ εὐφοροὶ πεδιάδες συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, τὸ δὲ ὠκεάνειον κλίμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς **κτηνοτροφίας τῶν μεγάλων ζώων**. Συνεπῶς δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν τύχην, ὅτι αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου τρέφουν κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν καὶ αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντικοῦ τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῶα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων ἀπαιτεῖ πλούσια καὶ διαρκῇ λειθάδια, τὰ ὁποῖα μόνον εἰς τὸ ὕγρον κλίμα εὐδοκιμοῦν.

Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός των, ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἥ ὁποῖα κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν των ζωὴν.

Ἑρωτήσεις.

1) Ποία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 2) Ποία εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διατί ; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ ἀνάπτυξις των ; 4) Μὲ ποῖαν χώραν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον ; 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Παρισίους καὶ Λονδῖνον ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εισαγωγή.—Ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία σήμερον εἶναι ἡ μεγαλύτερα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ἑκτασιν καὶ πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρωσίαν (552.000 τ. χμ., 80.000.000 κ.), μέχρι τοῦ ἔτους 1871 ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ μικρὰ κράτη. Ὁ τεμαχισμὸς τῆς Γερμανίας ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς πολλὰ ὀνεξάρτητα κράτη ὀφείλεται εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς, τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὸν χωρισμὸν αὐτόν, καθόσον περιλαμβάνει ὅλας τὰς ζώνας καὶ ὅλους τοὺς τύπους τῶν τοπίων τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης. Πρὸς Ν. ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν τμήμα τῆς ζώνης τῶν ᾿Αλπεων. Εἰς τὸ κέντρον ὅπὸ πολλὰ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα εἶναι συνέχεια τῶν παλαιῶν ὀρέων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (Κεντρικῶν Ὀρέων, Βώζ, ᾿Αρντένης). Πρὸς Β. κατέχει ἓν τμήμα τῆς μεγάλης πεδιάδος τῆς Βορείου Εὐρώπης. Παρὰ τὴν θρᾷδειαν ἔνωσιν τοῦ τὸ Γερμανικὸν ἔθνος κατέχει ἐξέχουσιν θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας του. Αὕτη κεῖται μεταξὺ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία θρέχεται ἀπὸ τὸν ᾿Ατλαντικὸν Ὠκεανόν, καὶ τῆς ᾿Ανατολικῆς, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ πρὸς τὴν ᾿Ασίαν. Διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ᾿Αλπεων ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, διὰ δὲ τῆς Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος ἀνοίγεται πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Χάρις λοιπὸν εἰς τὴν εὐκόλον ἐπικοινωνίαν τοῦ πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του, τὸ Γερμανικὸν ἔθνος ἔλαβε μεγάλην ἀνάπτυξιν.

Όρια.— Ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Μάρτιον τοῦ 1938 ἀποτελεῖ ἓν κράτος μετὰ τῆς παλαιᾶς Αὐστρίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ θρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Πολωνίας. Ὡς φυσικὰ ὅρια ἔχει πρὸς Ν. τὰς Ἀλπεις καὶ πρὸς Β. τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ ὅρια. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ σύνορά της εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν εἶναι πάντοτε σταθερὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας της.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.— Παρὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας, δυνάμεθα νὰ τὴν διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρας μεγάλας περιοχάς :

α') Τὴν Νότιον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη καὶ ὁροπέδια.

β') Τὴν Μέσην Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὄρη.

γ') Τὴν Βόρειον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα καὶ

δ') Τὴν Κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ σπουδαιότερα βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας.

1) Νότιος Γερμανία.— Ἡ Νότιος Γερμανία περιλαμβάνει α') Τὰς Γερμανικὰς Ἀλπεις (ὕψηλότερα κορυφὴ 3.800 μ. εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεις). β') Τὸν Μέλαναν Δρυμὸν (ἀπέναντι τῶν Βοσγιῶν). γ') Τὰ ὁροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, τὰ ὁποία ἐκτείνονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Κεντρικῶν Ἀλπεων καὶ χωρίζονται διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Δουνάβεως καὶ δ') Τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀνὰ Δουνάβεως.

Ἐξ ὅλων τῶν πεδινῶν περιοχῶν εὐφορώτερον ἔδαφος ἔχουν αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν (Δουνάβεως μετὰ τῶν παραποτάμων του, Νέκαρ καὶ Μάιν, παραποτάμων τοῦ Ρήνου). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς εὐφόρους προσχώσεις των, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ ὁ ἄνεμος ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Τὸ ὀλιγώτερον εὐφορον ἔδαφος ἔχει τὸ ὁροπέ-

διον τῆς Βαυαρίας, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους: Εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης ἦτο πολὺ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν ὥς ἐκ τούτου αἱ χιόνες ἦσαν ἄφθονοι καὶ ἐκάλυπτον συνεχῶς τὴν Βόρειον Εὐρώπην καὶ ὅλα τὰ ὑψηλὰ ὄρη. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν παγετῶνες, οἱ ὅποιοι κατήρχοντο πρὸς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, παρασύροντες χώματα, χαλίκια καὶ λίθους (ὅπως συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν "Αλπεων). Τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας, τὸ ὅποιον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν "Αλπεων, ἐδέχετο τὰ ὑλικά, τὰ ὅποια παρέσυρον οἱ παγετῶνες ἐκ τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν καὶ τὰ ὅποια ἀπετίθεντο κατὰ σωρούς. Ὁταν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον, οἱ παγετῶνες διελύθησαν καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν οἱ σωροὶ τῶν μεταφερθέντων ὑλικῶν, τοὺς ὁποίους τὰ ρέοντα ὕδατα ἤρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἰσοπεδῶνουν. Κατὰ τὴν ἰσοπέδωσιν τὰ λεπτὰ χώματα μετεφέρθησαν παρὰ τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ τῶν ἀνέμων εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ οἱ λίθοι. Μεταξὺ τῶν σωρῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἰσοπεδώθησαν, ἢ μεταξὺ τῶν κοιλωμάτων, τὰ ὅποια ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς παγετῶνας, τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς παραμένει στάσιμον καὶ σχηματίζει λίμνας. Ἰδού λοιπὸν οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ ὄροπέδιον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον, ἐνῶ αἱ κοιλάδες καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς καὶ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ Νότιος Γερμανία κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης (χειμῶν δριμύς, θέρος θερμόν, χιών κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, βροχαὶ ραγδαῖαι, αἱ ὅποιοι πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου).

Τὰ προϊόντα ἐξαρθῶνται ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ ἀπὸ τὸ κλίμα. Εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχάς, ὅπου τὰ θέρη εἶναι δροσερά καὶ ἡ ὑγρασία μεγαλυτέρα, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία κυρίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ ἡ ὑλοτομία χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειθάδια καὶ εἰς τὰ πλούσια δάση. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐπίσης ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ ὄροπέδια, διό-

τι τὸ ἔδαφός των εἶναι καταλλήλοτερον διὰ λειβάδια παρὰ διὰ καλλιεργείας, ἐπεὶ δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον. Εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὐφορον ἔδαφός των, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ γεωργία. Καλλιεργοῦνται κυρίως

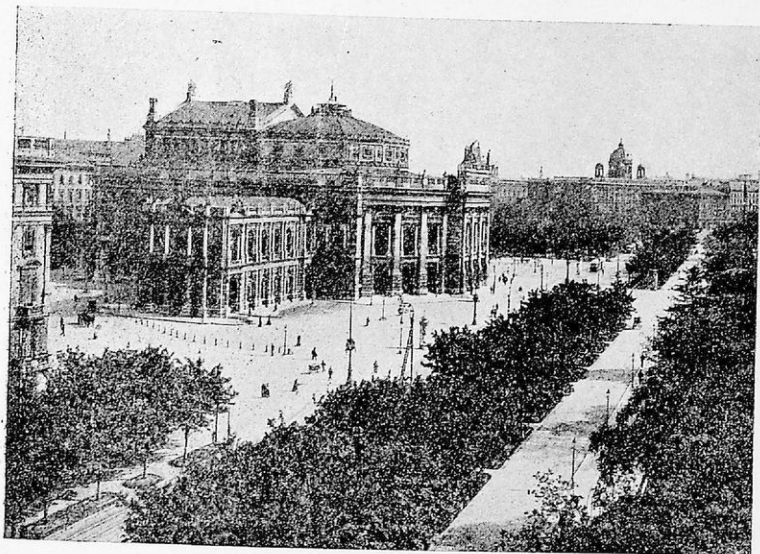

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας

δημητριακοὶ καρποὶ καὶ σακχαροῦχα τεῦτλα εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετούς, καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν

καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὰς Ἀνατολικὰς ᾿Αλπεις (περιοχὴ τῆς Στυρίας).

Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ᾿Αλπεων τὸ Γκράτς (150.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας χάρτου, ὕφασμάτων καὶ μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση καὶ τὰ μεταλλεῖα σιδήρου καὶ λιγνίτου, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν του. Τὸ Σάλτσμπουργκ καὶ τὸ

Βιέννη. Κρατικὸν θέατρον. Εἰς τὸ βάθος δεξιὰ τὰ Ἐθνικὰ Μουσεῖα.

᾿Ινσμπρουκ. Εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας τὸ Μόναχον (700.000 κ.), μία τῶν μεγαλυτέρων πόλεων τῆς Γερμανίας καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν. Εἶναι ἐπίσης σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μὲ διαφόρους βιομηχανίας (φημιζεταὶ ἡ μύρα τοῦ Μονάχου). Τὴν ἀνάπτυξίν του ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς Ν. Δ. Γερμανίας πρὸς τὴν Ἰταλίαν, πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς τὴν Βιέννην.

Εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ ὄροπεδίου τῆς Σουαβοφραγκο-

νίας κείνται: ἡ **Νυρεμβέργη** (400.000 κάτ.) καὶ ἡ **Στουτγκάρτη** (375.000 κάτ.), σπουδαῖα βιομηχανικὰ κέντρα διαφόρων βιομηχανιῶν (ἠλεκτρικὰ εἶδη, δερμάτινα εἶδη, χάρτης, αὐτοκίνητα, διάφορα παιγνίδια κ. ἄ.).

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως κεῖται ἡ **Βιέννη** (2 ἑκατομ. κ.), ἡ πρῶτη πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς νέας Γερμανίας. Εἶναι μία τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμῶν, ἐπιστημῶν, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὃ ὁποῖος εἶναι σπουδαία διεθνὴς ὁδὸς καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοί: πρὸς τὴν Ν. Α. Εὐρώπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Κάτω Δουνάβεως, πρὸς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν καὶ Ρωσίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Μοραῦα καὶ πρὸς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων του.

2) Μέση Γερμανία.—Ἡ Μέση Γερμανία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὄρη, εἶναι τὸ πλεον γραφικὸν τμήμα τῆς Γερμανίας. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. Τὰ **Παραρρήνια Ὅρη**, τὰ ὁποῖα εἶναι συνέχεια τῆς Ἀρντένης, τὰ **Ὅρη τῆς Ἑσσης** (Φόγκελσμπεργκ), ὁ **Θουρίγγειος Δρυμός**, τὸ **Χάρτς**, τὸ ὑψηλότερον ὄλων (1.140 μ.), ὁ **Βοημικὸς Δρυμός**, τὰ **Ὅρη τῶν Μετάλλων** καὶ τὰ **Σουδήτια Ὅρη**. Τὰ ὄρη ταῦτα εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἀπετέλουν μίαν συνεχῆ ὁροσειράν, τῆς ὁποίας ὁ τεμαχισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἀποτέλεσμα τῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα ὑλικά. Δηλαδή ἐσχηματίσθησαν ἡφαιστεία, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς διάφορα μέρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς. Ἐν ἐκ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἡφαιστείων εἶναι καὶ τὸ Φόγκελσμπεργκ. Αἱ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν χαμηλῶν αὐτῶν ὁρέων ἐκτεινόμεναι κοιλάδες καὶ ὁροπέδια εἶναι πολὺ εὐφοροί, διότι καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὁποῖαι

προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἡφαιστειογενῶν πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα περιέχουν τὰ εὐφορώτερα συστατικά.

Ἡ Μέση Γερμανία διασχίζεται ἀπὸ τὸ ἄνω ρεῦμα μεγάλων ποταμῶν (Βέζερ, Ἑλβας, Ὁδερ), οἱ ὁποῖοι τὴν συνδέουν μὲ τοὺς μεγάλους γερμανικοὺς λιμένας.

Τὸ κλίμα τῆς Μέσης Γερμανίας εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν εἶναι περισσότερον ὄριμς, ὅσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀπ' ἐναντίας αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι, ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὴν θάλασσαν. Χάρις εἰς τὰ εὐφορα ἐδάφη τῆς ἡ Μέση Γερμανία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας. Καλλιιεργοῦνται κυρίως, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, δημητριακοὶ καρποί, σακχαροῦχα τεύτλα καὶ λαχανικά. Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια ὄρυκτά της ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν (μεταλλεῖα ποτάσης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Στασφούρτης, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου, μεταλλεῖα ἀνθρακος καὶ διαφόρων μετάλλων εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ Σιλεσίαν).

Αἱ σπουδαιόταται πόλεις εἶναι: Εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου, ὅπου διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς Μέσης Γερμανίας, ἡ **Λειψία** (700.000 κ.), κέντρον γραμμάτων καὶ βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ὑφάσματα, βιβλία), ἡ **Δρέσδη** (630 χιλ. κ.) ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἑλβα ποταμοῦ καὶ τὸ **Κέμνιτς** (350.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας ὑφασμάτων χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἀνθρακα. τὸν ὁποῖον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν. Εἰς τὴν Σιλεσίαν τὸ **Μπρεσλάου** (600.000 κ.) ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ὁδερ ποταμοῦ.

3) Βόρειος Γερμανία.— Ἡ Βόρειος Γερμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς πεδιάδος τῶν Κάτω Χωρῶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμώδες, διότι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν κατέληγον οἱ παγετῶνες, οἱ ὁποῖοι ἐκάλυπτον τὴν Σκανδιναυικὴν Χερσόνησον εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν (ὅ,τι συνέβη καὶ μὲ τὸ ὁροπέδιον τῆς Βαυαρίας ἀπὸ τοὺς παγετῶνας τῶν Ἀλπεων). Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων τὰ πολὺ λεπτά.

χρώματα μόλις άπεξηράνθησαν, παρεσύρθησαν κυρίως υπό τών άνέμων (βορείων καί βορειανατολικών, οί όποιοι είναι συχνοί) εις νοτιωτέρας περιοχάς (πεδιάδας του Βελγίου, της Βορείου Γαλλίας, εις τας κοιλάδας της Μέσης καί Νοτίου Γερμανίας).

Ούτως εις την Βόρειον Γερμανικήν πεδιάδα παρέμειναν ή άμμος καί τά χονδρά χαλίκια καί ως έκ τούτου ή περιοχή αύτη δέν είναι εύφορος. Γουναντίον αί πεδιάδες του Βελγίου καί της Βορείου Γαλλίας, όπου τό πάχος τών λεπτών αυτών προσχώσεων φράνει πολλά μέτρα (εις μερικάς περιοχάς 3—4 μ.), είναι έξαιρετικώς εύφοροι.

Εις την Βόρειον Γερμανικήν πεδιάδα υπάρχουν πολλοί λίμναι καί έλώδεις έκτάσεις, αί όποίαι καλύπτουν τά κοιλάματα, τά όποια έσχημάτισαν άλλοτε οί παγετώνες. Αί άκταί της είναι όμαλαί, εις δέ τας έκβολάς τών ποταμών σχηματίζονται χωνοειδείς κόλποι.

Η Βόρειος Γερμανική πεδιάς διασχίζεται από τούς ποταμούς της Μέσης Γερμανίας. Οί ποταμοί έχουν γίνει πρώτης τάξεως πλωταί όδοι καί συνδέονται μεταξύ των διά διωρύγων. Διά διωρύγος συνδέεται επίσης καί ή Βόρειος Θάλασσα μετά της Βαλτικής.

Τό κλίμα εις τά παράλια της Βορείου Θαλάσσης είναι ω κ ε ά ν ε ι ο ν, όσον όμως προχωροῦμεν προς Α. τό κλίμα γίνεται ήπειρωτικόν.

Η Βόρειος Γερμανική πεδιάς, επειδή είναι άμμώδης, είναι πτωχή εις γεωργικά προϊόντα καί εις όρυκτά. Τά σπουδαιότερα γεωργικά προϊόντα είναι ή πατάτα καί ή σίκαλις, τά όποια ευδοκιμοῦν εις άμμώδη έδάφη. Εις τά παράλια, χάρις εις την άφθονον ύγρασίαν, υπάρχουν πολλά λειθάδια, όπου τρέφονται πολλά ζῷα.

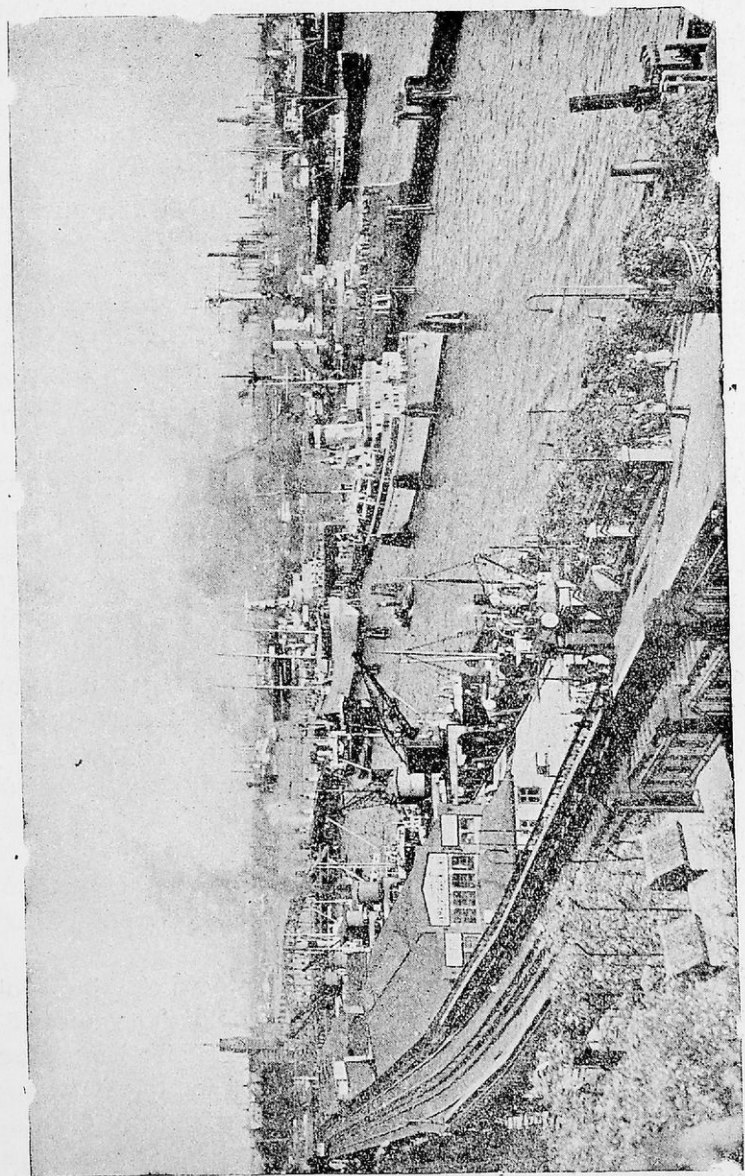
Ο πληθυσμός της περιοχής αυτής είναι άραιοός, διότι είναι πτωχή εις γεωργικά προϊόντα καί εις όρυκτά. Έν τούτοις εις την περιοχήν αυτήν εύρίσκεται ή πρωτεύουσα της Γερμανίας, τό Βερολίνον (4.500.000 κ.) επί του Σπρέα ποταμού, ό όποιος είναι παραπόταμος του Έλβα. Την ανάπτυξιν του όφείλει κατά πρώτον μέν λόγον εις την όχυράν του θέσιν.

καθόσον κείται εἰς τὸ μέσον τῶν ἐλwodῶν ἐκτάσεων τοῦ Σπρέα, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης καὶ μονοτόνου Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν, διότι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διασταυροῦνται τέσσαρες μεγάλαι πλω-

Βερολῖνον. Ἡ πύλη τοῦ Βρανδεμβούργου. Κατεσκευάσθη κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως.

ταὶ ὁδοὶ καὶ ἑννέα σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γερμανίας. Ἡ ἀνάπτυξις του ὀφείλεται ἐπίσης εἰς τὸ ὅτι εἶναι πρωτεύουσα μιᾶς μεγάλης καὶ πλουσίας χώρας. Διὰ τοῦτο τὸ Βερολῖνον, ὅπως καὶ ὅλαι αἱ πρωτεύουσαι τῶν μεγάλων κρατῶν, εἶναι κέντρον γραμμῶν καὶ καλῶν τεχνῶν (πανεπιστήμια, θέατρα, μουσεῖα), τῶν μεγάλων τραπεζῶν καὶ τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν ὀργανισμῶν.

Ο λιμήν του Αμβούργου επί του "Ελθα ποταμού.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσσίαν κεῖται ἡ **Καινιξβέργη** (300.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὄδερ τὸ **Στεττῖνον** (270.000 κ.) καὶ δυτικώτερον τὸ **Κίελον** (200.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας.

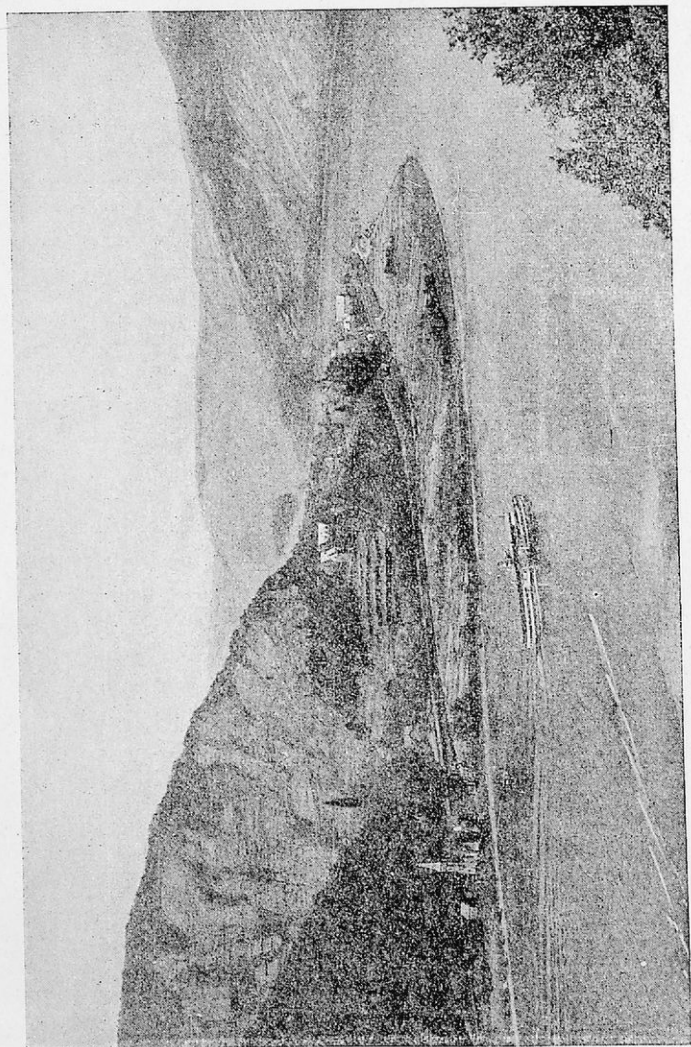
Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης τὸ **Ἀμβούργον** (1.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ χωνοειδοῦς κόλπου τοῦ Ἑλθα ποταμοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 75 χμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶναι ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ εἰς τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ κόσμου. Χάρις εἰς τὴν καλὴν του συγκοινωνίαν εἶναι σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι ζακχάρεως, οἴνου, ξυλείας, εἰδῶν διατροφῆς κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βέζερ ποταμοῦ εἶναι ἡ **Βρέμη** (300.000 κ.), 65 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, λιμὴν εἰσαγωγῆς κυρίως θάμβακος.

4) **Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.**—Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἐντὸς τοῦ γερμανικοῦ ἐδάφους περιλαμβάνει τρία τμήματα: α') Ἀπὸ τὰ ἐλβετικὰ σύνορα μέχρι τῶν Παραρρηνίων ὀρέων μίαν εὐρεῖαν πεδιάδα, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τῆς καθιζήσεως αὐτῆς ἐχωρίσθη ὁ Μέλας Δρυμὸς ἀπὸ τὰ Βόσγια ὄρη, μετὰ τῶν ὁποίων ἦτο ἠνωμένος. β') Μίαν στενὴν καὶ ὀφιοειδῆ κοιλάδα μήκους 100 χμ. περίπου, ἡ ὁποία διασχίζει τὰ Παραρρήνια ὄρη καὶ ὀφείλεται εἰς τὴν διάθρωσιν τοῦ ἐδάφους. γ') Ἀπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ ἐκ τῶν Παραρρηνίων ὀρέων μίαν εὐρεῖαν προσχωσιγενὴ πεδιάδα, τῆς ὁποίας τὸ πλάτος συνεχῶς αὐξάνει μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Τὸ ἔδαφος τῆς κοιλάδος εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ οἱ ἄνεμοι.

Τὸ κλίμα τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν. Ὁ χειμὼν δμως δὲν εἶναι δριμύς, ὅπως εἰς τὰ ὀροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, διότι αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ προφυλάσσουν τὴν κοιλάδα ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς βορείους καὶ βορειοανατολικοὺς ἀνέμους. Τὸ κλίμα τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι σχετικῶς ἥπιον χάρις εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς Βορείου Θαλάσ-

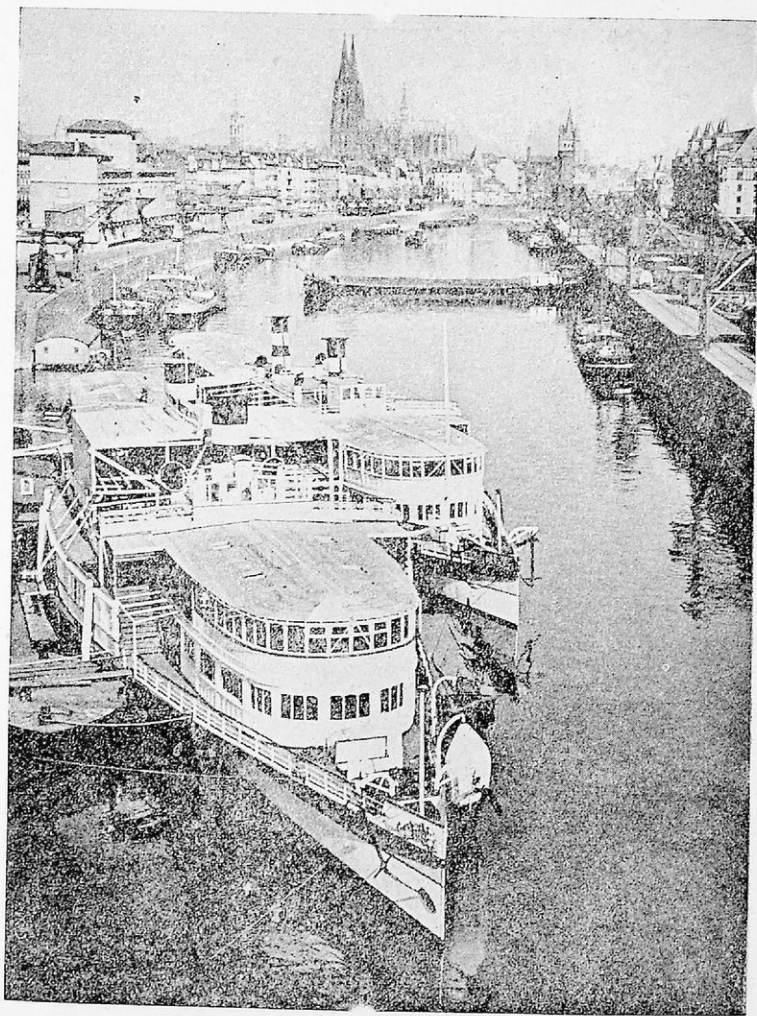
σης. Χάρης εἰς τὸ πολὺ εὐφορον καὶ εἰς τὸ ἥπιον σχετικῶς

· Ο Ρήνος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Παραρρηγίων Ὀρέων.

κλίμα της ἢ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἔχει πολὺ ἀνεπτυ-

γμένην γεωργίαν καὶ παράγει ποικίλα προϊόντα: δημητρια-

Ἡ Κολωνία ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

κοὺς καρπούς, σακχαροῦχα τεῦτλα. Ἀμπελοι καὶ ὀπωροφό-

ρα δένδρα καλλιεργούνται εἰς τὰς νοτιοανατολικὰς πλαγίας τῶν λόφων, ὅπου οἱ παγετοὶ εἶναι σπάνιοι καὶ ἡ ὑγρασία σχετικῶς μικρά.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἡ βιομηχανία κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν διὰ δύο λόγους: α') Διότι εἰς τὴν κάτω κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ καὶ ἰδίως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ παραποτάμου του Ροῦρ εὐρίσκονται πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος. β') Διότι αἱ βιομηχανίαι τῆς περιοχῆς αὐτῆς προμηθεύονται τὰς πρώτας ὕλας καὶ ἐξάγουν τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα διὰ τοῦ Ρήνου. Ὁ Ρήνος ποταμὸς εἶναι ἡ σπουδαιότερα πλωτὴ ὁδὸς ὅχι μόνον τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ἡ περιοχὴ αὕτη καὶ ἰδίως ἡ κάτω κοιλάς, ὅπου εὐρίσκονται τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, ἔχει πυκνότερον πληθυσμόν, αἱ δὲ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην. Μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ροῦρ ὑπάρχουν 20 βιομηχανικαὶ πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων 13 ἔχουν πληθυσμόν ἄνω τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι τὸ **Μάνχαϊμ** (250.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων τῆς Γερμανίας, ἡ Φραγκφούρτη (550.000 κ.), βιομηχανικὸν κέντρον ἐπεξεργασίας δερμάτων, σιδηροδρομικοῦ ὕλικου, κοσμημάτων. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι: ἡ **Κολωνία** (730.000 κ.), κέντρον μεγάλης βιομηχανίας (χάλυψ, μηχαναὶ παντὸς εἶδους, ὑαλικά, καουτσούκ) καὶ τελευταῖος σταθμὸς τῶν πλοίων τῆς θαλάσσης, **Ἀαχεν** (**Αἰξ-λά-Σαπέλ** (150.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν ὑαλικῶν, μηχανῶν καὶ εἰδῶν κεραμευτικῆς, **Κρέφελντ** (160.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, **Ντούισμπουργκ** (450.000 κ.), **Ἔσσην** (650.000 κ.), κέντρα βαρείας βιομηχανίας (εἰς τὸ Ἔσσην εὐρίσκονται καὶ τὰ περίφημα πολεμικὰ ἐργοστάσια Κρούπ), **Ντούισσελντοφ** (480.000 κ.), κέντρον μεταλλουργίας καὶ χημικῶν προϊόντων.

Συμπέρασμα.—Ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν περιοχῶν τῆς Γερμανίας ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνιαῖον κέντρον, ἀλλὰ ἐναλλαγὴ περιοχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων

ἄλλαι μὲν εἶναι πτωχαί, ἄλλαι δὲ πολὺ πλούσιαι. Ὁ μόνος δεσμός μεταξύ τῶν εἶναι αἱ ὁδοὶ τῆς συγκοινωνίας (ποταμοί, διώρυγες, σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, ἄμαξιται ὁδοί). Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ ἀνάπτυξις τῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν μέσων συγκοινωνίας (Βερολῖνον, Βιέννην, Μόναχον, Λειψία, Φραγκφούρτη).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας εἶναι ἀνίσως διανενημένος εἰς τὰς διαφόρους περιοχάς. Αἱ περισσότερον κατωκημένοι περιοχαὶ εἶναι αἱ θιομηχανικαὶ (κοιλὰς τοῦ Ρήνου, Σαξωνία, Σιλεσία). Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι ὁ γερμανικὸς πληθυσμὸς εἶναι κυρίως θιομηχανικὸς. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ μεγάλη σχετικῶς πυκνότης του (130 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία.— Ἡ γεωργικὴ παραγωγή δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ γερμανικοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ πτωχὰ ἐδάφη καὶ εἰς τὸν μέγαν θιομηχανικὸν της πληθυσμόν.

Χάρις ὅμως εἰς τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ ἐργατικότητα τῶν κατοίκων πολλὰ ἐδάφη, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀκατάλληλα διὰ καλλιεργείας, ἔγιναν εὐφορα. Ἡ γερμανικὴ γεωργία γινέται σύμφωνα μὲ τοὺς νεωτάτους κανόνες τῆς ἐπιστήμης καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχει θιομηχανικὸν χαρακτῆρα. Χρησιμοποιοῦν λιπάσματα, μηχανὰς καὶ ἐκλέγουν τὰς καταλληλοτέρας ποικιλίας τῶν σπόρων καὶ τῶν δένδρων, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ καλλιεργήσουν.

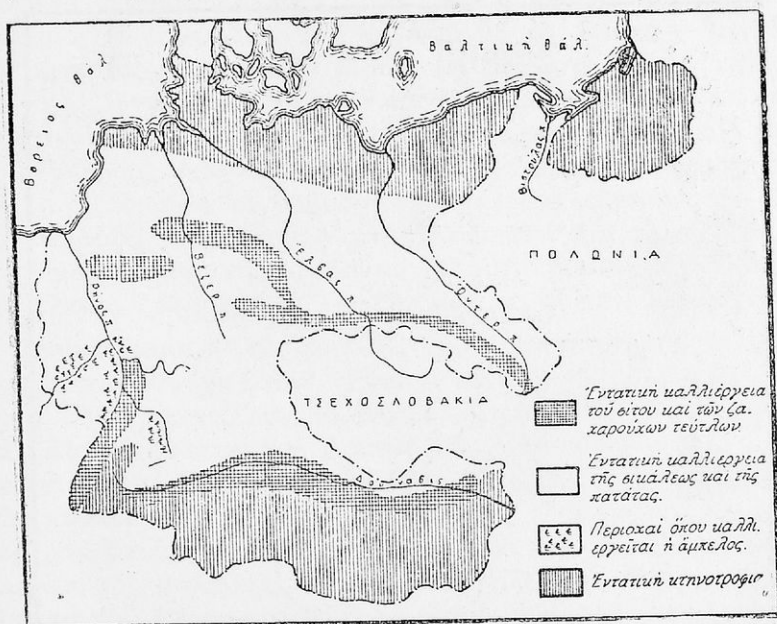
Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἶναι:

α') **Δημητριακοὶ καρποί,** ἐκ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ **σικάλις** (ἡ Γερμανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα παραγωγῆς σικάλεως). ἀκολουθοῦν ἡ **θρόμη**, ὁ **σίτος** καὶ ἡ **κριθὴ**, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται κυρίως εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς μύρας. Ἡ μεγάλη παραγωγή τῆς σικάλεως ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ ἀμώδη καὶ συνεπῶς πτωχὰ ἐδάφη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') **Γεώμηλα,** τὰ ὁποῖα ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς σικάλεως, καθόσον εὐδοκιμοῦν εἰς τὰ ἀμώδη

εδάφη. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τῶν γεωμήλων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν βάση τῆς διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ της.

γ') **Σακχαροῦχα τεύτλα**, τὰ ὅποια ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, διότι εὐδοκιμοῦν εἰς τὰ πλού-

Οικονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας (γεωργικὴ παραγωγὴ).

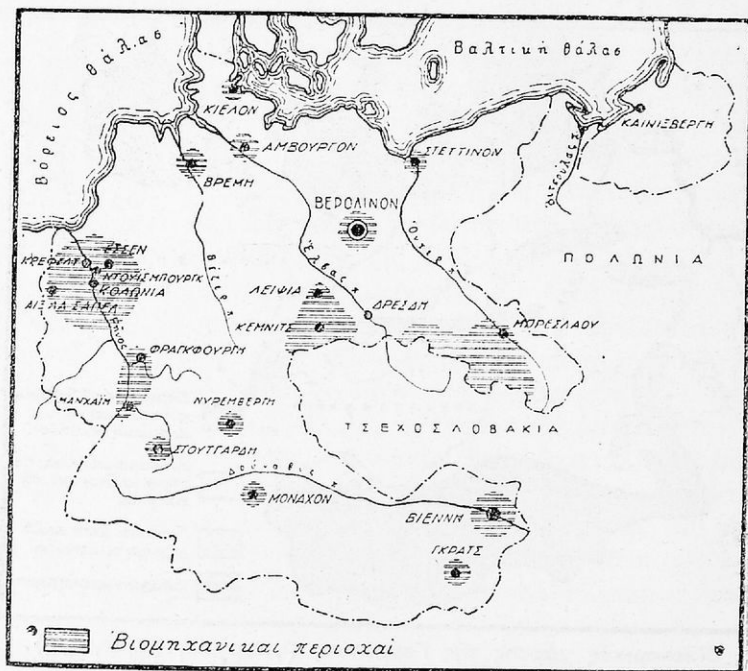
σια ἐδάφη (κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς Μέσης Γερμανίας). Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν ζακχάρως ἐκ τῶν σακχαροῦχων τεύτλων.

δ') **Ἀμπελοι**, αἱ ὅποια καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Νότιον Γερμανίαν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι κατάλληλον.

Κτηνοτροφία.— Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὅποια ὅμως δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως. Τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῶα χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, τῶν ὄροπεδίων

καὶ τῶν παραλίων. Τρέφονται ἐπίσης πολλοὶ χοῖροι, ἰδίως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα, χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων.

Βιομηχανία. — Ἡ Γερμανία εἶναι κράτος κατ' ἐξοχὴν

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας (βιομηχανικαὶ περιοχαί).

βιομηχανικόν. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας ὀφείλεται εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους:

α') Εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ ἀνθρακος. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ ἀνθρακος μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

β') Εἰς τὸν μεγάλον τῆς πληθυσμόν, ὁ ὁποῖος προμηθεύει ἀφθόνους καὶ ἐπιδεξίαις ἐργατικὰς χεῖρας.

γ') Εἰς τὸ θαυμάσιον δίκτυον τῶν πλωτῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν θαρέων προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχαναὶ εἶναι: Ἡ μεταλλουργία (μηχαναὶ διάφοροι, πολεμικὰ εἶδη, σιδηροδρομικὸν ὑλικὸν κτλ.). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εἶναι ἡ κοιλάς τοῦ Ρούρ, ἡ Σιλεσία, τὸ Βερολῖνον καὶ τὸ Ἀμβούργον (ναυπηγεῖα). Ἡ **βιομηχανία ἠλεκτρικῶν εἰδῶν** (Βερολῖνον, Ρούρ, Νυρεμβέργη). Ἡ **χημικὴ βιομηχανία** (χρώματα, λιπάσματα, ἐκρηκτικαὶ ὕλαι, φαρμακευτικὰ εἶδη) μὲ κέντρα τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ, τὸ Ἀμβούργον καὶ τὴν Σαξωνίαν. Ἡ **ὕφαντουργία**, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου, εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Βρέμην, τὸν λιμένα εἰσαγωγῆς θάμβακος. Τέλος ἡ **βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς** (ἀλεύρου, ζύθου, ζακχάρεως, οἶνοπνεύματος).

Συγκοινωνία.— Ἡ Γερμανία ἔχει πυκνὴν καὶ καλῶς ὀργανωμένην συγκοινωνίαν. Ἐχει ἓν δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν μήκους 12.000 χμ. περίπου, τὸ ὁποῖον διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα: Εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Δουνάβεως, τὸ ὁποῖον συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὰς χῶρας τῆς Ν.Α. Εὐρώπης. Εἰς τὸ δίκτυον τῶν ποταμῶν τῆς Γερμανικῆς πεδιάδος ("Ὀδερ, "Ελθα, Βέζερ), τὸ ὁποῖον συνδέει τὰς χῶρας τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βαλτικῆς καὶ Βορείου Θαλάσσης. Τέλος εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ σπουδαιότερον ὅλων, διότι συνδέει τὴν βιομηχανικωτέραν περιοχὴν τῆς Γερμανίας μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Ἐχει ἓν δίκτυον σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μήκους 61.000 χμ., τοῦ ὁποῦ ἡ πυκνότης εἶναι μεγαλυτέρα εἰς τὰς βιομηχανικὰς περιοχάς. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι τμήματα τῶν μεγάλων διεθνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν: Διεθνὴς γραμμὴ Ἀμβούργου — Τεργέστης, Παρισίων—Βερολίνου—Μόσχας, Παρισίων—Βιέννης — Κωνσταντινουπόλεως.

Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν καὶ τὸ δίκτυον τῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

Ἐμπόριον.— Ἡ Γερμανία εἶναι μία τῶν μεγαλυτέρων ἐμπορικῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται: α') εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἡ ὁποία ἔχει ἀνάγκην μεγάλης ποσότητος πρώτων ὑλῶν· β') εἰς τὴν μικρὰν γεωργικὴν της παραγωγὴν, καθόσον αὕτη ἐπαρκεῖ μόνον ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰσάγει κυρίως πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (μεταλλεύ-

Εἰσαγωγῶν

Εἶδη διατροφῆς	Πρώται ὕλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν της.	Βιομηχαν. εἶδη
----------------	--------------------------------------	----------------

Ἐξαγωγῶν

Εἶδη διατ.	Πρώται ὕλαι	Βιομηχανικὰ εἶδη
------------	-------------	------------------

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γερμανίας.

ματα σιδήρου, διάφορα ἄλλα μεταλλεύματα, θάμβσκα, ἔριον, μέταξαν, καουτσούκ, πετρέλαιον) καὶ εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν της (δημητριακοὺς καρπούς, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, οἶνους, ἀποικιακὰ εἶδη).

Ἐξάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα εἰς μεγάλην ποσότητα (εἶδη μεταλλουργίας, χημικὰ προϊόντα, ὑφάσματα καὶ ἄνθρακα). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου της διεξάγεται διὰ τῶν λιμένων τῆς Βορείου Θαλάσσης (Ἀμβούργου, Βρέμης καὶ Ρόττερταμ).

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.— Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος. Αἱ εἰς Ἑλλάδα ἐξαγωγαὶ της ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ μηχανὰς καὶ μεταλλικὰ εἶδη, ὑφάσματα, ἄνθρακα, ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα, χημικὰ προϊόντα, αὐτοκίνητα κ. ἄ. Αἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσαγωγαὶ της περιλαμβάνουν κυρίως καπνόν, σὺκα

ξηρά, σταφίδα, οίνοπνευματώδη ποτά, σταφυλάς, έσπεριδοειδή, προϊόντα έλαιάς, άκατέργαστα δέρματα, κολοφώνιον, τέρεβινθέλαιον, λευκόλιθον, σμύριδα, σιδηροπυρίτην κτλ.

Β'. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Η Τσεχοσλοβακία (1), ή όποία ιδρύθη μετά τόν παγκόσμιον πόλεμον διά τούς Σλαύους, οί όποίοι κατά μέγα μέρος κατοικοῦν τήν περιοχὴν αὐτήν (Τσέχους καί Σλοβάκους), ἀπό τοῦ ἔτους 1939 δέν ἀποτελεῖ ἐνιαῖον καί ἀνεξάρτητον κράτος. Ἐκ τῶν περιοχῶν της ή Βοημία καί ή Μοραυῖα μετεβλήθησαν εἰς Γερμανικόν προτεκτοράτον, ή Σλοβακία ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον κράτος καί ή Ρουθηνία, ή όποία εὑρίσκεται πρὸς Α. τῆς Σλοβακίας, κατελήφθη ὑπὸ τῆς Οὔγγαρίας.

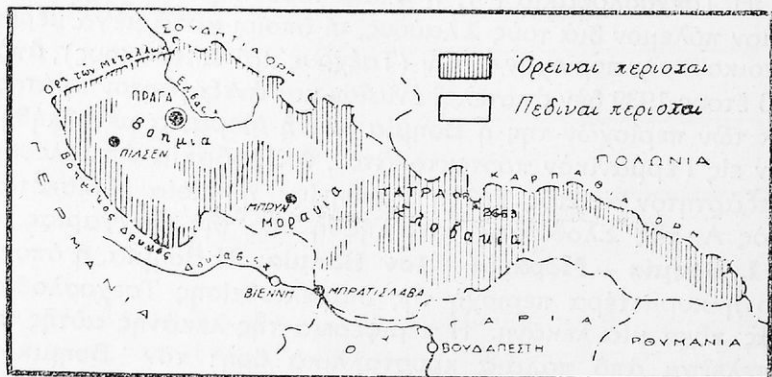
Ι. Βοημία — Μοραυῖα — ἰον Βοημία. Ἡ Βοημία, ή όποία ἦτο ή κυριωτέρα περιοχή τῆς διαμελισθείσης Τσεχοσλοβακίας, εἶναι μία λεκάνη. Ἡ περιφέρεια τῆς λεκάνης αὐτῆς ἀποτελεῖται ἀπό παλαιὰ κρυσταλλικά ὄρη: τὸν Βοημικὸν Δρυμὸν πρὸς τὰ Ν. Δ., τὰ ὄρη τῶν Μετάλλων πρὸς τὰ Β. Δ., τὰ Σουδήτια ὄρη πρὸς τὰ Β. Α. καί τὰς λοφοσειράς τῆς Μο-

(1) Ἡ Τσεχοσλοβακία πρὸ τοῦ διαμελισμοῦ της εἶχεν ἑκτασιν 140.000 τ. χμ. καί 14 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων. Οἱ Τσέχοι καί οἱ Σλοβάκoi ἀπετέλουν τὰ 65 % τοῦ ὀλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀπετελεῖτο ἀπὸ ξένας ἐθνικότητας: Γερμανούς (κυρίως εἰς τὴν Βοημίαν), Οὔγγρους, Ρουθίνους, Πολωνούς, Ρουμάνους. Ἡ μεγάλη αὐτῇ ἀνομοιογένεια τοῦ πληθυσμοῦ ἦτο καί τὸ ἀσθενέστερον σημεῖον τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ὁ διαμελισμὸς τῆς Τσεχοσλοβακίας, ὁ όποῖος ἔγινε παρὰ τῆς Γερμανίας, δέν ἔχει μέχρι σήμερον ἀναγνωρισθῇ ἀπὸ ὅλας τὰς μεγάλας Δυνάμεις.

ραυϊας πρὸς Α. Τὸ ἐσωτερικὸν ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους καὶ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὰ ρέοντα ὕδατα λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἑλβα, ὁ ὁποῖος διὰ θαθείας καὶ γραφικῆς κοιλάδος κειμένης μεταξὺ τῶν ὀρέων τῶν Μετάλλων καὶ τῶν Σουδητίων, διευθύνεται πρὸς Β., πρὸς τὴν Βόρειον Θάλασσαν.

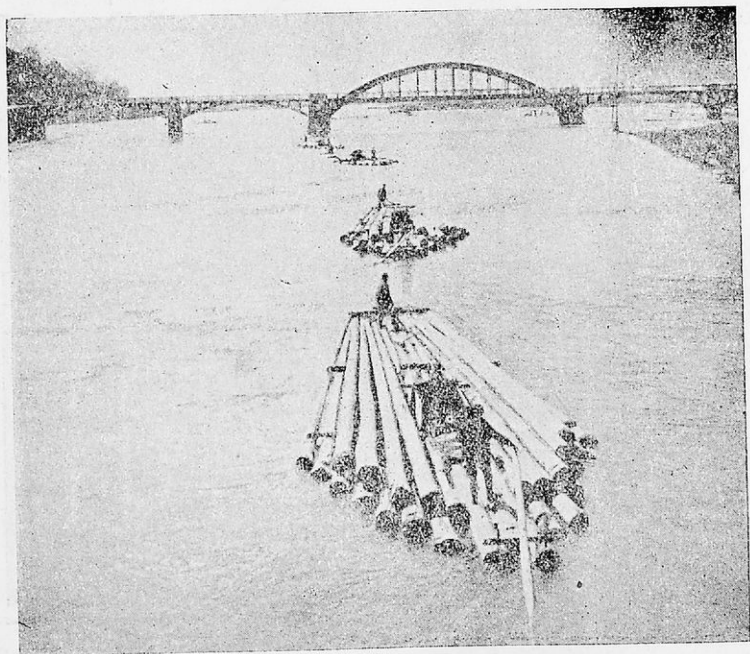
Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ περιοχή αὕτη κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Χάρις εἰς τὸ πολὺ εὐφορον ἔδαφός της ἡ Βοημία ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως δη-

Χάρτης τῶν φυσικῶν περιοχῶν τοῦ πρὸν Τσεχοσλοβακικοῦ Κράτους.

μητριακοὶ καρποί, σακχαροῦχα τεῦτλα, γεώμηλα, ζυθόχορτον, λαχανικά. Εἰς τὰς Ν. Α. πλαγιάς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλαι ζῶα, χοῖροι) χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν πολλῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἐπὶ τῶν ὀρέων χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχὰς τῶν ὑπάρχουν ἐκτεταμένα δάση. Ἡ Βοημία εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὀρυκτὰ (ἄνθρακα, σίδηρον, χρυσόν, ἄργυρον, οὐράνιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξάγεται τὸ ράδιον), εἰς τὰ ὁποῖα κυρίως ὀφείλεται ἡ ἀνεπτυγμένη βιομηχανία της. Ἡ περιοχή αὕτη εἶναι μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων χωρῶν παραγωγῆς ραδίου.

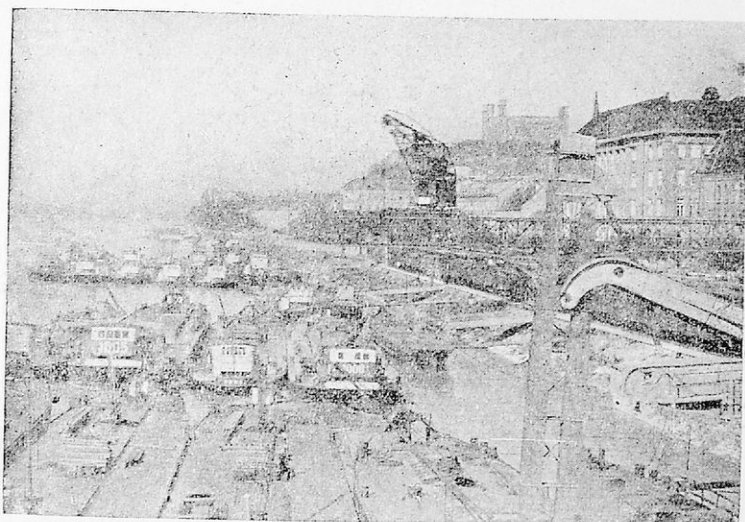
Τὸ πλούσιον ἔδαφος καὶ ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις συνετέλεσαν, ὥστε ἡ χώρα αὕτη νὰ εἶναι πυκνῶς κατοικημένη. Ἦτο ἡ πυκνότερον κατοικημένη περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: ἡ Πράγα (850 χιλ. κ.), ἡ πρῶν πρωτεύουσα τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον χάρις εἰς τὰ πλησίον κείμενα μεταλλεῖα τοῦ ἀνθρακος καὶ

Μεταφορὰ τῆς ξυλείας διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ
εἰς τὴν Σλοβακίαν.

τὸν μεγάλον πληθυσμὸν τῆς (μηχανουργεῖα, ὑποδηματοποιεῖα, ἐνδύματα, εἶδη διατροφῆς). Δευτέρα πόλις εἶναι τὸ Πίλσεν (115.000 κ.), σπουδαῖον ἐπίσης κέντρον βιομηχανίας (μηχανουργεῖα (ἐργοστάσια Σκόντα), ζυθοποιεῖα, χαρτοποιεῖα κ. ἄ.).

2ον Μοραυΐα. Ἡ Μοραυΐα εἶναι μία ἀνοικτὴ κοιλάς, ἥ ὅποια κεῖται μεταξὺ Βοημίας καὶ Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Μοραύαν, παραπόταμον τοῦ Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, εἶναι πολὺ εὐφορον. Κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα ἡ Μοραυΐα ὁμοιάζει μὲ τὴν Βοημίαν. Ἡ σπουδαιότης τῆς Μοραυΐας δὲν ὀφείλεται τόσον εἰς τὸ ἔδαφός της, ὅσον εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, καθόσον συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως (παλαιὰν Αὐστρίαν) μὲ τὰς κοιλάδας τοῦ Ὁ-

Ὁ ποταμὸς Δούναβις παρὰ τὴν Μπρατισλάβαν.

δερ καὶ τοῦ Βιστούλα (Ἀνατ. Γερμανίαν, Πολωνίαν) διὰ τῶν θυρῶν τῆς Μοραυΐας.

Χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της, εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθραξ, σίδηρος) ἡ Μοραυΐα ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Μπρὺν (260.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Μοραυ-

τας και σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μάλλινα ὑφάσματα, γεωργικαὶ μηχαναί).

Ἡ Βοημία καὶ Μοραβία (ιδίως ἡ πρώτη) εἶναι χώραι κυρίως βιομηχανικαί, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῶν καὶ τὴν καλὴν τῶν συγκοινωνιών. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (6.800.000 κ.).

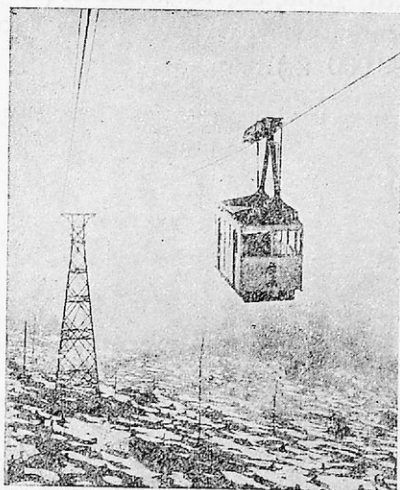

Γυναῖκες τῆς Σλοβακίας μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν.

II. Σλοβακία. — Ἡ Σλοβακία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ τὰ δυτικὰ Καρπάθια, εἶναι χώρα ὄρεινῃ. Ὁ τοῦ ἡ πλέον ὄρεινῃ περιοχὴ τῆς παλαιᾶς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ τῶν Καρπαθίων, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ 2.600 μ., εὐρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὑψηλῆς **Τάτρας**.

Ἡ Σλοβακία, ἐπειδὴ εἶναι χώρα ὄρεινῃ, εἶναι περισσότερον κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὕλοτομίαν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι ὀλίγαι καὶ εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὰς

κοιλιάδας. Καλλιεργούνται ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον δημητριακοὶ καρποί. Εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τῆς Τάτρας ὑπάρχουν καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Ἡ Σλοβακία λόγῳ

Ἡ συγκοινωνία εἰς τὴν περιο-
χὴν τῶν ὀρέων τῶν Μετάλλων.

τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κατέχουν τὰ ὄρη, εἶναι ἀ-
ραιῶς κατοικημένη. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ πρωτεύουσα
Μπρατισλάβα (Πρεσβούργον, 125.000 κ.), λιμὴν ἐπὶ τοῦ
Δουνάβεως καὶ κέντρον βιομηχανίας χάρις εἰς τὴν καλὴν
τοῦ συγκοινωνίαν.

Γ'. ΕΛΒΕΤΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν ὄρεινή,
καθόσον τὰ 70 % τοῦ ἐδάφους τῆς ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὄρη. Ἡ
μορφὴ ὅμως αὕτη τοῦ ἐδάφους τῆς οὐδὲν παρεμποδίζει τὴν
ἀνάπτυξιν τῆς· τοῦναντίον, χάρις εἰς τὸ ὅτι εἶναι κυρία τῶν
σπουδαιότερων ὁδῶν τῶν Ἀλπεων, αἱ ὁποῖαι ἐξυπηρετοῦν

μεγάλας καὶ πλουσίας χώρας (Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν) καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της, εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένους χώρας τῆς Εὐρώπης.

Ὅρια.—Ἡ Ἑλβετία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Ἡ μόνη πλωτὴ ὁδὸς, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Ἑλβετίαν μετὰ τῆς θαλάσσης, εἶναι ὁ Ρῆνος ποταμός.

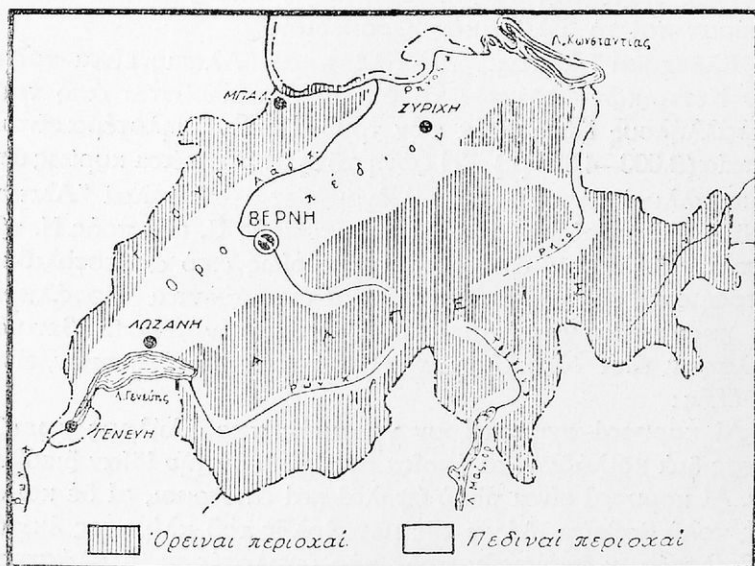
Φυσικαὶ περιοχαί.—Ἡ Ἑλβετία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς φυσικὰς περιοχάς: Τὰς Ἑλβετικὰς Ὑψιπεῖς, τὸν Ἑλβετικὸν Γιούραν καὶ τὸ Ἑλβετικὸν Ὀροπέδιον.

Ἑλβετικαὶ Ὑψιπεῖς.—Αἱ Ἑλβετικαὶ Ὑψιπεῖς εἶναι τμήμα τῶν Κεντρικῶν Ὑψιπεῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρεῖς παραλλήλους ζώνας. Ἐκ τῶν τριῶν ζωνῶν ὑψηλότερα εἶναι ἡ μεσαία (3.000—4.000 μ.). Ἡ ζώνη αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ὀνομάζεται Ὑψηλαὶ Ὑψιπεῖς. Αἱ δύο ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. τῶν Ὑψηλῶν Ὑψιπεῶν, ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλότεραι καὶ ὀνομάζονται Προάλπεις. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά, ὅχι μόνον τῶν Ἑλβετικῶν Ὑψιπεῶν, ἀλλ' ὅλοκλήρου τῆς ὀροσειρᾶς τῶν Ὑψιπεῶν, εἶναι τὰ ἑξῆς:

Αἱ κορυφαὶ σχηματίζουν γραμμὰς παραλλήλους χωριζομένας διὰ κοιλάδων, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν. Αἱ κορυφαὶ εἶναι πολὺ ὑψηλαὶ καὶ ἀπότομοι, αἱ δὲ κοιλάδες πολὺ βαθεῖαι. Λόγῳ τῆς μεταβολῆς τοῦ κλίματος ἐκ τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν πρὸς τὰς ὑψηλότερας, ἡ θλάστησις εἶναι κλιμακωτή. Μέχρις 800—900 μέτρων ὑπάρχουν αἱ καλλιέργειαι, αἱ ὁποῖαι γίνονται καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς πεδιάδας (λειβάδια, δημητριακοὶ καρποί, μικρὰ δάση δρυῶν καὶ καστανεῶν). Μέχρι 1.200 μ. φύονται τὰ φυλλοβόλα δένδρα (δρύες εἰς τὰς χαμηλότερας περιοχάς, ὄξυαὶ εἰς τὰς ὑψηλότερας). Ἀνω τῶν 1.200 μ. καὶ μέχρι 1.800—2.000 μ. περίπου φύονται τὰ κωνοφόρα δένδρα (ἐλάτα, ὀρεῖναι πεύκαι). Εἰς ὕψος ἄνω τῶν 2.000 μ. ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ δριμύς καὶ διαρκεῖ ἑννέα μῆνας τὸ ἔτος, τὸ θέρος εἶναι πολὺ δροσερόν, οἱ δὲ ἄνεμοι πολὺ ὀρμητικοί. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὑψηλὰς αὐτὰς πε-

ριοχάς δέν υπάρχουν δάση, ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι καὶ ἰδίως χλόη, ἐπειδὴ αὕτη ἀντέχει εἰς τὰς κλιματικὰς αὐτὰς συνθήκας. Εἰς ὕψος ἄνω τῶν 2.600—3.000 μ. ἡ χιών διατηρεῖται καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ συνεπῶς ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατος.

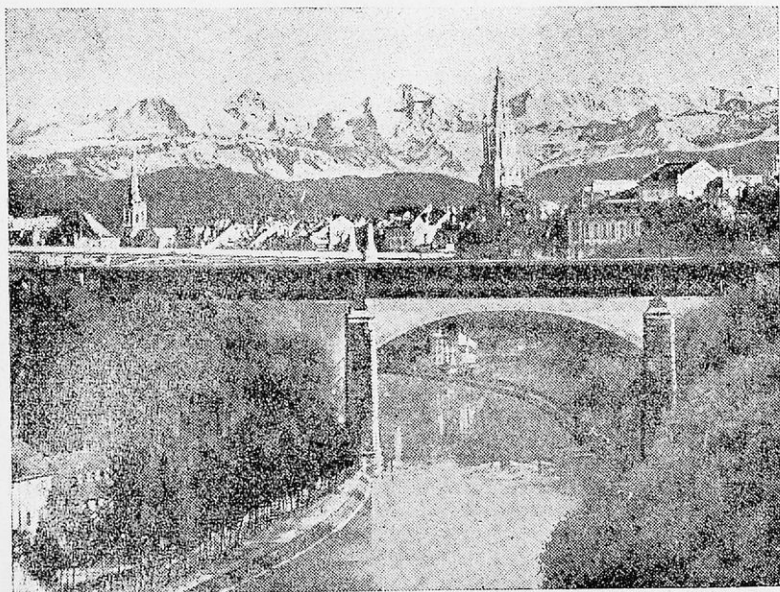
Ἐκ τῶν αἰωνίων αὐτῶν χιόνων σχηματίζονται παγετῶνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους γεννῶνται ποταμοὶ χειμαρρῶδεις. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ρῆνος, ὁ Ροδανὸς (Ρόν), ὁ Ἄαρ, ὁ Ἴνν καὶ ὁ Τεσέν. Λόγω τῆς μεγάλης διαθρώσεως, τὴν ὁ-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ἑλβετίας.

ποῖαν ὑπέστη ἡ ὄροσειρὰ τῶν Ἀλπεων ἀπὸ τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ ἰδίως ἀπὸ τοὺς παγετῶνας εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν, διασχίζεται ἀπὸ βαθείας κοιλάδας πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὰ κοιλώματα τῶν κοιλάδων κατέχονται ἀπὸ λίμνας ἐπιμήκεις (Κωνσταντίας, Ζυρίχης, Γενεύης)· χάρις εἰς τὰς κοιλάδας αὐτὰς ἡ κυκλοφορία εἶναι πολὺ εὐκολος καὶ ὅπὸ Δ. πρὸς Α. καὶ ὅπὸ Β. πρὸς Ν. Αἱ Ἀλπεις εἶναι τὸ πλέον γνωστὸν καὶ τὸ πλέον προσιτὸν ἀπὸ ὅλα τὰ μεγάλα ὄρη τῆς

γῆς. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες τῶν Ἑλβετικῶν ᾿Αλπεων, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, εἶναι τοῦ Σεμπλὸν καὶ τοῦ Σέν-Γκοτάρ. Διὰ τοῦ πρώτου διέρχεται ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία συνδέει τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὺ τοὺς Παρισίους (διὰ τοῦτο ἡ γραμμὴ αὕτη λέγεται «Simplon Orien Express»), διὰ τοῦ δευτέρου δὲ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Γερμανίαν μετὺ τὴν Ἰταλίαν.

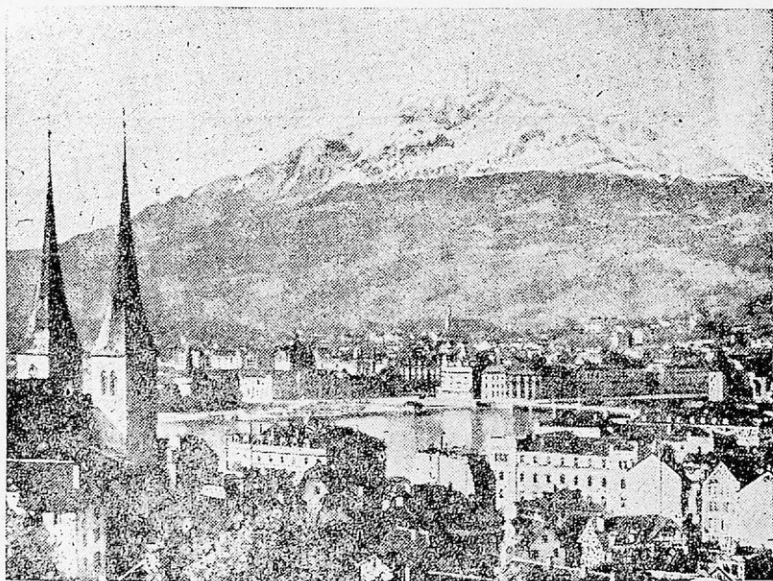

Βέρνη. Εἰς τὸ βάθος αἱ ᾿Αλπεις.

Ἡ περὶοχὴ τῶν ᾿Αλπεων χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῆς εὐνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐπειδὴ τὰ λειβάδια τῶν ὕψηλων περὶοχῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καλύπτονται ἀπὸ χιόνος, οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται τὴν μὲν χειμερινὴν περίοδον νὰ διέρχωνται εἰς τὰς χαμηλὰς περὶοχὰς τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι καὶ αἱ καλλιέργειαι, τὸ δὲ θέρος εἰς τὰς ὕψηλὰς περὶοχὰς. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ

διπλᾶς κατοικίας, μίαν χειμερινὴν εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς καὶ μίαν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλὰς. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἄραιος καὶ ὥς ἐκ τούτου δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι πόλεις.

Ἑλβετικὸς Γιούρας.—Ὁ Ἑλβετικὸς Γιούρας εὑρίσκεται εἰς τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας. Εἶναι μία ὄροσειρὰ μικροτέρα καὶ χαμηλοτέρα τῶν Ἀλπεων (1.700 μ.). Διακόπτεται ἀπὸ χαμηλοὺς αὐχένους καὶ διασχίζεται ἀπὸ εὐφόρους κοιλά-

Λουκέρνη. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Πιλάτος (2.100 μ.).

δας. Ὅπως αἱ Ἀλπεις, οὕτω καὶ ἡ περιοχή τοῦ Γιούρα εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Χάρης δὲ καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα ἔχει πολὺ ἀναπτυχθῇ ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων (συμπετυκνωμένου γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ βιομηχανία τῶν ὥρολογίων. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ **Βασιλεία** (195.000 κ.), εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἔδρα τῆς

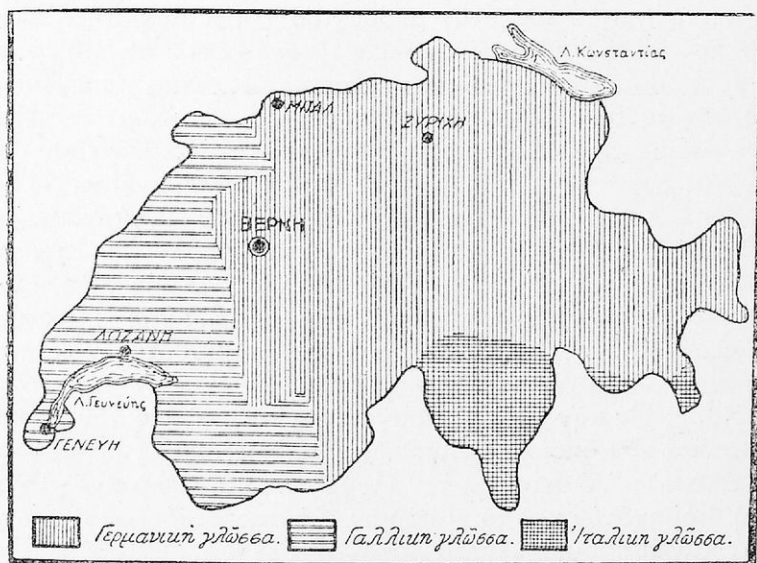
Διεθνούς Τραπεζης καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχαναί, χημικὰ προϊόντα, μεταξωτὰ ὑφάσματα). Χάρις εἰς τὸν Ρήνον ποταμὸν εἶναι ὁ μόνος λιμὴν τῆς Ἑλβετίας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον αὕτη προμηθεύεται τὰ εἶδη διατροφῆς της καὶ τὰς πρῶτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της.

Ἑλβετικὸν Ὀροπέδιον.—Μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Γιούρα ἐκτείνεται τὸ Ἑλβετικὸν Ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον παρὰ τὴν μικρὰν ἔκτασιν (μῆκος 250 χμ. ἀπὸ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης μέχρι τῆς λίμνης τῆς Κωνσταντίας καὶ πλάτος 60 χμ.) συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλβετίας καὶ ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πολὺ εὐφορον ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς ὁποίας τὰ ρέοντα ὕδατα ἔφερον ἐκ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὸ κλίμα του, τὸ ὁποῖον εἶναι περισσότερον θερμὸν καὶ συνεπῶς καταλληλότερον διὰ καλλιιεργείας. Ἡ γεωργία θεραπεύεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν. Ὑπάρχουν λειβάδια καὶ καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετοὺς καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς Ν. Α. πλαγιάς τῶν λόφων. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη ἀπὸ τὰς ὄρεινὰς περιοχάς.

Χάρις εἰς τὴν εὐκόλον συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὰς Ἀλπεις καὶ τὸν Γιούραν, εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ κέντρα εἶναι: ἡ Γενεύη (150.000 κ.) παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἔδρα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ σπουδαῖον κέντρον ὥρολογιοποιίας καὶ κοσμημάτων. Ἡ Λωζάννη (95.000 κ.), ἡ Βέρνη (150.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετίας, κέντρον ὥρολογιοποιίας καὶ κυρίως εἰδῶν σοκολάτας, συμπεπυκνωμένου γάλακτος καὶ τυροῦ, ἡ Ζυρίχη (325.000 κ.), ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἑλβετίας καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχαναί, ὑφάσματα μεταξωτά), ἡ Λουκέρνη κ. ἄ.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — **Πληθυσμός.** — Ἡ Ἑλβετία ἔχει 41.300 τ. χμ. ἔκτασιν καὶ 4.000.000 κατ. Ὁ πληθυ-

σμός τῆς Ἑλβετίας παρουσιάζει διαφορὰς ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ (71 %) εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ ὁμιλεῖ τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν. Τὸ τμήμα αὐτὸ κατοικεῖ τὴν Βόρειον, τὴν Β. Α. καὶ Κεντρικὴν Ἑλβετίαν. Τὰ 21 % εἶναι γαλλικῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν Δυτικὴν Ἑλβετίαν. Τὰ 6 % εἶναι ἰταλικῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦν τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν κοιλάδα τοῦ

Χάρτης τῶν γλωσσῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλβετίας.

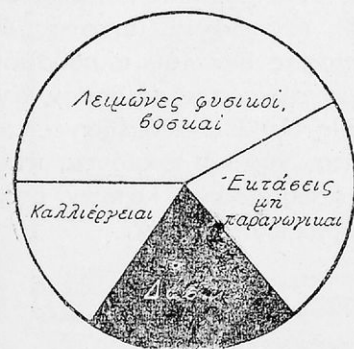
Τεσέν. Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν ὑπερισχύουν οἱ διαμαρτυρόμενοι. Ὁ ἑλβετικὸς πληθυσμὸς δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανενημένος. Ἡ ἀραιότερον κατῳκημένη περιοχή εἶναι ἡ περιοχή τῶν Ἀλπεων (32 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), ἀκολουθεῖ ἡ περιοχή τοῦ Γιούρα (120 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ ἡ τοῦ Ὀροπεδίου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχή τῆς Ἑλβετίας (πλέον τῶν 150 κ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.— Ἡ Ἑλβετία, ὅπως εἶδομεν

κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν φυσικῶν περιοχῶν, μικρὰν ἔκτασιν τοῦ καλλιεργησίου ἐδάφους τῆς διαθέτει διὰ τὰς καλλιεργείας. Αὗται εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ὀροπέδιου καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ δημητριακοὺς καρπούς, πατάτας, οἶνον καὶ κυρίως ὀπώρας (μῆλα, ἀπίδια, κεράσια). Ἐξ ὅλων τῶν καλλιεργειῶν εἰδῶν διατροφῆς μόνον αἱ ὀπώραι πλεονάζουν καὶ συνεπῶς ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν καὶ τῆς πατάτας ἐπαρκοῦν μόνον τρεῖς μῆνας περίπου διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν τῆς Ἑλβετίας ἡ κτηνοτροφία ὑπερισχύει χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια τῆς, τὰ ὁποῖα κατέχουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἐκτάσεώς της. Εἶναι ἡ μοναδικὴ σχεδὸν ἀσχολία τῶν κατοίκων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῆς Ἑλβετίας κατέχουν τὰ ὄρη τοῦ Γιούρα καὶ τὸ Ὀροπέδιον χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχουν αἱ κτηνοτροφικαὶ καλλιέργειαι. Τὰ κυριώτερα κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι τὸ γάλα καὶ ὁ τυρός.

Τὰ κυριώτερα κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι τὸ γάλα καὶ ὁ τυρός.

Βιομηχανία. — Ἡ Ἑλβετία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν ὀρεινῶν τῆς περιοχῶν καὶ εἰς τὸν ἐπιδέξιον καὶ ἀρκετὸν πληθυσμὸν τῆς ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν. Δὲν ἔχει ὅμως βαρεῖαν βιομηχανίαν (γραμμὰς σιδηροδρόμων, γεωργικὰς μηχανὰς καὶ ἄλλα βαρέα προϊόντα), ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ τὸ Βέλγιον, διότι δὲν ἔχει

Διάγραμμα ἐμφαίνει τὴν διανομὴν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλβετίας.

οὔτε ἄνθρακα, οὔτε μεταλλεύματα. Ἡ βιομηχανία τῆς περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ὕλων ἡμικατεργασμένων. Εἶναι βιομηχανία εἰδῶν ἀκριθείας καὶ πολυτελείας, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἔγκειται εἰς τὴν ἐργασίαν. Οἱ σπουδαιότεροι κλάδοι εἶναι ἡ ὥρολογιοποιΐα μὲ κέντρον τὴν Γενεύην, ἡ μηχανορ-

γία καὶ ἡ ὑφαντουργία μὲ σπουδαιότερα κέντρα τὴν Ζυρίχην καὶ τὴν Βασιλείαν. Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ὀφείλεται καὶ ὁ πυκνὸς τῆς πληθυσμὸς παρὰ τὸ ὀρεινὸν ἔδαφός τῆς (57 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Συγκοινωνία.—Παρὰ τὴν ὀρεινὴν τῆς ἔκτασιν ἡ Ἑλβετία ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα καὶ ἰκανότητα τῶν κατοίκων τῆς. Διὰ τῆς Ἑλβετίας διέρχονται διεθνεῖς ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Γαλλίαν μὲ τὴν Ν. Α. Εὐρώπην καὶ τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν. Χάρις εἰς τὰ γραφικὰ τοπία τῆς, εἰς τὴν καλὴν τῆς συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πολλὰ καὶ πολυτελεῆ ξενοδοχεῖα τῆς ἔχει μεγάλην περιηγητικὴν κίνησιν. Οὕτως οἱ Ἑλβετοὶ κατῴρθωσαν διὰ τῆς ἐργασίας των νὰ ἐπωφεληθοῦν ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα προσφέρει ἡ θέσις καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας των.

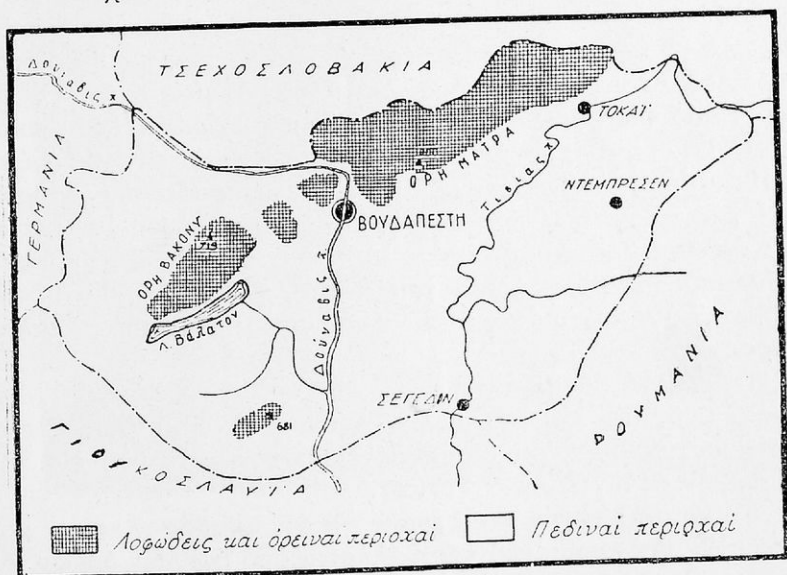
Ἐμπόριον.—Ἡ Ἑλβετία, χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ βιομηχανική, ἐξάγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα (συμπτεπυκνωμένον γάλα, τυρὸν) καὶ βιομηχανικὰ εἶδη (ὥρολόγια, μηχανάς, ὑφάσματα) καὶ εἰσάγει εἶδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς καὶ πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς (σίδηρον, ἄνθρακα, θάμβακα, μέταξαν κτλ.). Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως μηχανάς, ὥρολόγια, ὑφάσματα, χημικὰ προϊόντα, κτηνοτροφικὰ εἶδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σῦκα ξηρά, σταφυλὰς, προϊόντα ἐλαίας κ. ἄ.

Δ'. ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Οὐγγαρία πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἦτο ἡνωμένη μετὰ τῆς Αὐστρίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἀπετέλει τὴν μεγάλην αὐτοκρατορίαν τῆς Αὐстроουγγαρίας (πλέον τῶν 650.000 τ. χμ. καὶ πλέον τῶν 50.000.000 κατοίκων). Σήμερον ἡ ἔκτασίς τῆς ἀνέρχεται εἰς 93.000 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς εἰς 8.700.000 κατ.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνει τὴν Οὐγγαρίαν ἀπὸ ὅλας τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, εἶναι ὅτι τὸ ἔδαφός της εἶναι κατ' ἐξοχὴν πεδινὸν καὶ ὅτι ἔχει ὥς μόνην φυσικὴν διέξοδον τὸν Δούναβιν ποταμόν.

Ὅρια.—Ἡ Οὐγγαρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σλοβακίας καὶ Πολωνίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας. Ἡ Οὐγγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται

Φυσικὸς χάρτης τῆς Οὐγγαρίας.

ἐπὶ τῶν μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ν. Α. Εὐρώπης.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Ἡ Οὐγγαρία κατέχει σήμερον τὸ κέντρον τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἢ χαμηλὴ αὕτη περιοχὴ εἶχε μεταβληθῇ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην. ἀπὸ τὴν ὁποῖαν σήμερον δὲν σφύζονται παρὰ ἐλάχιστα ὑπολείμματα εἰς τὰ θαθύτερα σημεία (λίμνη Βάλατον). Ἐπειδὴ

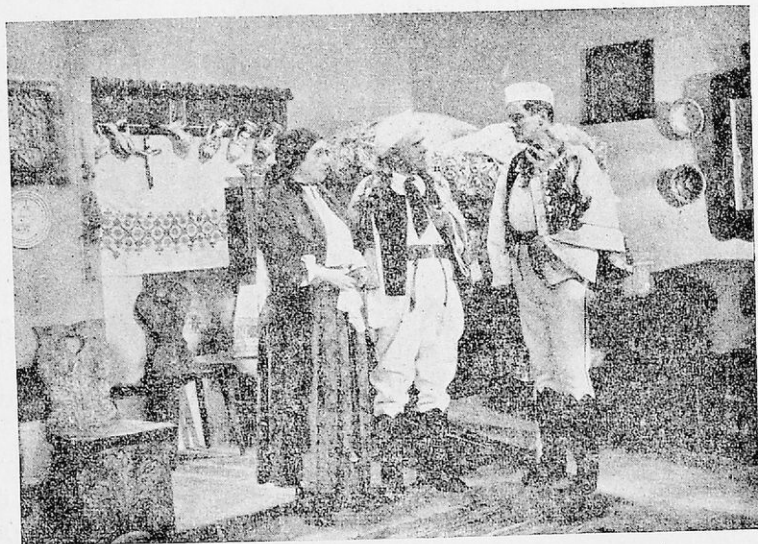
τὰ ὕδατα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, τὸ ἔδαφος τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν εἶναι τελείως ὀριζόντιον, καθόσον κατείχετο ὑπὸ τῶν ὑδάτων ἐπὶ μακρότερον χρονικὸν διάστημα. Αἱ δυτικώτεραι περιοχαὶ δὲν εἶναι τόσον μονότονοι, ὅσον αἱ ἀνατολικαί, διότι μετεβλήθησαν εἰς ξηρὰν ἐνωρίτερον καὶ συνεπῶς ὑπέστησαν τὴν διάθρωσιν τῶν ρεόντων ὑδάτων μακρότερον χρονικὸν διάστημα.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς πέριξ ὑψηλὰς περιοχάς. Περισσότερον εὐφοροὶ εἶναι αἱ προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορειοτέρας περιοχάς τῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποιαὶ εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν κατείχοντο ὑπὸ παγετώνων. Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου μεταφερθέντα ὑλικά εἶναι περισσότερον εὐφορα: α') Διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὁποῖον περιέχει πολλὰς θρεπτικὰς οὐσίας. β') Διότι διαπερῶνται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος. γ') Διότι διατηροῦν ἀρκετὴν ὑγρασίαν ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγάλης ξηρασίας.

Τὰ ρέοντα ὕδατα τῆς Οὐγγρικῆς πεδιάδος, λόγω τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τῆς, συλλέγονται παρὰ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου σπουδαιότερος παραπόταμος εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ Τισίας.

Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι πολὺ μεγάλαι. Εἰς τὴν Βουδαπέστην ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου κατέρχεται εἰς 2^ο περίπου ὑπὸ τὸ μηδέν, τοῦ δὲ Ἰουλίου εἰς 22^ο περίπου ὑπὸ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, ἐπεὶ οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅπως εἰς ὅλα τὰ ἡπειρωτικὰ κλίματα. Λόγω τῶν ὀλίγων καὶ ἀκανονίστων βροχῶν τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον εἶναι χώρα στεπνώδης. Τὰ δένδρα εἶναι πολὺ σπάνια.

Ἡ Ούγγρική πεδιάς, χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφός της, εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος εὐδοκιμοῦν κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης σακχαροῦχα τεύτλα, εἰς τοὺς ἀγρούς ὅπου καλλιεργεῖται ὁ σῖτος, πατάται καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς λοφώδεις περιοχάς. Ὀνομαστοὶ εἶναι οἱ οἶνοι τῆς περιοχῆς Τοκάι.

Ούγγροι με τὰς ἐθνικὰς των ἔνδυμασίαις.

Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι συνήθως ὑπόκεινται εἰς πλημμύρας, ὑπερισχύει ἡ κτηνοτροφία (βόες, ἵπποι, πρόβατα).

Αἱ πόλεις τῆς Ούγγρικής πεδιάδος εἶναι μεγάλα χωρία. τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς ἀγοραὶ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι ἐκ τούτων εἶναι ἡ Σεγεδίν (135.000 κ.), ἀγορὰ δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἡ Ντεμπρεσέν (117 χιλ. κ.), ἀγορὰ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Μία μόνον εἶναι πραγματικὴ πόλις, ἡ πρωτεύουσα Βουδαπέστη (1.420.000

κ.), ή όποία κείται επί τοῦ Δουνάβεως καί μεταξύ τῆς μονοτόνου ἀνατολικῆς πεδιάδος καί τῆς λοφώδους δυτικῆς περιοχῆς. Τήν ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τήν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κείται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοί πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς πεδιάδος καί ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι σπουδαία διεθνῆς ὁδός. Διὰ τῆς Βουδαπέστης διέρχονται ἐπίσης καί σπουδαῖαι διεθνεῖς ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τήν Ν. Α. Εὐρώπην μὲ τὴν Κεντρικὴν καί Βόρειον Εὐρώπην. Χάρις εἰς τήν καλὴν της θέσιν καί εἰς τὰ πλούσια προϊόντα της ἡ Οὐγγρική πεδιάς εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καί βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Οὐγγαρίας (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, καπνοβιομηχανία, μηχανουργεῖα).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.— Ὁ πληθυσμὸς τῆς Οὐγγαρίας ἀποτελεῖται κατὰ τὰ 90% ἀπὸ Οὐγγρους (Μαγυάρους), οἱ ὁποῖοι ἦλθον ἐκ τῆς Ἀσίας καί εἶναι μογγολικῆς καταγωγῆς. Παρὰ τὴν πολὺπλοκον ἱστορίαν των διατηροῦν τὴν γλῶσσαν καί τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς των.

Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ Γερμανούς, Σλαύους καί Ἰσραηλίτας. Πολλοὶ ὅμως Οὐγγροι διαμένουν ἐκτὸς τοῦ Οὐγγρικοῦ Βασιλείου, εἰς τὴν παραμεθόριον ζώνην καί εἰς τὴν Τρανσυλθανίαν, ἡ ὁποία κατέχεται ὑπὸ τῆς Ρουμανίας.

Ἡ σπουδαιότερα ἀσχολία τῶν κατοίκων τῆς Οὐγγαρίας εἶναι ἡ γεωργία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὐφορον πεδιάδα των. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι ὁ

Παιδιά βοηθοῦντα κατὰ τὸν θερισμὸν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν.

σίτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος. Ἀκολουθεῖ ἡ σίκαλις, ἡ κριθή καὶ ἡ θρώμη. Σημαντικὴν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι (σακχαροῦχα τεύτλα, κάνναβις, λίνον, καπνός), αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια καὶ τὰς ζωτροφικὰς καλλιεργείας μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία (ιδίως τῶν ἵππων καὶ τῶν χοίρων).

Ἡ βιομηχανία, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἄνθρακος καὶ μεταλλευμάτων, εἶναι περιορισμένη καὶ συνίσταται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (βιομηχανίαι ἀλεύρου, ζακχάρεως, μπύρας, καπνοῦ). Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα, ὅπου ὑπάρχουν καὶ μερικὰ μηχανουργεῖα καὶ ὑφαντουργεῖα. Λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας δὲν ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν, ὅπως ἡ Τσεχοσλοβακία (93 κάτ. εἰς 1. τ. χμ.).

Ἡ Οὐγγαρία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἐξάγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ εἶδη. Τὸ ἐξωτερικόν της ἐμπόριον ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν ποταμὸν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχει μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης (Γερμανίαν, Τσεχοσλοβακίαν), πὰ ὅποια εἰσάγουν γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγουν βιομηχανικὰ εἶδη.

Ε'. ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Εἰσαγωγή.— Ἡ Ρουμανία χρονολογεῖται ὡς κράτος ἀπὸ τὸ ἔτος 1878, ὅποτε ἠνώθησαν αἱ δύο παραδουνάβιοι ἡγεμονίαι, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαυία. Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον τοῦ 1913 προσηρτήθη ἡ Δοβρουτσᾶ, ἡ ὁποία πρότερον κατεῖχετο ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, μετὰ δὲ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) παρεχωρήθησαν εἰς αὐτὴν ἡ πέραν τῶν Καρπαθίων Τρανσυλβανία, ἡ ὁποία κατεῖχετο ὑπὸ τῆς διαλυθεί-

σης Αυστροουγγαρίας, καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Προύθου καὶ Δνειστέρου Βεσσαραβία, ἡ ὁποία κατεῖχeto ὑπὸ τῆς Ρωσίας. Οὕτως ἡ Ρουμανία εἶναι κράτος ἐντελῶς νέον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια καὶ ὁ πληθυσμὸς σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (ἔκτασις 295.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 18.000.000 κάτ.).

Ὅρια.—Ἡ Ρουμανία ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαυΐας καὶ Οὐγγαρίας, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Πολωνίας καὶ Ρωσίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Ἡ Ρουμανία κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, καθόσον δεσπόζει τῆς κοιλάδος τοῦ Κάτω Δουνάβειος, ὁ ὁποῖος παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν χωρῶν αὐτῶν.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—Ἡ Ρουμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο διαφόρους περιοχὰς ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους, τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα. Ἡ μία περιοχὴ περιλαμβάνει τὰ Καρπάθια καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας καὶ ἡ ἄλλη τὴν λοφώδη καὶ τὴν πεδινὴν χώραν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων.

α') Ἡ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων.—Ἡ ὄρεινὴ αὕτῃ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων, ἡ ὁποία κατέχει πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ὀλικῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας, εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη τῆς Ρουμανίας. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαί εἶναι: αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεις ἢ Νότια Καρπάθια (2.500 μ.), τὰ πλέον ὑψηλὰ καὶ τὰ πλέον ὀγκώδη, τὰ Μολδαυικὰ Καρπάθια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐλιγώτερον ὑψηλὰ (δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μ.), τὰ Καρπάθια τῆς Μπουκοβίνας πρὸς τὰ Β. Δ., τὰ ὁποῖα εἶναι ὑψηλότερα τῶν Μολδαυικῶν (2.050 μ.) καὶ πρὸς Δ. τὸ ὀγκῶδες ὄρος Μπιὸρ (1.850 μ.).

Μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν περιοχῶν ἐκτείνεται τὸ Λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφος τοῦ καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις καὶ εἶναι ἡ σπουδαιότερα περιοχὴ ἀπὸ ὅλην τὴν ὄρεινὴν Ρουμανίαν. Χάρις δὲ εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ χαμηλοὺς αὐχένους τῆς ὀροσειρᾶς τῶν Καρπα-

θίων ή συγκοινωνία τοῦ λεκανοπεδίου μετὰ τῶν πέριξ πε-
διάδων εἶναι εὐκόλος.

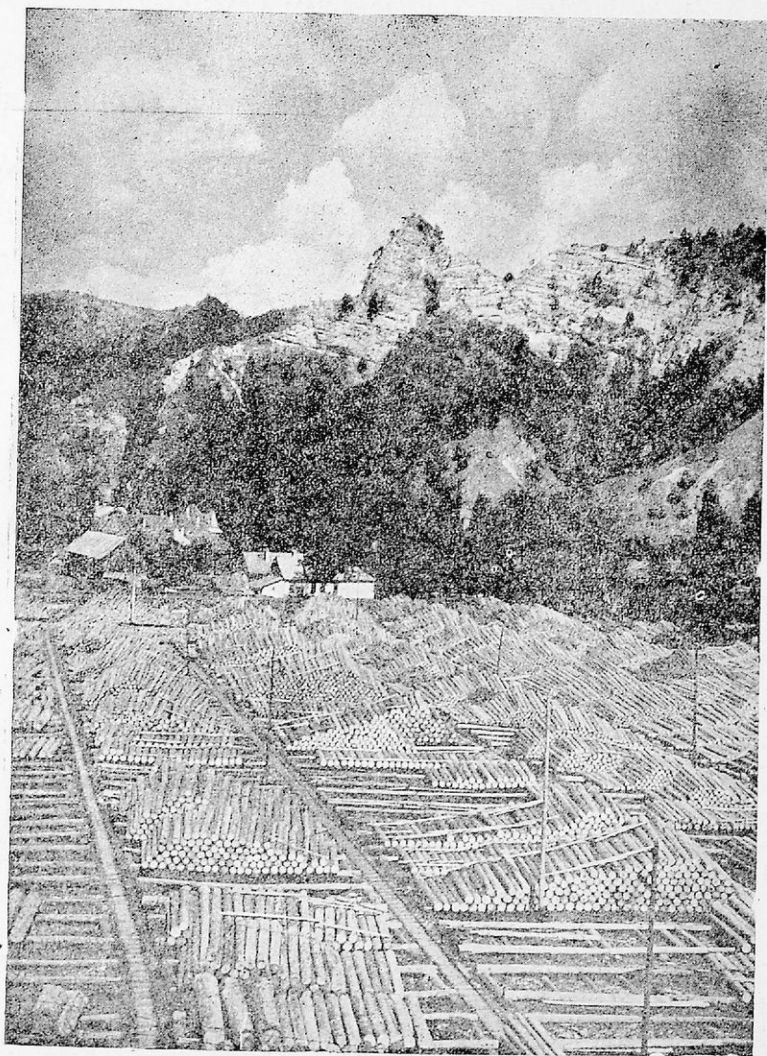
Τὰ ρέοντα ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου συλλέγονται εἰς τὸν
Δούναβιν παρὰ τῶν παραποτάμων τοῦ Σάμος, Καίρες καὶ
Μάρος, οἱ ὅποιοι σχηματίζουν θαθείας κοιλάδας.

Τὸ κλίμα εἶναι γενικῶς δριμύ ή πειρωτικὸν εἰς τὴν
περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη. Ἀπὸ τὸν Δε-
κέμβριον ἕως τὸν Μάρτιον ή θερμοκρασία εἶναι σχεδὸν παν-
τοῦ κατωτέρα τοῦ μηδενός. Περισσότερας βροχὰς δέχεται ή
ὄρεινή περιοχή, ὅτι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχεροὺς ἀ-
νέμους. Διὰ τοῦτο ἔχει πλουσιωτέραν θλάστησιν. Μέχρι τοῦ
ὑψους τῶν 600 μ. ὑπάρχουν αἱ καλλιέργειαι καὶ τὰ χωρία
ὑπεράνω τῆς ζώνης αὐτῆς ἀρχίζουν τὰ δάση, τὰ ὅποια ἀπο-

*Εργοστάσιον ξυλείας εις τὰ Ρουμανικά Καρπάθια (περιοχή
τῆς Μπουκοβίνας).

τελοῦνται ἀπὸ δρυὸς καὶ ὀξυᾶς εἰς τὰ κατώτερα μέρη καὶ ἀπὸ

ἐλατα εἰς τὰ ὑψηλότερα. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν δασῶν δὲν εἶναι συνεχῆς, καθ' ὅσον διακόπτεται ἀπὸ βοσκοτόπους, οἱ ὁποῖοι καλύπτουν καὶ τὰς ὑψηλότερας περιοχάς, ὅπου τὸ πολὺ ψυχρὸς καὶ οἱ ὀρμητικοὶ ἄνεμοι δὲν εὐνοοῦν τὰ δάση.

Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ κτηνοτροφία (πρόβατα, βόες, ἵπποι), χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους καὶ ἡ ξυλεία, χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση τῆς. Ἡ γεωργία κατέχει δευτέραν θέσιν καὶ εἶναι περὶ σσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (σίτος, ἀραβόσιτος), πατάται, ὄσπρια, λαχανικά, σακχαροῦχα τεύτλα καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς πλαγιάς τῶν λόφων ἄμπελοι.

Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Κλουζ (100.000 κ.), τὸ δεύτερον πνευματικὸν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὀφείλεται εἰς τὴν θέσιν τῆς, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Βουδαπέστην καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Εἰς τὰ προάστεια ἀνεπτύχθησαν ἀξιόλογοι βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι ἐπεξεργάζονται ἐγγύρια προϊόντα (ἄλευρόμυλοι, βυρσοδεψεῖα, πριονιστήρια, ἐπιπλοποιεῖα).

β') Ἡ λοφώδης περιοχή. — Ἡ λοφώδης περιοχή ἐκτείνεται εἰς τοὺς Ν. Α. πρόοπδας τῶν Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμούς, οἱ ὁποῖοι κατέρχονται πρὸς τὸν Δούναβιν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Ζίου, ὁ "Ολτου, ὁ Ἰαλομίτσας, ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προῦθος. Ἐπειδὴ ἡ περιοχή αὕτη εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν κατεῖχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι εὐφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, ὅπως εἰς τὰς πεδιάδας, διότι αἱ ἀνωμαλῖαι τῆς τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς Β. Α. ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι χάρις εἰς τὸ σχετικὸν ὕψος τῆς. Τὸ εὐφορον ἔδαφος, τὸ ἥπιον σχετικῶς κλίμα καὶ αἱ ἄφθονοι βροχαὶ συντελοῦν, ὥστε ἡ λοφώδης αὕτη περιοχή νὰ ἔχῃ ποικίλας καλλιεργεῖας καὶ πυκνὸν πληθυσμόν. Εἶναι ἡ

πυκνότερον κατωκημένη περιοχή της Ρουμανίας. Καλλιεργούνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, σακχαροῦχα τεύτλα, ὀπωροφόρα δένδρα (ιδίως δαμασκηναί), ἄμπελοι. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καὶ παρὰ τὸ Πλοέστι εὐρίσκονται καὶ τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ πετρελαίου.

Αἱ πόλεις δὲν εἶναι πολλαί, διότι ὁ πληθυσμὸς εἶναι κυρίως ἀγροτικὸς καὶ ὥς ἐκ τούτου διαμένει εἰς χωρία. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι τὸ Πλοέστι (80.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ πετρελαίου καὶ ἡ Κράιοβα (65.000 κ.), ἀγροτικὴ ἀγορὰ μεταξύ τῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους χώρας.

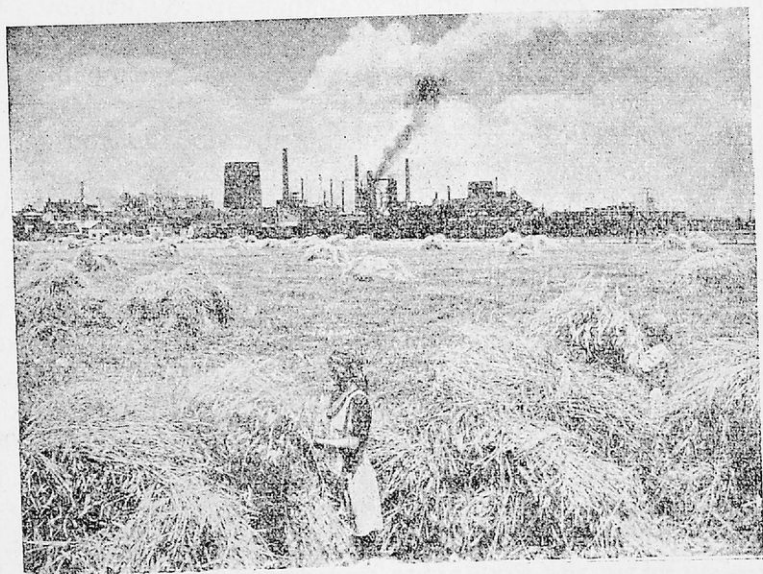
γ') Αἱ μεγάλαι πεδιάδες. — Αἱ ρουμανικαὶ πεδιάδες διαιροῦνται: εἰς τὴν Βλαχίαν πρὸς Ν., εἰς τὴν Μολδαυίαν καὶ Βεσσαραβίαν πρὸς τὰ Β.Α., εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὴν Δοβρουτσᾶν πρὸς τὰ Ν.Α. Ἡ Δοβρουτσᾶ εἶναι ἡ μόνη περιοχή τῆς Ρουμανίας, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Ὀλιγώτερον εὐφορος εἶναι ἡ περιοχή τῆς Δοβρουτσᾶς, διότι αὕτη εἶναι παλαιὰ ξηρά, ἡ ὁποία ἰσοπεδώθη ἀπὸ τὴν διάθρωσιν τῶν ὑδάτων.

Τὸ κλίμα εἶναι δριμύ ἡπειρωτικόν, διότι ἡ πεδινὴ αὕτη περιοχή εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς Β. Α. ἀνέμους, οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἐμπόδιον εὐρίσκουν κατὰ τὴν διαδρομὴν των ἀπὸ τὴν Σιθρίαν ἕως τὸν Αἴμον.

Οἱ ἄνεμοι οὗτοι κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχροὶ καὶ προκαλοῦν ἀπότομον πτώσιν τῆς θερμοκρασίας (ἐντὸς τοῦ εἰκοσιτετραώρου ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ κατέλθῃ 10—15 βαθμοῦς)· κατὰ τὸ θέρος εἶναι πολὺ θερμοί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν. Δὲν εἶναι σπάνιον ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους μῆνας κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ θερμοκρασία νὰ μὴ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ μηδενὸς καὶ ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ τὸ θέρος νὰ μὴ εἶναι κατωτέρα τῶν 20 βαθμῶν. Ὀλιγώτερον θροχεροὶ μῆνες εἶναι ὁ Αὐγουστος, ὁ Σεπτέμβριος καὶ ὁ Ὀκτώβριος. Ἡ πεδινὴ περιοχή τῆς Ρουμανίας, λόγῳ τοῦ εὐφόρου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός της, εἶναι **χώρα τῶν δημητριακῶν**. Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια, ὅπου τρέφονται

κυρίως πρόβατα, τὰ ὅποια κατέρχονται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

Πόλεις. — Τὰς πόλεις τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων δυνάμεθα νὰ τὰς διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α') εἰς τὰς **πόλεις-ἀγοράς**, αἱ ὁποῖαι κεῖνται μετὰ τῆς πεδινῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς περιοχῆς ἢ εἰς κεντρικὰς θέσεις· β') εἰς τὰς **πόλεις-λιμένας**, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

Ὁ θερισμὸς εἰς τὴν Ρουμανίαν.

α') Πόλεις-ἀγοραί. — Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας εἶναι τὸ **Βουκουρέστιον** (630.000 κ.), τὸ ὁποῖον ἔγινε πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας χάρις εἰς τὴν καλὴν τοῦ γεωγραφικὴν θέσιν. Κεῖται ἀφ' ἑνὸς μετὰ τῶν Καρπαθίων καὶ Δουνάβεως (ἀπέχει 80 χμ. ἀπὸ τῶν Καρπάθων καὶ 40 ἀπὸ τὸν Δούναβιν)· ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ρουμανίας, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαυῖα. Εἶναι τὸ διοικητικόν, πνευματικόν καὶ οἰκονομικόν.

κόν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἰδρύσεώς του προσείλκυσε πολλοὺς Ἑλληνας, διότι αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν παραδουναβίων χωρῶν εἶναι πολὺ παλαιαί. Ὅταν ἡ Ρουμανία ἦτο ἡγεμονία, ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ Βουκουρεστίου εὐρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, ἡ δὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ κράτους καὶ τῶν διανοουμένων. Σήμερον εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπάρχει ἀνθηρὰ ἑλληνικὴ παροικία, ἡ ὁποία ἀριθμεῖ 6.000 περίπου μέλη. Ὑπάρχει ἐπίσης καὶ πλήρες γυμνάσιον, τὸ ὁποῖον στεγάζεται εἰς μεγαλοπρεπέστατον κτίριον. Ὅπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ρουμανίας, οὕτω καὶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον οἱ Ἕλληνες ἦσαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι σπουδαῖος παράγων προόδου.

Εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ πλησίον τοῦ ποταμοῦ Ὀλτου κεῖται τὸ **Δραγατσάνιον** (7.000 κ.), ὅπου κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821 κατόπιν ἡρωϊκοῦ ἀγῶνος κατεστάλη ἡ ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην ἑπαναστατικὴ κίνησις τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν καὶ ἔπεσε μαχόμενος ὁ Ἱερὸς Λόχος.

Εἰς τὴν Μολδαυίαν κεῖται τὸ **Ἰάσιον** (100.000 κ.), τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε σπουδαῖον κέντρον ἑλληνικῆς παιδείας, κατέχει δὲ ἰδιαιτέραν θέσιν εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, καθόσον ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας. Σήμερον τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσραηλίτας, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁποίων εὐρίσκεται καὶ ἡ ἐμπορικὴ του κίνησις.

Εἰς τὴν Βεσσαραβίαν κεῖται τὸ **Κισνόβιον** (118.000 κ.), δευτέρα πόλις τῆς Ρουμανίας ἀπὸ ἀπόψεως πληθυσμοῦ, εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Βανὰτ ἡ **Ἀράδη** (80.000 κ.) καὶ εἰς τὴν πεδινὴν Μπουκοβίαν ἡ **Τσερναούτσι** (115.000 κ.).

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις - ἀγοράς τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων ὑπερισχύει ἡ ἐμπορικὴ κίνησις. Ἡ θιομηχανία εἶναι μικρὰ καὶ περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, ἐπιπλοποιεῖα κ. ἄ.).

β') Πόλεις-λιμένες.— Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἀπὸ τὸ Τούρνου - Σεθερίνον μέχρι τοῦ Δέλτα πολλαὶ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ

τῆς συνεχῶς αὐξανομένης ναυτιλιακῆς κινήσεως ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτέρου ποταμοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἐκάστη αὐτῶν συνδέεται διὰ μιᾶς σιδηροδρομικῆς διακλαδώσεως μετὰ τῆς κυρίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία διασχίζει ἐκ Δ. πρὸς Α. τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βλαχίας.

Ἐκ τούτων σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν ἡ Βραῖλα (70.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας καὶ τὸ Γαλάζιον (100.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μολδαυίας. Ἡ

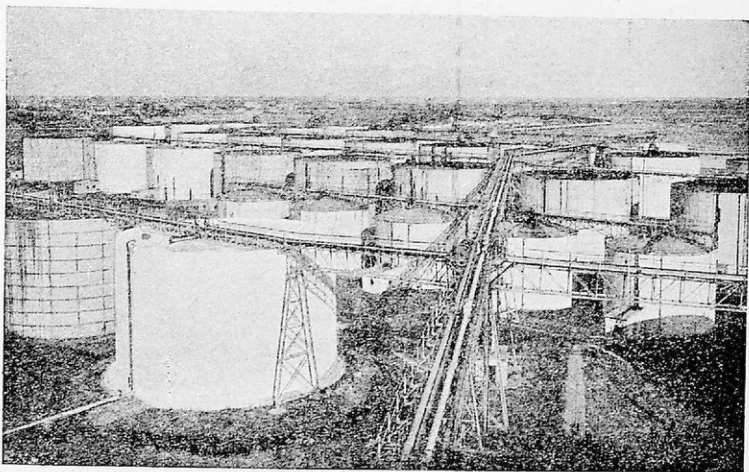

Ἡ ἀλιεῖα εἰς τὸν Δούναβιν.

Βραῖλα εἶναι ὥραία πόλις καὶ σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου θάθους τοῦ ποταμοῦ (12—15 μ.) δύνανται νὰ πλεύσουν μεγάλα πλοῖα. Ἐξάγονται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Τὸ Γαλάζιον παρουσιάζει μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, διότι ἐξυπηρετεῖ μεγαλυτέραν ἑκτασιν (ὁλόκληρον τὴν Μολδαυίαν, τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τμήμα τῆς Τρανσυλθανίας). Ἐκ τοῦ λιμένος του ἐξάγονται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ μεγάλαι ποσότητες πετρελαίου καὶ ξυλείας, ἡ ὁποία μεταφέρεται μέχρι τῶν ἀποθηκῶν τοῦ λιμένος διὰ τοῦ

ρεύματος τοῦ Σερέτη. Τὸ Γαλάζιον εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ σπουδαιότερα ἀγορὰ τῶν ἀλιευομένων ἰχθύων εἰς τὸ Δέλτα καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας τοῦ Δουνάβεως.

Ἀξιόλογον ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν καὶ αἱ πόλεις: Γιούργετσον (30.000 κ.) καὶ Σουλινᾶς. Ἡ πρώτη, διότι εἶναι ἐπίνειον τοῦ Βουκουρεστίου ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀποθήκη τοῦ διὰ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην προοριζομένου πετρελαίου. Τὸ πολύτιμον αὐτὸ προϊόν μεταφέρεται ἀπὸ τὴν

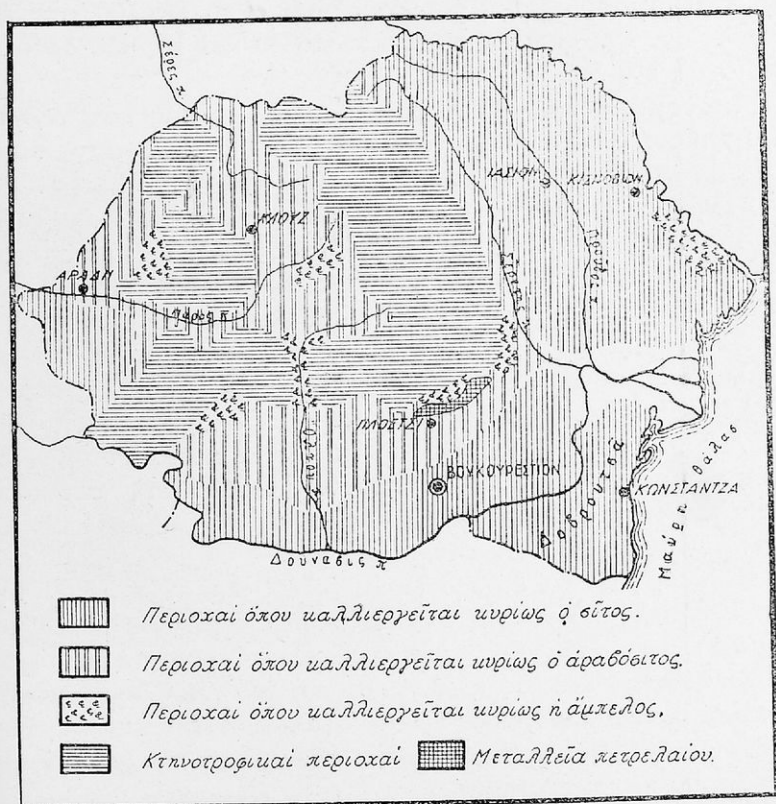
Αἱ δεξαμεναὶ τοῦ πετρελαίου εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνσταντῆς.

περιοχὴν τοῦ Πλοέστι εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς εἴτε σιδηροδρομικῶς δι' εἰδικῶν θαγονίων εἴτε δι' ὑπογείου ὁχετοῦ. Ἡ δευτέρα, διότι εὐρίσκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως, ὅπου τὰ μεγάλα πλοῖα συμπληρώνουν τὸ φορτίον των, τὸ ὁποῖον ἤρχισαν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βραΐλας καὶ τοῦ Γαλαζίου.

Εἰς τὴν Δοβρουτσᾶν κεῖται ἡ Κωνσταντῆς (60.000 κ.), εἰς τῶν σπουδαιότερων λιμένων τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀφείλει εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν τῆς συγκοινωνίαν μὲ τὸ Βουκουρέστιον καὶ εἰς τὸν ὑπόγειον ὁχετόν, ὁ ὅ-

ποῖος μεταφέρει τὸ πετρέλαιον ἀπὸ τὸ Πλοέστι κατ' εὐθείαν εἰς τὰς ἀποθήκας της.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — Πληθυσμὸς. — Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρουμανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἔθνικότητας,

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπερισχύουν οἱ Ρουμᾶνοι. Οὗτοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ Ρωμαίων ἀποίκων, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, ὅταν ἡ χώρα αὕτη, ἡ ὁποία πρότερον ὠνομάζετο Δακία, ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γλῶσσα των εἶναι λατινικῆς κα-

ταγωγής. Αί ξέναί ἐθνικότητες ἀντιπροσωπεύουν τὰ 30 % τοῦ ὀλικοῦ πληθυσμοῦ. Περισσότεροι εἶναι οἱ Οὐγγροι (εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ τὰς δυτικὰς πεδιάδας), ἀκολουθοῦν οἱ Σλαῦοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἰσραηλῖται.

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἡ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 100 κατ. εἰς ἕκαστον τ. χμ., εἰς τὰς πεδιάδας εἰς 40 καὶ εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς εἰς 30—35.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Ἡ Ρουμανία εἶναι κράτος κατ' ἐξοχὴν γεωργικόν. Τὰ ἐξαγόμενα ἀγροτικά καὶ ἀκατέργαστα προϊόντα ἀντιπροσωπεύουν τὰ 90 % τῆς ἐξαγωγῆς τῆς.

Γεωργία.—Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ρουμανίας κατέχει ἡ γεωργία χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένους καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς. Λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος κατέχουν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. Ὁ σῖτος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, ὅπου αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἰς τὴν λοφώδη χώραν, ὅπου αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀραβοσίτου κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Γιουγκοσλαυίαν. Ἡ Ρουμανία εἶναι **χώρα τῶν σιτηρῶν.**

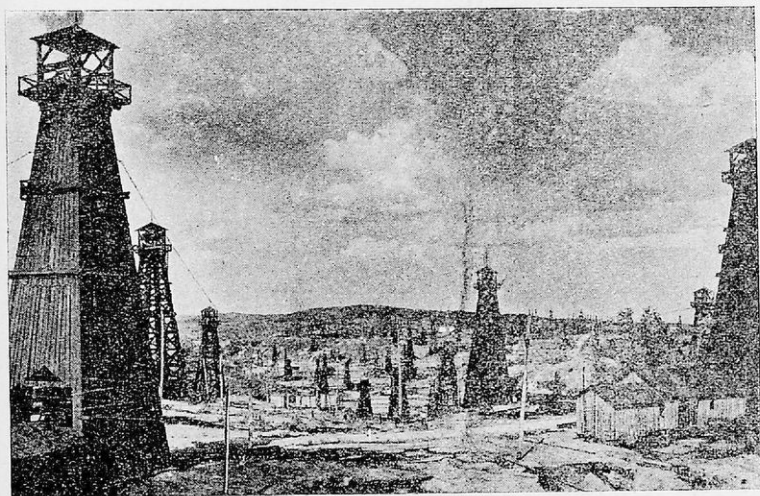
Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ζωοτροφικὰ προϊόντα λόγῳ τῆς ἀνεπτυγμένης κτηνοτροφίας, πατάται, λαχανικά, ἰδίως περὶ τῶν μεγάλων πόλεων, βιομηχανικὰ προϊόντα (σακχαροῦχα τεύτλα, καπνὸς κ. ἄ.) καὶ εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα (ἰδίως δαμασκηναί, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν εἰς 60 ἑκατομμύρια περίπου).

Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν.

Ἡ Ρουμανία ἔχει καὶ μέγαν φυσικὸν πλοῦτον χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τῆς καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὀρυκτά τῆς, μετὰ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει τὸ πετρέλαιον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων (περιο-

χή Πλοέστι). Ἡ Ρουμανία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ πετρελαίου.

Παρὰ τὸν ἄφθονον φυσικὸν καὶ γεωργικὸν τῆς πλοῦτον ἡ Ρουμανία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν λόγῳ κυρίως ἐλλείψεως κεφαλαίων, τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (61 κάτ. εἰς 1 τ.

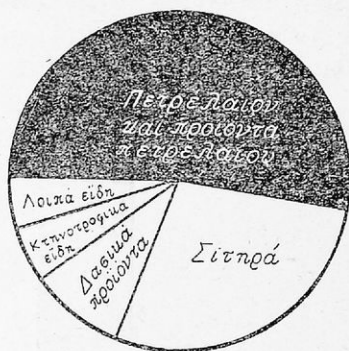

Μεταλλεῖα πετρελαίου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι.

χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι τῆς ἐπεξεργάζονται τὰ γεωργικὰ καὶ δασικὰ προϊόντα (ἄλευρόμυλοι, πριονιστήρια, βυρσοδεφεῖα). Ἡ μεταλλουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Ρουμανίας ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν, τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Χάρις εἰς τὴν ἄφθονον γεωργικὴν τῆς παραγωγὴν, τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ πετρελαίου καὶ τὰ ἐκτεταμένα δάση τῆς ἡ Ρουμανία ἐξάγει: πετρέλαιον καὶ

προϊόντα πετρελαίου, δημητριακούς καρπούς, ξυλείαν και κτηνοτροφικά προϊόντα. Εισάγει κυρίως βιομηχανικά είδη (ύφασματα, μηχανές παντός είδους, φαρμακευτικά προϊόντα, είδη πολυτελείας κ. ά.). Είς τὸ ἐξωτερικόν της ἐμπόριον τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Γερμανία, πρῶτον διότι ἡ χώρα αὕτη εἰσάγει γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγει βιομηχανικὰ εἴδη,

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ρουμανίας.

καὶ δεύτερον διότι ἡ μεταφορά τῶν θαρέων αὐτῶν προϊόντων εἶναι εὐκόλος χάρις εἰς τὸν Δούναβιν ποταμόν.

Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει ἐκ τῆς Ρουμανίας εἶδη διατροφῆς (σίτον, ἀραβόσιτον, κριθήν, ὄσπρια, μόσχους, τυρόν, βοῦτυρον), πετρέλαιον, βενζίνη, ξυλείαν. Ἐξάγει εἰς τὴν Ρουμανίαν ἑσπεριδοειδή, σῦκα ξηρά, καπνὸν καὶ σιγαρέττα, ἐλαίας, νέφτι, σάπωνας, νήματα θαμβακερὰ καὶ ἄλλα.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης δὲν παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς καὶ Μεσογειακῆς Εὐρώπης. Τὸ σπουδαιότερον κοινὸν χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι τὰ σύνορα τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἐκτὸς τῆς Ἑλβετίας) ὑπέστησαν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον μεγάλας μεταβολάς. Ἡ παλαιὰ αὐτοκρατορία τῆς Αὐστροουγγαρίας διελύθη. Ἡ Αὐστρία ἠνώθη τελευταίως μετὰ τῆς Γερμανίας καὶ ἡ Οὐγγαρία ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον κράτος. Ἐκ τῶν τμημάτων τῆς διαλυθείσης αὐτοκρατορίας ἐσχηματίσθη ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ ὁποία διεμελίσθη κα-

τὰ τὸ ἔτος 1939, καὶ ἐδιπλασιάσθη σχεδὸν ἡ Ρουμανία. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον διακρίνει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, εἶναι ὅτι αἱ δυτικώτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι κυρίως βιομηχανικαὶ (Γερμανία, Βοημία, Μοραβία, Ἑλβετία), χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα των καὶ τὸν ἄνθρακα (ἡ Ἑλβετία ὀφείλει τὴν βιομηχανικὴν τῆς ἀνάπτυξιν εἰς τὸν λευκὸν τῆς ἄνθρακα καὶ εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν). Αἱ ἀνατολικώτεραι (Οὐγγαρία, Ρουμανία) εἶναι χῶραι κυρίως γεωργικαί, λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι πτωχαὶ εἰς ἄνθρακα καὶ εἰς κεφάλαια. Ὡς ἐκ τούτου αἱ πρῶται ὁμοιάζουν μὲ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, αἱ δὲ δεύτεραι μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης.

Μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀγροτικῶν χωρῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης τὸ ἐμπόριον εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον : α') διότι αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι λόγῳ τῆς ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας των καὶ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ των εἰσάγουν πρώτας ὕλας καὶ εἶδη διατροφῆς καὶ ἐξάγουν βιομηχανικὰ προϊόντα, αἱ δὲ ἀγροτικαὶ λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας των ἐξάγουν ἀκατεργάστους ὕλας καὶ εἶδη διατροφῆς καὶ εἰσάγουν βιομηχανικὰ εἶδη· β') διότι συνδέονται μὲ τὸν Δούναβιν ποταμόν, ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τὴν μεταφορὰν τῶν θαρέων προϊόντων εἰς πολὺ εὐθηνὰς τιμὰς (αἱ ὑδάτιναι ὁδοὶ εἶναι εὐθηνότεραι ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας).

Ἑρωτήσεις.

- 1) Κατὰ τί διαφέρουν αἱ χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ;
- 2) Ποῖος εἶναι ὁ ἑλληνικὸς λιμὴν, ὁ ὁποῖος ἐξυπηρετεῖ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον ;
- 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον ;
- 4) Ποία χώρα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἔχει περισσότερον ἀναπτύξει τὸν τουρισμὸν καὶ διὰ ποῖον λόγον ;
- 5) Πόσας ὁδοὺς δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν διὰ νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Βερολῖνον ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΠΟΛΩΝΙΑ

Εισαγωγή.— Ἡ Πολωνία εἶναι τὸ μεγαλύτερον κράτος ἀπὸ τὰ συσταθέντα μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (ἑκτασίς 390 000 τ. χμ., πληθυσμὸς 32.000.000 κάτ.). Πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο διαμοιρασμένη μεταξὺ Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Αὐστρο-ουγγαρίας. Τὸ νέον Πολωνικὸν Κράτος δὲν παρουσιάζει ἐνότητα οὔτε ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους του οὔτε ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν του. Τὸ ἔδαφός του κατέχει μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ διέξοδός του πρὸς τὴν θάλασσαν εἶναι τεχνητή. Ὁ πληθυσμὸς του περιλαμβάνει πολλὰς ἐθνικότητας (Ρώσους, Γερμανούς, Λιθουανούς, Ἰσραηλίτας).

Ὅρια.— Ἡ Πολωνία, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, Ρωσίας, Λιθουανίας, Γερμανίας, Βοημίας, Μοραβίας, Σλοβακίας καὶ Οὐγγαρίας.

Φυσικαὶ περιοχαί.— Εἰς τὴν Πολωνίαν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους των: α') Τὴν περιοχὴν τῶν Καρπαθίων, β') τὴν περιοχὴν, τὴν ἐκτετατομένην εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ γ') τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βορείου Πολωνίας.

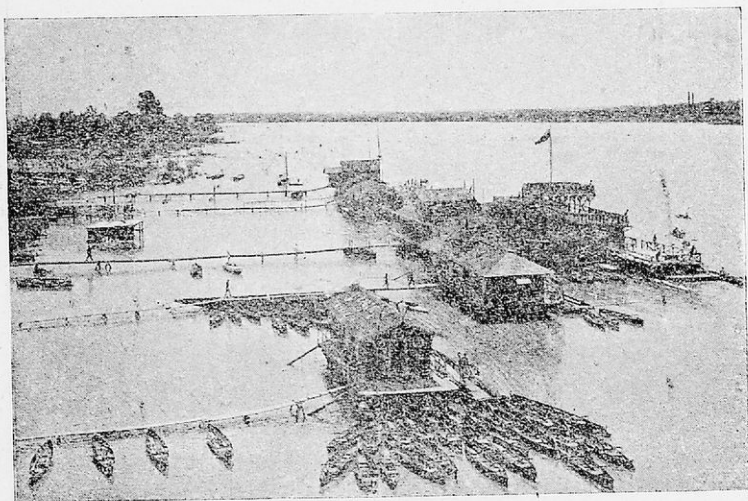
Ἡ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων.— Ἡ ὀρεινὴ περιοχὴ τῶν βορείων Καρπαθίων διαμοιράζεται μεταξὺ Πολωνίας, Σλοβακίας καὶ Οὐγγαρίας. Ὅπως εἰς τὴν Σλοβακίαν καὶ Οὐγγαρίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ ὀρεινὴ αὕτη χώρα καλύ-

Ἡ παρά τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων περιοχὴ.—Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων ἐκτείνεται μία περιοχὴ πλάτους 200 περίπου χμ., ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐκτεταμένα ὀροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῶν ὀροπεδίων εἶναι πολὺ εὐφωρον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς καὶ οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορείους πεδιάδας. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὀρυκτὰ (ἄνθρακα, πετρέλαιον, ψευδάργυρον, μόλυβδον, σίδηρον). Χάρις εἰς τὸ εὐφωρον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὀρυκτὰ της ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ἀνατολικὴ περιοχὴ εἶναι κυρίως γεωργικὴ καὶ ἡ δυτικὴ, ὅπου ὑπάρχουν τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, βιομηχανικὴ. Ἐπειδὴ τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, πατάται καὶ σακχαροῦχα τεύτλα. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνός. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη περιοχὴ τῆς Πολωνίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: **Κρακοβία** (220.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μεταλλουργεῖα, ὑφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστάσια, ὑποδηματοποιεῖα), **Λῶδς** (600.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ὑφαντουργίας καὶ **Λβὸβ** (300.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου.

Ἡ βόρειος πεδιάς τῆς Πολωνίας.—Πρὸς Β. τῆς περιοχῆς τῆς κατεχομένης ἀπὸ τὰ εὐφωρα ὀροπέδια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης ἐκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Πολωνίας, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατεῖχeto ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ἀμμῶδες καὶ συνήθως ἐλώδες, ὅπως καὶ τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. Ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὐφωρος. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα λόγῳ τοῦ ἀμμώδους ἐδάφους καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως πατάται καὶ σίκαλις. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ μέγала ζῶα χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδια καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς πατάτας. Μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν παρατηρεῖται μεγάλη διαφορὰ εἰς τὸν τρόπον τῆς καλλιέργειας. Αἱ δυτικαὶ περιο-

χαί, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς Γερμανίας, παρουσιάζουν μεγαλύτεραν γεωργικὴν ἀνάπτυξιν ἀπὸ τὰς ἀνατολικάς, αἱ ὁποῖαι κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς Ρωσίας.

Ἡ πεδιάς τῆς Πολωνίας, ὅπως καὶ τῆς Βορείου Γερμανίας, εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχόν. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ Βαρσοβία (1.175.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας ἐπὶ τοῦ Βιστούλα ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον μὲ ἀξιόλο-

Ὁ ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸ θέρος πλησίον τῆς Βαρσοβίας.

γον βιομηχανικὴν κίνησιν (μεταλλουργεῖα, ὑφαντουργεῖα).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς Πολωνίας δὲν εἶναι ὁμοιογενής. Ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἐθνικότητας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπερισχύουν οἱ Πολωνοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι Σλαῦοι. Οὗτοι διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ὁμοφύλους τῶν Ρώσους, καθόσον εἶναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα. Ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐθνικότητες σπουδαιότεραι εἶναι οἱ Οὐκρανοὶ (6.000.000 κ.), οἱ Λευκορώσοι (1.000.000 κ.), οἱ Λιθουανοὶ (1.000.000 κ.), οἱ Γερμανοὶ (1.500.000 κ.) καὶ οἱ Ἰσραηλῖται (3.000.000 κ.).

Ἡ Πολωνία παρὰ τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν εἶναι κράτος γεωργικόν. Τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (82 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ σίκαλις, αἱ πατάται (εἰς τὴν ἀμμώδη βόρειον πεδιάδα), ὁ σῖτος, τὰ σακ-

Ὁ ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν Βαρσοβίαν.

χαροῦχα τευτλα (κυρίως εἰς τὰ εὐφορα προσχωσιγενῆ ὄροπέδια) καὶ τὸ λίνον (εἰς τὴν Β. Α. Πολωνίαν). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (ιδίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ τῶν χοίρων).

Ἡ Πολωνία, κειμένη μεταξὺ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ρωσίας, κατέχει, ὡς ἀνεφέρομεν ἄνωτέρω, μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ καλὴ αὕτῃ γεωγραφικὴ τῆς θέσις καὶ τὰ πλούσια γεωργικὰ

καὶ ὀρυκτά της προϊόντα τῆς ἐπιτρέπουν μεγάλην οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Τὸ ἐξωτερικόν της ἐμπόριον ἐξυπηρετεῖται κυρίως διὰ δύο λιμένων: τοῦ **Δάντσιχ** (400.000 κ., κυρίως Γερμανοί), ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἐν μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν καὶ τοῦ πολωνικοῦ λιμένος **Κτύνια** (40.000 κ.), ὁ ὁποῖος ἐδημιουργή-

Πολωνοὶ ἀλιεῖς εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

θη παρὰ τῶν Πολωνῶν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Δάντσιχ.

Αἱ ἐξαγωγαὶ συνίστανται κυρίως εἰς ἄνθρακα, ψευδάργυρον, ξυλείαν, πετρέλαιον, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Αἱ εἰσαγωγαὶ περιλαμβάνουν κυρίως βάμβακα, ἔριον, μηχανὰς διαφόρους, αὐτοκίνητα κτλ.

Β'. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

Μετά τὴν ρωσικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 αἱ παρὰ τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν χῶραι, αἱ ὁποῖαι πρότερον κατεῖχοντο

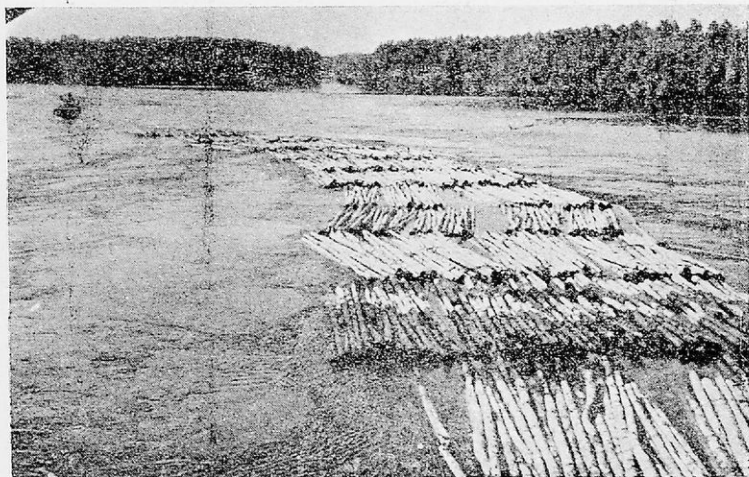

Πολιτικὸς χάρτης τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Φιλλανδίας.

ὑπὸ τῆς Ρωσίας, ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητα κράτη. Αὗται εἶναι : Ἡ Λιθουανία (ἐκτασίς 52.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.400.000 κ., πυκνότης 38), ἡ Λεττονία (ἐκτασίς 65.800 τ. χμ., πληθυσμὸς

1.900.000 κ., πυκνότης 29), ή Ἑσθονία (ἔκτασις 47.560.000 τ. χμ., πληθυσμός 1.100.000 κ., πυκνότης 24), ή Φιλλανδία (ἔκτασις 340.000 τ. χμ., πληθυσμός 3.700.000 κ., πυκνότης 11).

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνει τὰς χώρας αὐτάς, εἶναι ή διαφορετική καταγωγή τοῦ πληθυσμοῦ των. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο πρώτων κρατῶν ἀνήκουν εἰς ἓνα κλάδον τῆς σλαυϊκῆς φυλῆς. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τελευταίων εἶναι ἀσιατικῆς καταγωγῆς

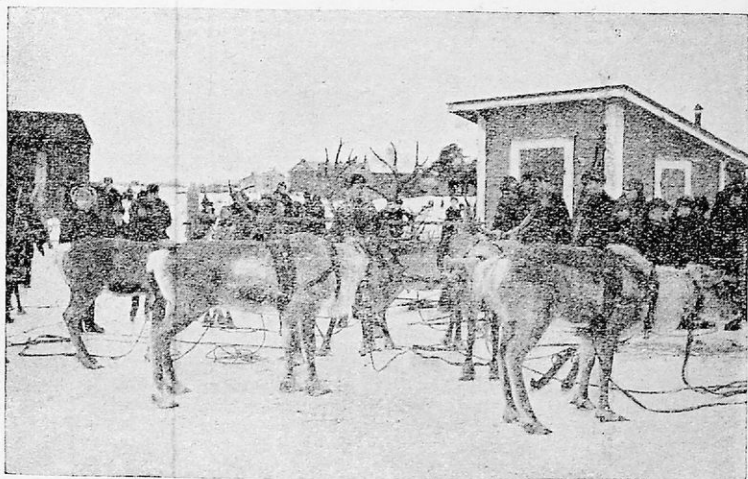

Μεταφορὰ τῆς ξυλείας εἰς τὴν Φιλλανδίαν.

καὶ ὀνομάζονται Φίννοι. Οὗτοι εἶναι συγγενεῖς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Οὔγγρων. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς κατῴκουν πρὸ πέντε περίπου χιλιάδων ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ τὰς παρὰ τὸν μέσον Βόλγαν περιοχάς. Ἀργότερον οἱ λαοὶ αὐτοὶ διεσκορπίσθησαν. Οἱ Βούλγαροι μετηνάστευσαν πρὸς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, οἱ Οὔγγροι πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον καὶ οἱ Φιλλανδοὶ μετὰ τῶν Ἑσθονῶν πρὸς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατεῖχετο ἀπὸ παγετῶνας, ἀποτελεῖται

ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ κοιλώματα καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν διεύθυνσιν. Τὰ κοιλώματα ὀφείλονται εἰς τὴν διάθρωσιν, τὴν ὁποίαν ἀσκοῦν οἱ παγετώνες ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· τὰ μικρὰ ὑψώματα προέρχονται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν τῶν μεταφερομένων ὑπὸ τῶν παγετῶνων ὑλικῶν (χωμάτων, χαλικίων, λίθων) εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλκειν. Οὕτω τὸ ἔδαφος παρουσιάζει μίαν μορφὴν χαώδη. Τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς, ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ

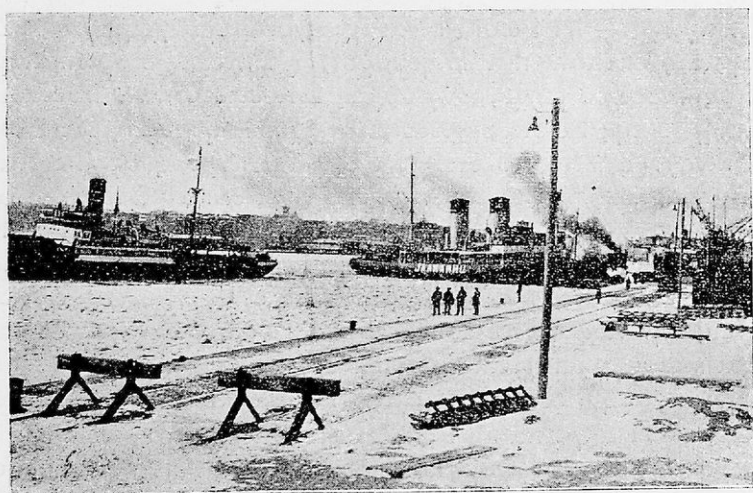

Τάρανδαι εἰς τὴν Βόρειον Φιλλανδίαν.

ρεύσουν εὐκόλως πρὸς τὴν θάλασσαν, παραμένουν στάσιμα εἰς τὰ κοιλώματα καὶ σχηματίζουν λίμνας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀφθονώτεροι εἰς τὴν Φιλλανδίαν, καθόσον αὕτη, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον, ὑπέστη περισσότερον τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων. Μεταξύ των αἱ λίμναι συγκοινωνοῦν συνήθως διὰ μικρῶν ποταμῶν. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων ὀφείλεται ἐπίσης καὶ τὸ ἀργιλῶδες καὶ ἀμμῶδες κυρίως ἔδαφος των. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε κατεῖχοντο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ἡ ὑπαρξίς πολλῶν λιμνῶν καὶ τὰ ἀμμώδη ἐδάφη.

Καίτοι αἱ χῶραι αὗται εὐρίσκονται πλησίον τῆς θαλάσσης, ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικόν, διότι ἐπικρατοῦν οἱ βόρειοι καὶ Β.Α. ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν.

Τὸ πτωχὸν ἔδαφος τῶν δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας. Εἰς τὰ ἀργιλώδη ἐδάφη ὑπάρχουν λειθάδια, ὅπου τρέφονται μεγάλα ζῶα· εἰς τὰ ἀμμώδη ὑπάρχουν δάση ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὅποια εὐδοκιμοῦν εἰς τὰ πτωχὰ ἐ-

Παγοθραυστικά πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἑλσίνκι ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης.

δάφη (σίκαλις, πατάται). Χάρις εἰς τὸ ὑγρὸν τῶν σχετικῶς κλίμα καλλιεργεῖται κυρίως καὶ τὸ λίνον.

Ὡς ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν. Τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα εἶναι θούτυρον, γάλα ξυλεία καὶ λίνον, τὰ δὲ εἰσαγόμενα εἶναι κυρίως βιομηχανικὰ εἶδη. Τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχουν μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ Ἀγγλίαν.

Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνο-

τροφίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν, δὲν ὑπάρχουν πολλοὶ μεγάλοι πτόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι εἶναι αἱ πρωτεύουσάι των.

Εἰς τὴν Λιθουανίαν εἶναι ἡ **Κάουνας** (97.000 κ.), εἰς τὴν Λεττονίαν ἡ **Ρίγα** (380.000 κ.), εἰς τὴν Ἑσθονίαν ἡ **Ταλὲν** (130.000 κ.) καὶ εἰς τὴν Φιλλανδίαν ἡ **Ἑλσίνκι** (230.000 κ.).

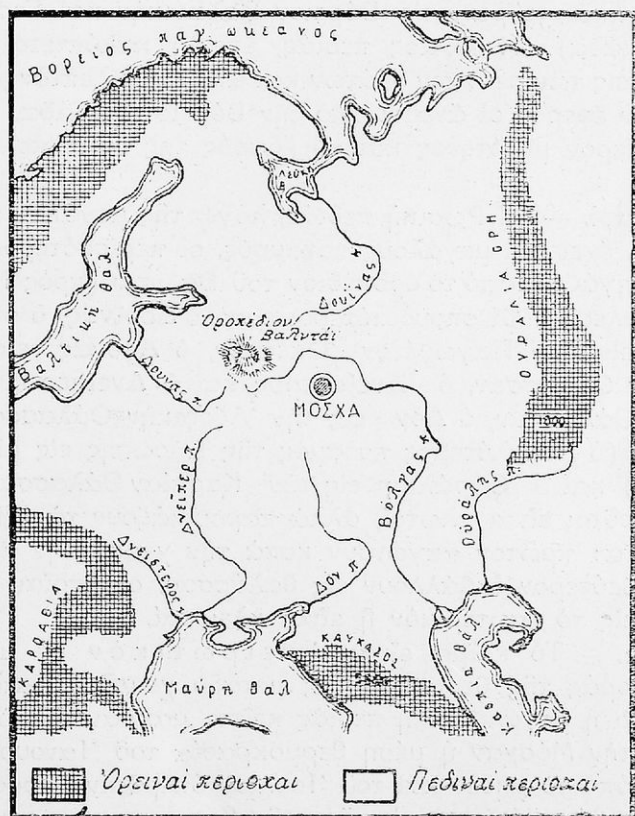
Γ'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

Εἰσαγωγή.— Ἡ Ρωσία εἶναι ἡ μεγαλύτερα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ἑκτασιν καὶ πληθυσμόν. ("Εκτασίς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας 4.650.000 τ. χμ., πληθυσμός 157.000.000 κάτ. "Εκτασίς ὁλοκλήρου τῆς Ρωσίας 21.000.000 τ. χμ., πληθυσμός 170 ἑκατομ. κάτ.). Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον διακρίνει κυρίως τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, εἶναι: Πρῶτον, ὅτι αἱ γεωγραφικαὶ τῆς περιοχαὶ κατέχουν τεραστίας ἐκτάσεις. Ἡ ἰδία θέα, τὸ ἴδιον τοπίον, τὸ ἴδιον κλίμα συναντῶνται εἰς πολὺ μεγάλας ἐκτάσεις, πρᾶγμα, τὸ ὅποιον εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστον εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Δεύτερον, ὅτι ὅλαι αἱ εὐρωπαϊκαὶ καλλιέργειαι ἀπαντῶνται εἰς τὸ ἕδαφός τῆς χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἑκτασίν τῆς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ὅρια.— Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἐκτείνεται μεταξύ τῶν Καρπαθίων πρὸς Δ., τῶν Οὐραλίων ὀρέων πρὸς Α., τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς Ν. καὶ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ πρὸς Β. Παρὰ τὴν μεγάλην τῆς ἑκτασιν (τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης) κατέχει μειονεκτικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν τῆς Εὐρώπης (Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, Μεσογείου Θαλάσσης), αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς μεγάλης χώρας.

Μορφή τοῦ ἑδάφους.— Τὸ ἕδαφος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας περιλαμβάνει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηναιὰ ὄρη καὶ καταλήγει εἰς τὰ Οὐράλια. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ρωσίας ἡ ἀπέραντος αὐτὴ πεδιάς περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἐξῆς ὄρη:

Τὰ Καρπάθια, τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας (1.500—1.700 μ.), τὸν Καύκασον (ὄρος Ἑλμπρουζ 5.630 μ.), ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀσίαν μᾶλλον παρὰ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰ Οὐράλια (ὕψηλότερα κορυφή 1.600 μ.), τὰ ὁποῖα κεῖνται ἐπίσης εἰς

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας.

τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, εἶναι ἡ μεγάλη μονοτονία τῆς. Οὐδὲν σημεῖον τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἐκτάσεως ὑπερβαίνει τὰ 450 μ. Ἡ μονοτονία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ὁμοιό-

μορφος. Τὸ τμήμα τῆς πεδιάδος, τὸ ὁποῖον κεῖται πρὸς Β. τῆς Μόσχας, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχετο ὑπὸ παγετώνων, ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ μικρὰς κοιλότητας, αἱ ὁποῖαι κατέχονται ἀπὸ λίμνας καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα καὶ ἀμμώδεις ἐκτάσεις (ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Φιλλανδίαν, τὰς Βαλτικὰς χώρας, τὴν Βόρειον Πολωνικὴν καὶ Γερμανικὴν πεδιάδα). Ἡ Νότιος πεδιάς, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ ἀπὸ πολὺ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὁποῖον ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν Βόρειον πεδιάδα, εἶναι περισσότερον μονότονος καὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὐφορον.

Ποταμοί. — Ἡ Ρωσικὴ πεδιάς, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της, ἔχει καὶ μεγάλους ποταμούς, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων πηγάζουν ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Βαλντάι (πρὸς Ν. τῆς Πετροπόλεως). Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ **Δουῖνας**, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὸν Παγωμένον Ὠκεανόν, ὁ **Δούνας** εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, ὁ **Δνεΐστερος** καὶ ὁ **Δνεΐπερ** εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, ὁ **Δόν** εἰς τὴν Ἀζοφικὴν Θάλασσαν, ὁ **Βόλγας** (ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης εἰς μῆκος, 3.350 χμ.) καὶ ὁ **Οὐράλης** εἰς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶναι πλωτοί, ἀλλὰ παρουσιάζουν τὰ ἑξῆς ἐλαττώματα: πρῶτον παγώνουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ δεύτερον ἐκβάλλουν εἰς θαλάσσας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ εἶναι κλειστά.

Κλίμα. — Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν μὲ μεγάλας διαφορὰς τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, διότι ἡ μεγάλη αὕτη πεδιάς κεῖται μακρὰν τοῦ ὠκεανοῦ. Εἰς τὴν Μόσχαν ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι 10° ὑπὸ τὸ μηδὲν καὶ τοῦ Ἰουλίου ὑπερβαίνει τοὺς 18° ὑπὲρ τὸ μηδέν. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς θερμοκρασίας γίνεται μεγαλυτέρα, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς χωρὶς βροχὰς καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀνέμους. Ἡ χιών καλύπτει παντοῦ τὸ ἔδαφος μὲ ἓν στῶμα ὄχι πολὺ παχύ. Οἱ ποταμοὶ εἶναι ὅλοι παγωμένοι, καθὼς καὶ αἱ λίμναι. Τὸ

Εριμὺ ὅμως αὐτὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑποφερτόν, ἐφ' ὅσον δὲν φυσᾷ ἄνεμος. Γενικῶς ὁ χειμὼν εἶναι ἢ καλυτέρα ἐποχὴ διὰ τὰς συγκοινωνίας, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους καὶ τῆς ξηρασίας τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι λασπῶδες. Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως καὶ διαρκεῖ ὀλίγον χρονικὸν διάστημα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν λειώνουν αἱ χιόνες, οἱ ποταμοὶ πλημμυρίζουν καὶ αἱ ὁδοὶ γίνονται λασπῶδεις καὶ σχεδὸν ἀδιάβατοι. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, θροχερόν (θροχαὶ ραγδαῖαι) καὶ κονιορτώδες. Τὸ φθινόπωρον εἶναι ὑγρὸν καὶ θραχύ, ὅπως καὶ ἡ ἄνοιξις. Αὐτὰ εἶναι τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος ὅχι μόνον τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, λόγῳ τῆς μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅσον δηλαδὴ ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὸν Β. Πόλον), δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας κλιματικὰς ζώνας:

α') Μίαν ζώνην παρὰ τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχει θέρος.

β') Μίαν ζώνην μὲ μέτριον θέρος, ἢ ὁποία ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς προηγούμενης.

γ') Μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμόν καὶ ἀρκετὰς θροχάς, καθόσον εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς θροχεροὺς δυτικούς ἀνέμου καὶ

δ') Εἰς τὰ Ν. Α. μίαν ζώνην μὲ θέρος θερμόν καὶ μὲ πολὺ ὀλίγας θροχάς, διότι τὰ Καρπάθια ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θροχερῶν δυτικῶν ἀνέμων.

Βλάστησις.—Ὅπως εἰς ὅλας τὰς χώρας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ βλάστησις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κλίμα. Ἡ διάταξις τοῦ κλίματος τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος κατὰ ζώνας μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας ζώνας βλαστήσεως (ὅσαι εἶναι καὶ αἱ ζῶναι τοῦ κλίματος) καὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλύτερον τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως.

α') **Ἡ ζώνη τῆς τούντρης.** — Εἰς τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ τὸ ἔδαφος εἶναι παγωμένον ἐπὶ 8—9 μῆνας τὸ ἔτος. Κατὰ τὸ θέρος, τὸ ὅποιον διαρκεῖ πολὺ ὀλίγον, μόνον τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ἐδάφους θερμαίνεται καὶ ξεπαγώνει. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι συνεχῶς παγωμένον, διότι αἱ

ήλιακαί ἀκτίνες, ἐπειδὴ πίπτουν πλαγίως, δὲν ἔχουν ἀρκετὴν θερμαντικὴν δύναμιν. Ὡς ἐκ τούτου φυτὰ μεγάλα μὲ ρίζας, αἱ ὁποῖαι νὰ εἰσχωροῦν βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, δὲν ὑπάρχουν. Μόνον μερικοὶ χαμηλοὶ θάμνοι ἀναφαίνονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Οἱ χαμηλότεροι τόποι καλύπτονται ἀπὸ στάσιμα ὕδατα, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ τὴν τήξιν τῶν πά-

- Ζώνη τῆς τούντρας.
- Ζώνη τῶν δασῶν
- Ζώνη τῶν καλλιεργείων.
- Ζώνη τῆς γαιᾶς ἐπέλης.

Χάρτης τῶν ζωνῶν θαλασσίσεως
εἰς τὴν Ρωσίαν.

πῶς κατάλληλον διὰ δάση μᾶλλον παρὰ διὰ καλλιεργείας. Τὰ δάση τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀποτελοῦνται πρὸς Β. ἀπὸ ρητινώδη ἀειθαλῆ (ἔλατα, ὀρεινὰς πεύκας) καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ φυλλοβόλα (δρυς, σφενδάμνους, μελίας κτλ.). Τὸ ἀπέραντον αὐτὸ δάσος δὲν εἶναι συνεχές, καθόσον διακόπτεται ἀπὸ ἐλώδεις ἐκτάσεις καὶ κατωκνημένους τόπους. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν.

γων, οἱ δὲ ὑψηλότεροι ἀπὸ θρύα. Ἡ ζώνη αὕτη ἀποτελεῖ τὰς λεγομένας τούντρας, δηλαδή ἀδένδρους ἐκτάσεις.

β) Ἡ ζώνη τῶν δασῶν.

Προχωροῦντες πρὸς Ν. τῆς τούντρας μεταβαίνομεν βαθμιαίως εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης μέχρι τῶν Οὐραλίων ὀρέων (ἡ ἐκτασίς της εἶναι 14 περίπου φοράς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος). Ἡ περιοχή αὕτη κατέχεται ἀπὸ δάση, πρῶτον διότι θερμαίνεται περισσότερον ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς τούντρας, καθόσον κεῖται νοτιώτερον καὶ δεύτερον, διότι τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατεῖχετο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμῶδες καὶ συνε-

γ')—δ') **Ἡ ζώνη τῶν στεππῶν.**—Ἡ Νότιος Ρωσία, ἐπειδὴ ἔχει κλίμα ξηρότερον, δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ἡ περιοχὴ αὕτη μετὰ τὴν θροχὴν καλύπτεται ἀπὸ χλόην, ἡ ὁποία ἐξαφανίζεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Αἱ τοιαῦται ἐκτάσεις λέγονται **στέππα**. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν στεππῶν διαιρεῖται εἰς τὴν **μαύρην στέππην** ἢ **Τσερνόζιουμ** καὶ εἰς τὴν **φαιὰν στέππην**.

1) Ἡ **μαύρη στέππη** κατέχει τὴν περιοχὴν, ἡ ὁποία δέχεται ἄρκετὰς θροχάς. Λέγεται μαύρη στέππη, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι μαῦρον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ χῶμα λεπτὸν καὶ ἀπὸ λείψανα τῆς ἀποξηρανθείσης χλόης. Ἡ ζώνη αὕτη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῶν Οὐραλίων, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὐφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰς ἄρκετὰς θροχάς της εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ρωσίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σιτηρὰ καὶ σακχαροῦχα τεύτλα.

1) Ἡ **φαιὰ στέππη** κατέχει τὴν περιοχὴν, ἡ ὁποία δέχεται πολὺ ὀλίγας θροχάς. Λέγεται φαιὰ, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι φαιόν, καθόσον λόγω τῶν σπανίων θροχῶν δὲν ὑπάρχει ἄρκετὴ χλόη, ὥστε ἀποξηραίνουμένη νὰ ἀναμειχθῇ μὲ τὸ χῶμα καὶ τὸ ἔδαφος νὰ γίνῃ μαῦρον. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν φαιῶν στεππῶν ἐκτείνεται παρὰ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, ἵπποι).

Πληθυσμός.—Ὁ ρωσικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἡ διαφορὰ τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὥστε ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρωσίας νὰ μὴ εἶναι ἐξ ἴσου διανενημένος εἰς ὅλας τὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι τὴν ἀποτελοῦν.

Εἰς τὴν **ζώνην τῆς τούντρας**, ἡ ὁποία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἔτους παγωμένη, ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἄραιός. Οἱ κάτοικοί της εἶναι Λάπωνες ἢ Σαμογέται, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τοῦ ταράνδου καὶ εἰς τὴν ἄλιείαν.

Εἰς τὴν **ζώνην τῶν δασῶν** ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἐπίσης ἄραιός. Πάντως ὅμως ἡ ζώνη αὕτη εἶναι πυκνότερον κατω-

κημένη από την ζώνην της τούντρας, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐξάνει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Οἱ κάτοικοι τῆς ζώνης τῶν δασῶν εἶναι οἱ Μεγάλοι Ρῶσοι καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνὸς χάρις εἰς τὰς πολλὰς καὶ πλουσίας καλλιέργειας.

Ρωσίδες ἀλιεύουσαι παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα ποταμοῦ.

Ἡ περιοχή αὕτη κατοικεῖται ἀπὸ τοὺς Μικροὺς Ρῶσους, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν φαίων στεππῶν ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιὸς καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ νομάδας κτηνοτρόφους.

Πόλεις.— Εἰς τὴν Ρωσίαν, ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον διεξάγεται ἀπὸ τὸ κράτος, δὲν ὑπάρχουν ἐμπορικὰ κέντρα, ἀλλὰ μόνον βιομηχανικά. Ταῦτα εὐρίσκονται πλησίον τῶν ἀνθρακοφόρων περιοχῶν καὶ εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας ἐξαγωγῆς. Εἰς τὸ

έσωτερικὸν εἶναι ἡ Μόσχα (3.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας καὶ τὸ Κίεβον (500.000 κ.). Εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς εἶναι τὸ Λένινγκραντ (2.600.000 κ.), τὸ ὁποῖον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὠνομάζετο **Πετρούπολις** καὶ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ εἶναι τὸ **Ἀρκατξέλσκ** (200.000 κ.), εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κασπίας Θαλάσσης τὸ **Ἀστραχάν** καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἡ **Ὀδησσὸς** καὶ τὸ **Ροστόβ** (500.000 κ.).

Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Γεωργία.— Ἡ Ρωσία εἶναι κυρίως χώρα γεωργικὴ. Τὰ 80 % περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ περισσότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι **δημητριακοὶ καρποί**. Ἐκ τούτων ὁ σίτος, ἐπειδὴ θέλει εὐφορὰ ἐδάφη, καλλιεργεῖται εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς, ἡ σίκαλις καὶ ἡ θρώμη κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν δασῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι πτωχόν. Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν καλλιεργειῶν σπουδαιότεραι εἶναι τὰ σακχαροῦχα τεύτλα (εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σίτου), αἱ πατάται (εἰς τὰς ἀμμώδεις κυρίως ἐκτάσεις), τὸ λίνον (παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερον ὑγρόν). Χάρις εἰς τὰς ἀπεράντους στέππας τῆς, τρέφει καὶ πολλὰ μεγάλα καὶ μικρὰ ζῶα.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν τῆς Ρωσίας, εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Οὕτω κατὰ τὸ 1927 ἡ Ρωσία ἐξήγαγε 13.000.000 στατῆρας σίτου, κατὰ τὸ 1928 ἐξήγαγε 1.000.000 στατῆρας καὶ κατὰ τὸ 1929 μηδέν. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀστάθεια τῆς ρωσικῆς παραγωγῆς ὀφείλεται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὰς ἀκανονίστους βροχὰς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀρδευτικῶν ἔργων, ἐπιστημονικῶν μεθόδων καλλιεργείας καὶ ἐμπορικῆς ὁργανώσεως.

Βιομηχανία. — Ἡ Ρωσία ἔχει σπουδαῖον ὀρυκτὸν πλοῦτον (ἄνθρακα, σίδηρον, πετρέλαιον, μαγγάνιον, χαλκὸν κτλ.).

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα ἐξαγωγῆς καὶ ἐπεξεργασίας ὀρυκτῶν εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν Οὐραλίων, τῆς Μόσχας καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης (πετρέλαιον). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχαναί εἶναι τῆς ὑφαντουργίας, τῆς μεταλλουργίας, τῶν εἰ-

δῶν διατροφῆς καὶ τοῦ ξύλου. Γενικῶς ἡ βιομηχανικὴ κίνησις εἶναι μετρία. Τοῦτο ὀφείλεται ἰδίως εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας. Τὰ βιομηχανικὰ κέντρα χωρίζονται μετὰ ξύ των καὶ ἀπὸ τοὺς λιμένας ἐξαγωγῆς διὰ μεγάλων ἀποστάσεων, ὅπου τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Εἰς τὴν μὴ ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς Ρωσίας ὀφείλεται καὶ ἡ μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (30 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Συγκοινωνία.—Εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ συγκοινωνία ὑστερεῖ. Εἰς τοῦτο κυρίως ὀφείλεται καὶ ἡ μετρία οἰκονομικὴ τῆς ἀνάπτυξης παρὰ τὸν μέγαν φυσικόν της πλοῦτον. Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία μὲ τὰς ξένας χώρας δὲν εἶναι πολὺ εὐκόλος, διότι αἱ σπουδαιότεραι παραγωγικαὶ περιοχαὶ εὐρίσκονται μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Ἐξ ἄλλου οἱ λιμένες τῆς Βαλτικῆς καὶ κυρίως τῆς Λευκῆς θαλάσσης παγώνουν τὸν χειμῶνα ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Σπουδαίαν ὑπηρεσίαν προσφέρουν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες. Ἀλλὰ καὶ ἡ συγκοινωνία αὕτη διακόπτεται ἀπὸ τοὺς πάγους κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον.

Αἱ κατὰ ξηρὰν ὁδοὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, λασπῶδεις κατὰ τὴν ἀνοιξιν, πλήρεις σκόνης κατὰ τὸ θέρος. Εἰς καλυτέραν κατάστασιν εὐρίσκονται αὗται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, ὅταν εἶναι σκεπασμένοι μὲ χιόνια. Διὰ τοῦτο αἱ μεταφοραὶ διὰ ξηρᾶς γίνονται κατὰ προτίμησιν τὸν χειμῶνα.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχει λάβει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ κατασκευὴ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν δὲν συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας, χάρις εἰς τὴν ὁμαλότητα τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι καὶ ἀραιότερον κατῳκημένοι, εἶναι πολὺ ἀραιόν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας δὲν εἶναι πυκνόν.

Ἐμπόριον.—Ἡ Ρωσία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἐξάγει κυρίως εἶδη διατροφῆς (σιτηρά, κτηνοτροφικὰ προϊόντα) καὶ πρώτας ὕλας (ξύλειαν, πετρέλαιον) καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ προϊόντα (μηχανὰς καὶ ἐπιστημονικὰ ἐρ-

γαλεία, τὰ ὁποῖα ἡ βιομηχανία τῆς δὲν δύναται νὰ παρασκευάσῃ) καὶ εἶδη διατροφῆς, τὰ ὁποῖα δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός τῆς (τσάι, καφέν, οἶνον κ. ἄ.).

Ἐξαγωγή

Εἶδη διατροφῆς	Ἵλαι ἀνατεργαστοὶ	Βιομηχ. εἶδη
----------------	-------------------	--------------

Εἰσαγωγή

Εἶδη διατρ	Ἵλαι ἀνατεργαστοὶ καὶ ἡμιανατεργασμένα	Βιομηχανικά εἶδη
------------	--	------------------

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως δημητριακοὺς καρπούς, πετρέλαιον, δασικὰ εἶδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, προϊόντα ἐλαίας κ. ἄ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, τὰ ὁποῖα τὰς διακρίνουν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

α') Τὸ ἔδαφός των ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μίαν ἀπεραντον πεδιάδα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης (Νότιον, Δυτικὴν, Κεντρικὴν, Βόρειον).

β') Κεῖνται πολὺ μακρὰν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικὸν μὲ ὀλίγας θροχάς.

γ') Κεῖνται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσίων ὁδῶν (Βορείου θαλάσσης, Μάγχης, Μεσογείου) καὶ διὰ τοῦτο οἱ κατοικοὶ των ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἔζησαν μακρὰν τῶν λαῶν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀπομόνωσις αὕτη ἔχει ὥς

ἀποτέλεσμα, ὥστε οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν (ιδίως τῶν ἀνατολικωτέρων) νὰ εἶναι οἱ ὀλιγώτερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

δ') Αἱ φυσικαὶ περιοχαὶ παρουσιάζουν τεραστίας διαστάσεις (ιδίως εἰς τὴν Ρωσίαν), πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν συμβαίνει εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν τῆς Εὐρώπης.

ε') Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη εἶναι κυρίως γεωργικὴ χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένους πεδιάδας τῆς.

Ἑρωτήσεις.

- 1) Κατὰ τί διαφέρει ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν;
- 2) Ποῖαι εἶναι αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ σπουδαιότης των;
- 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἡ χώρα μας ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Φιλλανδίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

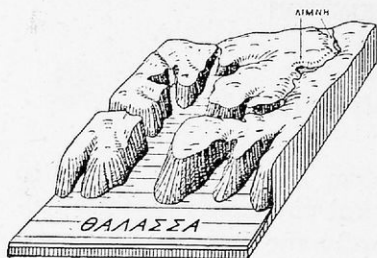
Εἰσαγωγή. — Ἡ Βόρειος Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο χερσονήσους: τὴν Σκανδιναυϊκὴν καὶ τὴν Δανικὴν. Τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικὰ τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης εἶναι: α') ὅτι τὸ ἔδαφός των ὑπέστη εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων, καθ' ὅσον εὐρίσκονται πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον· β') ὅτι ὁ πληθυσμός των παρουσιάζει ὁμοιογένειαν χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν, καθ' ὅσον κεῖνται μακρὰν τῆς ὁδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ ὁποῖαι κατηθύνοντο ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ γ') ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν, παρὰ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν των, κατέχουν ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πολιτισμένων λαῶν χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των.

Α'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Φυσικὴ γεωγραφία. Ἔδαφος. — Ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης (773.000 τ. χμ.), ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φυσικὰς περιοχὰς τελείως διαφόρους: α') ἀπὸ τὰς Σκανδιναυϊκὰς Ἀλπεῖς, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν Δυτικῶν ἀκτῶν καὶ β') ἀπὸ τὸ Βαλτικὸν ὀροπέδιον πρὸς Α'.

Αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἀλπεῖς εἶναι παλαιὰ ὄρη. Ὡς ἐκ τούτου ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ εἶναι χαμηλὰ καὶ ὀγκώδη λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν (ὕψηλότερα κορυφὴ 2.550 μ.). Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν ἡ ὀροσειρὰ αὕτη καταπίπτει ἀπο-

τόμως καὶ διαμελίζεται θαθέως ἀπὸ στενοὺς καὶ θαθεῖς κόλπους, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζονται **φιόρδ** καὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι

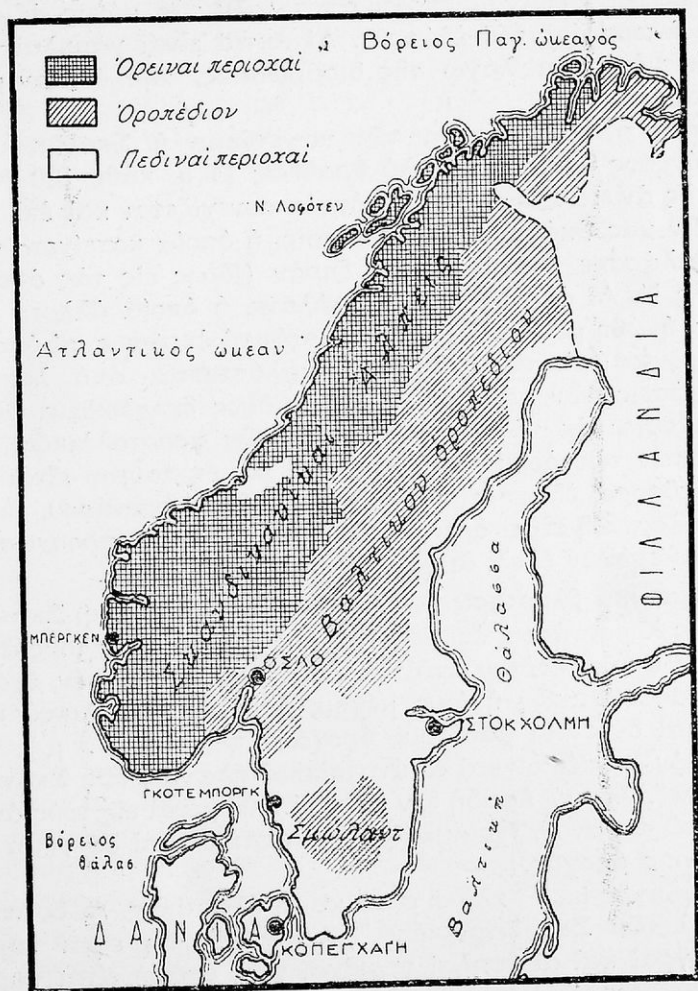
Διάγραμμα ἐμφαίνειν τὴν ἀνάγλυ-
φον μορφήν ἑνὸς φιόρδ.

τὰ χαρακτηριστικώτερα καὶ γραφικώτερα μέρη τῆς Σκανδιναυικῆς Χερσονήσου. Τὰ φιόρδ ἀρχικῶς ἦσαν κοιλάδες, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκοντο ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς διαθρώσεως τῶν ρεόντων ὑδάτων. Κατόπιν, ὅταν τὸ κλίμα τῆς

Εὐρώπης ἔγινε πολὺ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἡ περιοχή αὕτη, ἐπειδὴ κεῖται πληρέστερον πρὸς τὸν Β. Πόλον, ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, τῶν ὁποίων τὸ πάχος εἰς τὰς κοιλάδας ἔφθανε τὰ 2.000 μ. Ἐκ τῆς διαθρώσεως τῶν παγετῶνων αἱ κοιλάδες ἔγιναν πολὺ θαθεῖαι καὶ αἱ πλευραὶ τῶν πολὺ ἀπότομοι. Ἀργότερον, ὅταν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον, οἱ πάγοι μετεβλήθησαν εἰς ὕδωρ, τὸ ὁποῖον διωχετεύθη εἰς τὴν θάλασσαν. Αὕτη συνεπῶς ἀνυψώθη καὶ ἐκάλυψε τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς ξηρᾶς. Οὕτως αἱ παρὰ τὰ παράλια κοιλάδες μετεβλήθησαν εἰς κόλπους, οἱ ὁποῖοι εἰσέρχονται θαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἔχουν διακλαδώσεις. Δηλαδή τὰ φιόρδ παρουσιάζουν τὸ σχῆμα ἑνὸς μεγάλου ποταμοῦ μὲ ὄχθας ὑψηλὰς καὶ ἀποτόμους καὶ μὲ πολλοὺς παραποτάμους. Αἱ κοιλάδες, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης λόγῳ τῶν πολλῶν κοιλοτήτων, τὰς ὁποίας ἔχει δημιουργήσει ἡ διάθρωσις τῶν παγετῶνων, καλύπτονται ἀπὸ πολλὰς λίμνας. Αὗται συνδέονται μετὰ τῶν δι' ἑνὸς ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ρεῦμα διακόπτεται ἀπὸ πολλοὺς καταρράκτας, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπίσης ἀποτέλεσμα τῆς διαθρώσεως τῶν παγετῶνων. Χάρις εἰς τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος εἶναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα.

Τὸ Βαλτικὸν ὀροπέδιον εἶναι χαμηλότερον (δὲν ὑπερβαίνει τὰ 500 μ.) καὶ κατέρχεται ὁμαλῶς πρὸς Α. Ὅπως αἱ

Σκανδιναυϊκαὶ "Ἀλπεῖς, οὕτω καὶ τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, οἱ ὅποιοι ἔφθειραν τόσον τὴν πε-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου.

ριοχὴν αὐτήν, ὥστε τῆς ἔδωσαν μονότονον ὄψιν. Τὰ κυριώτε-
ρα γνωρίσματα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετῶνων εἶναι αἱ λί-

μναι, αἱ ὁποῖαι κατέχουν τὰς ἀβαθεῖς κοιλότητας καὶ οἱ μικροὶ σωροὶ λίθων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὰς μόνας ἀξιολόγους ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους. Αἱ ἄκται εἶναι χαμηλαὶ καὶ τελείως ἐπίπεδοι λόγῳ τῆς διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσονήσος ἀνυψοῦται πολὺ θραδέως (1 μ. κάθε 100 ἔτη). Ἐκ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη, ἀρκετὴ ἔκτασις, ἡ ὁποία κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μετεβλήθη εἰς ξηρὰν (ιδίως εἰς τὰς ἀβαθεστέρας Ν. Α. ἄκτας) καὶ ἡ Σμῶλαντ, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο νῆσος, ἠνῶθη μετὰ τῆς ξηρᾶς. Αἱ πεδινὰ ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων (ιδίως ἀργιλώδεις, διότι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν). Ὡς ἐκ τούτου εἶναι τὰ μόνον εὐφορὰ ἐδάφη τῆς Σκανδιναυικῆς Χερσονήσου, διότι τὰ ὑπόλοιπα ἢ εἶναι ὄρεινὰ ἢ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις τῶν παγετῶνων (δηλ. ἄμμοι καὶ χονδρὰ χαλίκια).

Κλίμα καὶ βλάστησις. — Αἱ δυτικαὶ ἄκται τῆς Σκανδιναυικῆς Χερσονήσου, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχουν χειμῶνας σχετικῶς ἡπίους μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ κύκλου καὶ δέχονται ἀφθόνους βροχὰς (πλέον τῶν 3 μ.). Τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον καὶ αἱ ἀνατολικαὶ πλαγίαι τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὠκεανοῦ, ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικὸν καὶ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχὰς.

Ἀνάλογος μὲ τὸ κλίμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Αἱ δυτικαὶ πλευραὶ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ὑγραὶ καὶ αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ τῶν, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ψυχραὶ, δὲν ἔχουν δάση. Αἱ περιοχαὶ αὗται καλύπτονται κυρίως ἀπὸ χλόης. Ἡ παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανὸν περιοχὴ ἀνήκει εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας. Τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον καὶ αἱ χαμηλότεραι ἀνατολικαὶ πλαγίαι τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολὺ ὑγραί.

καλύπτονται από πλούσια δάση κωνοφόρων δένδρων. Εἰς τοῦτο συντελεῖ ἐπίσης καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ καλλιέργειας. Αὗται περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι πρότερον κατεῖχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, διότι καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις (δηλαδή εἰς τὰς Ν. Α. ἁκτάς).

Πολιτικὴ γεωγραφία.— Ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κράτη: ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν καὶ ἀπὸ τὴν Σουηδίαν.

Α'. ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Ἔκτασις 323.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.800.000 κ.

Ἡ Νορβηγία κατέχει τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς χερσονήσου καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν μεταξὺ των καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἔδαφους των καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων των:

α') Ἀπὸ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων.

β') Ἀπὸ ἓν τμήμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς καὶ τῶν νοτιοδυτικῶν χαμηλῶν περιοχῶν.

Ἡ Δυτικὴ πλευρὰ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων δὲν εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι ἐλάχισται. Οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν ζοῦν ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς ναυτιλίας. Ἡ ἀλιεῖα παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἰχθὺς θαλάσσης. Ἀλιεύονται κυρίως ρέγγαι καὶ θακαλάοι εἰς τὰς πλησίον θαλάσσης καὶ φάλαιναι εἰς τὰς παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον καὶ Νότιον Παγωμένον Ὠκεανὸν περιοχάς. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ πόλις Μπέργκεν (100.000 κ.).

Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία, ἡ ὁποία δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον τὴν Νορβηγίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον (ὅπως καὶ ἡ ἰδική μας ναυτιλία).

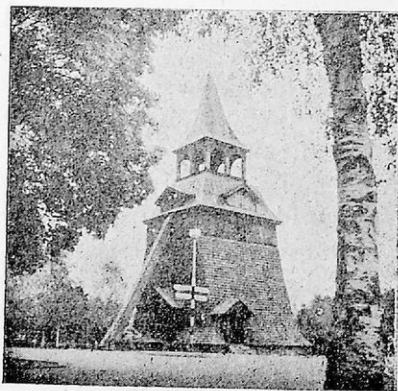
Ἡ Ν.Α. ὅμως Νορβηγία χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῆς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Ὁσλο καὶ

εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν, εὖ νοεῖ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ὕλοτομίαν. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (βρώμη, σίκαλις), πατάται καὶ ὑπάρχουν λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον προμηθεύουν οἱ πολλοὶ καταρράκται τῶν κοιλάδων. Σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ Πρωτεύουσα **Όσλο** (350 χιλ. κ.), ὅπου ὑπάρχουν μεταλλουργεῖα καὶ χημικὰ ἐργοστάσια. Γενικῶς ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα ἀραιῶς κατωκημένη λόγω τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν κατέχουν αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀκατάλληλοι διὰ καλλιεργείας (9 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἡ χώρα μας μὲ τὴν Νορβηγίαν δὲν ἔχει μεγάλας ἐμπορικὰς σχέσεις. Εἰσάγομεν κυρίως εἶδη ἀλιευτικῆς, χάρτην καὶ χημικὰ προϊόντα καὶ ἐξάγομεν ἔλαιον, ἐλαίας, καπνὸν καὶ δασικὰ προϊόντα (τερεβινθέλαιον, κολοφώνιον).

Β'. ΣΟΥΗΔΙΑ

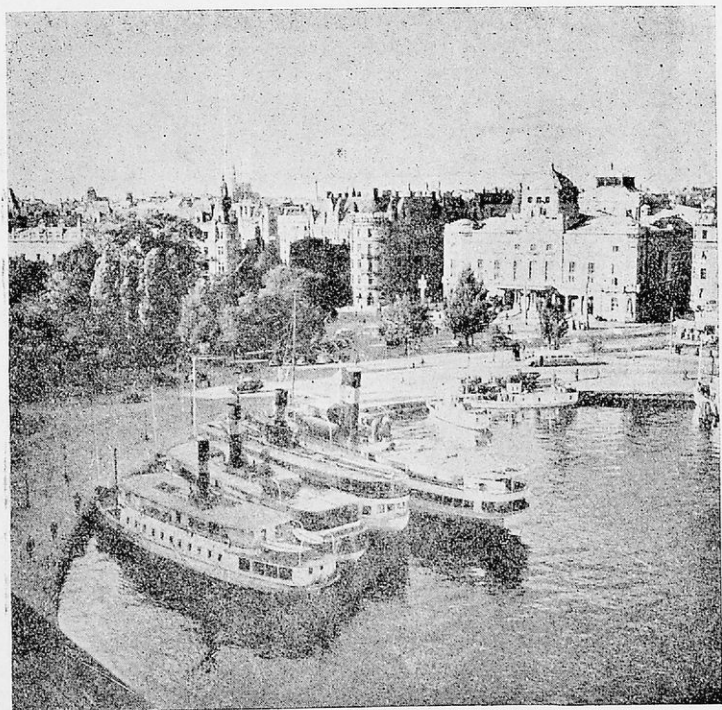
Ἔκτασις 450.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.200.000 κάτ.

Οἰκία εἰς τὴν Κεντρικὴν Σουηδίαν.

Ἡ Σουηδία κατέχει σχεδὸν ὁλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, ἡ ὁποία ἔχει τὰ περισσότερα δάση καὶ τὰς μεγαλυτέρας εὐφόρους πεδιάδας. Διὰ τοῦτο εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς πυκνότερον κατοκημένη (15 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Λόγω τοῦ μεγάλου τῆς μήκους διακρίνομεν τὰς ἐξῆς περιοχὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.: πα-

γωμένας καὶ ἀγόνους ἐκτάσεις πρὸς Β., δάση εἰς τὸ κέντρον καὶ καλλιιεργείας πρὸς Ν., ὅπου ὑπάρχει καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Καλλιιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, σακχαροῦχα τεύτλα καὶ ζωοτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς κτηνοτροφίαν. Ἡ Σουηδία εἰ-

Στοκχόλμη. Προκυμαία καὶ Κρατικὸν Θέατρον.

ναι ἐπίσης πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν χάρις εἰς τὸ μεγαλύτερον μῆκος τῶν κοιλάδων τῆς. Εἰς τὴν Σουηδίαν ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, ιδίως εἰς τὴν Βόρειον Σουηδίαν, ὅπου ἡ χιών διατηρεῖται ἐπὶ ὀκτῶ μῆνας τὸ ἔτος.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων τῆς Σουηδίας

είναι ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου. Χάρις εἰς τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία, μὲ σπουδαιότερον κέντρον τὴν πρωτεύουσαν **Στοκχόλμην** (520.000 κ.), ὅπου ὑπάρχουν κυρίως βιομηχανίαι ἡλεκτρικῶν εἰδῶν, τηλεφώνων, μηχανῶν κινηματογράφου

Γυναῖκες τῆς Σουηδίας μὲ τὴν ἐθνικὴν τῶν ἐνδυμασίαν.

κ. ἄ. Δευτέρα πόλις εἶναι ἡ Γκότεμποργκ (250.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Σουηδίας, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ κέντρον ὑφαντουργίας.

Ἡ Σουηδία ἐξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, πολτὸν ἐκ ξύλου διὰ τὴν παρασκευὴν χάρτου, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ μεταλλεύματα σιδήρου. Εἰσάγει κυρίως ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ καὶ μερικὰ εἶδη διατροφῆς. Μὲ τὴν χώραν

μας ἔχει μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Ἐξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, σπέρτα, μηχανάς, ὅπλα καὶ εἰσάγει καπνόν.

Β'. ΔΑΝΙΑ

Ἔκτασις 43.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 3.500.000 κάτ.

Ἡ Δανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς **Γιουτλάνδης**, ἡ ὁποία εὐρίσκεται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ πολλὰς νήσους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Α. τῆς Γιουτλάνδης.

Φυσικαὶ περιοχαί.— Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένον μετὰ τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐχωρίσθη διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης. Ὅπως ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος καὶ ἡ Βόρειος Γερμανία, οὕτω καὶ ἡ Δανία κατὰ τὴν περίοδον τῶν παγετῶνων ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλεται ἡ μορφή καὶ ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους τῆς. Γενικῶς τὸ ἔδαφος εἶναι ἐπίπεδον λόγῳ τῆς μεγάλης διαθρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἀπὸ τοὺς παγετῶνας. Αἱ μόναι ἀνωμαλῖαι συνίστανται εἰς σωροὺς λίθων, τοὺς ὁποίους ἔφερον οἱ παγετῶνες (ὕψηλότερα κορυφὴ 180 μ.). Ἀναλόγως τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ κλίματός τῆς δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὴν Δανίαν εἰς δύο φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι σαφῶς διακρίνονται μεταξύ των:

α') Εἰς τὴν **Δυτικὴν Δανίαν**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς χερσονήσου τῆς Γιουτλάνδης. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ ὕλικά, τὰ ὁποῖα ἔφερον οἱ παγετῶνες, εἶναι ἀμμῶδες καὶ συνεπῶς πτωχὸν (ὅπως ἡ βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς). Τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ὑγρὸν καὶ ἄρκετὰ ἥπιον, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἔκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν ὠκεανόν.

β') Εἰς τὴν **Ἀνατολικὴν Δανίαν**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Γιουτλάνδης καὶ τὰς νήσους. Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ λεπτὰς ἀργιλώδεις

προσχώσεις, ἔχει εὐφορον ἔδαφος καὶ δέχεται ὀλιγωτέρας βροχάς, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὠκεανοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Ἀνατολικὴ Δανία εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς περισσότερον κατῳκημένη.

Κοπεγχάγη. Τὸ Δημαρχεῖον.

Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, πατάται καὶ σακχαροῦχα τεύτλα. Ἡ Δανία, λόγω τοῦ ὑγροῦ κλίματός της καὶ τοῦ ἀργιλώδους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔδαφους της, καλλιεργεῖ κυρίως λειβάδια καὶ ἔχει πολὺ ἄ-

νεπτυγμένην τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Ἡ κτηνοτροφία θεραπεύεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον ἡ μικρὰ αὕτη χώρα κατορθώνει νὰ προμηθεύῃ τὸ τρίτον τοῦ βουτύρου, τὸ ὁποῖον πωλεῖται εἰς τὴν διεθνῇ ἀγοράν. Γενικῶς τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἀποτελοῦν τὰ 80 % τοῦ ἐξωτερικοῦ της ἐμπορίου. Ἐπειδὴ αἱ γειτονικαὶ θάλασσαι εἶναι πλούσιαι εἰς ἰχθῦς, οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀσχολοῦνται πολὺ καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν. Αἱ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν κτήσεις της (νῆσοι Φαιρόαι, Ἰσλανδία καὶ Γροιλανδία) εἶναι σπουδαῖα κέντρα ἀλιείας.

Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ Κοπεγχάγη (700.000 κ.), ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν νῆσον Σαϊλλάνδην. Τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν της ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου ἡ θαλασσίᾳ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Βαλτικῆς μετὰ τὸν ἕξω κόσμον, συναντᾷ τὴν κατὰ ξηρὰν ὁδόν, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Σκανδιναυικὴν Χερσόνησον.

Ὡς συμπέρασμα δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ Δανία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της α') εἰς τὴν ἐντατικὴν τῆς κτηνοτροφίαν, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὸ ὑγρὸν της κλίμα, πρὸ ἀργιῶδες κυρίως ἔδαφός της καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της· β') εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον τῆς ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς τὴν καλὴν τῆς γεωγραφικῆς θέσιν. Ἡ Δανία ὀνομάζεται καὶ «Θυρωρὸς τῆς Βαλτικῆς». Διὰ τοῦτο ἡ Δανία εἶναι πυκνότερον κατοικημένη ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Β. Εὐρώπης (83 κάτ. εἰς 1 τ. χμ).

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Βορείου Εὐρώπης (Σκανδιναυική Χερσό-
νησος, Δανική Χερσόνησος) ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηρι-
στικά. Τὸ ἔδαφος τῶν χερσονήσων εἶναι ὑψηλότερον πρὸς τὴν
δυτικὴν πλευρὰν καὶ χαμηλότερον πρὸς τὴν ἀνατολικήν. Ἡ
ἐπίδρασις τῶν παγετῶνων εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς
ἄλλας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰς
πολλὰς λίμνας, τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας καὶ τὰς ἐκτε-
ταμένας ἀμμώδεις περιοχὰς των. Τὸ κλίμα εἶναι μᾶλλον
ὠκεάνειον καὶ συνεπῶς ὑγρὸν. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν
αὐτῶν εἶναι λαοὶ θαλασσίνοι· χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς
ἰχθὺς θαλάσσης των, αἱ ὁποῖαι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυ-
ξιν τῆς ἀλιείας καὶ εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς
χώρας των, ἡ ὁποία συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς
ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Οἱ λαοὶ τῆς Βορείου Εὐρώπης, χά-
ρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των καὶ τὴν ἀνωτέραν μόρφωσίν
των, ἐφαρμόζουν ἐπιστημονικὰς μεθόδους εἰς τὴν γεωργίαν
καὶ κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι οἱ περισσότερον πολιτισμένοι
λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

Ἑρωτήσεις.

1) Διατί ἡ Σκανδιναυική Χερσόνησος, καίτοι εἶναι ἡ μεγαλυτέρα
χερσόνησος τῆς Εὐρώπης, ἔχει τοὺς ὀλιγωτέρους κατοίκους; 2) Ποῖα
εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ διὰ
ποῖον λόγον; 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Βορείου Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει
τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διατί; 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ
μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Στοκχόλμην;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἐκτασίς 11.400.000 τ. χμ., πληθυσμός 525.000.000 κάτ.

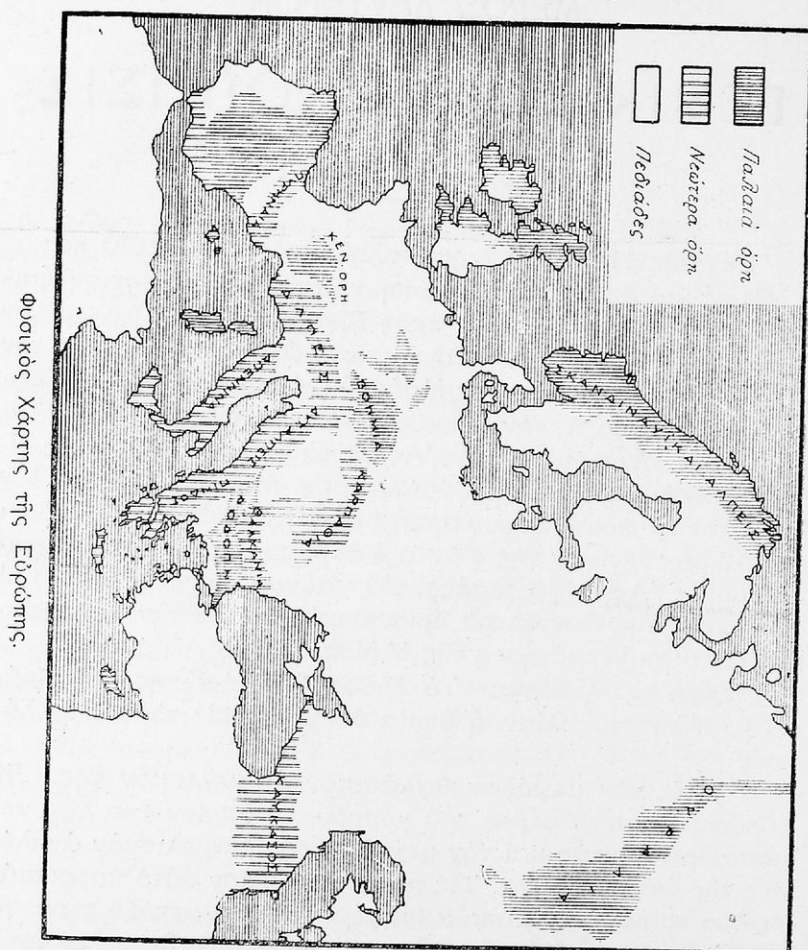
Θέσις καὶ ὄρια. — Ἡ Εὐρώπη κεῖται εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον καὶ ἔχει ὡς ὄρια πρὸς Β. τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικόν Ὠκεανόν, πρὸς Ν. τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ τὸν Καύκασον καὶ πρὸς Α. τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ τὰ Οὐράλια ὄρη. Πρὸς τὴν πλευράν τῆς Ἀσίας τὰ ὄρια τῆς Εὐρώπης εἶναι συμβατικά, διότι τὰ Οὐράλια ὄρη εἶναι χαμηλὰ καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν σαφεῖς ὄρια. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὴν μικρὰν ἑκτασίαν τῆς (Ἀσία 4 φορές μεγαλυτέρα, Ἀμερικὴ ὁμοίως, Ἀφρικὴ 3 φορές), τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν καὶ τὰ ἀσαφεῖς τῆς ἀνατολικὰ ὄρια, δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς μίαν χερσόνησον τῆς Ἀσίας.

Μορφή τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἕδαφος τῆς Εὐρώπης παρουσιάζει μεγάλην ποικιλίαν, ἢ ὅποια ὀφείλεται εἰς τοὺς ἐξῆς λόγους:

α') Εἰς τὸν μεγάλον θαλάσσιον διαμελισμὸν τῆς. Ἡ Εὐρώπη εἶναι τὸ μέρος τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον ἔχει τὰς περισσότερας ἀκτὰς καὶ τὸν μεγαλύτερον διαμελισμὸν ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς τῆς. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ παρουσιάζει δύο τμήματα, τὰ ὁποῖα διαφέρουν πολὺ μεταξύ των: τὸ δυτικὸν τμήμα, τὸ ὁποῖον εἶναι περισσότερον διαμελισμένον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι εὐρὺ καὶ ὀγκῶδες καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν μετάβασιν ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν ἀχανὴ Ἀσίαν.

β') Εἰς τὴν γεωλογικὴν τῆς κατασκευήν. Μεγαλυτέ-

ραν επίδρασιν ἐπὶ τῆς ποικιλίας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους ἔχει ἡ γεωλογικὴ κατασκευή. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀντίθεσιν, ἡ ὁποία παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν το-

πειῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Ἡ Βόρειος Εὐρώπη εἶναι χώρα μετρίων ὀρέων, ἐκτεταμένων πεδιάδων καὶ ἀβαθῶν θαλασσῶν (Βαλτικὴ θάλασσα, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Τὰ ὑψηλότερα ὄρη εὐρίσκονται πρὸς Β.

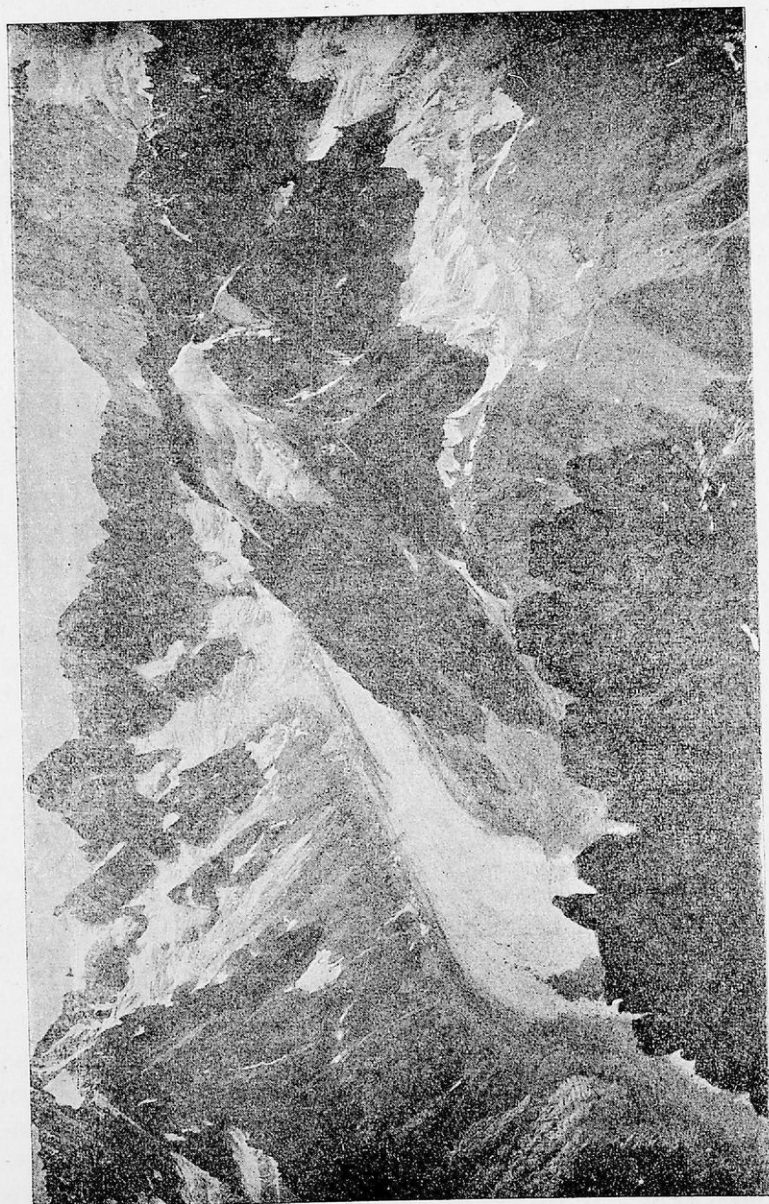
”Ορη τῆς παλαιᾶς Εὐρώπης.

(Σκανδιναυϊκαὶ ᾿Αλπεις 2.550 μ., ὄρη Σκωτίας) καὶ πρὸς Ν. (ταῦτα ἐκτείνονται ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ Γαλλικὰ ὄρη μέχρι τῆς Βοημίας καὶ Πολωνίας). Τὰ ὄρη τῆς Βορείου Εὐρώπης δὲν εἶναι μόνον χαμηλά, ἀλλὰ καὶ ὀγκώδη λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαθρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν. Ἡ παρατεταμένη αὕτη διάθρωσις συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὰς πεδιάδας μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας ἀβαθεστέρας ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ὑλικῶν εἰς τὰς θαλάσσας.

Ἡ Νότιος Εὐρώπη εἶναι ἡ χώρα τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὀρέων (᾿Αλπεις 4.807 μ., Πυρηναιᾶ, Καρπάθια), τῶν μικρῶν πεδιάδων καὶ τῶν θαθειῶν θαλασσῶν (Ἰόνιον Πέλαγος 4.400 μ.).

Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Εὐρώπης ἐξηγεῖται ἐκ τῆς διαφορετικῆς των ἡλικίας. Ἡ Βόρειος Εὐρώπη εἶναι ἡ **Παλαιὰ Εὐρώπη**, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν. Ἡ Νότιος Εὐρώπη εἶναι ἡ **Νέα Εὐρώπη**, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ **νεωτέραν** γεωλογικὴν ἐποχὴν καὶ συνεπῶς ἡ διάθρωσις δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ὅπως καταστήσῃ τὰ ὄρη χαμηλότερα, τὰς πεδιάδας τῆς μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας τῆς ἀβαθεστέρας. Ἡ νεωτέρα ἡλικία τῆς Νοτίου Εὐρώπης ἀποδεικνύεται ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἐνεργὰ τῆς ἡφαιστεία (Βεζούβιος, ΑἼтна, Στρομπόλι, Θήρα) καὶ ἀπὸ τοὺς συχνοὺς καὶ καταστροφικοὺς σεισμοὺς τῆς.

γ') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων. Μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Νοτίου Εὐρώπης τὸ κλίμα τῆς ἡπείρου μας μετεβλήθη. Ἐγινε πολὺ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν. Ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς τοῦ κλίματος ἐσχηματίσθησαν μεγάλοι παγετῶνες, οἱ ὁποῖοι ἐκάλυψαν ἕν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εὐρώπης (ὅπως σήμερον καλύπτεται ἡ Γροιλανδία) καὶ τὰς σπουδαιότερας ὀροσειράς τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Οἱ παγετῶνες τῆς Βορείου Εὐρώπης, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν ἕν συνεχές στῶμα, εἶχον ὡς κέντρον τὴν Σκανδιναυϊκὴν Χερσόνησον καὶ ἔφθανον πρὸς Ν. μέχρι τῆς Βοημίας καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῶν Βρετανικῶν νήσων διὰ μέσου τῆς Βορείου Θαλάσσης. Ἡ ἐνέργειά των δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος εἰς ὁλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν,

Όρη τῆς Νέας Εὐρώπης (αἱ Γαλλικαὶ Ἀλπεις).

τὴν ὁποῖαν ἐκάλυπτον. Ἐπὶ τῶν ὁρέων ἐβάθυναν τὰς κοιλάδας καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτάς ἐν σχῆμα, ὅπως τὸ γράμμα U. Εἰς τὰς πεδιάδας ἀπέθετον τὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα μετέφερον ἀπὸ τὰ ὄρη. Οὕτως ἐν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εὐρώπης καλύπτεται ἀπὸ ἄμμον καὶ σωρούς λίθων. Τὰ ὑλικά ταῦτα εἶναι ἀφθονώτερα εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν παγετῶνων (πεδιάς τῆς Βορείου Εὐρώπης). Ἀργότερον, ὅταν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον καὶ ξηρότερον, ὁ ἄνεμος μετέφερε τὰ λεπτότερα ὑλικά, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀποθέσει οἱ ἐξαφανισθέντες παγετῶνες, εἰς τὰς νοτιωτέρας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν Μάγχην μέχρι τῆς Νοτίου Ρωσίας. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη εὐφορία τῶν πεδιάδων τῆς Βορείου Γαλλίας, τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Νοτίου Πολωνίας καὶ τῆς Νοτίου Ρωσίας καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφος τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, τῆς δυτικῆς Γιουτλάνδης, τῶν Βαλτικῶν χωρῶν, τῆς Βορείου Πολωνίας καὶ Ρωσίας.

Εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν εἶχεν ἡ διάθρωσις τῶν παγετῶνων εἰς τὰς Ἀλπεῖς, καθόσον αὐταὶ εἶναι ἡ ὑψηλότερα ὄροσειρά τῆς Εὐρώπης. Χάρις εἰς τὴν διάθρωσιν τῶν παγετῶνων αἱ Ἀλπεῖς εἶναι πλούσιαι εἰς αὐχένας, οἱ ὁποῖοι σήμερον διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Ἰταλίας, Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαι καὶ ἄκται. — Ἡ Εὐρώπη θρέχεται ἀπὸ τρεῖς κυρίως θαλάσσας: Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, τὸν Ἀτλαντικόν Ὠκεανόν καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν.

Ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὠκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκὴν Θάλασσαν, ἡ ὁποία εἶναι παγωμένη ὁκτῶ περίπου μῆνας τὸ ἔτος. Αἱ ἄκται του, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαμηλαὶ καὶ ἐλώδεις ἢ παγωμέναι, εἶναι ἀφιλόξενοι.

Ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς θρέχει τὴν Β. Δ. Εὐρώπην, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὁποίας τὸ βάθος του σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 500 μ. (ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πέλαγος τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ Ἰρλανδίας καὶ Πυρηναικῆς Χερσονήσου). Εἰς τὸ σχετικῶς μικρὸν βάθος του ὀφείλεται καὶ ἡ ὑπαρξίς πολλῶν νήσων (Βρετανικαὶ νῆσοι), χερσονήσων (Σκανδιναυικῇ, Δανι-

κή, Χερσόνησος τῇ Βρετάνης, Ἰθηρική) καὶ τῶν μικροτέρων θαλασσῶν (Βαλτική, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Ὁ Ἀτλαντικός Ὠκεανὸς ἔχει τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος τῆς Εὐρώπης. Πρῶτον διότι διατρέχεται ἀπὸ τοὺς Ν.Δ. ἀνέμους, οἱ ὅποιοι εἶναι θερμοὶ ἀνεμοί, διότι ἔρχονται ἀπὸ θερμότερας χώρας καὶ ὑγροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ θάλασσαν. Δεύτερον διότι διασχίζεται ἀπὸ χλιαρὰ ρεύματα, τὸ σπουδαιότερον τῶν ὁποίων εἶναι τὸ λεγόμενον **Ρεῦμα τοῦ Κόλπου**, διότι ἔρχεται ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Εἰς τὰς αἰτίας αὐτὰς ὀφείλεται τὸ ἥπιον καὶ ὑγρὸν κλίμα τῆς Β. Δ. Εὐρώπης μέχρις ἀκόμῃ τοῦ Πολικοῦ Κύκλου.

Αἱ ἄκται τοῦ εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουν τὰ ὄρη, εἶναι θραχώδεις μὲ πολλὰς ἐξοχάς (Δυτικὴ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος, Β. Δ. Μεγάλῃ Βρετανίᾳ, Χερσόνησος τῆς Βρετάνης) εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουν πεδιάδες, εἶναι χαμηλαὶ καὶ περιβάλλονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀμμώδεις λόφους (θῖνας).

Αἱ σπουδαιότεραι θάλασσαί τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ εἶναι: ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα, ἡ Βόρειος Θάλασσα καὶ ἡ Μάγχη. α') **Ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα** (μέσον βάθος 60 μ.) εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα. Ἐπειδὴ δέχεται πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμοὺς καὶ ἡ ἐξάτμισις τῆς δὲν εἶναι μεγάλη (λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματός της), τὸ ὕδωρ της δὲν εἶναι πολὺ ἀλμυρὸν. Λόγῳ τῶν μικρῶν της παλιρροιῶν, αἱ ὁποῖαι παρατηροῦνται εἰς ὅλας τὰς μὴ ἀνοικτὰς θαλάσσας, οἱ ποταμοὶ της καταλήγουν εἰς Δέλτα. Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ της (κόλποι Μποτνίας, Φιλλανδίας) παγώνουν ἐπὶ ἑξ μῆνας τὸ ἔτος.

β') **Ἡ Βόρειος Θάλασσα** (μέσον βάθος 100 μ.), ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ θάλασσα, ἔχει μεγάλας παλιρροίας (4—9 μ.) καὶ οἱ ποταμοὶ της καταλήγουν εἰς χωνοειδεῖς κόλπους, οἱ ὅποιοι εἶναι καὶ οἱ ἀσφαλέστεροι λιμένες της. Χάρις εἰς τὸ μικρὸν βάθος της εἶναι πλουσιωτάτῃ εἰς ἰχθὺς καὶ συνεπῶς σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας· χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν (κεῖται μεταξὺ πλουσιῶν καὶ πυκνῶς κατοικημένων

χωρῶν) εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ κόσμου.

γ') Ἡ **Μάγχη** (μέσον βάθος 150 μ.) εἶναι ἐν εἶδος μικροῦ πορθμοῦ μεταξύ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Τὸ ἐλάχιστον πλάτος της, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται μεταξύ Καλαὶ καὶ Ντόβερ, ἀνέρχεται εἰς 31 χμ. Ἡ Μάγχη ἔχει μεγαλυτέρας παλιρροίας ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν (11—13 μ.). Χάρις εἰς τὸ μικρὸν της βάθος εἶναι σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας, χάρις δὲ εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, ἡ πλέον πολυσύχναστος θάλασσα τοῦ κόσμου.

Ἡ **Μεσόγειος Θάλασσα** (μέγιστον βάθος 4.406 μ. παρὰ τὰς Οἰνούσας νήσους) συγκοινωνεῖ μετὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ, τοῦ ὁποῖου τὸ πλάτος ἀνέρχεται εἰς 15 χμ. καὶ τὸ βάθος εἰς 200 μ., μετὰ τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τῶν Δαρδανελλίων, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ μετὰ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα μετὰ μικρὰς παλιρροίας. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς Δέλτα. Τὰ ὕδατά της εἶναι περισσότερον ἄλμυρά ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, διότι ὑφίστανται μεγαλυτέραν ἐξάτμισιν, τὴν ὁποίαν οἱ ποταμοὶ τῆς δὲν δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν. Ἡ Μεσόγειος, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐξάτμισεως, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται (ἀποτέλεσμα τοῦ θερμοῦ κλίματός της), μετὰ τὸν καιρὸν θὰ ἐξηφανίζετο, ἐὰν δὲν ἐδέχετο τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Διὰ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας ἡ Μεσόγειος διαιρεῖται εἰς δύο λεκάνας: τὴν Δυτικὴν, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται μεταξύ Πυρηναικῆς καὶ Ἰταλικῆς Χερσονήσου, καὶ τὴν Ἀνατολικὴν μεταξύ Ἰταλικῆς καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ μεταξύ Σικελίας καὶ Τύνιδος πλάτος της, εἰς τὸ σημεῖον δηλ., εἰς τὸ ὁποῖον χωρίζονται αἱ δύο λεκάναι, ἀνέρχεται εἰς 138 χμ.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου εἶναι περισσότερον διακεκομμένη καὶ πλουσιωτέρα εἰς νήσους ἀπὸ τὴν δυτικὴν, διότι εἶναι τὸ νεώτερον τμήμα τῆς Μεσογείου.

Κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου Θαλάσσης διακρίνομεν δύο

εἶδη ἁκτῶν τὰς χαμηλὰς καὶ ἐλώδεις, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν καὶ τὰς θραχώδεις καὶ διακεκομμένας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων. Αἱ πρῶται εἶναι ἀνθυγιειναί, αἱ δεύτεραι σχηματίζουν πολλοὺς λιμένας.

Ἡ θαλασσινὴ ζωὴ εἶναι πολὺ παλαιὰ εἰς τὴν Μεσόγειον, σήμερον δὲ μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ κόσμου. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ τὰς θαλάσσας του, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὸ κλίμα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας θρέχουν (φέρουν ἀφθόνους βροχάς), ἡ Μεσόγειος Θάλασσα σχεδὸν δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἰς τὸ κλίμα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας περιβάλλει. Τὸ κλίμα τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν ἐξαρτᾶται περισσότερον ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν μεγάλων ἀτμοσφαιρικῶν ρευμάτων καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν γειτνίασιν τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ἔχει καὶ ἰδιαίτερον ὄνομα, κ λ ἱ μ α μ ε σ ο γ ε ι α κ ό ν.

Κλίμα.— Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι πολὺ κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι οὔτε πολὺ ψυχρὸν οὔτε πολὺ θερμὸν, οὔτε πολὺ ὑγρὸν οὔτε πολὺ ξηρὸν. Τοῦτο ὀφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν (κεῖται εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην). β') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ἡ ὁποία τὴν περιβάλλει ἀπὸ τρεῖς πλευράς καὶ εἰσέρχεται θαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν. γ') Εἰς τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ ἔρχεται ἀπὸ τὰς θερμὰς χώρας τοῦ Ἰσμερινοῦ, καθιστᾷ τοὺς χειμῶνας ἡπίους μέχρι τοῦ Πολικοῦ Κύκλου. δ') Εἰς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων εἰς τὸ ἐσωτερικόν, χάρις εἰς τοὺς ὁποίους αἱ βροχαὶ εἶναι παντοῦ ἀρκεταὶ καὶ τὰ ψύχη τοῦ χειμῶνος δὲν εἶναι ὑπερβολικά. Δυνάμεθα ὁμῶς νὰ διακρίνωμεν τρεῖς ζώνας κλίματος εἰς τὴν Εὐρώπην.

α') Ἡ ζώνη τῆς Μεσογείου Θαλάσσης ἔχει κλίμα μεσογειακόν: χειμῶν ἡπιος, θέρος θερμὸν καὶ ξηρὸν, ἀτμόσφαιρα διαυγής. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὸ φθι-

νόπων, τὸν χειμῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοιξέως καὶ εἶναι ὀρμητικά. Τὸ κλίμα τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου εἶναι τὸ γλυκύτερον καὶ ὑγιεινότερον κλίμα τῆς γῆς. Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου τὸ ὠραιότερον κλίμα εἶναι τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος, τῆς πατρίδος μας.

β') Ἡ ζώνη τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ ἔχει κλίμα ὡκεάνειον· βροχαὶ ἀφθονοὶ καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους (περισσότεραι κατὰ τὸ φθινόπωρον). Μικραὶ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους· καιρὸς συνήθως ἀκαθόριστος καὶ οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συννεφιασμένος. Εἰς τὰς βορειοτέρας χώρας, ἐπειδὴ κεῖνται πλησίον εἰς τὸν Β. Πόλον, δὲν ὑπάρχει θέρος (Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, Σκωτία, Ἰρλανδία). Εἰς τὰς νοτιωτέρας τὸ θέρος εἶναι αἰσθητόν, ἀλλ' ὅχι πολὺ θερμόν, ὅπως εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

γ') Ἡ ζώνη τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν· ὁ χειμὼν εἶναι μεγάλης διαρκείας καὶ δριμύς, τὸ θέρος θερμόν, αἱ ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ (ἄνοιξις καὶ φθινόπωρον) μικρᾶς διαρκείας. Συνεπῶς ἀπὸ τὸν χειμῶνα μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὸ θέρος καὶ ἀντιστρόφως. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον· ἐλαττοῦνται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης.

Βλάστησις.—Ἡ εὐρωπαϊκὴ βλάστησις δὲν παρουσιάζει τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν πλέον θερμῶν καὶ ὑγρῶν χωρῶν. Ἡ ἐπιφάνεια ὅμως, ἡ ὁποία δύναται νὰ καλλιεργηθῇ, εἶναι σχετικῶς μεγαλυτέρα παρὰ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, διότι δὲν ἔχει ἐρήμους (ἐκτὸς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ εἰς τὰ βορειότερα μέρη). Χάρis εἰς τὸ θερμὸν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ ὁποῖον θρέχει τὰ Β. Δ. μέρη τῆς Εὐρώπης, αἱ καλλιέργειαι ἐκτείνονται τόσον πρὸς Β., ὅσον εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου.

Εἰς τὴν Εὐρώπην διακρίνομεν τρεῖς ζώνας θλαστήσεως, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰς τρεῖς ζώνας τοῦ κλίματος.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος, ἐπειδὴ χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη, ἔχει βλά-

στησιν, ἡ ὁποία ἀντέχει εἰς τὴν ξηρασίαν. Τὰ δένδρα ἔχουν φύλλα μικρά, τὰ ὁποία περιβάλλονται ἀπὸ κηρώδη ἐπίδερμιδα, διὰ τὴν ἐμποδίζεται ἡ μεγάλη ἐξάτμισις (ἐλαῖαι, ὀδύες). Αἱ ρίζαι των εἶναι μεγάλαι, διὰ τὴν δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ὑγρασίαν θαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Τὸ μέγεθος των εἶναι συνήθως μικρόν. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἡ χώρα τῶν θάμνων. Τὸ κατ' ἐξοχὴν μεσογειακὸν κλίμα ἔχει ὡς γνῶρισμα τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι καὶ γενικῶς ὁπωροφόρα δένδρα καὶ δημητριακοὶ καρποί. Τὸ μεσογειακὸν κλίμα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τῶν καλλιεργειῶν.

β') **Ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος.** Εἰς τὰς νοτιωτέρας χώρας, ὅπου τὰ θέρη εἶναι θερμὰ (Γαλλίαν, Κάτω Χώρας, Δυτικὴν Γερμανίαν, Ν. Α. Μεγάλην Βρετανίαν), ἡ φυσικὴ θλάστησις ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λειβάδια καὶ ἀπὸ δάση φυλλοβόλων δένδρων (ὀδύες, ὄξυαι) χάρις εἰς τὰς ἀρκετάς βροχάς. Τὰ θερμὰ θέρη ἐπιτρέπουν ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν. Εἰς τὰς βορειοτέρας χώρας, ὅπου τὰ θέρη δὲν εἶναι θερμὰ (Ἰρλανδίαν, Β. Δ. Μεγάλην Βρετανίαν, ἀκτὰς τῆς Σκανδιναυικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Γιουτλάνδης), δὲν ὑπάρχουν δένδρα. Τὸ πολὺ δροσερὸν καὶ ὑγρὸν τῶν κλίμα δὲν εὐνοεῖ τὰ δένδρα, ἀλλὰ τοὺς μικροὺς θάμνους καὶ τὴν χλόην. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν.

γ') **Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος.** Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι δέχονται ἀρκετάς βροχάς, ἡ φυσικὴ θλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα. Πρὸς τὰ Ν. Α. ἡ ξηρασία αὐξάνει καὶ συνεπῶς ἡ θλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ στέππας. Αἱ καλλιέργειαι τῶν χωρῶν αὐτῶν λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῶν κλίματος δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν. Εὐδοκιμοῦν κυρίως οἱ δημητριακοὶ καρποί. Ἡ Βόρειος Ρωσία, λόγῳ τοῦ μακροῦ καὶ πολὺ ψυχροῦ χειμῶνος τῆς, καλύπτεται ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα, τὰ ὁποῖα ἀντέχουν περισσότερον εἰς τὸ ψυχρὸ ἀπὸ τὰ φυλλοβόλα.

Ποταμοί.—Ἡ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὰς ἀρκετάς βροχάς τῆς, ἔχει παντοῦ ρέοντα ὕδατα. Λόγῳ ὅμως τῆς μικρᾶς ἐκτά-

σεως της και του μεγάλου της διαμελισμοῦ οἱ ποταμοὶ της δὲν εἶναι πολὺ μεγάλοι. Γενικῶς τὸ μῆκος τῶν ποταμῶν εἶναι μεγαλύτερον, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., διότι ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη εἶναι περισσότερον ὀγκώδης. Ἐπειδὴ τὸ ποσὸν τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον μεταφέρεται διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κλίματος, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς κατηγορίας ποταμῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅσαι δηλαδὴ εἶναι καὶ αἱ κατηγορίαι τοῦ κλίματος.

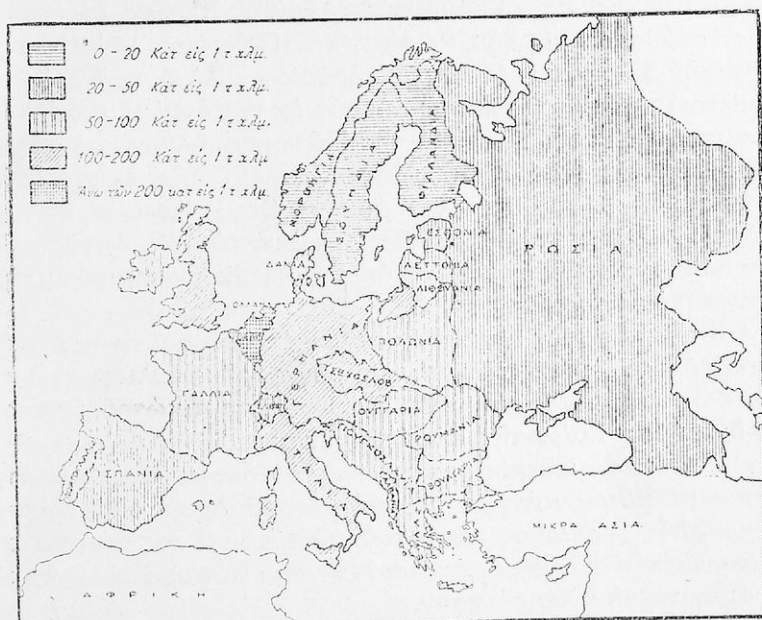
α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς χειμαρρῶδεις, διότι αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὴν χειμερινὴν περίοδον. Κατὰ τὸ θέρος, λόγῳ τῆς μεγάλης ξηρασίας, οἱ μικρότεροι ποταμοὶ της δὲν ἔχουν ὕδωρ. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορὰ, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα των μεταξύ χειμῶνος καὶ θέρους, δὲν εὐνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

β') Ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲ κανονικὸν ρεῦμα καὶ μὲ μικρὰς ἀνδρομειώσεις χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχὰς της καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἡ μικρὰ διαφορὰ, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμά των κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους, εὐνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

γ') Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲ ρεῦμα ὄχι κανονικόν, ὅπως ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος. Τὸ ὀλιγώτερον ὕδωρ οἱ ποταμοὶ της μεταφέρουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι· ἐκτὸς αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους αὐταὶ πίπτουν ὑπὸ μορφήν χιόνος. Τὸ ρεῦμα των εἶναι ἀφθονώτερον κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅποτε αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι καὶ ἰδίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὅποτε λειώ-
νουν αἱ χιόνες.

Πληθυσμός.— Ἡ Εὐρώπη ἔχει 525 ἑκατομ. κατοίκους, ἤτοι τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη ἀπὸ ὅλας τὰς ἡπείρους (Εὐρώπη 46 κάτ. εἰς 1 τ. χμ., Ἀσία 25, Ἀμερικὴ 6, Ἀφρικὴ 5, Ὠκεανία 1). Οἱ κάτοικοί της εἶναι κανονικώτερον διανενημένοι ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας χώρας τοῦ κόσμου, διότι δὲν ὑπάρχουν ἔρημοι ἐκτά-

σεις. Ἐκείνο ὅμως, τὸ ὁποῖον διακρίνει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους, εἶναι ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει πολὺ θραδέως. Τοῦτο κυρίως ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Αἱ περισσότερον κατωκημέναι περιοχαὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ δυτικάι, ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία, καὶ αἱ ἀραιότερον κατωκημέναι εἶναι αἱ ἀνατολικαὶ

Χάρτης τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης κατὰ κράτη.

(Ξηραὶ στέππαι τῆς Ν. Α. Ρωσίας, δασώδεις ἐκτάσεις τῆς Βορείου Ρωσίας καὶ ζώνη τῆς τούντρας).

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης δὲν παρουσιάζουν ὁμοιογένειαν, διότι προέρχονται ἀπὸ διαφόρους λαούς, οἱ ὁποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς αὐτὴν κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν Ἰνδιῶν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς ὠνομάσθησαν Ἰνδοευρωπαῖοι. Οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν λαῶν αὐτῶν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ

Ἰταλίαν. Ἐκ τούτων κατάγονται οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι. Κατόπιν ἦλθον οἱ Κέλται, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὰς Βρετανικὰς νήσους καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Κατόπιν ἦλθον οἱ Γερμανοί, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἀνεμείχθησαν μετὰ τῶν Κελτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ τοὺς Γερμανοὺς ἦλθον οἱ Σλαῦοι, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ρωσίαν, τὴν Πολωνίαν καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην (Τσέχοι, Σλοβάκοι, Σέρβοι, Κροᾶται, Σλοβένοι). Μετὰ τοὺς λαοὺς αὐτοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων κατάγονται οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἦλθον καὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἀσίας. Οἱ Οὔννοι ἢ Μαγυάροι, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Οὐγγρικὴν πεδιάδα, οἱ Βούλγαροι, οἱ Φίννοι, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς καὶ οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὅποιοι κατέχουν σήμερον τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν.

Ἀποτέλεσμα τῶν διαφορῶν αὐτῶν ἐπιδρομῶν εἶναι, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλὰς καὶ ὁμιλοῦν διαφόρους γλώσσας. Οἱ ἀντιπροσωπευτικώτεροι τύποι τῶν διαφορῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι:

α') Ὁ μεσογειακὸς τύπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν ἄνθρωποι μὲ μέτριον ἀνάστημα καὶ μὲ ὀφθαλμοὺς καὶ τρίχας τῆς κεφαλῆς χρώματος καστανοῦ. Ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷται κυρίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ τὴν Πυρηναικὴν Χερσόνησον.

β') Ὁ γερμανικὸς τύπος, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει ἄνθρωπους μὲ ὑψηλὸν ἀνάστημα, μὲ ὀφθαλμοὺς κυανοὺς καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθὰς. Ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν, εἰς τὴν Σκανδιναυικὴν Χερσόνησον καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

γ') Ὁ σλαυικὸς τύπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν ἄνθρωποι μὲ μέτριον ἀνάστημα, πρόσωπον μεγάλο, παρειὰς ἐξωγκωμένας καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθὰς ἢ καστανὰς.

Γλώσσαι.—Εἰς τὴν Εὐρώπην ὁμιλοῦνται πολλαὶ γλώσσαι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι : Ἡ Ἑλληνική, αἱ λατινικαί, (εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν ἡ ἰταλική, ἡ γαλλική,

ἡ ρουμανική, ἡ ἰσπανική καὶ ἡ πορτογαλική), αἱ **γερμανικάι**, (εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν, ἐκτὸς τῆς γερμανικῆς, ἡ ὀλλανδική, ἡ δανική, ἡ σουηδική, ἡ νορβηγική, ἡ ἀγγλική) καὶ αἱ **σλαυικάι**, (εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν ἡ ρωσική, ἡ πολωνική, ἡ τσεχική, ἡ σερβοκροατική καὶ ἡ βουλγαρική). Οἱ Οὐγγροι διετήρησαν ἐν εἶδος μογγολικῆς γλώσσης, ἡ ὁποία διαφέρει ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, καθὼς καὶ οἱ Φίννοι, οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς.

Διὰ τὴν γραφὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν χρησιμοποιοῦνται τρία ἀλφάβητα: τὸ ἑλληνικόν, τὸ λατινικόν καὶ τὸ σλαυικόν, τὰ ὁποία προέρχονται ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ.

Θρησκεία.— Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶναι κυρίως χριστιανοὶ καὶ διαιροῦνται εἰς **ὀρθοδόξους** (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν κυρίως οἱ Ἕλληνες, οἱ Ρουμᾶνοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ πλείστοι ἐκ τῶν Σλαύων), εἰς **καθολικοὺς** (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Βέλγοι, οἱ Φιλλανδοί, οἱ Νότιοι Γερμανοί, οἱ Πολωνοί, οἱ Τσέχοι, οἱ Κροᾶται, οἱ Οὐγγροι) καὶ εἰς **διαμαρτυρομένους** (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Βόρειοι Γερμανοί, οἱ Δανοί, οἱ Σκανδιναβοὶ καὶ οἱ Ἀγγλοι). Ἐκτὸς αὐτῶν εἶναι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα.

Οἰκονομικὴ ζωή.— Ἡ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὸν μεγάλον τῆς πληθυσμὸν καὶ εἰς τὴν βιομηχανικὴν τῆς ἀνάπτυξιν, εἶναι τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ κόσμου. Ἡ Εὐρώπη ἀγοράζει ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους εἷδη διατροφῆς, διὰ νὰ θρέψῃ τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν τῆς καὶ πρώτας ὕλας διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐργοστασίων τῆς. Πωλεῖ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ ὁποία παράγονται εἰς τὰ ἐργοστάσιά τῆς. Οὕτως οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων ἡπείρων δὲν θὰ ἠδύναντο σήμερον νὰ ζήσουν χωρὶς τὴν Εὐρώπην, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, χωρὶς τὰς ἄλλας ἡπείρους. Ἡ τεραστία αὕτη ἀνάπτυξις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς συγκοινωνίαν.

Συγκοινωνία.— Τὰ σπουδαιότερα διεθνή μέσα συγκοινωνίας εἶναι αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, οἱ ποταμοὶ καὶ κυρίως ἡ θάλασσα.

α') Σιδηροδρομικαὶ γραμμαί.— Ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸ πυκνότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους. Τὸ ὅλικόν του μῆκος, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὰς 400.000 χμ., ἀντιπροσωπεύει τὰ 31 % τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου (ἡ ἔκτασις τῆς Εὐρώπης ἀντιπροσωπεύει μόνον τὰ ὀκτῶ ἑκατοστὰ τῆς ὅλης ξηρᾶς). Τὸ ἀραιότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχουν ἡ Βόρειος καὶ Ν.Α. Εὐρώπη, δηλ. αἱ γεωργικαὶ περιοχαὶ καὶ τὸ πυκνότερον ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη, δηλαδή ἡ βιομηχανικὴ Εὐρώπη, διότι ἔχει πυκνότερον πληθυσμὸν καὶ μεγαλυτέραν παραγωγὴν. Ἐκ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἄλλαι μὲν ἐξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν (αἱ γραμμαὶ αὐτὲς εἶναι καὶ αἱ περισσότεραι), ἄλλαι δὲ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

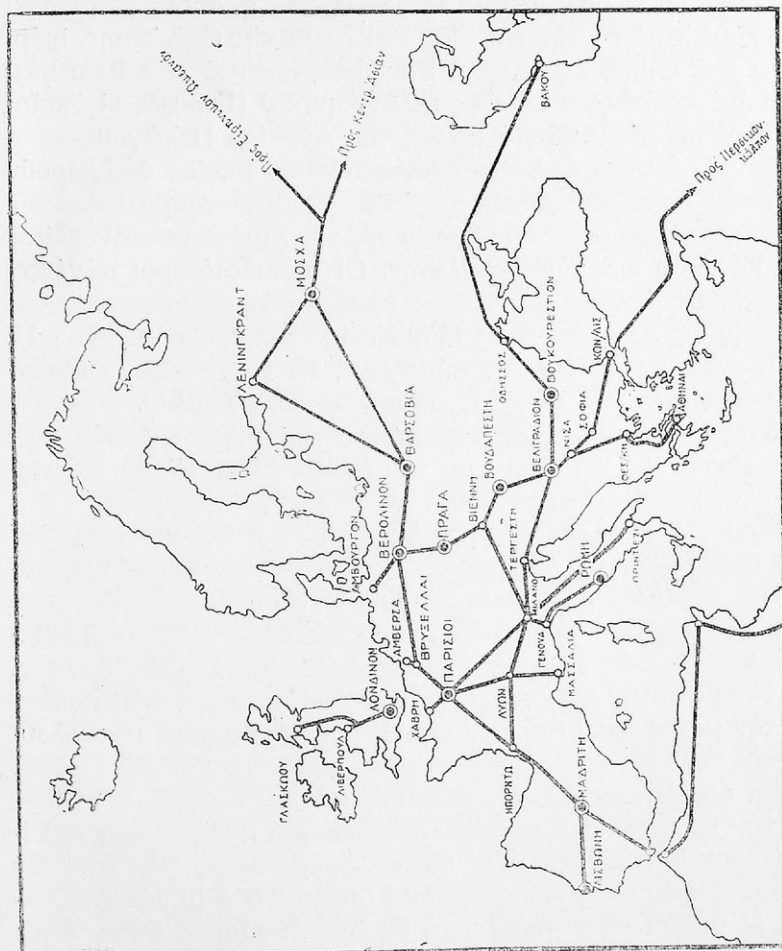
Μετὰ τῶν σπουδαιότερων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλ. ἐκ τῆς βιομηχανικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν γεωργικὴν, ἡ Ἑλλάς συνδέεται διὰ τῆς γραμμῆς Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης—Γευγελῆς. Ἡ γραμμὴ αὕτη, διευθυνομένη πρὸς Β., συναντᾷ:

1ον) Εἰς τὴν Νίσαν τῆς Γιουγκοσλαβίας τὴν γραμμὴν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, διέρχεται διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τῆς Σόφιας καὶ καταλήγει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

2ον) Εἰς τὸ Βελιγράδιον, τὴν γραμμὴν τῶν μεσογείων χωρῶν, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς λιμένας τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ Μπορντώ τῆς Γαλλίας, διέρχεται διὰ τῆς Λυῶν, τοῦ Μιλάνου, τῆς Βενετίας, τῆς Τεργέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ καταλήγει εἰς τὴν Ὁδησσὸν τῆς Ρωσίας. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερκαυκασίου σιδηροδρόμου.

3ον) Εἰς τὸ Βερολῖνον συναντᾷ τὴν γραμμὴν τῆς μεγάλης Εὐρωποασιατικῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ (Λονδῖνον,

Χάβρην, Παρισίους, Βρυξέλλας, Ἀμβέρσαν) καὶ διὰ τοῦ Βερολίνου, τῆς Βαρσοβίας καὶ τοῦ Λένινγκραντ καταλήγει εἰς τὴν Μόσχαν. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν

Χάρτης τῶν σπουδαιότερων διεθνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Εὐρώπης.

διὰ τοῦ ὑπερσιβηρικῆς σιδηροδρόμου καὶ τοῦ ὑπερκασπιακοῦ.

Ἐκτὸς τῶν διεθνῶν αὐτῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

καὶ συνδέουν τὴν Βόρειον καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην μετὰ τῶν λιμένων τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι αἱ ἑξῆς:

1ον) Ἡ γραμμὴ τῶν Βαλκανίων, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Βορείου καὶ Βαλτικῆς Θαλάσσης, διέρχεται διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης καὶ τοῦ Βελιγραδίου καὶ καταλήγει εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Πειραιᾶ, οἱ ὅποιοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

2ον) Αἱ γραμμαὶ τῶν Ἀλπεων, αἱ ὁποῖαι ἀναχωροῦν ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Β.Δ. καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ καταλήγουν εἰς τοὺς δύο μεγάλους λιμένας τῆς Ἰταλίας, τὴν Γένουαν καὶ τὴν Τεργέστην. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται αἱ γραμμαὶ τῶν Ἀλπεων, εἶναι οἱ ἑξῆς ἐκ Δ. πρὸς Α.: Μὸν Σενίς (μῆκος σήραγγος 13 χμ.), Σεμπλὸν (μῆκος σήραγγος 20 χμ.), Σὲν Γκοτάρ (μῆκος σήραγγος 15 χμ.), Μπρένερ καὶ Ταρβίς.

3ον) Ἡ γραμμὴ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρῶν, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Β. Δ. Εὐρώπην μὲ τὴν Μασσαλίαν, τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Μεσογείου.

4ον) Ἡ γαλλοῖσπανικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς Παρισίους, διέρχεται διὰ τοῦ Μπορντώ καὶ τῆς Μαρτίτης καὶ καταλήγει εἰς τὸ Γιβραλτάρ.

β') Αἱ μεγάλοι πλωταὶ ὁδοὶ τῆς Εὐρώπης.— Ἡ Δυτικὴ καὶ ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους θροχὰς τῶν καὶ εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν τῶν ἀνάπτυξιν, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ τὴν μεταφορὰν θαρέων προϊόντων (ἄνθρακος, μεταλλευμάτων, ξυλείας κ. ἄ.) ἔχει καὶ πλῆρες δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν. Αὗται ὀφείλονται εἰς τὴν ἐκβάθυσιν τῶν ποταμῶν τῶν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν διωρύγων. Ἐκαστον κράτος ἔχει καὶ ἰδιαίτερον δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν. Ἐκτὸς ὅμως τῶν τοπικῶν πλωτῶν ὁδῶν ὑπάρχουν εἰς τὴν Εὐρώπην δύο μεγάλοι ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἐξυπηρετοῦν τὸ διεθνὲς ἐμπόριον. Οὗτοι εἶναι ὁ Ρῆνος καὶ ὁ Δούναβις.

Ὁ Ρῆνος ἐξυπηρετεῖ τὰς μεγάλας βιομηχανικὰς περιοχὰς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Ἑλβετίας. Διὰ τῆς διώρυγος Ρήνου—Ροδανοῦ ἐξυπηρετεῖ ἐπίσης

τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λυών, διὰ δὲ τῆς διώρυγος Ρήνου—Μάρνη (παραποτάμου τοῦ Σηκουάνα) ἐξυπηρετεῖ τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τῶν παραποτάμων τοῦ Μάιν καὶ Νέκαρ καὶ διὰ τῆς διώρυγος Νέκαρ—Δουνάβεως συνδέεται καὶ μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Τὸ Ρόττερνταμ, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ καὶ αἱ πόλεις, αἱ ὁποῖαι κεῖνται εἰς τὰς σπουδαιότερας θέσεις τῆς κοιλάδος τοῦ Ντοῦϊσμπουργκ, Μάνχαϊμ, Στρασβούργον), δύνανται νὰ συγκριθοῦν μὲ τοὺς μεγαλυτέρους λιμένας τῆς Εὐρώπης.

Ὁ Δουνάβις συνδέει τὰς βιομηχανικὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μὲ τὰς γεωργικὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὁποῖα μεταφέρονται διὰ τοῦ Δουνάβεως, εἶναι ὀλιγώτερα ἀπὸ τὰ μεταφερόμενα διὰ τοῦ Ρήνου. Ἡ ποσότης ὅμως αὕτη δύναται νὰ αὐξηθῇ κατὰ πολὺ, ὅταν ὅλαι αἱ χῶραι, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται, ἀναπτυχθοῦν οἰκονομικῶς καὶ συνεπῶς αὐξήσουν τὴν παραγωγὴν των (ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας, τὰς ὁποίας συνδέει ὁ Ρήνος ποταμός).

γ) Θαλασσία συγκοινωνία.— Ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας τὸ εὐθηνότερον εἶναι ἡ θάλασσα. Διὰ τοῦτο αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι θρέχονται ἀπὸ θαλάσσας, ἐξυπηρετοῦνται καλύτερον καὶ συνεπῶς ἔχουν μεγαλυτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν ἀπὸ τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ Εὐρώπη, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἑκτασιν τῶν ἁκτῶν της, ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν. Εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ναυτικὴ δύναμις τοῦ κόσμου. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες της εὐρίσκονται: α') Εἰς τὰς ἁκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῶν θαλασσῶν του, καθόσον αὗται κεῖνται πλησιέστερον τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἀπέναντι τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἡ δευτέρα οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Εὐρώπην. β') Εἰς τὰς ἁκτὰς τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἡ ὁποία εἶναι ἡ δευτέρα θάλασσα τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

Ἡ σημασία τῆς Μεσογείου διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν. — Ἡ Μεσόγειος εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα γνωστὴ θάλασσα.

σα τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ὀφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντῶνται αἱ τρεῖς ἡπείροι τοῦ ἀρχαίου κόσμου (Εὐρώπη, Ἀσία καὶ Ἀφρική). β') Εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν κλίμα τῆς, τὸ ὁποῖον τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καὶ γενικῶς τοῦ πολιτισμοῦ. γ') Εἰς τὸ ὅτι εἶναι κλειστὴ θάλασσα μὲ πολλὰς νήσους, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἦτο πολὺ εὐνοϊκὸν διὰ τὰ πρωτόγονα ταξίδια καὶ τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς. Χάρις εἰς τὰ ἐξαιρετικὰ αὐτὰ προσόντα ὁλόκληρος ἡ ἀρχαία ἱστορία τῆς ἡπείρου μας ἐξελιχθῆ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Πέραν τῆς Μεσογείου ἦτο τὸ ἄγνωστον, ἡ νύξ. Σήμερον τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης δὲν εὐρίσκονται εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου, διότι αὗται στεροῦνται τῶν ἀπαραιτήτων πρώτων ὑλῶν (ἄνθρακος καὶ σιδήρου) διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας των. Ἡ Μεσόγειος ὅμως Θάλασσα χάρις εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ ἐξακολουθεῖ νὰ παίζει σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εὐρώπης. Κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς πλουσίας γεωργικὰς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ὠκεανίας (Ἰνδίας, Ἰνδικὰς νήσους, Ἰνδοκίαν, Κίαν, Ἰαπωνίαν, Αὐστραλίαν). Διὰ τῆς Μεσογείου ἐπίσης διέρχονται τὰ περισσότερα προϊόντα τῆς γεωργικῆς Εὐρώπης (σιτηρὰ, ξυλεῖα, πετρέλαιον τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης) πρὸς τὴν βιομηχανικὴν Εὐρώπην καὶ ἀντιστρόφως. Οἱ σπουδαιότεροι εὐρωπαϊκοὶ λιμένες τῆς Δυτικῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Γένουα· τῆς Ἀδριατικῆς ἡ Βενετία, ἡ Τεργέστη, τὸ Φιοῦμε καὶ τὸ Πρίντεζι· τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ὁ Πειραιεὺς καὶ ἡ Θεσσαλονίκη· τοῦ Βοσπόρου ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης ὁ Πύργος, ἡ Βάρνα, ἡ Κωνσταντία, ἡ Ὁδησσός. Μεγαλυτέρα ἐμπορικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μεγάλῃ Βρετανία χάρις εἰς τὸν μεγάλον τῆς ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον καὶ εἰς τὰς ναυτικὰς βάσεις τῆς (Γιβραλτάρ, Μάλταν, Κύπρον).

Η ΕΛΛΑΣ

ΩΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀρχίζει ἡ ἱστορία τῆς Εὐρώπης. Ἡ χώρα μας εἶναι ἐκεῖνη, ἡ ὁποία ἔθεσε τὰς θάσεις τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ καὶ θαυμάζει ὁλόκληρος ὁ κόσμος.

Τὸν ρόλον αὐτὸν τοῦ πρωταγωνιστοῦ ἡ Ἑλλάς δὲν τὸν ὀφείλει οὔτε εἰς τὴν μεγάλην τῆς ἔκτασιν οὔτε εἰς τὴν μεγάλην τῆς εὐφορίαν· τὸν ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν. Κεῖται πλησιέστερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τὰ κέντρα τῶν πρώτων πολιτισμῶν. Χάρις εἰς τὴν θέσιν τῆς αὐτὴν καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς ἀνέπτυξε τὰ γράμματα, τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὅσον οὐδεμία ἄλλη χώρα τοῦ κόσμου.

Σήμερον ἡ χώρα μας, χάρις εἰς τὴν νότιον Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους, κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Ἀδριατικῆς, τῆς Δυτικῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ μὲ τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Δηλαδή τὰς πλουσιωτέρας καὶ περισσότερον κατωκίμενας χώρας τοῦ κόσμου. Ἡ μεγάλη αὕτη θαλασσία ὁδὸς συναντᾷ τὴν κατὰ ξηρὰν ὁδόν, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Νότιον μὲ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα εἰς τὸν Πειραιᾶ χάρις εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου. Συνεπῶς ἡ χώρα μας, ἐπεὶ κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης διεθνοῦς ὁδοῦ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, εἶναι **κυρίως Κράτος Μεσογειακόν.**

Ἡ σπουδαιότης τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πόλεων Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικὰ κέντρα τῆς χώρας μας.

Ἡ Ἑλλάς, χάρις εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν, δεσπόζει καὶ μιᾶς ἄλλης σπουδαίας διεθνοῦς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει

τάς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης με τὴν μεγάλην ὁδὸν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ἡ κατὰ ξηρὰν αὕτη ὁδὸς συναντᾷ τὴν θαλασσίαν ὁδὸν τῆς Μεσογείου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην χάρις εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ χώρα μας χάρις εἰς τὴν Θεσσαλονίκην εἶναι Κράτος Εὐρωπαϊκόν.

Τελευταίως, με τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας ἢ σπουδαιότης τῆς Ἑλλάδος γίνεται ἀκόμη μεγαλυτέρα, διότι εἶναι τὸ κέντρον τῶν μεταξὺ Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Ἡ χώρα μας ἐπανευρίσκει διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον ἔπαιζε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Συνεπῶς τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας εἶναι λαμπρὸν καὶ ἡ πραγματοποίησις του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της.

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ,

Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος συνετέλεσεν, ὥστε οἱ κάτοικοί της νὰ εἶναι λαὸς κυρίως ἐμπορικὸς καὶ ναυτικός. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες οὐδέποτε περιωρίσθησαν εἰς τὰ ὅρια τῆς πατρίδος των. Τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας καὶ τὰς νήσους τῆς Μεσογείου, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουν Ἕλληνες, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α') Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἀνήκον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ σήμερον διατελοῦν ὑπὸ ξένην διοίκησιν (Βόρειος Ἡπειρος, Ἀνατολικὴ Θράκη, Δωδεκάνησος, Κύπρος κ. ἄ.). β') Εἰς τὰς λοιπὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας. Ἐκ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν, περισσοτέρους Ἕλληνας ἔχουν: α') Αἱ χώραι τῆς Μαύρης Θαλάσσης χάρις εἰς τὰς παλαιὰς ἐμπορικὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος. β') Ἡ Γαλλία, διότι εἶναι χώρα πλουσία καὶ ἀραιῶς κατῳκημένη. Οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι διαμένουν εἰς ξένας χώρας, ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐφοπλισταὶ καὶ τραπεζίται.

Π Ι Ν Α Ξ

ΕΜΦΑΙΝΩΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Κύπρος	270.000	Ἀγγλία	2.700
Ρωσία	215.000	Γερμανία	2.700
Τουρκία	165.000	Ἑλβετία	1.400
Δωδεκάνησα	96.000	Βέλγιον	650
Ἀλβανία	90.000	Ὁλλανδία	170
Ρουμανία	43.000	Πολωνία	140
Γαλλία	30.000	Ἰσπανία	80
Βουλγαρία	17.000	Μάλτα	80
Γιουγκοσλαυΐα	15.000	Οὐγγαρία	70
Ἰταλία	3.600		

ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΥΤΩΝ

ΑΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χῶραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Ἑλλάς	Βασίλειον	Ἀθῆναι	Πειραιεὺς Θεσσαλονίκη Πάτραι
Ἀλβανία	»	Τίρانا	Κορυτσᾶ Σκόδρα
Βουλγαρία	»	Σόφια	Φιλιππούπολις Βάρνα Γιούργος
Γιουγκοσλαυία	»	Βελιγράδιον	Ζάγκρεμπ Σουμπότιτσα Σεράγεβον Σκόπια
Τουρκία (Εὐρ.)	Δημοκρατία	Κων)πολις	Ἀδριανούπολις

ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χῶραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Ἑλβετία	Δημοκρατία	Ἑλβετία	—
Ἰσπανία	»	Ἰσπανία	—
Βέλγιον Βοημία-Μοραβία Γαλλία	Βασίλειον Προτεκτοράτον Δημοκρατία	Βρυξέλλαι Πράγα Παρίσιοι	Ἀμβέρσα Μασσαλία Λυὼν Μπορντὼ Βιέννη Ἀμβούργον Μόναχον Λειψία Κολωνία Δρέσδη Ἔσσεν Μπρεσλάου
Γερμανία	»	Βερολῖνον	—
Δανία	Βασίλειον	Κοπεγχάγη	—
Δάντζικ	Δημοκρατία	Δάντζικ	—
Ἑλβετία	»	Βέρνη	Ζυρίχη Γενεύη Βασιλεία
Ἑσθονία	»	Ταλὲν	—
Ἰρλανδία (ἐλεύθερον Κράτος)	»	Δουβλῖνον	—
Ἰσπανία	»	Μαδρίτη	Βαρκελώνη Βαλένθια Σεβίλλη

Χῶραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Ἰταλία	Βασίλειον	Ρώμη	Μιλᾶνον Νεάπολις Γένουα Τουρίνον Παλέρμον Τεργέστη
Λεττονία	Δημοκρατία	Ρίγα	
Λιθουανία	»	Κάουνας	—
Λίχτεσταϊν	Ἡγεμονία	Φάντουτς	—
Λουξεμβούργον	Δουκάτον	Λουξεμβούρ- γον	—
Μ. Βρετανία καὶ Ἰρλανδία	Βασίλειον	Λονδῖνον	Λίβερπουλ Μάντζεστερ Μπίρμιγκαμ Γκλάσκοου Λήντς Νιούκασλ Μόντε Κάρλο Μπέργκεν Ἄμστερνταμ Ρόττερνταμ —
Μονακὸ Νορβηγία Ὁλλανδία	Ἡγεμονία Βασίλειον »	Μονακὸ Ὁσλο Χάγη	Λόδς Κρακοβία — Κλούς Ἰάσιον Κισνόβιον Κωνσταντζα
Οὐγγαρία Πολωνία	Βασίλειον Δημοκρατία	Βουδαπέστη Βαρσοβία	
Πορτογαλία Ρουμανία	» Βασίλειον	Λισαβών Βουκουρέ- σιον	

Χῶραι	Πολίτευμα	Γιρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Ρωσία (Εὐρωπ.)	Δημοκρατία	Μόσχα	Λένινγκραντ Κίεβον Ἀρκαντζέλσκ Ροστόβ
Σλοβακία	Δημοκρατία	Μπρατισλαύα	
Σουηδία	Βασίλειον	Στοκχόλμη	—
Φιλλανδία	»	Ἑλσίνκι	—

024000020120

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

800

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΩΝ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΔΟΙΚΗΣΕΩΣ ΠΡΟΓΕΥΟΥΜΕΝΩΝ	
ΔΙΑ ΔΡΧ. 34	
ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΝ	
ΔΡΧ. 37.40	
ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ, Ι. Α. ΚΟΛΛΑΤΟΥ & ΣΙΑ ΕΕ	